ชาดกวัด

เชิญอ่าน

เรื่องของ เสฐียรโกเศศ และ นาคะประทีป พรรธนะแพทย์ อินทุวงศ์ ชาญหัดถกิจ

ทิโมเพื่อน

นายบั๊ว ผาสุข

แปล และ เรียบเรียง

ผู้เป็นนายห้างทั้งหลาย ส่วนเหนือตั้งแต่จังหวัดกลาสโก ถึงจังหวัดพลายมัธในส่วนใต้ มักชอบพูดประกอบกับการหวัวเราะอย่างสนุกเสมอว่า "บ๊อบบี้ ซินตัน ไม่เคยทำงานเกินสามเดือนเลย" ไม่ใช่ว่าเขาต้องถูกเชิญหรือขอร้องให้ออกอะไรเทือกนั้น เพราะถ้าหากจะกล่าวถึงการรวบรวมข่าว สืบสวนคดี และเขียนเรื่องความเห็นอะไร ๆ แล้วก็พูดได้ว่าเขาสามารถเต็มตัวทีเดียว และมชื่อเสียงในเกียรติคุณนี้ ๆ ตลอดแคนที่กล่าวแล้ว—แต่ถึงกระนั้นก็ตาม เขาก็ยังไม่เคยทำงานให้กับคณะไหน หรือใครเกินไปกว่าสามเดือนเลย.

บ๊อบบี้ ซินตัน เป็นบุคคลแปลก—แปลกในข้อที่เกิดความเบื่อหน่ายในทันทีทันใดเสมอ ในระยะเวลาสามเดือนแรกจากเริ่มสมัครงานเขาทำงานคล้ายเครื่องจักร์ แต่ครั้นแล้วโดยที่ยังไม่มีใครทันรู้ตัว เขาก็ปรี่เข้าไปหาท่านบรรณาธิการ หรือ ผู้จัดการยื่นใบลาออกทันทีทั้ง ๆ ที่ตัวนายห้างเองก็ยังหาเหตุผลไม่ได้ แต่ครั้นต่อมาอีกประมาณหนึ่ง สัปดาห์ ให้หลังไปอีกเถอะ — บ๊อบบี้ ซินตัน — ได้งานใหม่แล้ว! เขากระทำราวกับว่า ต้องการจะเปลี่ยนอากาศของที่ทำการ หรือจะชิมความเป็นไปของที่ทำการต่าง ๆ ฉะนั้น ไม่เป็นการประหลาดอะไรเลยที่ บ๊อบบี้ จะหางานไม่ได้ โดย กิตติศัพท์อันแน่นอนซึ่งใคร ๆ ทราบว่า เขาเป็นนักสืบข่าวที่ไม่เคยพลาดเลยตั้งแต่เริ่มอาชีพในทางนี้มา ผิดกับนักสืบข่าวอื่น ๆ เป็นส่วนมาก แม้จักได้มีโอกาสเข้าเผ้า เอ็มเปอร์เรอร์ ขากลับอย่างน้อยก็มีเรื่องติดสมองมาเสมอ ไม่ใช่แต่เท่านั้น ตละเรื่องของเขามีโอกาสอยู่ในคอลัมน์แรกของแผนกข่าวเสียด้วย.

หากบ๊อบบี้ ซินตันต้องอินเตอร์วิวกับบุคคล

ผู้มีกิริยา หยาบคาย เขาก็กลายเปนสุภาพบุรุษที่อ่อนโยนอย่างที่สุด และมีคำพูดหวาน ราวกับน้ำตาล หากบุรุษผู้นั้นมีเล่ห์เหลี่ยม คำพูดของ ย็อยบ ก็ยิ่งมีเหลี่ยมมากขึ้นไปอีก ไม่เคยปรากฏอาการอ่อนแอในงานชะนิดนี้เลย เขาอาจเข้าทางหน้าต่างได้ถ้าประตูปิด อาจกลายเปนคนเซ่อที่สุดในโลก และตรงกันข้าม อาจเปนสุภาพบุรุษที่ทะนงตนด้วยความรู้ก็ได้ และเวลาไหนที่เขาย่างเข้าสำนักงาน นายจ้างก็ต้องยิ้มคอยฟังเขาบรรยายเรื่องเสมอ.

ถึงกระนั้นก็ตาม เขาก็ยังไม่เคยอยู่ในสำนักงานไร ๆ เกินสามเดือน มีแต่น้อยกว่าแต่สิบสองอาทิตย์นั่นแหละเปนขีดของเขาเสมอ มีนักสืบตั้งโหล ๆ ต่างพยายามจะค้นเอาความจริงใน อุปนิสสัย อันแปลกนี้ให้ได้ แต่ก็ดูเหมือนมีเบล็ก ผู้เดียวเท่านั้นที่เรียกว่าใกล้ ๆ กับความมุ่งหมายไปได้หน่อย.

"มีเรื่องอะไรนะ ย็อยบ?" เบล็กเอ่ยขึ้นวันหนึ่ง ในขณะที่นั่งปอกผลไม้รับประทานกันอยู่ในห้องของ ซินตัน เอง "ที่เปนเหตุให้แกต้องลาออกจากงาน ในขณะที่แกกำลังจะเปนหลักถาน มิคนนิยมแก?—หะ—อยู่ไม่สุข"

ซินตัน ค่อย ๆ ปอกผลไม้ ผลที่กำลังถืออยู่ อย่างช้า ๆ และมองดูสีเนื้อภายในอยู่อย่างพินิจพิเคราะห์ก่อนตอบ.

"กันก็นึกว่าอย่างนั้นแหละ" เขาตอบอย่างไม่เอาใจใส่

"แต่ก็ทำไมจึงเกิดมาเกาะอยู่แต่ในอังกฤษนี่เล่า?—ไม่โตพอนี่ ถ้าอยู่ไม่สุขจริง ก็ต้องเปิดไปอินเดีย หรืออาฟริกา หรือก็ออสเตรเลีย—หรือจะไปอเมริกาก็ได้."

"กันไปเสียหมดแล้วละ" ซินตัน กล่าวในขณะที่ตาเหม่อคล้ายกำลังคิดอะไรอย่างหนักอย่างหนึ่ง

"ยังงั้นรึ?" เบล็กร้องขึ้น "บะ! งั้นนิวยอร์ก แกก็เคยไปเยี่ยมมาแล้วซิ?"

"ยังงั้นซิ" ซินตันตอบ "และที่นั่นและเปนที่เกิดเหตุละ"

พอเขาพูดหมดคำ ก็ยกมือขึ้นลูบหน้าอย่างเร็ว คล้ายนึกอะไรได้

"เกิดเหตุ!" เบล็กทวนคำ "แกหมายถึงอะไร—อะไรเปนเหตุขึ้น"

ซินตัน พยายามจะหัวเราะ กลบเกลื่อนแต่ไม่เปนผล คงได้แต่ใช้เท้าเขี่ยอะไรไปมา.

"โอ้! ไม่มีอะไรหรอก" เขาตอบ ด้วยความสังเกตของ เบล็ก เห็นว่า เขารู้สึกเสียใจที่ได้พลั้งปากออกไป "กันจะลองความสงสัยของแกว่าจะมีมากไหมเท่านั้น?"

"เกือบลืมคนเสียแล้ว" เบล็ก กล่าวเรื่อย ๆ "แต่ช่างเถอะ นี่แน่ะ ทำไมแกถึงชอบแสวงหาคนที่ชื่อ แจ็กสัน นัก"

ซินตัน กำลังจะออกเดินไปมา พอได้ยินคำถามของสหายเขาชื่นก็ชะงัก หันขวับมาที่เบล็ก และใช้มือทั้งสองจับไหล่เขาไว้แน่น.

"แกรู้ได้อย่างไร?" เขาถามด้วยเสียงดังคล้ายโกรธ "ตอบซิ"

"กันได้ยินมาจากที่สโมสร ซึ่งมีเพื่อน ๆ เขามาจากต่างจังหวัด" เบล็กตอบด้วยความรู้สึกแปลกในอาการของสหาย "เขาว่าแกไปทำงานที่ไหนก็มักจะสืบถามหาคนที่ชื่อแจ็กสันเสมอ."

"จะมีอะไร" ซินตันพูดเกือบเป่นคำราม "เพื่อน ๆ ของแก เขาเข้าใจผิดไปเอาเรื่องมาจากไหนก็ไม่รู้ รู้ไหม?"

"ถูกละ บ๊อบบี้—แต่——————!"

"อย่านำเอามาพูดอีกเลย—จำไว้ว่าเพื่อน ๆ แกเข้าใจผิด และแกจะต้องลืมเสียเข้าใจไหม?"

เบล็ก งง—แต่ไม่รู้จะทำอะไร ได้แต่พะยักหน้า.

"ว่าที่จริง ก็ไม่ใช่ธุระอะไรของใครในเรื่องที่กันลาออกจากงานเสมอ ๆ" เขากล่าวเรื่อย ๆ "กันย่อมมีความชอบธรรมที่จะรับผิดชอบจากตัวของกันเอง จริงไหม? ลืมเรื่องนั้นเสีย ไม่งั้นกันจะเกิดไม่พอใจแกอีกด้วย."

พอพูดเสร็จ เขาก็ฉวยหมวกผลุบออกไปจากห้อง และพอวันรุ่งขึ้น เขาก็ลาออกจากคณะมิดแลนด์อีกครั้งหนึ่ง!

บ๊อบบี้ ริบไปลอนดอนในวันรุ่งขึ้น และใช้อาทิตย์แรกของเขา อยู่ตามพิพิธภัณฑ์สถานและตามโรงขายอาหารที่มีชื่อเสียง แล้วอาทิตย์ที่สอง เขาจึงแวะไปยังสำนักงานหนังสือพิมพ์ "เร็กคอร์ด" และโดยทำนองเดียวกัน เมื่อเขาเยี่ยมประตูกลับออกมาอีกครั้งหนึ่ง เขาก็กลายเป็นส่วนหนึ่งของบริษัทหนังสือพิมพ์ฉบับนั้นแล้ว.

ในเดือนแรกเท่านั้นที่บ๊อบบี้ ซินตันเริ่มเป็นคนสำคัญของคณะหนังสือพิมพ์ "เร็กคอร์ด" เขาต้องไปหาและสืบเรื่องจากสุภาพบุรุษชั้นสูง ชาวอเมริกันผู้หนึ่ง ซึ่งไม่ใช่แต่เพียงมีความเกลียดชังพวกคณะหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ อย่าเข้ากะถูกดำเท่านั้น หากเขาสามารถขย้ำหรือกินเลือดกินเนื้อพวกคณะหนังสือพิมพ์ได้แล้วเขาจะเป็นสุขใจมาก บุคคลชะนิดนี้แหละคือคน ๆ แรกที่บ๊อบบี้จะต้องไปพบ และ

ได้รับสัญญาไว้แล้วด้วยว่าจะต้องกลับมาภายในเวลาชั่วแปดชั่วโมง เพราะเป็นเวลาที่หนังสือพิมพ์ฉบับนั้นจะต้องออกจำหน่าย โดยไม่ต้องสงสัย พวกคณะสืบข่าวเก่า ๆ ที่เคยหัวเสีย และเคยแยกเอาความไม่สมประสงค์จากชาวอเมริกันผู้นั้นมาแล้ว จะไม่พากันหัวเราะเยาะท่าทางอันเชื่อมั่นและรับปากอย่างเต็มถ้อยเต็มคำของ "เอเย็นต์ใหม่" ได้และคาดว่าเขาคงกลับมาไม่ถึงสองชั่วโมง โดยคำเชื้อเชิญอันมีพิษสงของเจ้าของบ้านดังที่เขาเคยโดนกันมาแล้ว แต่อย่างไรก็ตาม ในขณะที่ท่านบรรณาธิการกำลังเหงื่อแตกโดยได้เว้นช่องว่างไว้จะลงข่าวนั้น แต่ก็ยังไม่ปรากฏว่าข่าวอะไรจะวิ่งแววมา ทั้งเวลาก็ปรากฏว่าคลานไปจนจวนจะถึง ๒๐ นาฬิกาแล้วด้วยนั้น ประตูสำนักงานก็เปิดออก และบุคคลผู้ย่างเข้ามาก็ไม่ใช่ใครเลย—เขานั่นเองบ๊อบบี้ ซินตัน บุคคลผู้ไม่เคยสิ้นแต้มแก่ใคร.

ท่านบรรณาธิการควักผ้าเช็ดหน้าออกมาจากกะเป๋าขึ้นซับเหงื่อที่หน้าผาก พร้อมกับอาการถอนหายใจใหญ่ โดยไม่ต้องใช้คำพูด บ๊อบบี้งัดเอาข่าวสารของเขาออกมาจากกะเป๋าเสื้อ ซึ่งปรากฏว่าเขาได้ใช้เวลานิดหน่อยไปเขียนในร้านกาแฟเตี้ย ๆ แห่งหนึ่ง.

พวกที่หวังหวังเราะเยาะเย้ยต้องพากันเปลี่ยนสีหน้าเป็นยิ้มเหย และมองดูตากันด้วยความแปลกใจในความพิศดารของ "เอเย็นต์ใหม่"

ย่ายวันนั้น หนังสือพิมพ์ฉบับนั้นก็ขายดิผิดคาดเสียด้วย.

ในระยะของเดือนที่สอง ซินตันก็แสดงความสามารถในการแก้เงื่อนอันลึกลับของการฆาตกรรมรายหนึ่งได้ก่อนที่กรมสืบราชการลับจะได้กลิ่นแห่งความจริง และซ้ำได้ระบุนามของคณะโสณทุจริตได้อย่างชัดเจนด้วย.

เหตุนี้กระทำให้บรรณาธิการของคณะหนังสือพิมพ์ "เร็กคอร์ด มีความเชื่อมั่นในเขาอย่างแน่นแฟ้น และนึกกะหยิ่มใจเสมอว่าเขามีลูกมือที่ไม่ใช่เล่นอยู่คนหนึ่งแล้ว โดยความอิ่มใจนี่เองเลยเป็นเครื่องเร้าใจที่จะพยายามกระทำให้หนังสือพิมพ์ของเขาเป็นหนังสือที่ขึ้นหน้าในข่าวสารแห่งความลับต่าง ๆ ที่ต้องถูกค้นคว้าออกก่อนคณะหนังสือพิมพ์ฉบับอื่น ๆ

วันหนึ่งเขาได้ขอร้องให้บ๊อบบี้ไปพบกับเขาเป็นส่วนตัว เมื่อชี้เก้าอี้ตัวหนึ่งให้นั่งแล้วเขาก็เริ่มแถลงกิจการณ์ทันที

"งานนี้" เขากล่าวอย่างจริงจัง และ

เอางานเอาการ “เปนงานที่ค่อนข้างยาก และไม่ใช่เปนของเล็กน้อย แต่ด้วยความเชื่อใจท่าน ซินตัน เพราะท่านไม่เคยพลาดเลย เราจึงหวังในท่าน และจะเปนเหตุให้ท่านมีชื่อเสียงขึ้นอีกไม่น้อยด้วย _ อ้า _ ท่านรู้จักคน ๆ หนึ่งมีนามว่า แม็กลิน ไหม ?”

“ไม่ทราบเลย ผมเสียใจ” เขาตอบสั้น ๆ และเนือง ๆ ตามนิสสัย”

“อ้า_ถูกละ เขาเปนคนที่ไม่ใคร่มีการสมาคมอะไรนัก _ เขา เปน ผู้จัดการธนาคารแห่งหนึ่ง ชอบประกาศชักชวนโดยเปิดเผย เล่นเอาคนขึ้นกะไดเขามาก_แต่_นั่น ไม่เกี่ยวอะไรกับเรา_แต่ที่นี้__” ท่านบรรณาธิการเน้นคำ “อะไรไม่อะไรหรอก เพียงแต่ว่าแกเกลียดหนังสือพิมพ์ของเราราวกับแกเกลียดสัตว์เลื้อยคลานที่น่าเกลียด โดยเรามักเตือนสติคนต่าง ๆ ที่ชอบฝากเงินธนาคาร เปนความเห็นเอกฉันเสมอ แก กล่าวว่า อีหนังสือพิมพ์ของเราควรเปน_อ้า_บ้างละ เราชาวคณะควรเปน อ้าย_อ้า_นั่นบ้างละ เปนการบ้าชัด ๆ จริงไหม ?”

เมื่อเห็นอีกฝ่ายหนึ่งยังคงนิ่งอยู่ เขาจึงกล่าวต่อไป

“_แต่บัดนี้เราพบโอกาศของเราแล้ว” ตอนนี้ ซินตัน ชักสนใจและเริ่มถามทันที “มีอะไรผิดเกิดขึ้นหรือ ?”

“พูดกันง่าย ๆ” ท่านบรรณาธิการพูดอย่างเชื่อมั่นและแน่ใจ “เขาเปนคนร้าย ฉันทราบข่าวที่แน่ว่า เขานำเงินที่ประชาชนต่าง ๆ นำไปฝากไว้นั้น เอาไปใช้เปนส่วนตัวเสีย เพราะฉะนั้นเราจึงอยากรู้เรื่องแน่นอน และมีผู้ประสงค์ที่จะให้คณะเราทำการสืบสวน เราจะต้องรีบฉุดเอาความจริงออกมาก่อนที่จะเปิดเผยโดยทางอื่น _เราไว้ใจท่าน และวิธีดำเนินการของท่าน _ นี่แน่ตำแหน่งที่อยู่ของเขา_” เขากล่าวแล้วส่งชิ้นกระดาษแผ่นหนึ่งให้ “_และในนามของสวรรค์โปรดอย่ากลับมาโดยไม่มีเรื่อง _ ท่านไม่เคยพลาดซินตัน _ และทั้งเรื่องนี้เปนเรื่องดีที่สุดของเราเรื่องหนึ่งด้วย.

“ครับ โปรดวางใจ” ซินตัน กล่าวเปรย ๆ “ผมเองเคยพบรายที่ยากกว่านี้มามากมายแล้วครับ”

“ขอบใจ ที่คิดเช่นนั้น _ แต่เรื่องดีก็ต้องร้อนใจหน่อย_อ้า _ท่านต้องการหน้ากระดาษสักเท่าไร ?”

“โอ_” บ๊อบบี้ พูดและยักไหล่ “ท่านว่าเปนชิ้นเอกของเรา _ เอาเถอะ ผม ขอสอง

คอลัมน”

“สักสาม คอลัมน์ก็ได้ถ้าท่านต้องการพยายามพูดจากหัวเรื่องถึงหางทีเดียว”

“ดีแล้วครับ ผมจะพยายาม”

“ดีมาก—โปรดอย่าให้เสียเที่ยวเลย เป็นเหตุการณ์ซึ่งค่อนข้างสำคัญมาก และทำให้ฉันตัวสั่นด้วยความอยากได้ลงพิมพ์ในหน้ากระดาษ”

“ครับ—ผมจะพยายามกลับมานี่ประมาณ ๑๙ น. มีเรื่องประมาณสองคอลัมน์ติดมาด้วย” เขากล่าวอย่างมั่นใจ

“อ้า—นี่ก็ ๒๑ น. แล้ว” ท่านบรรณาธิการพูดในขณะที่ยกนาฬิกาข้อมือขึ้นดู “ขอโชคจงมีแด่ท่านเถิด”

โดยเช่นเคย—ก่อนอื่น เขาแวะเข้าไปผ่อนอารมณ์อยู่ในร้านขายกาแฟแห่งหนึ่งในฟลิตสตรีท และควักเอาหนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่งของวันนั้นออกมาอ่านอย่างอารมณ์เฉื่อย พลางปากก็ดูดบุหรี่ฝรั่งพ่นควันโขยๆ อยู่อย่างสะบายใจ ตามปกติเขาไม่ใคร่ใช้เวลาในการอ่านอะไรนัก ถ้าไม่ใช่เรื่องสลักสำคัญแล้ว สิ่งสังเกตได้ง่าย ๆ ก็คือการพลิกอย่างไม่ใคร่เอาใจใส่—พลิกอย่างคล้าย ๆ กับมีห้องสมุดอยู่ในหัวใจแล้ว เขาใช้เวลานิ่งอยู่ในอาการเช่นนี้ประมาณครึ่งชั่วโมง แล้วจึงโยนก้นบุหรี่เสีย พับหนังสือพิมพ์ใส่กะเป๋าออกเดินไปตามความมุ่งหมายทันที.

เป็นเวลา ๑๖ น. กึ่งเช้ากึ่งที่เดียวที่เขานำตนของเขามาปรากฏอยู่ยังตำบลที่แจ้งอยู่ในเศษกระดาษแผ่นน้อยนั้น เขาเคาะประตูสอง—สามครั้ง จึงมีหญิงคนใช้มาเปิด

“มิสเตอร์แม็กลินอยู่หรือเปล่า?” เขาถามอย่างเอางานเอาการ.

“อยู่ค่ะ”

“ฉันต้องการพบสักหน่อย”

“มีธุระสำคัญรึคะ?”

“ไม่สู้สำคัญนัก”

“ท่านชื่ออะไรโปรดบอก?”

ซินตันนิ่งอยู่ครู่หนึ่ง ตรองดูว่าควรบอกนาม ของ ตัว อัน เป็น ประจักษ์ ว่า นักสืบ ข่าวหนังสือพิมพ์หรือไม่

“ขอประทานโทษ ค่ะ” หญิงคนใช้กล่าวซ้ำอีกครั้งหนึ่ง ซินตันนิ่งอีกครู่หนึ่งจึงกล่าวว่า.

“บอกเขาว่าฉันมาด้วยเรื่องธุระเกี่ยวกับธนาคารก็แล้วกัน” ครั้นแล้วเขาก็ย่างกายเข้าไปภายในประตู เพราะเขาเคยถือภาษิตอยู่บทหนึ่งว่า ‘การที่นำตนเข้าอยู่เสียได้ใน

ชายคาบ้าน ย่อมตัดการยุ่งยากไปได้ครึ่งหนึ่ง.'

และขณะที่หญิงสาวใช้มองดูเขา ๆ ก็ยิ้ม

"โปรดคอยที่ห้องนี้แหละค่ะ" เจ้าหล่อนกล่าว "ดิฉันจะไปเรียนกับท่าน."

เมื่อสาวใช้ ปิดประตูลับหลังไปแล้ว เขาก็ใช้เวลาขณะนี้สำรวจรูปภาพสองสามรูปที่ติดอยู่ตามผนังห้อง เพราะบางทีรูปนั้น ๆ อาจแสดงให้เห็นถึงอุปนิสสัย ของผู้เปนเจ้าของได้บ้าง แต่ในที่สุดดูเหมือนเขาไม่ได้รับความรู้อะไรจากสิ่งเหล่านั้นเลย เพราะรูปเหล่านั้นโดยมาก เปนรูป ของคน มีชื่อเสียง ครั้งก่อน ๆ และภูมิภาพต่าง ๆ แทนที่จะเปนรูปของนางละครหรือรูปนักม้าหรือนักมวยอะไรเทือกนั้น.

"ฮึม" ซินตัน พึมพำในลำคอ "เปนห้องที่ค่อนข้างจะน่าอยู่มากทีเดียว."

เขายืดตัวขึ้นตรง เมื่อสะดับสำเนียงของฝีเท้าที่กำลังปรากฏเข้ามา ละครวนเบิดฉากอยู่แล้ว!

ประตูค่อยเบิดออกช้า ๆ มีคน ๆ หนึ่งย่างเข้ามาในห้อง หน้าย่นและร่วงโรยข้างแสดงว่ากำลังมีอาการผิดปกติ หลังโค้งน้อย ๆ คล้ายคนไม่ใคร่จะมีเรี่ยวมีแรง.

ซินตัน เตรียมยิ้มอย่างเต็มที่เมื่อประตูเริ่มเบิด แต่! พอเหลือบตาดูตระหนักในใบหน้าของเจ้าของบ้านแล้ว ไปในทันทีทันใด โกรธแลดูถมึงทึง ผีปากเม้มแน่นกะชับกัน คล้ายกับจะเข้าทำการต่อสู้ ไหล่ทั้งสองผายออกอย่างเต็มที่.

แม็กลิน สะดุ้งสุดตัวเมื่อเห็นว่าแขกของเขาคือใครแล้ว ดวงตาทั้งสองเหลือกลานมองดูรอบ ๆ ห้องโดยเร็ว คล้ายจะหาว่ายังมีใครปรากฏอยู่อีกบ้าง มือซ้ายของเขายกขึ้นกุมทรวงอกโดยไม่รู้สึกตัว ถอยหลังไปจดประตู.

ซินตัน จ้องดูผู้เจ้าบ้านของเขาคล้ายกับพยัคฆ์ร้าย

"อา— แกน่ะเอง แจ็กสัน— ใช่ไหม?" เขากล่าวไม่สู้ดังแต่มีอาการดุเดือด "แต่ในนามของแม็กลิน— กันไม่นึกว่าจะได้มีโอกาสพบแกวันนี้เลยทีเดียว แกเอ๋ย."

"แกต้องการอะไร?" อีกฝ่ายหนึ่งถามถามอย่างมีสำเนียงคราง ๆ อยู่ริมประตู.

ซินตัน ถอนใจใหญ่ด้วยความพอใจ เขาเริ่มเปลี่ยนลักษณะและสีหน้าใหม่ เขาริยิ้มอีกคราวหนึ่ง และพยายามคุมสติให้เปนปกติ ควักเอาบุหรี่มาจุดสูบตัวหนึ่ง

"นั่งซิ" เขากล่าวขณะที่ชี้เก้าอี้ตัวหนึ่งให้ "แต่นี่เปนบ้านของกัน" แม็กลิน พูด

เกือบเปนเสียงตะโกน "แกต้องการอะไรที่นี่?"

"นั่งลง" ซินตันย้ำอีก และก้าวไปข้างหน้าหนึ่งก้าว

แม็กลินตาโพลง แต่ไม่มีอะไรพด เดินไปนั่งลงยังเก้าอี้ตัวหนึ่งคล้ายเซไป ดูอากัปกิริยาของเขาช่างสั่นสะเทือน ไปทั้งตัวคล้ายใบไม้ไหว ลักษณะเหลือกลานจากนัยน์ตาและผิวซีดของใบหน้า แสดงให้เห็นถึงความหวาดกลัวอย่างแปลกของเขา.

"แกต้องการอะไร?" เขาเอ่ยถามเสียงสั่น ๆ อีกครั้งหนึ่ง

"กันยังไม่แน่นัก" ซินตันตอบเรื่อย ๆ และยกมือขึ้นลูบคาง คล้ายตรึกตรองอะไรอย่างหนึ่ง "กันคิดว่าจะฆ่าแกเสียดีหรือไม่ แต่ก่อนอื่นทั้งหมดกัน จะลองสืบสวนเอาความจริงก่อน – อ้า – ในที่สุดก็ปรากฏว่าแกกลายเปนโจรปล้นทรัพย์ของรายฎรที่จน ๆ อีก?"

แม็กลิน ครางออกมาอย่างแรง ขณะที่อีกฝ่ายหนึ่งพูดจบลง ดูเขาอ่อนเปลี้ยจนแทบไม่สามารถจะทรงกายต่อไปอีกได้ เขาพยายามจะยืนขึ้น แต่ดูคล้ายกับเหลือความสามารถที่จะทำเช่นนั้น จึงใช้มือทั้งสองยันมุมโต๊ะตัวหนึ่งไว้ แต่ขาของเขาหามีแรงพอจะทนทานน้ำหนักร่างได้ไม่ จึงงอพับลงไปและเข่าจดยังพื้น

"อยู่ยังงั้นก็ได้นี่ถ้าสะบายดี" ซินตันกล่าวเย้ย ขณะที่เห็นผู้เสียเปรียบของเขาพยายามจะยืนขึ้น "ยังมีอีก – อ้า – แกจะโมยของเขามาเท่าไหร่?"

"อย่าพูดถึงเลย" แม็กลินกล่าวด้วยเสียงแหยแห้ง "กันจะพยายามเอาไปคืน – ทุก ๆ เซ็นต์ที่เดียว – เมื่อกันทำได้"

"สาระภาพรึ?" ซินตันกล่าว "สักเท่าไรนะ สองหมื่นได้ไหม?"

"เปล่า – เปล่า! ไม่ถึงเท่านั้นดอก – ไม่เกินสี่พันไปเลย"

ซินตันลืมตาโพลง

"สี่พัน!" เขาร้อง จนเกือบเปนตะโกน "แกกลายเปนคนขะโมยโดยหวังเงินสี่พันปอนด์เท่านั้นรึ?"

"กันไม่ตั้งใจจะขะโมยเลย ย๊อบบี้" แม็กลินกล่าวเบา ๆ ในขณะที่อยู่ในอาการคุกเข่า "ความตั้งใจของกัน – กันหวังจะหยิบยืมเท่านั้น"

"แกโกหกเสมอ" ซินตันขัดในทันควัน "แกก็พูดเช่นนี้ไม่ใช่หรือ? เมื่อแกขะโมยโรสคิวเฮิส ไปจากกัน – แกมันเปนขะโมยตลอดชาติ – แรกที่สุดแกก็ขะโมยหญิงที่รักไป

จากมิตร์อันสนิทของแก และต่อจากนั้น—โอ ก็หวังเงินเล็ก ๆ น้อย ๆ จากคนจน ๆ อีก แก สมควร จะตาย เสียกะมัง แกเอ๋ย — และกันเอง น่ะแหละที่ควรจะเปนผู้ทำลายชีวิตแก”

ประโยคสุดท้ายของเขาดูเด็ดขาดมาก จน แม็กลิน ผู้กำลัง อยู่ในท่า คุกเข่า ต้องยืนขึ้นใน ทันใด เปล่งเสียงพิมพำอะไรไม่ได้ศัพท์ สองสามคำ เขาทำไหล่ทั้งสองชัน และ จ้องเข่งไปยังบุคคลอีกฝ่ายหนึ่ง

“อย่ามาถูกกันนา” ซินตัน ตะโกนเมื่อ เห็น แม็กลิน ตรงเข้าไป “กันเปนผู้บริสุทธิ์ และกันไม่ต้องการ จะมีมลทิน แปดเปื้อนไป โดย การขัดต้องของแก_แกนั่นอ้ายขะโมย_ขะโมย ทั้งหญิงและเงิน — แต่! พระเจ้าได้เข้าข้างกัน ข้างแล้วแกเอ๋ย กันสืบหาตัวแกมาตั้งสิบแล้ว กันยอม จากกรุงนิวยอร์ก มา ก็หวัง จะสืบ หา ตัวแก แทบทุกตรอกและซอกของทุก ๆ ถนน ในเมืองนี้ว่าได้ และ ฮะ ฮะ! เดี๋ยวนี้กัน กลับได้พบแก โดยไม่ได้นึกฝัน ถานะของแก เวลานี้มัน ช่างเรี่ยมจริงนะ หากดู แต่ภายนอก แต่กันรู้จักแก ฮะ—” เขาหยุดครู่หนึ่ง “แก จะเดาถูกไหมว่า? กันกำลังจะจัดการอย่างไร กับแก?”

“ย๊อยยี้—แกควรจะสงสารกันบ้าง” ชาย ผู้ขนแต้มร้องขอความกรุณา

“ฮะ—แกฝันไปหรือ—อย่าให้กันพูดซ้ำ อีกเลย แกผู้อยู่ในนามว่า แม็กลิน แกควรตาย รู้ไหม? พรุ่งนี้เวลาอาหารเช้า นิกรชนของ กรุงลอนดอน จะได้อ่าน หนังสือพิมพ์ที่บริบูรณ์ ไปด้วยข่าวของแก — อ้ายคนโกงอย่างร้ายกาจ ได้อ่านแต่รากเง่า มาที่เดียว เพราะกันรู้ ประวัติ แกดี จริงไหม? และทุก ๆ อย่างนั้นจะปรากฏ อยู่ในหนังสือพิมพ์ของกัน—”

“หนังสือพิมพ์ของแก—!”

“แน่ละ” ซินตัน สอดโดยเร็ว “แกไม่รู้ หรือว่า? กันคือ ย๊อยยี้ ซินตัน แห่งโลก หนังสือพิมพ์ และเปนบุคคลที่ไม่เคยเหลวต่อ เรื่องราวต่าง ๆ เลย—อา—พรุ่งนี้เช้า จะมีเรื่อง ซึ่งกันอาจกล่าวได้ว่า เปนชิ้นเอกของกัน”

“อย่า—อย่า—จงสงสารกันบ้าง”

“สงสาร! ฮะ แกสงสารกันบ้างหรือเปล่า? เมื่อแกขะโมยหญิงยอดรักของกันไป ลองหวล นึกดูที — เราเคยเปนเพื่อนกัน — เพื่อนรักราว กับจะกลืนกัน ถ้าทำได้ พอกันติดขัดจะซึ่งต้อง จากนิวยอร์ก — โดยฐานที่แกเปนเพื่อนรักของ กัน ๆ จึงได้วางใจ ขอร้องให้แกช่วยดูแลหญิง ที่กันรักยิ่ง—กันเชื่อแก แจ็กสัน โอ! ร้ายกาจ แก ตอบแทน ความเชื่อมั่น ของกัน ด้วยอะไร?

โดยการขะโมย ความรัก ของหล่อนไปจากกัน และกระทำให้กัน เปนคน มิทุกข์ ในใจที่สุดในโลก — แกนึกถึงใจกันบ้างหรือเปล่า? — โธ่! แกเอ๋ย — แกทำให้กันเกือบเปนบ้า — และแกนึกว่าจะสิ้นเรื่องกันไปหรือ — เปล่า! แกอย่าเข้าใจผิด ถ้าโลกยังกว้างกว่านี้กันยังจะไปอีก กันยังจะตามไปหาโอกาสฆ่าแกอีก — อา — แกนึกว่าแกควรได้รับความปราณีจากกัน เมื่อแกขะโมยเอาดวงใจของกันไปงั้นรึ?"

"กันรักเจ้าหล่อนมาก บ๊อยบี้"

"หยุด!" ซินตันตะโกน ดวงตาลุกโชนราวกับไฟ "ถ้าพูดเช่นนนอีก กันจะขยี้แกเสีย กันล่ะ — กันไม่รักเจ้าหล่อนรึ? — และหล่อนไม่รักกันรึ? จนกะทั่งเจ้าหล่อนถูกลวงด้วยลิ้นอันแสนจะโสมมของแก — เพื่อน! ชะ! เพื่อน แกมันฉลาดมากในทางเช่นนี้ — แต่ใจกันแข็งเสียแล้ว — กันจะพยายามให้ชนต่าง ๆ ทุกชั้นตลอดจนเด็ก ๆ ยิ้มเยี้ยอย่าง เกลียดชัง แกเมื่อเอ่ยถึงแก — กันจะพยายาม เขียนอย่าง ที่กันยังไม่เคยเขียนเลย — กันจะตอบแทนแกบ้าง — โต้กันคนละหนยังไงเล่า แต่กันนึกว่าโอกาสของกันเปนโอกาสอันยุตติธรรมดีแล้ว."

เขาลุกขึ้นเดินตรงไป จะหยิบหมวกเมื่อกล่าวเสร็จ ใบหน้าและดวงตาของเขาแดงก่ำ ริมผีปากเม้ม คล้าย ๆ กำลังจะคิดจัดการกับการเขียนข่าวของเขา

"แกควรจะทำตัวของแกให้เปนลูกผู้ชายบ้างซิ" เขากล่าวขณะที่เดินผ่านแม็กลินไป

"บ๊อยบี้ — บ๊อยบี้" แม็กลินคราง "โปรดอย่าทำเช่นนั้น — โปรดอย่าเขียนข่าวนั้น — เปนการทำลายกัน กันก็ไม่———"

"ซินตัน มองตรงไปยังชายผู้ซึ่งครั้งหนึ่งเปนสหายของเขา กล่าวอย่างใจเย็นเฉียบว่า "โรส คิวเฮิส ทอดทิ้งกันไปเพื่อแกหรือ? อา! ดีละ จะไม่มีการลองอะไรกันอีก กันคาดว่าเจ้าหล่อน คง พอ ใจ ใน การ เลือก ของ หล่อนแต่——" เสียงของเขาดังลั่นขึ้น "— ถ้าแกคิดว่าอาการและคำวิงวอนอันน่าสงสางของแกจะทำให้กันกลับใจละก็ แกผิด — ผิดทีเดียว แม็กลัน เอ๋ย! ได้ยินไหม? ผิด! กันจะไม่ยอม เอาความ ตั้งใจ ของกัน แลกเปลี่ยน กับเงินทองอันมีค่า ทั้งหมดในโลกนี้ กันได้พยายามคอยโอกาสมาแล้วสี่ปีเต็ม ๆ สี่ปีอันเปนเหตุให้หัวใจของกันเกือบทำลายไป ชะ! ใครๆ พากันถามกันว่า ทำไมกันจึงชอบย้ายสถานที่นัก เพราะว่าเขาไม่รู้ว่ากันสืบหาแกและเดียวนี้ กันได้ โอกาส แล้ว กัน จะไม่ทำให้เต็มที่ดอกหรือ? กันต้องทำแน่!"

"๙ ย้อยย้_ลองหวลนึก_____"

"หวลนึก? ชะ! เพราะกันหวลนึกน่ะซิ! กันหยิ่งเหลือเกินที่ได้เป็นเพื่อนกับแก _ แต่กันก็ถูกหักหลังอย่างแสบที่สุด อือ!"

เขาผลักแม็กลิน อย่างแรงในเมื่อพยายามคลานมาอ้อนวอนเขา และเดินตรงไปยังประตู.

ในขณะที่เขาเปิดประตูออก เสียงบาง ๆ เล็ก ๆ และกะเส่า ๆ เยี่ยงคนเจ็บดังขึ้น

"จิม ที่รักคะ _ นั่นเธอจะไม่กลับมาอีกทีเดียวรึคะ?"

คล้าย ๆ กับถูกตีอย่างแรง ซินตันเซไปปะทะผนังห้อง ความโกรธเคืองและดูถูกเหมือนกำลังจะอันตรธานไปหมด ผิวหน้าเผือดลงในทันใดนั้น.

"ใครนั่น?" เขาถามมาจากลำคอเกือบไม่มีเสียง

แม็กลิน เงยหน้าขึ้นช้า ๆ ความตกใจเปนทุกข์ค่อยละลายหายไป มีแววรักและเวทนาปรากฏอยู่บนใบหน้าของเขา

"โรส" เขากล่าวเนื้อย ๆ

"โรส!" ซินตันย้ำ "หล่อนเปนอะไรไป ทำไมเสียงถึงแหบแห้งดังนั้นเล่า ทำไมหล่อนจึงต้องเรียกแก พูดซิ! บอกซิ!"

เขาเดินตรงไป และใช้มือขวาจับไหล่ของแม็กลิน ให้ยืนขึ้น มือซ้ายกำแน่นได้ระดับกับคางของแม็กลิน เขากำลังดูเหมือนจะลืมเรื่องเขียนข่าวของเขาสนิทีเดียว.

"บอกซิ!" เขายังคับอย่างดุดัน.

"หล่อนเจ็บ! ย้อยย้ เจ็บมากว่าแล้ว และไม่มีใครจะดูแลหล่อน นอกจากกัน"

"แกหมายความว่าอะไร_เจ็บ! หนักรึ?"

"ถูกละ หล่อนเจ็บหนักมาก บางคราวกันยังแปลกใจว่าหล่อนจะมีโอกาสได้ลุกจากเตียงอีกหรือไม่ กันต้องทรมานตัวกันมาก ย้อยย้ แต่กันต้องทน เพราะกันรักหล่อนมากมากเท่ากับเมื่อกัน พยายามแย่งแก_หล่อนคือทุก ๆ สิ่งในโลกของกัน แม้หล่อนจะปกติหรือเจ็บก็ตาม"

"ต่อไปซิ_"

สายตาของแม็กลินตกต่ำลง

"เนื่องจากเหตุนี้ กันจึงกลายเปนขะโมย" เขากล่าวช้า ๆ "กันเอาเงินจากธนาคารเพื่อใช้สอยในการป่วยเจ็บ ของหล่อน _ ค่ายาและทุก ๆ สิ่งกันตั้งใจจะนำไปคืนเมื่อกันมีโอกาส แต่บัดนี้สายเสียแล้ว"

"แกหมายความว่าแกเปนขะโมยเพราะเจ้าหล่อน?"

"ถูกละ! ย้อยย้"

ซินตันหวั่วเราะอย่างเย้ยหยัน และห้าวๆ เมื่อขยับถอยหลังไปสองสามก้าว.

"ฮะ!" เขาพูด "นี่เป็นวิธีที่แกจะลวงเอาความสงสารจากกันหรือ? ฉลาดมาก แม็กลิน แต่ใช้ไม่ได้ดอกแกเอ๋ย"

เป็นครั้งแรกที่แม็กลินยืดตัวตรงเต็มที่ และเสียงที่กล่าวก็มีกังวานหริ่งหริ่งข้าง

"แกไม่เชื่อกันอีกหรือ?"

"แน่นอน—แกโกหก"

"ถ้างั้น มา—มาดูด้วยตัวแกเอง"

เขาดึงแขนเสื้อซินตันตรงไปยังบันได ครั้งเดียวเท่านั้นที่ผู้ถูกฉุดขยับจะสยัด แต่ก็ตามเรื่อยไป เมื่อย่างเข้าไปภายในห้องนอน ริมฝีปากของซินตันยิ้มสนิท ขบฟันแน่น

ผู้ที่นอนอยู่บนที่นอน คือสตรีสาวผู้มีผิวหน้าซีด—ดวงตาขุ่นมัวแสดงให้เห็นความเจ็บอันเรื้อรังมานาน หล่อนกำลังระบายลมหายใจอย่างคนไม่มีกำลัง ขณะที่เขาค่อยๆ ขดปลายเท้าตรงไปยังเตียง และค่อยๆ ยื่นมือไปยกมือข้างหนึ่งของเจ้าหล่อนขึ้น

"โรส" เขาเรียกเบาๆ

สตรีสาวค่อยๆ ลืมตาอย่างช้าๆ แล้วและจ้องเข่งไปยังผู้ที่กำลังยืนอยู่ต่อหน้าหล่อนครู่หนึ่ง แล้วจึงมีอาการยิ้มน้อยๆ ปรากฏมาจากริมฝีปากอันยังมีความงามอยู่.

"ย็อยบิ้" เจ้าหล่อนขานนามของเขาเบาๆ "ย็อยบิ้ สหายเก่าที่ดีของดิฉัน—เธอมาเพื่อยกโทษให้กับเราหรือคะ"

ซินตันผ่อนลมหายใจทางปาก และพยายามกลืนก้อนอะไรที่มาจุกอยู่ตรงคอหอยของเขา

"ยังงั้นไม่ใช่หรือคะ ย็อยบิ้?"

"ถูกแล้ว—ที่รัก"

เขาไม่รู้ถนัดว่าเขาพูดอะไรออกไป ตาเพ่งอยู่แต่ใบหน้าของสตรีผู้น่าสงสารนั้น.

"โอ! เธอเป็นคนมีใจกรุณามากนะคะ เราช่วยไม่ได้ค่ะ เรารักกันมาก และดูเหมือนเป็นโชคร้ายของเธอจริงๆ" เจ้าหล่อนหยุดนิ่งครู่หนึ่ง "แต่เดี๋ยวนี้ดิฉันกลายเป็นภาระอันหนักที่สุดของจิม"

"ไม่ใช่หรอก โรส" แม็กลินพึมพำเบาๆ มาจากอีกด้านหนึ่งของเตียง

"ดิฉันรู้ค่ะ—รู้ดีทีเดียว" เจ้าหล่อนกล่าวขณะที่สะอื้น "เธอเอาเงินมาจากธนาคารเพื่อเลี้ยงดูรักษาดิฉัน—เธอบอกดิฉันแล้วค่ะ—ย็อยบิ้ แทยทำให้ดวงใจของเขาละลายไป แต่เขาไม่ได้แสดงความปวดร้าวให้เห็นเท่านั้นและค่ะ ดิฉันรู้ดี—เธอจะไม่ช่วยเขาบ้างหรือคะ?

ย๊อยบี้”

ภายในใจของซินตัน ความคิดกำลังต่อสู้กันอย่างแข็งแรง ความเกลียดชังมิตร์ผู้ประทษย์ร้ายยังมีเหลืออยู่ แต่ณะเบื้องหน้าเขานี้ก็คือสตรีผู้เขาเคยรักอย่างชีวิตจิตต์ใจ และกำลังวิงวอนขอความช่วยเหลือเขาอย่างน่าสงสารด้วย—และสิ่งที่ร้ายที่สุดก็คือ เขายังมีความเอ็นดูรักใคร่เจ้าหล่อนอยู่!

แม็กลิน ได้กลายเปนคนร้ายเพื่อช่วยชีวิตเจ้าหล่อน แม้ความผิดของเขาจะร้ายแรงก็ดูเหมือน มินิสสัยลกผู้ชายติดอย่างเขาอาจจะทอดทิ้งหรือปล่อยให้เจ้าหล่อนตายได้ด้วยการไม่ดูแลรักษาพยาบาล แต่เขายังกล้าเสี่ยงโชคกับคุกตราง ความหายนะ การย้ีมเยาะของบรรดาเพื่อนฝูงเพื่อความมีชีวิตของภรรยาที่รักของเขาเท่านั้น!

ใจของซินตันค่อย ๆ อ่อน ๆ ลงขณะเมื่อวงความเห็นเช่นนี้ผ่านไปในความนึกคิดของสมอง แต่ครั้นแล้วก็มีสิ่งหนึ่ง—สิ่งซึ่งเขาต้องคิดด้วยเช่นเดียวกัน—สิ่งนั้นคือลักษณะเหล่านี้อาจจะเปนกลอุบายก็ได้ จะเปนไปได้ละหรือ? อาจจะเปนเพราะเมื่อแม็กลินทราบว่าเขามาอยู่ในลอนดอน และเตรียมแผนดำเนินการไว้กับภรรยาของเขาว่าควรทำดังที่เขากำลังประสพเมื่อการพบปะได้เกิดขึ้น.

และดูเหมือนจะเข้าเค้าเสียด้วย คำขอร้องครั้งแรกที่สุดของเจ้าหล่อนก็ร้องขอความช่วยเหลือ ใจของเขาค่อยกะด้างขึ้น เขาเหลียวกลับไปยังสตรีสาวอีก.

“โรส” เขาเรียกเจ้าหล่อน “หล่อนรู้ไหมว่าฉันมาอยู่ในลอนดอน”

“โอ—เปล่า ย๊อยบี้ ดิฉันคิดว่าเธอยังอยู่ในนิวยอร์กเสียอีก เธอยังจำวันก่อน ๆ ได้ไหมคะ? ที่คอเนย์ ที่ร้านกาแฟโบร์ดเวย์ ที่โรงละคร! โอ—ย๊อยบี้ ดิฉันจะลืมวันเหล่านั้นเสียไม่ได้แน่.”

“ก็—ก็ทำไมหล่อนจึงขอให้ช่วยเหลือ อ้าสามีของหล่อนเล่า?”

“ก็เพราะว่าดิฉันคิดว่าเธอ คงช่วยเหลือได้บ้างซิคะ เพราะเธอเปนคนมีใจกรุณาเสมอย๊อยบี้” เจ้าหล่อนถอนหายใจใหญ่ และโคลงศีรษะกลับไปมา “เปนไปไม่ได้ดอกค่ะ ย๊อยบี้ ที่ผู้หญิงคนเดียวจะรักชายสองคนเท่า ๆ กันน่ะ จิมเปนคนแรกในความรักที่สุดของดิฉัน และคนที่สองคือเธอ—ดิฉันเคยคิดเสมอละค่ะย๊อยบี้—ว่าไม่วันใดวันหนึ่งก่อนดิฉันจะสิ้นชีพไป คงได้พบกับเธอ—ได้ฟังคำยกโทษของเธอ——”

"อย่า!" ซินตันกะอึกกะอักห้าม "อย่าพูดถึงเรื่องนั้น_โรส" ทันใดนั้นเขาหันไปยังแม็กลิน และยกมือชี้ไป

"แกว่าแกเอามาเท่าไรนะ_จิม?"

"สี่พันปอนด์" แม็กลินตอบเอื่อย ๆ

"แน่นอนว่าไม่เกินกว่านั้น?"

"แน่"

"ดีละ_แกคิดว่า แกจะมีเวลาแก้ตัวทันเมื่อไร?"

"วันเสาร์_อย่างช้าที่สุด"

โรสคิวเซิส ผงกศีรษะ ขึ้นจากหมอนมองตรงไปยังคู่รักเก่าของเจ้าหล่อน มีนัยน์ตาเปนประกายด้วยความดีใจ.

"เธอจะช่วยจิมหรือคะ?" เจ้าหล่อนถามด้วยสำเนียงที่ค่อยมีกังวานขึ้น

ซินตันไม่ตอบว่ากระไร คลำหมวกเฉยอยู่ครู่หนึ่งจึงเอ่ยขึ้นว่า "ฉันจะมาที่นี่อีกก่อนเที่ยงวันพรุ่งนี้ อย่าเปนทุกข์อะไรไปอีกเลย โรส เอ้อ_จิม แกจงลืมเรื่องที่กันกล่าวเมื่อครู่นี้เสีย_อ้า กันได้เปลี่ยนความตั้งใจแล้ว.

เขายกมือ อันเรียวเล็ก ของหญิงที่รัก แต่เก่าก่อนของเขาขึ้นแตะริมฝีปาก อย่างเฉื่อยช้า และก้มศีรษะให้กับแม็กลิน.

ยี่อยบี ซินตัน บุคคลผู้ไม่เคยพลาดหรือยอมแพ้ในหน้าที่ของเขาเลยนั้น กำลังใช้ความคิดอย่างหนักในขณะที่เดินไปด้วยอาการอันโผเผออกจากห้อง เขารู้สึกว่าภายในศีรษะของเขามีวัตถุอันมีน้ำหนักยิ่งบรรจุอยู่ ตาพร่ามัวคล้าย ๆ กับอยู่ในหมอกของฤดูหนาวตอหอยมีก้อนอะไรมาจุกอยู่

"กู๊ดบาย_ยี่อยบี ที่รัก" เสียงน้อย ๆ กะเส่า ๆ กังวานมาจากเตียงนอน

"กู๊ดบาย_จนกะทั่งพรุ่งนี้" ซินตันตอบในขณะที่ค่อย ๆ ปิดประตูห้องโดยอาการอันเชื่องช้า

◎ ◎ ◎

๑๙ นาฬิกา! ท่านบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ "เร็กคอร์ด" เริ่มออกเดินงุ่นง่านไปมาอยู่ภายในห้อง หนึ่งนาฬิกาเลยไป_เขาจึงสั่งกะดิ่งเรียกคนใช้

"มิสเตอร์ ซินตันมาหรือยัง?" เขาถามเด็กซึ่งโผล่เข้ามาภายในห้อง

"ยังครับ"

"ดีละ คอยดูไว้พอเขามาละก็บอกว่าฉันต้องการพบในเดี๋ยวนั้น."

ในระวางห้านาฬิกาต่อมา ท่านบรรณาธิการรู้สึกว่าจะนั่ง จะยืน จะเดิน ไม่เปนผลสำเร็จทั้งนั้น แม้แต่การสูบบุหรี่ก็ลืมเสียทีเดียว แน่

ที่เดียวเปนของควรที่เขาจะกะตือรือร้น เพราะเขาหวังอย่างมั่นแล้วว่า หากมีข่าวเรื่องแม๊กลินลงได้สักหนึ่งคอลัมน์เท่านั้น หนังสือพิมพ์ฉะบับนี้ ๆ จะต้องมองค้อนความขายดีและความนิยมของหนังสือพิมพ์ "เร็กคอร์ด" ด้วยความฤษยา. แต่บางครั้งก็พยายามนั่งนึกว่าจะควรปริวิตกไปทำไม ซินตันเคยปรากฏความเหลวไหลหรือ? เปล่าทั้งสิ้น เขาคือนักเก็บข่าวที่มีนามดังที่สุดในจังหวัดนี้ แล้วและจะมาเหลวเสียครั้งนี้ละหรือ — ย่อมเปนไปไม่ได้.

กำลังหวนนึกกะหยิ่มใจนี้ ประตูเปิดออกและ บ๊อยบี ซินตัน ก็เดินผิวปากเข้ามาในห้อง

"ไง! อยู่ไหนเล่า?" ท่านบรรณาธิการยื่นคำถามอย่างเกือบเปนเสียงตะโกน "ไหนขอดูที่ซิ ถ้าเข้าที ยังงั้นไม่ใช่หรือ?

"ไม่มีอะไรเลยครับ" ซินตันกล่าวเปรย ๆ สายตาจับอยู่ที่อื่นซึ่งไม่ใช่ใบหน้าของนายข้าง จึงไม่เห็นปากที่เปิดอย่างกว้างและถอยหลังไปก้าวหนึ่งพร้อมกับคำพูดว่า.

"ไม่มีอะไรเลย สวรรค์! แต่ไม่ใช่ท่านว่าท่านไม่ได้อะไรมาเลยนะ"

"ผมพลาด — ผมคว้าน้ำเหลวอย่างไม่มีโอกาสอะไรเลย" ซินตันกล่าวอย่างเสียใจ

"ท่านพลาด! ท่าน—มิสเตอร์ ซินตัน! โอ! นี่ไม่ใช่เวลาหยอกล้อกันน่า ฮา! ฮา! บ๊อยบี ซินตัน ยอมแพ้ ใครจะเชื่อ น่าฟังนักนี่ไหนขอดูที่ขยับไว้หน่อยซิ"

"ผมบอกแล้วว่า ผมไม่มีอะไรเลย — ผมเสียใจมาก—จริง ๆ" ซินตันยืนคำอย่างเสียใจเช่นเดิม "โปรดหาอะไร ๆ เติมให้เต็มสองคอลัมน์ที่ว่างนั่นเถิดครับ"

เปนเวลาหนึ่งนาทีเต็ม ๆ ที่บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ "เร็กคอร์ด" นั่งงงพูดไม่ออก สิ่งที่ไม่เคยนึก ไม่เคยคิด ปรากฏขึ้นแล้ว บ๊อยบี ซินตัน ยอมแพ้! และในที่สุดก็ใช้มือทั้งสองกุมศีรษะและครางอย่างเสียใจ

"แน่ละ—ซินตัน" เขากล่าวเมื่อนิ่งอยู่ครู่หนึ่ง "นี่เปนข่าวประหลาดมากข่าวหนึ่ง ถ้าท่านหัวหน้าคณะของเราได้ยินเรื่อง — —"

"ท่านไม่ควรวิตก" ซินตันสอดขึ้นทันที "ผมจะลาออกวันนี้แหละ ผมเบื่อชีวิตที่เกี่ยวกับหนังสือพิมพ์เต็มทีแล้ว ขณะเมื่อผมพลาดลงเช่นนี้—ผมก็ขอยอมแพ้อย่างราบ—ผมนึกว่าจะออกเดินทางไปต่างจังหวัดต่อไปอีกในวันสองวันนี้—อ้า คืนนี้ท่านไม่มีอะไรให้ผมทำบ้างหรือ?"

"ไม่มีดอก ขอบใจ" เปนเสียงตอบอันแหบแห้งของบรรณาธิการ

"กู๊ดไนท์" ซินตัน กล่าวอำลาเมื่อขยับจะเดินออกไป

"กู๊ดไนท์"

ซินตัน หยุดอยู่ที่ประตู ขณะที่มือจับลูกบิดท่าน บรรณาธิการ ยัง คง มอง ตาม ดู เขา ด้วยดวงตาลอย ๆ

"นี่แน่ะครับ" ซินตันเอ่ย "จะกรุณาช่วยอะไรผมหน่อยได้ไหม?"

"อ้า! ถ้าไม่เหลือบ่ากว่าแรง เป็นได้เสมอ"

"ขอบคุณ— อ้า —ผมจะขายหุ้นให้กับใครได้บ้าง ท่านคงรู้จักคนมีฐานะดี ๆ"

"หุ้น" อีกฝ่ายหนึ่งทวนคำและใช้มือเคาะโต๊ะ "ทำไมท่านจึงจะขายเสียเล่า?"

"โอ! ผมต้องการเงินใช้ สักสี่พันปอนด์"

"อ้า — ดีละ นึกว่าคงช่วยท่านได้แน่" เขาพูดพลางยื่นมือไปหยิบเอาสมุดใหญ่เล่มหนึ่งมาเปิดดู.

ป๊อบบี้ ซินตัน ยิ้มออกมา อย่างเป็นสุขใจ มือยังคงจับลูกบิดประตูยืนคอยรับใบสั่งจ่ายอยู่ ใบหน้าของเขาค่อยแช่มใสขึ้น ด้วยความพอใจเนื่องในโอกาสที่ความมุ่งหมาย ของเขาเป็นผลสำเร็จ.

◎ อันความดี นี้มีเชิง เพราะเยี่ยงโอ่ จะดีชั่ว ใช่ตัว เองชักชวน

ใครคลั่งโปร ปะกันดา ก็น่าสรวล ดีเพราะมวล มนุษย์นิยม ชื่นชมเอย ฯ

พระศรี นิพนธ์

ข่าวศาล

ของ

พระธนะเพชย์

ไฟ ถึงจะมีคุณอนันต์ ก็มีโทษมหันต์ ดังที่เราท่านทรายกันอยู่แล้ว แต่ถ้าตริตรองให้ละเอียด ไม่น่าจะพากันเหมาว่าไฟให้โทษเลย เพื่อสนับสนุนคำที่กล่าวนี้ ขอลอกข่าวศาลซึ่งเกี่ยวแก่คดีเขียว ระวางรายฎรโจทก์ ไฟกับพวกจำเลย มาให้อ่านดังต่อไปนี้—

ข่าวศาลจังหวัดสมบูรณ์

(เขียนโดย นายเงียบ จริงแท้ ผู้ส่งข่าวศาล)

คดีอาชญา ระวาง { รายฎร โจทก์ / ไฟและพวก จำเลย

โจทก์พ้องหาว่าไฟกับพวก นำความหายนะเผาผลาญทรัพย์สิ่งของตลอดจนทำลายชีวิตคนและสัตว์ ให้พินาศวอดวาย ขอให้ศาลวางบทลงโทษจำเลยให้รับอาชญาอย่างหนักที่สุดตามมาตรา ๒๔๗๐

เมื่อวันที่ ๓๒ เดือน เมนาคม ศก ๔๙๙๙

ท่านสุภาหัวหน้าตระลาการ ออกนั่งยังบัลลังก์ชำระความแล้ว คู่ความและบรรดาผู้ที่อยู่ในศาลก็เงียบคอยตะแคงโสตฟัง

ท่านสุภา— อ้อ น้ำมันก๊าสต้องหาว่าเปนผู้ทำให้บ้านไหม้ เด็กชายและเด็กหญิงต้องไฟคลอกตาย ๒ คน ไหนจำเลย อ้อ! แกทราบความที่โจทก์กล่าวหา แล้วไม่ใช่หรือ? แกจะให้การว่าอย่างไร?

น้ำมันก๊าส— ประทาน เกล้ากระผมขอประติเยธข้อความที่กล่าวหานั้นทั้งสิ้น เกล้ากระผมไม่ผิด....

ท่านสุภา— แก อ้อ ! มิพะยานไหมล่ะ ?

น้ำมันก๊าส— ประทาน ตัวเกล้ากระผมเอง แหละครับ

เมื่อพิธีสายานตนเสร็จแล้ว และท่านสุภาให้ให้การ น้ำมันก๊าสจึงแถลงว่า "เกล้ากระผมต้องกักขังอยู่ในกะป๋องตามปกติ คอยแต่รับใช้อยู่ทุกเมื่อ และไม่ปรารถนาจะทำให้ผู้ใดเจ็บช้ำน้ำใจเลย มาถึงวันที่เกิดเหตุนี้แหละ ขอรับแม่เด็กหญิงที่ตายน่ะแหละขอรับ จับกระผมขึ้นได้ก็เทกระผมไหลลงในเตาไฟ เพราะเห็นว่าไฟในเตาไม่ลุกดี ประทานไม่ใช่ความผิดของเกล้ากระผมเลย กระผมไม่ควรอยู่ในที่เช่นครัวไฟ และทั้งโจทก์ก็ไม่ควรจะใช้เด็ก ๆ มายุ่งกับเกล้ากระผมเลย เมื่อตัวเกล้ากระผมถูกไฟที่ไหนเลยจะอดได้ขอรับ ใต้เท้าใช้ผ้าเท้าตรองดูเถิด กระผมก็ต้องพิบเท่านั้นเอง เมื่อเกิดพิบัติขึ้นเช่นนั้นแล้ว กะป๋องที่เคยหุ้มห่อกระผมอยู่จะทนได้อย่างไรก็ต้องระเบิดขึ้นเท่านั้น เด็กหญิงและน้องชายของเจ้าหล่อนก็เลยต้องไหม้วินาศไปด้วย ใต้เท้ากรุณาโปรดตรองดูซิขอรับ ถ้าครอบครัวนั้นระวังไม่เลินเล่อปล่อยให้เด็กมายุ่มย่ามกับกระผม และปล่อยให้เล่นไฟแล้ว ที่ไหนเลยจะเกิดไฟขึ้นได้"

ท่านสุภา— ฉันเห็นด้วยกับแก จำเลยน้ำมันก๊าสไม่ผิด ปล่อยตัวไปได้ เรื่องต่อไป

ท่า— เรื่องต่อไปก็เกี่ยวเนื่องกับเรื่องไฟทั้งนั้น ขอรับ

ท่านสุภา— ถ้าเช่นนั้นให้สายานเสียให้พร้อมกันทีเดียว อ้อ ! จัดการสายานแล้วอย่างนั้นหรือ ใครเป็นจำเลยอีกล่ะ ? อ้อ ! ซิกาเรต หรือ ? ให้การมาซิ

ซิกาเรต— เวลาเกิดเหตุนั้น กระผมคงยังอยู่ในกะเช้าเสื้อ แต่เจ้าของกะเช้าเวลานั้นอยู่ในโรงเก็บของ ซึ่งเป็นเชื้อไฟอย่างร้ายแรง เจ้าของกะเช้าทราบดีว่า การสูบ

หนังสือพิมพ์ของคนไทยเขษม

ยหรือในที่เช่นนั้นต้องห้ามอย่างเด็ดขาด แต่เขาผ่อนข้อบังคับอวดดี ควักเอากระผมขึ้นมาขุดสุยจนจวนหมด เขาก็โยนกระผมทิ้งโดยไม่อินังเลย กระผมถูกโยนไปติดกับเครื่องเชื้อไฟอย่างร้าย ดังที่กรายเรียนมาแล้ว กระผมไม่มีทางจะเลี่ยงได้ นอกจากต้องขันดาลให้เกิดระเบิดขึ้นเท่านั้น ทั้งโรงพังเค คิดค่าเสียหายตั้ง ๕ ล้าน แต่กระผมเห็นว่าไม่ใช่ความผิดของกระผมโดยตรง กระผมทำโดยจำเปนแท้ทีเดียว.....

ท่านสุภา— นั่งลงได้ จะฟังคำให้การของจำเลยผู้อื่นต่อไป อ้อ! ไม้ขีดไฟหรือ?

ไมขีดไฟ— ใครคนหนึ่งจำไม่ได้ ขอรับ ทำให้กระผมตกลงที่พื้น เด็กหญิงเล็ก ๆ คนหนึ่งเก็บผมไปเล่น โดยไม่ทราบว่าตัวกระผมน่ะอันตรายอยู่บ้าง เล่นไปเล่นมาเลยทำให้กระผมลุกขึ้น ติดม่าน หน้าต่าง แล้วเลยติดเสื้อผ้าเข้า ถึงแก่ต้องส่งตัวไปโรงพยาบาล กระผมนึก ว่าเด็กนั้นคงไม่ถึงแก่ตายดอก แต่ถ้าหล่อนหายก็น่ากลัวว่าจะพิการไปตลอดชีวิต กระผมต้องขอประทิเยช ความผิด เพราะใต้เท้าก็ย่อมทราบอยู่ แล้วว่าอย่าปล่อยให้เด็ก ๆ มายุ่งกับกระผมแล้ว ก็หาเกิดเรื่องไม่

ท่านสุภา— นั่งได้ อ้อ! เบิกจำเลยคนอื่นมาให้การ อ้อไฟพ้าร? แก! มีผู้ปรักปรำแกมาก แกทำให้บ้านช่องตลอดจน โรงสีไหม้พินาศไปนักต่อนักแล้ว จะแก้ตัวว่าอย่างไร?

ไฟพ้า— ประทาน พวกโจทก์พากันใช้เกล้ากระผมอย่างต่ำช้าเหลือทน เกล้ากระผม มีอำนาจร้ายกาจจริง แต่ก็ไม่มีภัยอันตรายต่อใคร ถ้าจะใช้กระผมให้สมกับวาศนาแล้วเกล้ากระผมชอบอะไรไม่เท่ากับพวก 'ลูกถ้วย' ถ้าไม่ให้กระผม ได้อิงแอบกันอยู่ แล้วกระผมก็จำต้องเที่ยวติดคกับสิ่งอื่นๆ เท่านั้น การที่กระผมต้องขึ้น

ศาลครั้งนี้ก็เพราะมีคนริดผ้าทึงอุเตาไว้ โดยไม่สลัดกระผมออก กระผมก็ต้องทำหน้าที่ให้อุเตาร้อนเรื่อย จนร้อนเกินไป เกิดคุไหม้ขึ้นเท่านั้น แท้จริงเหตุไฟไหม้ที่เกิดขึ้นฉาวมาแล้วเนื่องจากกระผมก็เป็นด้วยคนใช้กระผมไม่ระวัง ให้กระผมห่างไปจากพวกลูกถ้วยเท่านั้น พวกวิศวกรรมยอมลงนิ้วว่ากระผมไม่มีอันตรายเลย ถ้าจะช่วงใช้กระผมให้ถูกต้องแล้ว ถ้าประชาชนระวังไม่สะเพร่าในการใช้กระผม ก็จะหาเรื่องไม่ได้เลย

ท่านสุภา— อ้อ ต่อไป กุมฝอยรึ? มีข้อแก้ตัวว่าอย่างไร? ว่ามา

กุมฝอย— ใต้เท้าย่อมทราบกำเนิดของกระผมแล้วไม่จำที่ต้องกรายเรียนให้เสียเวลา แต่น่าประหลาดไหมล่ะ ที่รู้รู้กันอยู่แล้วว่ากระผมถูกต้องไฟไม่ได้ ถูกเข้าเป็นต้องลุกฮือทันที คนยังชอบเล่นเล่อปล่อยให้ไฟมาติดกระผมได้ ถ้าระวังคอยเก็บกวาดกระผมและพวกอยู่เสมอ ๆ แล้วและอย่าปล่อยให้ไฟได้โอกาสเยี่ยมกรายกระผมแม้แต่เล็กน้อย ก็จะไม่มีเรื่องไฟไหม้เกิดขึ้นเลย

ท่านสุภา— พอแล้ว ใครจำเลยต่อไป อ้อ! แก๊สหรือ? ให้การมา

แก๊ส— ประทาน กระผมต้องการจะแถลงเรื่องแต่เพียง ๒—๓ คำเท่านั้น

ท่านสุภา— ดีแล้ว ว่ามาเถอะ

แก๊ส— ก่อนที่กระผมจะเกิดมาเป็นประโยชน์แก่คนนั้น คนต้องเสียสายตาเพราะใช้เทียนไขเพราะใช้ตะเกียงน้ำมันไม่ดี โดยมาก แท้จริงในประเทศนี้นอกจากพวกจักรยานบางคน เกือบไม่มีใครรู้จักคุณประโยชน์ของกระผมเลย ประทานกระผมขอรวบรัดตัดความว่า โทษตามที่โจทก์พ้องหากระผมนั้น กระผมก็ขอค้านว่า ไม่ใช่ความผิดส่วนตัวกระผมโดยตรง เป็นที่ผู้ใช้กระผมเลินเล่อต่างหาก

ท่านสุภา— เข้าใจแล้ว นั่งได้ อ้อ! ได้ยินว่าเจ้าน้ำมันเบนซินก็เปนจำเลยสำคัญผู้หนึ่ง ไหน อยู่ไหน? อ้อ! จะแก้ตัวอย่างไร?

เบนซิน— ตามที่โจทก์กล่าวหาว่ากระผมทำให้เกิดไฟไหม้ ทำให้คนตายบ่อย ๆ นั้น จะว่าเปนความจริงก็ได้ แต่ขอประทานแถลงว่า ไม่ใช่ ความผิด ของ กระผม โดยตรง ธรรมดากระผมเปนผู้ติดง่าย ระเบิดง่าย คนที่ใช้กระผมไม่ระวังปล่อยให้กระผมได้สัมผัสกับไฟ กระผมจะทนฝืนธรรมดาอยู่ได้ที่ไหน ยิ่งในสมัยยนตร์นี้แล้ว กระผมแพร่หลายไม่ไกลกับน้ำประปานัก ลูกเด็กเล็กแดงรู้จักกระผมดี แต่คนชอบสูบบุหรี่ ชอบให้ไฟอยู่ใกล้กระผมบ่อย ๆ กระผมน่ะหรือทำประโยชน์ให้แก่ประชาชนไม่น้อย ใต้เท้าก็ย่อมทราบ แต่เมื่อไม่ระวังขึ้นยังเลินเล่อ เอาไฟให้ใกล้กระผม กระผมก็ต้องระเบิด ต้องลุกขึ้นเท่านั้น

ท่านสุภา— พอ อ้อ! สายพ่ำจะให้การว่าอย่างไร?

สายพ่ำ— ตามธรรมชาติของกระผมนั้น กระผมมักเกิดในท้องพ่ำ แต่ต้องหาทางลงสู่ดิน อะไรเปนที่สูงเด่นในบริเวณที่กระผมจะลงดินแล้ว กระผมเปนต้องเลือกลงตามที่นั้น ยอดโบสถ์วิหารหรือตึกที่มีเหล็กล่อสายพ่ำกระผมชอบที่สุด และลงดินสะดวกที่สุด แต่เมื่อไม่มีสายล่อพ่ำกระผมก็ต้องผ่าลง ตามที่ ๆ กระผมชอบเท่านั้น ตราบใดคนไม่รู้จักป้องกันภัย คือไม่มีสายล่อพ่ำให้กระผมลงได้สะดวกแล้ว กระผมก็ต้องเปนภัยแก่มนุษย์ตลอดตรายนั้น

ท่านสุภา— อ้อ! กองไฟ ว่าอย่างไร?

กองไฟ— ประทานไม่ใช่แต่เด็กเท่านั้นที่ชอบทำให้กระผมเกิดขึ้น ผู้ใหญ่ก็เหมือนกัน แต่กระผมน่ะหรือจะสามารถกระจายเพ่นพ่านไปเที่ยวติดโน่นติดนี่ได้ ถ้าจะระวังให้กระผมรวมอยู่แต่ในกอง

เท่านั้น ไม่ปล่อยทิ้งอยู่อย่างเลินเล่อแล้ว

ท่านสุภา— อ้อ! มิใครอีกที่เป็นจำเลย? (ข่าศาลแถลงว่า เท่าที่ได้ตัวมาแล้วมีเท่านั้นเอง) งั้น รายฎรโจทก์สรุปความได้.

โจทก์— ขอประทานท่านทั้งหลายย่อมได้สะดับคำให้การของจำเลยต่าง ๆ แล้ว รวมความว่าจำเลยสารภาพในการที่มิส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องทำให้เกิดอัคคีภัยขึ้น แต่ประติเษฐการรับผิดชอบในเรื่องนั้น โดยอ้างว่าผู้อื่นทำให้เกิดอันตรายขึ้น ไม่ใช่จำเลยโดยตรง ข้อสำคัญอีกข้อหนึ่งพึงใส่ใจคือ จำเลยต่างก็ยังอวดดีว่าจะไม่เปลี่ยนแปลงความเป็นไปในส่วนตัวจำเลยเลย นี่เป็นข้อพิศูนน์ความอันตรายใหญ่หลวงสำหรับกาลข้างหน้าด้วย เราจะเฉยเมยปล่อยให้ทรัพย์สมบัติของเราวินาศไปตามเคยเช่นนั้นสมควรแล้วละหรือ? ตามคำที่จำเลยให้การมาแล้วนั้น เห็นควรที่จะวางบทลงโทษเพื่อป้องกันภยันตรายข้างหน้าได้ต่อไป.

ทนายฝ่ายจำเลยแถลง— ขอประทานให้พิพากษายกฟ้องโจทก์ ปล่อยจำเลยไปหมด เพราะเหตุว่าจำเลยพวกนี้เป็นแต่เพียง 'เครื่องมือ' ของคนเท่านั้น เมื่อคนใช้ถูกต้องก็รับใช้ด้วยความเรียบร้อย ทำให้เกิดประโยชน์ใหญ่หลวง เท่าที่ได้แถลงคารมกันมาแล้ว ก็เห็นชัดว่าจำเลยมิได้มีเจตนา ทำให้เกิดอันตรายทั้งสิ้น อันตรายที่เกิดขึ้นก็เกิดเพราะความจำใจของจำเลยทุกคราว คนรู้จักธรรมชาติของจำเลยดีก็เช่นนั้นทำไมจึงจะลงโทษจำเลยเล่า เหตุไฉนจึงไม่นำตัวผู้ร้ายแท้มาเป็นจำเลย ผู้ร้ายแท้นั้นคือ 'ความเลินเล่อ' ผู้เดียวที่ทำให้เกิดอัคคีภัย 'เลินเล่อ' นั้นแหละควรเป็นจำเลยโดยตรง ถ้า 'เลินเล่อ' ไม่เป็นต้นเหตุสำคัญแห่งอัคคีภัยแล้ว

จำเลยทั้งหมดเหล่านั้น ก็ตกเป็นทาสของมนุษย์อย่างราบเรียบ

ท่านสุภา— ศาลเห็นด้วย เลินเล่อ ควรเป็นจำเลย ไม่ใช่จำเลยพวกนี้ ควรถูกลงโทษ เลินเล่อ อยู่ไหน ไปนำตัวมา อ้อ! อยู่ข้างนอกรึ?——แกจะให้การอย่างไรว่ามา

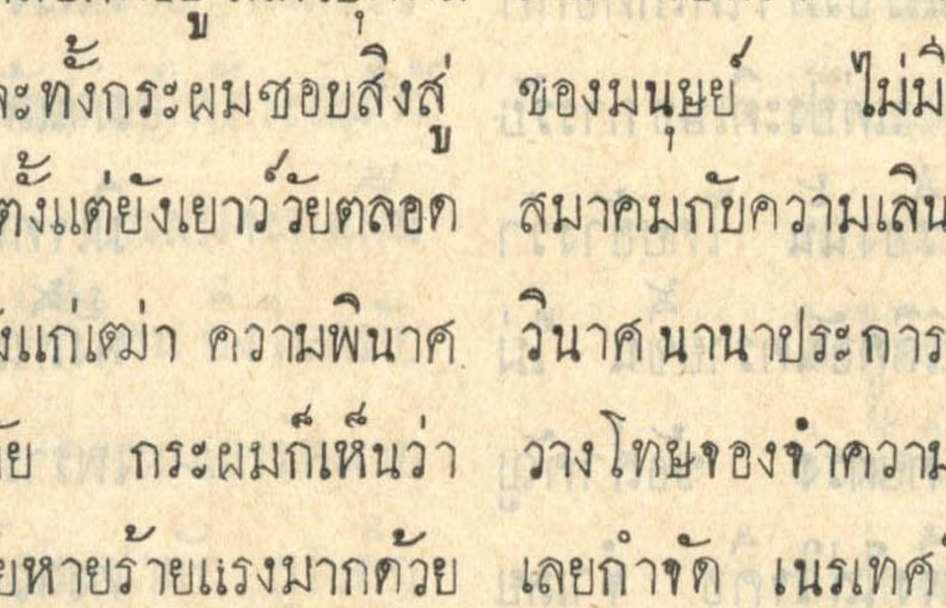
ความเลินเล่อ— ไม่มีอะไร จะให้การ ขอรับ นอกจากจะขอแถลงว่า กระผมย่อมเป็นนิสสัยติดอยู่ในตัวบุคคลทั่วไป และทั้งกระผมชอบสิงสู่ในตัวคน ตั้งแต่ยังเยาว์วัยตลอดไปจนกะทั่งแก่เฒ่า ความพินาศแห่งอัคคิภัย กระผมก็เห็นว่าเป็นการเสียหายร้ายแรงมากด้วย แต่จะทำอย่างไรได้ ขอรับ เมื่อทำให้เกิดไฟขึ้นแล้ว.....

ท่านสุภา— นั่นเป็นแต่คำอธิบาย ไม่ใช่ข้อแก้ตัวของแกเลย อ้อ พอละประเดี๋ยวจะตัดสิน

◎ ◎ ◎

คณะผู้พิพากษา เมื่อประชุมตัดสินกันแล้ว ก็ออกนั่งยังบัลลังก์ อ่านคำพิพากษาให้คู่ความฟัง และลงท้ายก็แจ้งว่า ความเลินเล่อเป็นผู้ผิด ให้วางโทษตามมาตราที่กล่าวแล้ว.

ถ้อยความบางตอนในคำพิพากษาน่าฟังมาก เช่นว่า “ความเลินเล่อเป็นเสนียดร้ายของมนุษย์ ไม่มีมนุษย์ผู้ใดประสงค์คบค้าสมาคมกับความเลินเล่อผู้เป็นมูลเหตุแห่งความวินาศนานาประการ” สมควรยิ่งแล้วที่ศาลวางโทษของจำความเลินเล่อเสีย และถ้าเลยกำจัดเนรเทศให้ความเลินเล่อไปพ้นโลกมนุษย์เสียได้แล้ว ความศานติสุขจะปรากฏทั่วขึ้นอีกมากมาย.

ไทษอันควร
แก่ความผิด

โดย

ชาญหัดถกิจ

บทที่ ๑

เสียงผิวปากเอื่อย ๆ ดังทำลายความเงียบขึ้น, สตริร่างโปร่งระหงรับกับวงหน้ารูปไข่ใช้มือยันโต๊ะ, ลุกขึ้นจากเก้าอี้อย่างเงื่องหงอย, เหลียวดูรอบ ๆ ห้องอย่างตื่นเต้น แล้วกลับยืนนิ่ง เอียงหูฟังด้วยความเอาใจใส่

เสียงผิวปาก คงกังวาน มาตามกระแสลมอย่างเยือกเย็นเป็นระยะ ๆ หล่อนริบปราดไปยังหน้าต่างห้อง ซึ่งเปิดรับอากาศอันสดชื่น รูดม่านบังตาสีชมพู แล้วชะโงกมองออกไปยังภาพภูมิประเทศภายนอก อย่างไม่กะพริบตา.

ตรงลงไปเบื้องล่างในระยะอันใกล้.—ในท่ามกลาง ความเงียบเหงาเปล่าเปลี่ยว ประดุจย่าชัฏอันไพศาล—ในท่ามกลางความมืดมนอนธกาลแห่งราตรี—หล่อนสามารถเห็นภาพดำตะคุ่ม ๆ ค่อย ๆ เคลื่อนไหวไปมาอยู่ข้างพุ่มไม้ ในสวนริมสระน้ำ—และก็ภาพนั้นเองที่ทำให้หัวใจหล่อนเริ่มเต้นระรัว.

มีเสียงผิวปาก ดังขึ้นยาว ๆ อีกครั้งหนึ่ง ต่อจากนั้นก็มีแสงไฟฉายเดินทางฉายเป็นลำพวยพุ่งตรงมาทางหล่อน ๒—๓ แวบ แล้วกลับมืดลงดังเก่า ดูเหมือนจะเป็นอาณัติสัญญาณอย่างแปลกประหลาด หล่อนยกผ้าเช็ดหน้าโบกไปมา ๒ ครั้งและกลับมานั่งที่เดิม มือทั้งสองเท้าคาง แหงนหน้าขึ้นสู่เพดานห้อง ใช้ความคิดอย่างลึกซึ้ง,

สักครู่หนึ่งให้หลัง มีเสียงฝีเท้าปรากฏขึ้นภายนอกห้อง สังเกตได้ว่า เจ้าของฝีเท้าพยายามค่อย ๆ ย่องมาอย่างเงียบกริบ สตรีเจ้าของห้องตื่นจากภวังค์ ลุกขึ้นไปเปิดประตูห้องอย่างแช่มช้า ภาพที่ปรากฏแก่จักษุคือสุภาพบุรุษหนุ่มผู้หนึ่ง รูปร่างกะทัดรัด ใบหน้าค่อนข้างยาว แต่หมองคล้ำเล็กน้อย เขานุ่งผ้าม่วงสีเม็ดมะปราง สวมเสื้อลายริ้วสมสมัย สวมถุงเท้ารองเท้าขาวเปนระเบียบเรียบร้อย มือขวาถือหมวกขนสัตว์ มือซ้ายถือไฟฟ้าเดิรทาง จากเครื่องแต่งกายอันสะอาดสะอ้านจะเห็นว่าเขาควรเปนสุภาพบุรุษผู้มั่งคั่งน่านับถือได้ผู้หนึ่ง.

เขาย่างเท้าเข้าห้องอย่างสุภาพ เดิรตรงไปยังโต๊ะกลมกลางห้อง วางหมวกและไฟฟ้าเดิรทางไว้บนโต๊ะ กิริยาอาการของเขาทั้งนุ่มละม่อมละไม สมลักษณะแห่งสุภาพบุรุษยิ่งนัก เขายืนเท้าพนักเก้าอี้ ตวงตาจับจ้องอยู่ฉะเพาะวงหน้าสตรีเจ้าของบ้าน แล้วก็กล่าวทำลายความเงียบขึ้นก่อน.

"แหม ! แม่ประดับ ฉันคิดว่าจะไม่พบเธอเสียอีก" น้ำเสียงสั่นสะเทิ้มดุจคนตกประหม่า "มีคอะไรยังงี้ ถ้าไม่มีไฟฟ้าเดิรทางติดตัวมาด้วยเห็นจะเข้าบ้านไม่ถูกแน่ เคราะห์ดีที่พบเธอ"

ประดับ สตรีเจ้าของบ้านจ้องดูชายหนุ่มแล้วกล่าวว่า "ก็นัดกันไว้ ไม่ใช่หรือคะ ? เชิญนั่งลงแล้วถอดเสื้อเสีย ก่อนเถิดค่ะ คุณปราโมทย์"

"ช่างเถอะ แม่ประดับ" ชายหนุ่มผู้ถูกขนานนามว่าปราโมทย์กล่าวเรียบ ๆ ชุดตัวนั่งลงบนเก้าอี้ พลางปลดกะดุมเสื้อทั้ง ๕ เม็ด และควักผ้าเช็ดหน้าออกมาซับเหงื่อที่หน้าผาก "ว่าแต่คุณหลวงไม่อยู่แน่รึ ?"

ประดับ เลือนกะบังบุหรี่การ์ดมาไว้กลางโต๊ะ

"ไม่อยู่ค่ะ" หล่อนตอบ "วันนี้เปนวันเสาร์เขาไปดูหนังกว่าจะกลับก็เกือบสองยาม"

"ถ้าเช่นนั้นเราก็มีเวลาคุยกันได้นาน" คุณปราโมทย์กล่าวพร้อมกับก้มลงดูนาฬิกาข้อมือ "พึ่ง ๒๑ นาฬิกาเท่านั้นเอง แม่ประดับเธอคงรู้ดีแล้ว ว่าฉันมาหาเธอคืนวันนี้เพื่อประสงค์อะไร"

ประดับนิ่งแทนคำตอบ หลบสายตาลงเบื้องต่ำ เมื่อเห็นหล่อนนิ่ง คุณปราโมทย์จึงกล่าวต่อไป

"ฉันอยากรู้นักว่าเธอคิดตกลงใจอย่างไรบ้าง ?"

หนังสือพิมพ์ไทยเขษม

คุณภาพพลันอุบัติขึ้นอีกระยะหนึ่ง คำถาม ของชายหนุ่ม ทำให้ หล่อนต้องยอมจำนนหมดหนทางที่จะหาคำพูดมาสนอง หล่อนนึกไม่ออกว่าจะตอบอย่างไรดี ตอหอย ของหล่อนติดตัน, คำถามเพียงประโยคง่าย ๆ เช่นนี้ไม่น่าจะตอบยาก แต่สำหรับหล่อนดูเหมือนว่า คำถามของเขามีพิษสงอย่างร้ายแรงเปนเหมือนหนึ่งหนามแหลมที่เสียดแทงดวงใจของหล่อน ไม่ใช่เปนเพราะหล่อนจะเกรงกลัวอำนาจเขา เปล่าเลย คุณปราโมทย์ไม่ใช่นายของหล่อน—ไม่มีอำนาจเหนือหล่อนในบัดนี้ แต่มีสิ่งหนึ่ง—เปนสิ่งที่ทำให้หล่อนต้องนิ่งไม่สามารถจะตอบคำถามประโยคนั้นได้ทันที.

สิ่งนั้นคือความหลังระวางหล่อนกับเขาเปนความหลังซึ่งล่วงพ้นไปแล้วนับจำนวนปี

คุณ ปราโมทย์ ผู้ เคย เปน เพื่อน บ้าน ของประดับ มาตั้งแต่ปฐมวัย บ้านเดิมของคนทั้งสองนี้อยู่ใกล้ ๆ กันที่ถนนนครไชยศรี คุณหลวงวรกิจพิทักษ์ บิดาคุณปราโมทย์เปนผู้ รู้จักมักคุ้นกับท่านบิดาของประดับ—หลวงบำรุงนราคุณหลวงบำรุงเคยออกปากฝากฝังประดับไว้แก่ปราโมทย์ ให้ ช่วยดูแลแทนในเวลาที่ท่านไม่อยู่ เพราะท่าน เห็น แล้ว ว่า ปราโมทย์เปนผู้ที่พอจะไว้เนื้อเชื่อใจได้ อาศัยที่คนทั้งสองเคยอยู่ใกล้ชิดกัน—เคยเห็นหน้าค่าตากันมานานนักหนาแล้วนั่นเอง จึงต่างล่วงรู้ถึงนิสสัยใจคอซึ่งกันและกันเปนอย่างดี

ตราบจน ปราโมทย์ กับ ประดับ ต่าง ก็มีวัยย่างเข้าสู่ขีด แห่งความเปน หนุ่มและ สาว ด้วยกันทั้งคู่ ความสนิทสนมครั้งก่อน ๆ นั้น จึงค่อย ๆ เขยิบ ขึ้น ทุกที จน กลาย เปน ความรัก ความ รัก ฉันท์หนุ่ม กับสาว ตาม ธรรมดาโลก ปราโมทย์ได้ เคยสาระภาพ ต่อหน้า ประดับว่าเขารักหล่อน—ขอหล่อน และหล่อนก็ไม่ปฏิเสธ หล่อน เคยอยู่ใน วงแขน ของเขา เคยนั่งพะเน้าพะนอกันสองต่อสอง ———ไม่ว่าในบ้านในสวน ปราโมทย์ เคยพาหล่อนไปเที่ยว—เคยสอนไวโอลิน ให้ หล่อน—เคยหัดให้หล่อนขับรถ———ตลอดจนสอนให้ หล่อนรู้จักความรักและความเปนไปของโลก เวลานั้นประดับรู้สึกว่าเปนผู้มีความสุขอย่างยิ่ง—รู้สึกว่าโลกนี้กว้างใหญ่ไพศาล เต็มไป ด้วยความเริงรมย์ และความ ผาสุกสนุก สะบาย ร้อยแปดประการ หล่อนคิดว่าในโลกนี้ไม่ มี ความทุกข์ยาก—ความลำบาก และความไม่ สมหวังหลับตาลงครั้งไร มักจะแลเห็นภาพเรือนน้อยสีน้ำเงิน มีสนามหญ้า, มีน้ำพุ, มีสวน ฯลฯ

โทรศัพท์ ๒๐๘๐ โทรเลข "สุขี"

โฟแกรฟ

สำนักงานล้างรูป ประสาท สุขุม

ถนนหลานหลวง (ห้างยอนแซมซันเก่า) พระนคร

เราสอนการวิธีถ่ายรูป โดยส่งแบบแนะนำกำกับฟิล์ม ทุก ๆ ฟิล์มที่ส่ง
มาล้าง ณะสำนักงานล้างรูปของเรา

รูปธรรมดา

ล้างรูป พิมพ์รูป ขยายรูป ฯ ล ฯ

ภาพยนตร์

ถ่ายภาพยนตร์ ล้างภาพยนตร์ พิมพ์ภาพยนตร์ ฯ ล ฯ

บัญชีเรื่อง

(ปีที่ ๕ เล่ม ๕ วันที่ ๑๕ กันยายน พ.ศ. ๒๔๗๑)

มาสานุสสรณ์ . . . . . ส. ศิลปานนท์ . . . หน้า ๕๘๓

ใจเพื่อน . . . . . บัว ผาสุข . . . . „ ๕๘๔

ข่าวศาล . . . . . พรรธนะแพทย์ . . „ ๖๐๐

โทษอันควรแก่ความผิด . . . ชาญหัดถกิจ . . . „ ๖๐๗

ลัทธิลามะ (ตอนจบ) . . . เสฐียรโกเศศและนาคะประทีป„ ๖๕๙

เมียสมัยใหม่ . . . . . โชตินิยม . . . . „ ๖๙๖

นิยายสำสกฤต . . . . . อินทวงศ์ . . . . „ ๗๐๑

พูดดีเปนศรีแก่ตัว . . . . แก้วประพาฬ . . . „ ๗๐๘

จดหมายรัก . . . . . แสงระพี . . . . „ ๗๑๐

แถลงการสาธารณสุขพิเศษ . . กรมสาธารณสุข . . . „ ๗๑๙

วิชชาน่ารู้ . . . . . ศุกรกุมภ์ . . . . „ ๗๒๖

สารเขษม . . . . . ศรีวัฒนา . . . . „ ๗๒๙

อันตวาที . . . . . „ ๗๓๑

ลองดูซิ

ชนิด CHIEF

๘—๑๑ แรงม้า ขนาดใหญ่

มาถึงแล้ว

ได้ทดลองแล้ว

แล่นเร็วกว่า

แข็งแรงกว่า

กินน้ำมันน้อยกว่า

เบากว่า

ถูกกว่า

ดีกว่า

เครื่องทั้งหลายขนาดเดียวกันเวลานี้

ห้างสามเหลี่ยม จำกัด

ถนนบูรพา หลังวังบูรพา พระนคร โทรศัพท์ ๖๕๓

เปนผู้ขายผูกขาดในกรุงสยามแต่ผู้เดียว

ภาพสวรรค์ชั้นดุสิต ในเรื่องลัทธิลามะ

มาสาหุสสวรณ์

อากาเสว ปทำ นตฺถิ

สมโณ นตฺถิ พาหิโร

รอยบาทสำสัตว์สิ้น ฤๅมี

ในหว่างวิถีอา กาศแท้

ฉันใดสมณชี พราหมณ์ศุท ธขันธ์นา

ภายนอกธรรมวินัยแล้ บ่อได้มีเลย

There is no path through the air, so a man is not a Samana by outward acts.

ส. ศิลปานนท์

มาลอยอยู่ตรงหน้า บางครั้งถึงกับฝันเห็น ทารกน้อย ๆ น่ารักวิ่งหยอกล้อกันไปมาต่อหน้า เรียกหล่อนว่า “ คุณแม่ ” และเรียกปราโมทย์ว่า “ คุณป๋า ”

แต่—อนิจจา ! สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนแต่เป็นความฝัน ความนึก และความคาดคเน ซึ่งผ่านพ้นมาแล้วถึง ๓ ปีเต็ม ๆ เป็นกรรมของหล่อนหรือที่สิ่งเหล่านี้ต่างก็เปลี่ยนสภาพไปเสียสิ้น ? เมื่อก่อนหล่อนยังเป็นโสดเป็นสาวบริสุทธิ์ดุจบุปผาชาติที่กำลังหอมหวลส่งกลิ่นไปทั่วสาระทิศ บัดนี้สิหล่อนต้องเปลี่ยนสภาพมาเป็นนางประมวลอรรถคดี หรือ นางประดับ โรจนจินดา หล่อนต้องพรากกับชายที่เคยรักอย่างมิได้นึกฝัน— คลาด กับ ความหวาน และ ความดูดดื่ม แห่งรสรัก แต่ปางก่อนระวางหล่อน กับ ปราโมทย์—มา สมรส กับคุณหลวงประมวลอรรถคดี เนติบัณฑิตหนุ่ม ผู้ซึ่งหล่อนไม่เคยรู้จัก หล่อนถูกคุณพ่อบังคับให้ สมรสกับเขา ซึ่งหล่อนเองยอมสาระภาพว่าไม่มีหนทางไร ๆ ที่จะหลีกเลี่ยงให้พ้นเสียได้ หล่อนมิได้แต่งงานกับปราโมทย์ ตามที่คิดไว้แต่แรก เพราะความหวังของหล่อนผิดคาด

เมื่อหวลคิดถึงความหลัง ดูเหมือนกับจะแกล้งแหย่ถ่านไฟเก่าให้คุขึ้นอีก หัวใจของหล่อนสะท้อน เหี่ยวแห้งไม่มีความเยิกยานเป็น ความ ผิด ของ หล่อน หรือ ที่ ลืม คำ สัตย์ปฏิญญา ซึ่งให้ สัญญาไว้กับ ปราโมทย์ เมื่อ ๓ ปีก่อน นั้น แล้ว ริบไป แต่งงาน กับ คุณหลวงประมวลอรรถคดี ชายที่หล่อนไม่สู้จะยินยอมพร้อมใจ ? เปล่าเลย ! จะเป็นความผิดของหล่อนกระไรได้ หล่อนยังจำคำมั่นสัญญาได้จนกะทั่งบัดนี้ ปราโมทย์ ต่าง หาก เป็น ฝ่าย ผิด ไม่ใช่ เป็น วาศนา ของเขาที่ จะได้อยู่ร่วมกับหญิงที่รัก เขาหายหน้าค่าตาไปเสียเฉย ๆ ตั้ง ๓ ปี โดยมิได้ บอกให้ ประดับทรายแม้แต่น้อย เขาไปไหน ?——ไปทำอะไร ?——ทุกข์สุขอย่างไร—— และเมื่อไรจะกลับ ? อนิจจา ! ประดับ มิได้ ทราบระแคะระคายเสียเลย ๓ ปีเต็ม ๆ ที่เขาต้องจากไป จดหมายสักฉะบับเดียวหล่อนก็มิได้รับ ๓ ปี อัน ขื่นขม สำหรับหล่อน เท่ากับ ๑๐ ปีของผู้ที่มีหัวใจกะวนกะวาย หล่อนเฝ้าแต่คอยเวลากลับของเขา เพื่อหวังพบดวงหน้าที่เคยยิ้มรับหล่อนในยามเย็น— คอยพบกับดวงตาที่เคยจ้องประสานกัน ตลอดจนน้ำเสียงที่เคยพลอดกับหล่อน พร้อมกับความสุขที่เขาจะนำมาให้หล่อนอีกด้วย ถ้าและเขากลับ

มาทันเวลา—มาก่อนที่การสมรสระวางหล่อนกับคุณหลวงประมวลจะอุบัติขึ้นแล้ว อา! ไม่ต้องสงสัย หัวอกของหล่อนจะเต็มตื้นไปด้วยความปรีดาปราโมทย์สักเพียงไหนหนอ?.

แต่นี่—สายเสียแล้ว—สายสำหรับปราโมทย์ที่จะได้หล่อนเป็นกรรมสิทธิ์ เขามาสายไม่ถึง ๓ เดือน ครั้งแรกที่กลับมาถึงบ้านเดิม ก็รีบสืบถามหาประดับจนได้ความว่า หล่อนกระทำการสมรสกับผู้มีบรรดาศักดิ์คนหนึ่งเสียแล้ว และย้ายจากบ้านเดิมไปอยู่ที่ถนนเพชรบุรี ไม่ต้องสงสัยว่าเขาจะรู้สึกโทมนัสเพียงไรเมื่อทราบว่าดอกกุหลาบที่เคยปองไว้แต่แรกได้ถูกคนอื่นเด็ดเอาไปดมเสียง่าย ๆ เช่นนี้ รุ่งขึ้นจึงรีบสืบหาหล่อน ไม่เป็นการยากที่จะสืบค้น เพราะคุณหลวงประมวล ฯ เป็นผู้กว้างขวาง ชาวบ้านในแถบถนนเพชรบุรีย่อมรู้จักโดยมาก เพียงเวลาเล็กน้อย ปราโมทย์ก็สืบหาบ้านใหม่ของประดับได้ ความรักในบางหลังมีอำนาจแรงพอที่จะบังคับให้เขากลับไปหาหล่อน จนถึงในบ้านและพบหล่อนดังคาด เวลานั้นคุณหลวงสามีของประดับยังไม่กลับจากกระทรวง ทั้งสองจึงมีโอกาสได้พบกัน ประดับแทบไม่เชื่อสายตาตนเองว่าผู้ที่กำลังผะเชิญหน้าอยู่ ณ บัดนั้น คือ ปราโมทย์—ปราโมทย์ซึ่งครั้งหนึ่งเคยตกเป็นทาสของหล่อน โอกาสไม่อำนวยให้คนทั้งสองได้สนทนากันนานนัก เหตุฉะนั้นเมื่อไต่ถามเรื่องราวกันพอควรแล้ว ปราโมทย์จึงออกปากชวนให้หนีไปกับเขา แต่ประดับยังปฏิเสธอ้างว่าจะขอตริตรองดูก่อน จึงบอกให้เขามาหาหล่อนอีกในคืนวันเสาร์ ซึ่งเป็นคืนที่สามีของหล่อนมักจะไปดูภาพยนตร์ในรอบที่สองเสมอ ในที่สุดปราโมทย์จึงจำใจกลับ

และ—ตราบจนมาถึงคืนวันนี้ ซึ่งเป็นคืนที่ประดับได้นัดไว้กับปราโมทย์—เป็นคืนวันเสาร์ที่คุณหลวงสามีของหล่อนไปดูภาพยนตร์ อา! คืนนี้สิหนอที่ยังความวิปโยคโศกเศร้าให้แก่หล่อนอย่างเหลือล้น คืนนี้ปราโมทย์ได้มาหาหล่อนตามกำหนด อนิจจา! หล่อนจะตัดสินใจอย่างไรดี จะปฏิบัติตามความประสงค์ของเขากระนั้นหรือ? ยังไม่ได้เป็นแน่ เมื่อหวลคิดถึงบุญคุณของสามี หล่อนยังมิกล้ากระทำลงไป เพราะคุณหลวงเป็นสามีของหล่อนที่ถูกต้องตามกฎหมาย เธอรักหล่อนด้วยความสุจริต ปฏิบัติตามใจหล่อนทุกอย่างเพื่อให้หล่อนได้รับความสุขทุกๆ ฝีก้าว เธอไม่เคยทำให้หล่อนต้องชอกช้ำระกำใจ แม้

แต่ครั้งเดียว กิริยาอาการตลอดจนน้ำเสียงที่เธอปราสัยกับหล่อนก็เปนไปโดยละมุนละม่อม ประกอบด้วยความรักอย่างแท้จริง อีกทั้งบิดาของหล่อนก็เต็มใจยกหล่อนให้เปนสิทธิ์ของเธอแล้ว เมื่อเปนเช่นนี้ประดับจะกล้าทอดทิ้งสลัดความรักของเธอ และคิดตอบแทนบุญคุณของเธอโดยหนีไปกับชายที่รักเสียทีเดียวหรือ? หล่อนไม่กลัวว่าโลกจะพากันติฉินนินทาตามหลัง—หล่อนไม่กลัวเกียรติยศและชื่อเสียงของหล่อนจะเน่าเหม็นโดยที่เปนหญิงอัปลักษณ์หลงตามชายชู้ไปกระนั้นหรือ?

อย่างไรก็ตาม ปัญหาเหล่านี้ได้วนเวียนอยู่ในสมองของประดับอย่างสุดจะแก้ไข ยิ่งคิดกลับทำความยุ่งยากให้แก่หัวใจของหล่อนเปนเอนกปริยาย หล่อนมีหัวใจดิ้นตันไม่สามารถจะปล่อยให้คำพูดหลุดพ้นริมฝีปากอันบางออกมาได้ คำตอบเพียงประโยคเดียวอาจเปลี่ยนสภาพให้ผิดแผกไปอย่างลับลับ น้ำตาของหล่อนเริ่มไหลริน หล่อนหยิบผ้าเช็ดหน้าขึ้นซับอย่างเฉื่อยช้า แล้วกลับนิ่งเฉยอยู่ ก็พอดีปราโมทย์ได้เรียกนามของหล่อนออกมาเบา ๆ อีกครั้งหนึ่ง

"แม่ประดับ!"

หล่อนได้สติ เงยหน้าขึ้นจ้องดูชายที่เคยรัก มีอาการกะวนกะวายน่าสงสาร แต่มิกล่าวว่าอย่างไร

"แม่ประดับ" ปราโมทย์กล่าวซ้ำ "ทำไมไม่ตอบฉัน? หรือโกรธที่ฉันไม่ส่งข่าวมาหาเธอ?"

"โธ่เอ๋ย! ดิฉันลำบากใจอย่างที่สุดแล้วคุณปราโมทย์" ประดับกล่าวออกมาด้วยความยุ่งยากใจ

"ทำไม? ฉันให้เวลาเธอตริกตรองน้อยไปหรือ?" ปราโมทย์กล่าวช้า ๆ น้ำเสียงสั่นเครือ พลางจุดบุหรี่สูบ "โธ่ แม่ประดับเธอจะให้ฉันช้ำใจไปถึงไหน?"

ประดับถอนใจยาว "ยากนัก คุณปราโมทย์ขา" หล่อนกล่าวอย่างเหลือฝืน "เธอมาพูดอะไรบ้านนี้ สายเกินการเสียแล้ว ใคร ๆ เขาจะพากันติเตียนได้ มิหนำคุณพ่อก็จะพลอยเสียหายไปด้วย จริง ๆ นะคะ นึกเสียว่าเปนกรรมของเราก็แล้วกัน"

"กรรม" ปราโมทย์ทวนคำลอย ๆ "โอ! แม่ประดับ พูดอะไรอย่างนั้นเล่า? เธอยังคงรักฉันเหมือนอย่างเดิมหรือเปล่าจ๊ะ?"

"โธ่! รักสิคะ ถ้าไม่รักจะยอมให้เธอเข้ามาพบจนถึงในบ้านหรือคะ?"

"รัก?" ปราโมทย์ทวนคำอีกครั้งหนึ่ง

หนังสือพิมพ์ไทยเขษม

"แต่เธอปฏิบัติตามความประสงค์ของฉันไม่ได้เอ๊ะ! นี่ยังไงกัน แม่ประดับ?"

หล่อนนิ่งอั้นส่ายหน้าไปมาช้า ๆ ด้วยความระทมใจ

"เธอไม่ตอบฉันอีก" ปราโมทย์กล่าวต่อไป "เมื่อคราวก่อนนั้น เธอก็บอกว่ารักฉันไม่ใช่หรือ? แต่พอฉันออกปากชวนให้เธอหนีไป เธอกลับอ้างว่าจะขอตริตรองดูก่อนสัก ๓—๔ วัน ฉันก็ไม่ขัด มาวันนี้หวังว่าคงได้รับคำตอบอย่างพอใจ แต่—อนาถนัก การณ์กลับกลายไป คนละรูปเสียแล้ว แม่ประดับ เธอคงรู้อยู่กับอก ว่าฉันรักเธอเพียงไร——รักด้วยความสุจริตเพียงไหน? ๓ ปีที่ฉันจากไป เธอจะรู้หรือเปล่าว่าหัวใจของฉันเป็นอย่างไรบ้าง เผ้าแต่คิดถึงเธอวันละหลายสิบครั้ง แม้แต่จะกินหรือจะนอน ยังเห็นภาพของเธอลอยเด่นอยู่ตรงหน้าเสมอ ฉันอาจพูดได้ว่าไม่มีความสุขเสียเลย"

หล่อนก้มหน้านิ่ง ถอนหายใจยาวเป็นระยะ ๆ มิรู้จะกล่าวอย่างไรถูก ปราโมทย์พ่นควันบุหรี่ขึ้นสู่เพดานห้องแล้วกล่าวต่อ

"เคราะห์กรรมอะไรอย่างนี้ ฉันเป็นคนชะตาอับเสียจริง ๆ ผิดใจกับคุณพ่อเพียงครั้งเดียวแท้ ๆ ก็ถูกไล่ออกจากบ้าน ฉันรู้สึกอับอาย ขายหน้าอย่างยิ่งประกอบด้วยทิษฐิมานะจึงจำใจออกจากบ้านโดยมิทันจะบอกให้เธอทราย ถ้าไม่มีเพื่อนที่รักใคร่กันที่หัวเมืองแล้ว ป่านฉะนี้ฐานะของฉันคงไม่ต่างกับคนขอทานเป็นแน่ ฉันรู้ตัวว่าชีวิตกำลังเข้าด้ายเข้าเข็ม จึงรีบตรงไปหาเขาทีเดียว มุ่งมานะประกอยอาชีพด้วยความลำบาก และล่อแหลมต่ออันตรายอย่างยิ่ง ตั้งใจว่าถ้าฐานะไม่เฟื่องฟูขึ้นแล้ว ฉันก็จะไม่กลับมาให้ใครเห็นหน้าเป็นอันขาด ยอมตายเสียดีกว่าที่จะกลับมาบ้านพร้อมกับมือเปล่า มาทำไม? มาให้เธอและคนอื่นพากันหัวเราะเยาะเล่นหรือ? เพียง ๒ ปีเศษ ๆ ก็ตั้งเนื้อตั้งตัวได้ คิดว่าเมื่อกลับมาถึงบ้านแล้ว เธอคงดำรงความสัตย์ซื่อไว้คอยฉันเสมอไป แต่——พุทโธ่เอ๋ย! พอกลับมาถึงบ้าน เวรกรรมอะไรก็ไม่รู้ ฉันแสนจะช้ำใจนัก ไม่อยากพูดเลย พูดแล้วเสียใจจริง ๆ อะไร ๆ ผิดหวังไปหมด แม้แต่ผู้หญิงซึ่งเคยรักอย่างสุดสวาทขาดใจ ยังตกเป็นสิทธิ์ของคนอื่นเสียได้อย่างง่ายดาย อย่างนี้ ทำไมจะไม่น่าน้อยใจ——?"

"แต่——คุณปราโมทย์คะ" ประดับแย้งขึ้นทันควัน "เป็นความผิดของดิฉัน

หรือคะ ? คิดดูให้ดีว่าใครผิดกันแน่ ใครจะรู้ว่าหายไปไหนตั้ง ๓ ปี โธ่ ! จดหมายสักฉะบับเดียวก็ไม่ได้รับ ใจจืดอะไรอย่างนี้ คอยแล้วคอยเล่าไม่เห็นมาสักที ยิ่งรู้ถึงข่าวการแต่งงานเข้าด้วยแล้ว ยิ่งภาวนาขอให้เธอกลับมาเร็ว ๆ—มาให้ทันใจ. แต่นั่นแหละจะทำอย่างไรได้ เรื่องก็แล้วไปแล้ว ก็ต้องปล่อยเลยตามเลยน่ะสิ เป็นกรรมของเราที่จะไม่ได้อยู่ร่วมกันใช่ไหมคะ ?”

น้ำตาของหล่อนหยดลง แขนปราโมทย์ชายหนุ่มรู้สึกตื้นตัน หัวใจวายหวิวคล้ายกับจะล้มลงยังพื้นห้อง ถ้าไม่มีเก้าอี้รองรับอยู่แล้ว น่ากลัวว่าจะเซล้มลงไปจริง ๆ ความเงียบเข้าปกคลุมบริเวณห้องนั้นอีกครั้งหนึ่ง ทุกสิ่งทุกอย่างในห้องนั้นต่างก็อยู่ในอาการคุณภาพ คล้ายกับจะแสดงความเศร้าโศกไปกับคนทั้งสองด้วย นอกจากเสียงพระพายที่รำเพยพัดยอดสนให้โอนเอนไปมาอยู่ภายนอกบ้านแล้ว ก็หามีเสียงใดเสียงหนึ่งอีกไม่.

ปราโมทย์ทอดสายตาอันเหม่อลอยออกไปทางช่องหน้าต่างตรงหน้า คล้ายกับจะค้นหาคำพูดหรือทั้งสองออดูมิได้ยินศัพท์สำเนียงไร ๆ เขามิได้ฟังน้ำเสียงของหล่อนมาถึง ๓ ปีเต็ม ๆ แต่ก่อนร่อนชะไร เขาเคยได้สะดับน้ำเสียงอันไพเราะเสนาะโสตร์ เขาเคยฟังคำพูดที่กล่อมหัวใจของเขาให้แช่มชื่น และบัดนี้เขาก็ได้ฟังคำพูดของหล่อนอีกครั้งหนึ่ง แต่ครั้งนี้กลายเป็นคำพูดที่อาบด้วยยาพิษอย่างร้ายแรง คล้ายกับจะแผดเผาดวงใจเขาให้ย่อยสลาย คำพูดทุก ๆ คำล้วนแต่เป็นความจริงทั้งสิ้น. ปราโมทย์ถอนใจใหญ่ยาวอีกครั้งหนึ่ง แล้วก็กล่าวด้วยสำเนียงคร่างเบา ๆ.

“ประดับจ๋า ! ในโลกนี้เห็นจะมีแต่เธอคนเดียวนะที่พูดอย่างนี้. คำพูดของเธอทุก ๆ คำช่างคมเหมือนหนามแหลมที่แทงทะลุดวงใจของฉันเสียจริง ๆ ทำไมฉันจึงเป็นคนอัปยวาสนาอย่างนี้เล่า ? โธ่ ! เธอช่างลืมความสัมพันธ์ของเราแต่ก่อน ๆ เสียอย่างสนิทสนมทีเดียวหนอ ? จำไม่ได้หรือ ? ครั้งหนึ่ง—ภาพเมื่อครั้งเราพายเรือเล่นกันในลำคลองยังติดตาฉันไม่หาย—ครั้งนั้นเธอเป็นคนร้องเพลงเข้ากับจังหวะพายซึ่งกะทบผิวน้ำ ฉันเป็นคนโปรยเข้าให้แก่ฝูงปลาแล้วเราช่วยกันเก็บดอกลั่นทมซึ่งลอยมาตามริมฝั่ง และ—และอีกหลายอย่างนัก ฉันไม่อยากนำมาพูดเดี๋ยวจะหาว่าฉันพ้นเอาความหลังที่ล่วงแล้วมากล่าวอีก” เขาหยุดระบายลม ช้องดูแววตาอันหรี่ของประดับ

ซึ่งอาบเอิ่มไปด้วยธาราแห่งความโศกสลด

"อ้าว! ทำไมเธอจึงนั่งตาลอยอย่างนั้นเล่า? ฟังฉันพูดให้หมดเสียก่อนแล้วจะรู้ว่ามีความจริงเพียงไหน แม่ประดับ."

หล่อนสะดุ้งน้อย ๆ เมื่อได้ยินเขาเรียกชื่อของหล่อนเป็นคำสุดท้าย เกือบจะกล่าวได้ว่าในชีวิตของประดับ หล่อนมิเคยปล่อยให้น้ำตาไหลลงอาบหน้าอย่างฟูมฟายเหมือนครั้งนี้ คำพูดของชายหนุ่มแปลบเข้าหัวใจหล่อน ถ้าหล่อนสามารถมองซึ้งเข้าไปในดวงใจของปราโมทย์แล้ว โรครัก—โรคสงสารที่หล่อนมีต่อเขามานานนักหนาแล้วนั้นก็คงคุ้นกว่าเดิมเป็นตรีคูณ หล่อนรู้สึกเหี่ยวแห้งใจไม่น้อยกว่าเขา. หล่อนอยากจะตอบ แต่ดูเหมือนมีสิ่งหนึ่งมาขัดปากไว้เสีย.

"แม่ประดับ ฉันทำให้เธอร้องไห้เทียวหรือนี่?" ปราโมทย์กางมืออันสั่นออก แต่ครั้นแล้วก็ตกลงตามเดิม น้ำเสียงคงสั่นเครือเหมือนอย่างเก่า "ถ้าเช่นนั้นฉันก็เสียใจมาก."

หยาดน้ำตาไหลหยดเปื้อนผ้าปูโต๊ะอย่างไม่ขาดสาย ประดับสะอึกสะอื้นอย่างน่าเวทนา

"จะมาเสียใจทำไม" หล่อนแย้ง "เธอมาบีบน้ำตาของดิฉันให้ไหลออกแล้ว ยังพูดว่าเสียใจ ไม่เห็นยุติธรรมที่ตรงไหน. เท่าที่หายหน้าไปเสียเฉย ๆ ตั้ง ๓ ปีนั้น ยังทำให้ดิฉันช้ำใจน้อยไปหรือ? โธ่เอ๋ย—!"

น้ำเสียงของหล่อนขาดสะบั้น ปราโมทย์หายใจรวย ๆ เอื้อมมือมาจับต้นแขนหล่อนด้วยความสงสาร ดวงตาทั้งสี่ต่างประสานกันด้วยความหมายอย่างประหลาด.

"ฉันก็อยากร้องไห้เพราะความช้ำใจเหมือนกัน" เขากล่าวพึมพำในลำคอ.

"ดิฉันช้ำใจมาก่อนเธอแล้ว—ช้ำใจมาพอแล้ว คุณปราโมทย์" หล่อนครางเบา ๆ "ไม่เคยพบเคยเห็น มีใครที่ไหนบ้างสอนให้เขารู้จักความรักแล้วกลับไม่ไยดีด้วย คุณหลวงไม่เคยทำอะไรผิดใจดิฉันเลยสักอย่างเดียว ยากจริง ๆ คุณปราโมทย์คะ เราได้แต่งงานกันอย่างถูกต้องตามกฎหมายแล้ว ถ้าคุณพ่อทรายเรื่องนี้ ยอกไม่ถูกว่าท่านจะช้ำใจสักเพียงไหน ขอให้เห็นอกดิฉันบ้างเถิด—"

"เธอคิดดูตลอดแล้วหรือแม่ประดับ? โธ่เอ๋ย ฉันไม่เห็นเลยว่าเธอจะได้ความสุขมาจากไหน. หรือคิดว่าเมื่อมีทรัพย์สมบัติมาก ๆ—มีบ้านงาม ๆ อยู่ แล้วก็คงมีความสุขเสมอไปกะมัง พุทโธ่! เธอไม่ทราย

หรอก ว่า สิ่งเหล่านี้ ทรมาน หัวใจเธอ เพียงไร. สักหน่อยก่อนจะไป” ความเงียบเริ่มปกคลุม
กลับไปอยู่กับฉันเถิด แม่ประดับ ฉันมารับ ห้องนั้นอีกครู่หนึ่ง เงียบแสนจะเงียบ มีเสียง
เธอ ด้วย ความรัก ฉัน ต้องการ เธอไป เป็น สะอึกสะอื้นระคนกับเสียงลมหายใจ ดังทำลาย
ภรรยาฉัน”

หล่อน สะดุ้ง น้อย ๆ เมื่อได้ยินประโยค สุดท้าย เวลานี้หล่อนคิดอะไรไม่ออก นอกจาก นั่งนิ่งคล้ายคนสติลอย.

“ยังไงเล่า แม่ประดับ ?” ปราโมทย์ เตือนขึ้นอีก “ตอบให้ชุ่มหัวอก สักคำเถิด ว่าเธอจะคิดตกลงใจอย่างไร ?”

ประดับส่ายหน้าไปมาช้า ๆ, ยังไม่ตกลง เด็ดขาด. หล่อนถอนใจใหญ่ยาวและแรงอีก ครั้งหนึ่ง แล้วกล่าวว่า

“คุณปราโมทย์คะ เธอไม่เห็นอกดีฉันบ้างเลย สงสารดีฉันบ้างเถิด วันหลังถึงค่อยพูดกันใหม่ดีกว่า ดีฉันยังตอบเธอเวลานี้ไม่ได้ รอไปก่อนเถอะค่ะ”

“ทำไม ! ขัดข้องด้วยเรื่องไหน จึงตอบไม่ได้ ?”

“โธ่ ! ไม่เชื่อกันบ้างเลย เชิญกลับเสียก่อนเถิด ประเดี๋ยวคุณหลวงกลับมาพบเข้า จะลำบากเปล่า ๆ”

“ประเดี๋ยวถึงจะกลับ นี่พึ่ง ๒๒ นาฬิกา กว่า ๆ เท่านั้น ขอให้ฉันได้เห็นหน้าเธอนาน ๆ

หนังสือพิมพ์ไทยเขษม

ครู่หนึ่ง มีเสียง เครื่องยนตร์ ดังกังวานขึ้นที่หน้าบันไดบ้าน ปลุกคนทั้งสอง ให้ตื่นจากภวังค์ ประดับลุกขึ้นยืนนิ่งด้วย ความตกใจ เมื่อได้สติจึง ปราดไปที่หน้าต่าง และชะโงกมองออกไปทางต้นเสียง.

แต่ไม่มีสิ่งไร ปรากฏแก่จักษุ แม้แต่น้อย.

“ดูเหมือน เป็นเสียง รถยนตร์ไม่ใช่หรือ ?” ปราโมทย์ถามด้วยความร้อนรน

“ใครมา ?”

“ไม่มีใคร นอกจากคุณหลวง” หล่อน ตอบ สีหน้าแสดงความทุกข์ร้อน “คุณคะ กลับเสียก่อนเถิด ประเดี๋ยวจะเกิดเรื่องใหญ่”

แต่ปราโมทย์ยังยืนตลึงเฉยอยู่

“สิคะ” หล่อนเตือนอีกเป็นคำรบสอง “ออกเสียทางประตูนี้ก็ได้”

ปราโมทย์มิขัด, หล่อนรีบนำเขาออก

ทางประตูด้านขวา ผ่านห้องอีกห้องหนึ่ง แล้วตัดตรงลงบันไดหลังบ้าน

"พ้นภัยแล้วค่ะ" หล่อนกล่าวมีสำเนียงสั่นเครือ "เดิรเลียบไปทางนี้" หล่อนชี้มือประกอบ "แล้วก็ตัดตรงออกประตูใหญ่หน้าบ้านได้."

เมื่อลำรากันเสร็จแล้ว ประดับจึงกลับมายังห้องเดิม หัวใจของหล่อนเต้นแรงด้วยความหวาดกลัวและตกใจระคนกัน หล่อนทำอะไรไม่ถูก หมดสติยืนนิ่ง ทันใดนั้นก็มีเสียงเรียกนามของหล่อนดังมาจากภายนอกห้อง

"แม่ประดับ—แม่ประดับ!" แล้วก็เงียบหายไป.

หล่อนเกือบจะขานรับ แต่ยั้งไว้ได้

"แม่ประดับ หลับแล้วรึ?" เสียงนั้นกังวานมาอีก. อดรนทนไม่ได้ ประดับแกล้งลุกโซเซไปที่ประตูห้องคล้ายคนพึ่งจะตื่นนอน พอดีผะเชิญกับสามีที่ประตูห้อง.

คุณหลวงประมวลอรรถคดีเดิรเข้าในห้องนั้นด้วยกิริยาองอาจ รูปร่างของเธอกะทัดรัดผึ่งผาย สมลักษณะลูกผู้ชาย โดยแท้ ผมหวีเรียบร้อย ดวงตาดำขลับและเบิกกว้างแสดงให้เห็นความซื่อสัตย์. อายุของเธอไม่เกิน ๓๐ ปี มือขวาถือหมวกสักหลาดสีดำกิริยาอาการทั้งหลายแหล่ดูกะชุ่มกะชวยสมอายุ. เธอจ้องดูหน้าภรรยาที่รักแล้วกล่าวทำลายความเงียบขึ้น.

"อะไร เรียกก็ไม่ขาน ถ้าจะหลับไปกะมัง?" พลางวางหมวกลงบนโต๊ะ.

ประดับริบซ่อนความพิรุธ แกล้งทำอาการเป็นเชื่อมซึมเพื่อจะตบตาคุณหลวงผู้สามี เสยผมที่ปกคลุมหน้าแล้วตอบแก้ตัวอย่างขอไปที

"ค่ะหลับไปหน่อยหนึ่ง ได้ยินคุณเรียกอยู่แว่ว ๆ ไม่แน่ใจคิดว่าฝัน เลยมิได้ขานรับ" พอกล่าวขาดหล่อนก็ตรงเข้าจะถอดเสื้อนอกของเธอ แต่ชายหนุ่มยกมือห้าม สั่นศีรษะกล่าวว่า

"ไม่ต้องหรอก ประเดี๋ยวฉันจะไปถอดเอง" เหลือบดูที่แววตาภรรยา เธอร้องออกมาด้วยความแปลกใจ "เอ๊ะ! แม่ประดับไปทำอะไรมา นัยน์ตาถึงแดงอย่างนั้น? หรือร้องไห้?"

"เปล่าค่ะ ดิฉันเอาน้ำล้างหน้า ก็พอดีคุณเข้ามา" หล่อนแก้ตัวต่อไป "ทำไมกลับเร็วนักล่ะคะ? ดูเหมือนพึ่งจะ ๒๒ นาฬิกาเมื่อตะกี้นเอง" หล่อนถามแก้ขวย รู้สึกประหลาดใจอยู่ข้างที่เธอกลับมาก่อนเวลา.

"วันนี้ดูหนังไม่ออกรส" เธอกล่าว เปรย ๆ "เคราะห์ร้ายอย่างที่สุด ตะกี้มีใครมาหารึ ?"

ประดับสะดุ้งใจหายวาบ คำถามของสามีแปลบเข้าหัวใจหล่อน

"มาหาใครกันคะ ? เอ๊ะ ! ไม่เห็นมีใครสักคน." หล่อนตอบแสดงอาการหลากใจ.

"ทำไมมีรถยนตร์จอดอยู่หน้าบ้านคันหนึ่ง ? เป็นรถเอ๊สเสกซ์ตอนเดียวเหมือนกับของเราไม่มีผิด ไม่มีใครมาจริง ๆ รึ ?"

"ไม่มีเลยค่ะ ถ้ามีดิฉันคงพบ เพราะไม่ได้ไปไหน"

หล่อนรู้สึกโล่งใจที่แก้ตัวได้อย่างดี

"ไม่มีใครมา ?" คุณหลวงพึมพำในลำคอ "อือ ! แปลกจริง ๆ แต่มีรถยนตร์มาจอด"

"เป็นความจริงค่ะ ชะรอยจะมาหาที่บ้านเจ้าคุณสุนทร ฯ กะมัง"

คุณหลวงหนุ่มนิ่งอึ้ง มิได้เอ่ยปากตอบว่ากระไร. เธอใช้ความคิดเล็กน้อย แล้วก็กล่าวต่อไป

"นึกอะไรไม่ค่อยผิด." เธอพึมพำเบา ๆ "มีลางร้ายอย่างไรพิกลตั้งแต่แรกออกจากบ้าน พอขับรถเลยประตูบ้านไปได้หน่อยเดียวก็ผะเอิญทับลูกสุนัขเข้าตัวหนึ่ง ออกนึกสงสาร พอแล่นต่อไปจวนจะถึงหัวลำโพง ยางเข้ากรรมก็บังเอิญแตกเสียอีก เคราะห์ดีที่มีล้อสำรองติดหลังรถไปด้วย มิฉะนั้นก็เห็นจะไม่ได้ดูหนังเสียแล้ว ฉันรู้สึกสังหรณ์ในใจอย่างไรชอบกล คิดว่าคงมีลางร้ายบางอย่างเกิดขึ้นเป็นแน่ เกือบจะกลับเสียก็หลายหน แต่ฉันไม่ใช่คนถือลางมาแต่ไหนแต่ไรแล้ว เลยแข็งใจไปอย่างนั้นเอง" เธอหยุดถอนหายใจ "พอดูหนังได้สัก ๒—๓ ม้วน เกิดเขม่นตาขึ้นอีก ไม่รู้ว่าเกิดจากอะไร เขม่นเอาเสียจริง ๆ จนน้ำตาไหล ดูหนังก็ไม่ใคร่รู้เรื่องความจริงเรื่อง "ภรรยาทรยศ" เป็นเรื่องที่มีคติดีจริง ๆ มีพร้อมทั้งความรัก ความแค้น ความอาฆาตและความโศกสลด ท้องเรื่องแสดงถึงพฤติการของภรรยานายห้างผู้หนึ่งลักลอบมีชู้กับเลขานุการของห้างนั้นเอง ผัวจะตักเตือนสักเท่าไรก็ไม่เชื่อ กลับโกหกต่าง ๆ นา ผลสุดท้ายเจ้าผัวอดรนทนไม่ไหวจึงฟาดเสียด้วยลูกปืนทั้งเมียและชู้พร้อม ๆ กัน"

ประดับรู้สึกแปลบเข้าหัวใจ เรื่องราวที่คุณหลวงหนุ่มเล่ามานั้น ช่างคล้ายกับเรื่องของหล่อนเสียจริง ๆ แต่เพื่อมิให้คุณหลวงจับอากัปกิริยาของหล่อนได้ หล่อนจึงต้องนิ่ง

เฉยอยู่ ประดุจว่าไม่มีสิ่งไรเกิดขึ้นเลย

"พอดูขบเรื่องนี้ก็ต้องรีบกลับ" เธอกล่าวต่อไปด้วยน้ำเสียงเยือกเย็น แววตาจับจ้องอยู่บนดวงหน้าของภรรยา "ทนไม่ไหวเขม่นนัยน์ตาเอาเสียจริง ๆ ยิ่งควักผ้าเช็ดหน้าขึ้นเช็ด ดูเหมือนกลัยล่อให้น้ำตาไหลมากขึ้นอีก เออ! เขาว่าคนเราเคราะห์ร้ายละก็ จะหนีอย่างไรก็ไม่พ้น ดังเช่นฉันเป็นตัวอย่าง พอดื่มโอวัลตินเย็นเสร็จแล้วก็ควักธนบัตร์ใบละ ๑ บาทออกมาจะชำระผะเอิญเก๊เสียอีก รู้สึกอายเขาอย่างยิ่ง ไม่รู้ว่าได้มาอย่างไร เมื่อไหร่จะหายเคราะห์ร้ายเสียสักทีหนอ?"

เธอกล่าวจบพร้อมกับผงกศีรษะช้า ๆ เป็นเชิงคิดอะไรอย่างหนึ่ง ต่อจากนี้ไปก็สนทนากันถึงเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ ประดับรู้สึกวิตกมากกลัวว่าคุณหลวงอาจทราบระแคะระคายถึงเรื่องของหล่อนได้ จึงพูดถูกใจคำเกือบทุกอย่าง แต่ความจริงจะมีเพียงไรยังไม่ปรากฏ พอได้เวลาสมควรแล้วต่างคนก็แยกกันไปนอน.

นี่เป็นลางร้ายซึ่งเกิดขึ้นแก่คุณหลวงหนุ่ม ถ้าหากเธอกลับเสียกลางทางแล้ว ไม่ต้องสงสัย เธอคงจะได้ประสพสิ่งแปลก ๆ บ้าง

บทที่ ๒

หนึ่งสัปดาห์ล่วงไป ความเป็นอยู่ของประดับยิ่งเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมากขึ้น หน้าตาอิดโรยแสดงให้เห็นว่ามีความทุกข์ยากในใจ เข้าปลาอาหารก็รับประทานไม่ได้ จนทำให้คุณหลวงประมวล ๆ รู้สึกผิดสังเกต เมื่อก่อนหล่อนมักจะยิ้มหัวร่าเริงอยู่เป็นนิตย์ แต่มาบัดนี้ตรงกันข้าม ทุกครั้งที่เธอกลับจากกระทรวง มักจะเห็นหล่อนมีอาการเซื่องซึม หมดความยิ้มแย้มแจ่มใสผิดกับแต่ก่อน เธอพยายามซักไซ้ไล่เลียงถึงสมุฏฐานแห่งโรคนี้ก็หลายครั้ง แต่หล่อนหายอมบอกความจริงไม่ อ้างว่าปวดศีรษะบ้างเป็นไข้บ้าง สุดแล้วแต่จะเหมาะ ถึงกระนั้นเธอก็ยังพยายาม เอาอกเอาใจหล่อนอยู่เสมอ เช่นหายาต่าง ๆ ให้หล่อนรับประทานบ้าง พานั่งรถตากอากาศในเวลาเย็นบ้าง พาไปเที่ยวรับประทานอาหารตามโฮเต็ลหรือตามสถานที่ๆ หย่อนใจบ้าง สุดแล้วแต่ความประสงค์ของหล่อน เธอไม่พยายามขัดใจหล่อนแม้แต่น้อย ซึ่งยากที่จะหาสามีคนไรปฏิบัติภรรยาของตนให้เหมือนกับเธอได้ แต่ถึงกระนั้นอาการผิดปกติของหล่อนก็คงดำรงอยู่เรื่อย ๆ มา.

คืนวันนี้ตรงกับวันเสาร์ คุณหลวงเห็นเปน โอกาสเหมาะจึงชวนหล่อนไปดูภาพยนตร์ เธอคิดว่าความเศร้าใจของหล่อนคงจะบรรเทาลงได้บ้าง ประมาณ ๒๐ นาฬิกา ๓๐ นาฑีหลังจากการนั่งรถไปเที่ยวตากอากาศตามสถานที่ต่าง ๆ แล้ว, เธอกับภรรยาก็พากันไปประดิษฐานอยู่ในโรงภาพยนตร์ พัฒนากร เมื่อเลือกเก้าอี้ที่เหมาะได้ ๒ ตัวแล้ว ประดับจึงหยิบหนังสืออ่านเล่นซึ่งสามีได้ซื้อให้ก่อนหน้านี้สักหน่อย หนึ่งขึ้นมาอ่านเพื่อเปนการแก้กลุ้มใจ รอคอยเวลากำหนดที่ภาพยนตร์จะลงมือฉายต่อไป

หล่อน จะ อ่าน รู้เรื่อง หรือ ? ความสนุกสนาน ของ เนื้อเรื่อง ใน หนังสือ จะ มี สักเพียงไรหนอ ? ข้อนี้ประดับเองก็ตอบไม่ได้ แม้สายตา จะ จับ อยู่ บน หน้ากระดาษ หนังสือก็จริง แต่หัวใจมิได้จดจ่ออยู่กับการอ่านหนังสือเสียเลย จริง ! ใคร ๆ ที่นั่งอยู่ใกล้ ๆ ในขณะนั้นย่อมคิดว่าหล่อนมีความสุขแท้ ๆ แต่เขาเหล่านั้นหาได้หยั่งเข้าไปทราบถึงความในใจของหล่อนแม้แต่น้อยไม่ว่า เวลานั้นหล่อนจะทุกข์โศกสักเพียงไร โรคชะนิดนี้ถ้าเข้าสิงสู่อยู่ในดวงจิตต์ของผู้ใดผู้หนึ่งแล้วก็ยากที่จะรักษาให้หายได้ และหล่อนก็เช่นเดียวกัน ดวงจิตต์ไม่วายที่จะคำนึงถึงภาพชู้รักอยู่เสมอ ปราโมทย์ มิใช่ หรือ ที่มา เปลี่ยนแปลงใจ ของประดับให้คิดเห็นไปอีกอย่างหนึ่ง ? และก็ปราโมทย์ มิใช่ หรือที่ กำลัง นำความซอกช้ำระกำใจ มาส่หล่อน กับ จะทำให้ ชื่อเสียง และเกียรติยศของหล่อนต้องหมองคล้ำ ? ทั้ง ๆ ที่รู้อยู่กับอกว่าชื่อเสียง และเกียรติยศ ของหล่อนกำลังจะเน่าเหม็น กับทั้ง ๆ ที่รู้อยู่ว่าความสุขของสามีผู้ซื่อสัตย์ต่อหล่อนกำลังจะขาดสะบั้นอยู่รอมร่อ เพราะหล่อนเปนผู้ทำลาย ฉะนั้นแล้ว หล่อน ก็ยัง กล้า ปล่อย ให้ เจตสิก หวลไปรำลึกถึง ชู้รักอยู่ได้อย่าง น่าขัดสินน่าละอายใจ.

หล่อนจะเลิกคิดถึงเขาเสียมิได้หรือ? หล่อนจะหักใจลืมเขา มาคิดถึง ความสุขระวางหล่อนกับสามีจะมีดีกว่าหรือ ? อนิจจาเอ๋ย ! ภาพชู้รักยังติดตาอยู่ทุก ๆ นาฑี ความรักแต่หนหลังเข้าฝังแน่นอยู่ในดวงใจ ของหล่อนแล้วอย่างสลัดไม่หลุด เออ ! เขาว่าผู้หญิง ถ้าลงได้มีความรักเกิดขึ้นแล้ว ความรักนั้นมักจะเข้ามัดหัวใจไว้อย่างแน่นแฟ้นทีเดียวหนอ สำหรับประดับ ก็เช่นเดียวกัน หล่อน ยอมสาระภาพว่า ความรักในตัวปราโมทย์มีอำนาจเหนือสิ่ง ทั้งปวง — — สามารถ ทำให้หล่อน มีสายตาสั้น, แลเห็นกงจักร์เปนดอกบัว.

ส่วนคุณหลวงประมวล ฯ นาน ๆ ก็เหลียว

มาดูหล่อนเสียครั้งหนึ่ง เธอรู้สึกตนว่าไม่น้อยหน้าชายหนุ่มทั้งหลายเหมือนกันในการที่นั่งเคียงคู่อยู่กับภรรยาเช่นนี้ ความงามของประดับ สามารถ ขับรัศมีสตรีทั้งหลายให้จางลงได้ แต่——โอ้! อนาถนัก หากเธอทราบถึงความในใจของหล่อนในบัดนี้ได้แล้ว บอกไม่ถูกว่าเธอจะรู้สึกสลดใจสักเพียงไรหนอ?

พอภาพยนตร์เริ่มฉาย เธอก็รับหน้าที่เป็นผู้อธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ให้หล่อนทราบ บางครั้งถึงกับทำให้ผู้ที่นั่งอยู่ข้าง ๆ พากันรู้สึกทึ่ง แต่เธอหาทราบไม่ว่าทุก ๆ คำที่อธิบายให้ภรรยาฟังนั้น หล่อนจะตั้งใจฟังเสมอไปหรือหาไม่.

ภาพยนตร์ฉายหมดไปแล้ว ๓—๕ ม้วน เธอรู้สึกว่าภรรยาของเธอไม่เป็นคนช่างพูดเสียเลย เหตุฉะนั้นเธอจึงพยายามเร้าใจหล่อนให้ยังเกิดความตื่นเต้นและความสนุกสนานในภาพยนตร์โดยชวนหล่อนพูดบ้าง คุยบ้าง แต่ตรงข้าม——หล่อนกลับนั่งนิ่ง สติเลื่อนลอยคล้ายกับว่าภาพยนตร์ในคืนนั้นมีรสชาติเหมือนน้ำยาเย็น.

พอไฟฟ้าสว่างขึ้นแสดงว่าภาพยนตร์หมดอีกเรื่องหนึ่งแล้วและก็ในขณะนี้เอง หล่อนต้องสะดุ้งเฮือกใจหายวาบ เพราะปรากฏว่ามีสุภาพบุรุษหนุ่มผู้หนึ่งกำลังเดินผ่านหน้าหล่อนไปในระยะพอควร บุรุษผู้นั้นหยุดจ้องดูหล่อนนิดหนึ่งด้วยความประหลาดใจ แล้วก็ไปหยุดนั่งเก้าอี้ตัวหนึ่ง ห่างจากหล่อนไปทางซ้ายมือข้างหน้าไม่ถึง ๓ ศอก บุรุษผู้นั้นแลถ้าสายตาของหล่อนไม่ฝาด—ก็คือคุณปราโมทย์ชู้รักของหล่อนนั่นเอง.

โอกาสไม่ปล่อยให้หล่อนได้จ้องดูเขานานนัก เพราะปรากฏว่าพอเขานั่งเก้าอี้เรียบร้อยดีแล้ว ไฟฟ้าก็ดับพับลง หมดโอกาสที่หล่อนจะเห็นเขาได้อีก หล่อนรู้สึกว่าหัวใจของหล่อนในขณะนั้นเต้นแรงกว่าเดิมสัก ๑๐ เท่า หล่อนนั่งนึกถึงภาพของเขานึกถึงดวงหน้า, ดวงตาและสำเนียงที่เขาเคยพลอดกับหล่อน—อยู่เมื่อสักครู่นั้นเอง และบัดนี้ความนึก ความฝัน ของหล่อนกลายเป็นความจริงขึ้นอีกแล้ว.

ทุกครั้งที่ไฟฟ้าสว่างขึ้น ประดับมิได้ทอดสายตาไปส่งที่อื่น นอกจากปราโมทย์ หล่อนพยายามเบือนหน้าหนีไปเสียทางอื่นก็หลายครั้งเพื่อมิให้สามีหนุ่มจับพิรุธได้ แต่ไม่ไหว ภาพของชู้รักดูเหมือนจะมาลอยเด่นอยู่ตรงหน้าหล่อนเสมอ เวลายิ่งล่วงไป หล่อนก็ยิ่งรู้สึกกะสับกะส่ายมากขึ้นเป็นลำดับ ทุก

ครั้งที่หล่อนมองไปทางเขาขณะเมื่อไฟฟ้าสว่าง มักจะประสานนัยน์ตากับเขาเสมอ แต่เขามองดูหล่อนมิใคร่ถนัดนัก เพราะเก้าอี้อยู่ค่อนไปข้างหน้า.

ภาพยนตร์ฉายหมดไปแล้ว ๗—๘ ม้วน ประดับไม่รู้สึกตื่นเต้น หรือสนุกสนานเสียเลย. กลับนั่งนิ่งขรึมคล้ายถูกสกดดวงจิตต์. คุณหลวงรู้สึกแปลกใจมาก พยายามชวนหล่อนพูดบ้าง, คุยบ้าง เธอพยายามปลุกใจหล่อนอยู่เสมอเพื่อให้ยังเกิดความเพลิดเพลินแต่อนิจจา! หล่อนกลับรู้สึกว่าคำพูดทุก ๆ คำของเธอนั้นมีรสชาติคล้ายยาดำ เธอพยายามขยันสายปลายเหตุของภรรยาอยู่ทุก ๆ อิริยาบถ ถึงแม้ในขณะที่ภาพยนตร์กำลังฉาย เธอก็ไม่วายที่จะสังเกตดูหล่อน แต่ไม่สู้จะมีผล เพราะมืดแต่กระนั้น, เธอก็ยอมสละไม่ดูภาพยนตร์กลับหันมาจ้องดูที่หล่อนอยู่เสมออย่างไม่กะพริบตา ในที่สุดพอไฟฟ้าสว่างข้าขึ้นอีกครั้งหนึ่ง ความพยายามอันนี้ก็ค่อนข้างจะบรรลุเป็นผล หมายความว่ามีสิ่งหนึ่งมาสกิดหัวใจเธอ—และก็สิ่งนั้นเองที่ตัดความสำราญของเธอเสีย

จากดวงหน้าซีดเซียวของภรรยาจากอาการนั่งนิ่งคล้ายคนปราศจากสติ—และจากแววตาอันเลื่อนลอย—เธอสามารถเห็นได้ว่าที่หน่วยตาทั้งสองของหล่อนนั้นกำลังหล่อเย็มไปด้วยหยาดอัสสุชล

เธอรู้สึกใจหายวาบคล้ายกับถูกขีศาจหลอน อา! ยังนี้เธอทราบละสิหนอว่าการที่หล่อนนั่งนิ่งซึมไม่ยิ้มหัวว, ไม่อยากพูดไม่อยากคุยนั้นเกิดจากความทุกข์ระทมบางอย่างซึ่งสิงสู่อยู่ในดวงใจของหล่อนอย่างแน่นอน เธอคิดไม่ออกว่าได้กล่าวคำไรที่ผิดใจหล่อนบ้างหรือประพฤติสิ่งไรที่แสลงแก่หัวใจของหล่อนบ้าง เปล่าเลย!

"แม่ประดับ! เป็นอะไรหรือจ๊ะ?" เธอกะซิบถามเมื่อไฟฟ้าดับมืดลงแล้ว

หล่อนสะดุ้งตกใจนิดหน่อย ริบหยิบผ้าเช็ดหน้าขึ้นเช็ดน้ำตา

"แหม! รู้สึกปวดศีรษะจริง ๆ" หล่อนแก้ตัว

"ทำไมไม่บอกแต่แรก? ทนนั่งอยู่ได้นี่"

"ถ้าบอก เกรงว่าคุณจะลำบาก"

"ถ้าเช่นนั้นกลับกันเสียทีจะดี" เธอกล่าวแล้วก็สกิดให้หล่อนลุกขึ้น

ประดับรู้สึกโล่งหัวใจอย่างยิ่ง หล่อนอยากจะกลับอยู่เหมือนกัน หากเกรงใจสามี

ยิ่งนัก แต่เมื่อมีโอกาสเช่นนี้แล้วหล่อนรู้สึกยินดียิ่ง. ก่อนจะลุกขึ้นจากเก้าอี้ หล่อนได้เหลียวมาดูปราโมทย์ ด้วย ความอาลัย อีกครั้งหนึ่ง.

เมื่อรับประทานอาหารว่างพอแก้หิวข้างแล้ว สามีหนุ่มกับ ภรรยาสาว ก็พา กัน ขึ้น รถยนตร์กลับบ้าน แต่ประหลาดแท้ ! พอรถเคลื่อนจาก ที่ได้ สักเล็กน้อย อุบัติเหตุก็บังเกิด ขึ้นแก่คนทั้งสองอย่างมิได้คาดหมาย

ยางรถล้อหน้าก็แตกปังออกมีเสียงดังสนั่น แล้วรถก็หยุดกึกลงตรงริมถนน

หลวงประมวล ฯ ตกใจ ชะโงกหน้าออกมานอกรถ แล้วก็พิมพำ ออกมา ด้วยความแปลกใจ "เอ๊ะ ! นี่มันยังไงกันอีกเล่า ? ชิ ๆ ซวยจริง ๆ"

"ยางแตกไม่ใช่หรือคะ ?" ประดับถามมีอาการตกใจไม่น้อยกว่าสามี "ตายจริง จะกลับบ้านยังไงกันเล่า ?"

คุณหลวงรีบก้าวลงจากรถ ตรวจดูตรงที่รอยแตก เธอร้องออกมาดัง ๆ "โอ้โฮ ! ไม่น้อยเลย เสร็จ !"

ขณะนี้มีรถยนตร์อีกคันหนึ่งแล่นช้า ๆ มาหยุดตรงนั้น เจ้าของรถเป็นชายหนุ่มรูปร่างสวยเก๋ มองปราดเดียว ประดับก็จำได้ว่าชายหนุ่มผู้นั้นคือ ปราโมทย์, ชู้รักของหล่อนนั่นเอง หล่อนรู้สึกใจหายวาบ ใจตอไม่อยู่กับตัวอีกครั้งหนึ่ง อนิจจา ! หล่อนเพิ่งจะหนีเขามาเมื่อสักครู่นี้แท้ ๆ กลับมาพบเข้าอีก คล้ายกับว่า พระเจ้าช่างดลบรรดาลให้มาพบกันเสียจริง ๆ.

"อ้าว ! แม่ประดับ เกิดเรื่องอะไรขึ้นจ๊ะ ? ทำไมถึงหยุดรถเสียเล่า ?" ปราโมทย์ถามด้วยความพิศวง

"ยางแตกค่ะไปยังไม่ได้" ประดับตายพลางก้าวลงจากรถ "อ้อ ! คุณหลวงคะ" หันมาทางสามี "ขอแนะนำให้รู้จักกับคุณปราโมทย์ สหายเก่าของดิฉันค่ะ อ้อ ! คุณประโมทย์ นี่สามีดิฉันค่ะ"

เมื่อได้กระทำการปฏิสันถารกันตามธรรมเนียมแล้ว ปราโมทย์จึงเอ่ยขึ้นก่อนว่า "ถ้าคุณไม่รังเกียจ, โปรดเปลี่ยนเอายางของผมสิครับ มีสำรองอยู่เหมือนกัน เชิญใช้ได้เต็มที่ ผมอนุญาต"

คุณหลวงหนุ่มมองดูรถปราโมทย์อย่างพินิจพิเคราะห์สักเล็กน้อย รู้สึกว่ามีสิ่งหนึ่งมาสกิดนัยน์ตา เธอคิดในใจว่า รถยนตร์คันนี้ดูเหมือนเป็นคันเดียวกับที่จอดหน้าบ้านเธอเมื่อคืนวันเสาร์ก่อน เอ๊สเส็กซ์—ตอนเดียว

เหมือนกับของเธอไม่ผิด แต่คันนี้สิเขียว หาก โอกาสมีอำนวยให้เธอ คิดอะไรต่อไปมากนัก เพราะปราโมทย์ได้กล่าวขึ้นว่า

"ผมเต็มใจ เชิญสิครับ ไม่ต้องเกรงใจ"

คุณหลวงหัวเราะ "ออกจะรบกวนคุณเกินไปกะมัง ?"

"ไม่เป็นไรมิได้" ปราโมทย์ส่วนควันโดยเร็ว "ของ ๆ ผมก็เหมือนกับของ ๆ แม่ประดับเหมือนกัน นี่ก็ดึกแล้ว ประเดี๋ยวจะลำบากไปเปล่า ๆ"

คุณหลวงลังเลอยู่ครู่หนึ่ง คิดไม่ออกว่าควรจะทำอย่างไรดี. เธอพึ่งจะรู้จักปราโมทย์เป็นครั้งแรกแท้ ๆ อาจจะเป็นบุญคุณกันต่อไปในภายหน้าได้ ขณะที่เธอยังตริกตรองอยู่นี้ ประดับได้กล่าวออกมาลอย ๆ "ดูเหมือนพึ่งจะเปลี่ยนเมื่อวันเสาร์ก่อนนั้นเอง แต่คนละล้อ"

ในที่สุดเมื่ออดรนทนคำขอร้องไม่ได้ คุณหลวงจึงตกลงใจเปลี่ยนยางรถทันที พลางนึกชมในใจว่าปราโมทย์เป็นผู้มีใจดีสมกับสุภาพบุรุษโดยแท้ น่าคบค้าสมาคมอย่างยิ่ง คิดว่าเธอคงจะได้ตอบแทนบุญคุณเขามีวันใดก็วันหนึ่งบ้างเป็นแน่ เมื่อเปลี่ยนยางรถเสร็จแล้ว เธอกล่าวขึ้นว่า "ผมไม่รู้ว่าจะขอบใจคุณอย่างไรดี หวังว่าผมคงจะเป็นสหายที่ดีคนหนึ่งของคุณต่อไป"

"และผมก็เช่นเดียวกัน" ปราโมทย์หัวเราะ พลางยื่นมือสัมผัสกับคุณหลวง. "ถ้าคุณไม่รังเกียจ ผมยินดีเชิญคุณไปเที่ยวที่บ้านได้ทุกเวลา" คุณหลวงกล่าวด้วยความยินดี "คุณคงรู้จักแล้ว เพราะแม่ประดับกับผมอยู่ด้วยกัน. และถือเสียว่าเป็นบ้านของคุณด้วย"

ปราโมทย์พยักหน้าและตอบรับรองการสนทนาคงดำเนินต่อไปอีกเล็กน้อย ในที่สุดต่างก็แยกกันกลับบ้าน.

นี่นับว่าคุณหลวงประมวล ฯ เป็นหนี้บุญคุณอยู่กับปราโมทย์เป็นครั้งแรก อา ! ปราโมทย์เดิรทางถูกแล้ว เป็นความฉลาดของเขาที่ได้กระทำเช่นนี้ เพราะในโอกาสหลัง ๆ เขาอาจเข้าไปหาประดับได้อย่างสะดวกและสามิของหล่อนก็จะไม่คิดระแวงได้เลย เมื่อหวานพิชแล้วก็ย่อมหวังผลเป็นธรรมดา.

◎ ◎ ◎

เมื่อกลับมาถึงบ้าน คุณหลวงประมวล ฯ ยังรู้สึกแคลงใจไม่หาย การที่ภรรยาของเธอมีอากัปกิริยาผิดแผกไปกว่าเดิมสักิดหัวใจเธอไม่น้อย ตลอดทางที่นั่งมาในรถยนตร์ เธอ

พยายามค้นหาสาเหตุเรื่องนี้อยู่เสมอ ผู้ที่ประดับได้แนะนำให้รู้จักกับเธอ เมื่อสักครู่นี้พงศ์เผ่าเหล่ากอเป็นไฉน ? และถิ่นฐานอยู่แห่งไร ? เธอไม่ทราบเสียเลย แต่หล่อนบอกว่าเป็นเพื่อนเก่าของหล่อน ซึ่งเธอไม่สามารถจะทราบอะไรต่อไปมากกว่านี้ รถคันนั้น — คันที่ปราโมทย์นั่งมา เมื่อสักครู่นี้ดูช่างเหมือน กับ คันที่ เธอเห็น จอดอยู่ หน้าบ้าน เมื่อคืนวันเสาร์ก่อนนั้นเสียจริง ๆ นับตั้งแต่วันนั้นมา ภรรยาของเธอก็เริ่มมีอาการผิดปกติ และก็เมื่อคืนวันเสาร์ก่อนนั้นไม่ใช่หรือที่เธอประสพลางร้ายต่าง ๆ ซึ่งเธอรู้สึกสังหรณ์ในใจอย่างบอกไม่ถูก สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เองเป็นกรณีย์แวดล้อมให้เห็นได้ว่า ภรรยาของเธอ จะต้อง มีส่วน เกี่ยวข้อง กับปราโมทย์เพื่อนของหล่อนเป็นแน่

แต่คนทั้งสองจะเกี่ยวข้องกันโดยสถานไร ? คุณหลวงยังขบปัญหาข้อนี้ไม่แตก อย่างไรก็ดี, เธอก็ควรจะทราบไว้เสียด้วย เพราะอาจเป็นประโยชน์ได้ไม่มากก็น้อย เหตุฉะนั้นเมื่อกลับมาถึงบ้าน และเปลี่ยนเครื่องแต่งกายเสร็จแล้ว ความอยากรู้ยังคับให้เธอต้องไปซักไซ้ไล่เลียงความจริงจากหล่อน

เวลานั้นประดับยังมิได้เข้านอน หล่อนนั่งทอดอารมณ์อยู่ริมหน้าต่างห้อง สูดอากาศอันสดชื่นในยามราตรี นั่งหันหน้าออกไปข้างนอก สงบ สติอารมณ์ คล้าย กับ จะคิด ถึงอะไรบางอย่าง.

"ยังไม่นอนอีกรึ ?" คุณหลวงเริ่มถามขึ้นก่อน

หล่อนเหลียวหน้ามาทางสามีอย่างเฉื่อยช้าตอบว่า

"ยังค่ะร้อนนัก อยากจะตากลมให้เย็นใจสักหน่อยแล้วถึงจะนอน"

เธอชุดกายนั่งลงบนเตียงใกล้ ๆ กับหล่อนแล้วกล่าวว่า

"ไหนเมื่อตะกี้บอกว่าปวดศีร์ษะ ทำไมไม่นอนเสียเล่า หรือหายแล้ว ?"

"ค่อยทุเลาแล้วค่ะ" หล่อนตอบเรียบ ๆ "อากาศดี ๆ อย่างนี้เชื่อว่าประเดี๋ยวก็คงหาย"

"ยินดีด้วย แต่ อยาก จะถาม อะไรสักอย่างหนึ่ง" เธอกลืนน้ำลาย หยุดนิ่งเล็กน้อย คล้ายจะค้นหาคำพูด "แม่ประดับ เธอรู้จักกับคุณปราโมทย์มานานแล้วหรือ ?"

"ทำไมคะ ?" หล่อนหันมาถาม

"ป—เปล่า ไม่—ไม่ทำไมหรอก" เธอตอบ ตะกุกตะกัก คล้ายกับ จะเกรงอำนาจ ของหล่อน "อยากทราบสักนิดว่า เขารู้จัก

กับเธอมาตั้งแต่เมื่อไหร่ ?”

“รู้จักกันมาตั้งแต่เด็ก ๆ”

“เป็นญาติกันหรือเปล่า ?”

หล่อนสั่นศีร์ษะปฏิเสธ.

“บ้านของเขาคงอยู่ใกล้กับเธอ ?”

หล่อนพยักหน้ารับ

คุณหลวงนิ่งคิดอะไรบางอย่างแล้วกล่าวว่า “เธอคงสนิทสนมกันมาก ?”

ประดับสะดุ้งเล็กน้อย “ค่ะ แต่ก็เป็นไปอย่างถานเพื่อนบ้าน”

“เพื่อนบ้าน” คุณหลวงทวนคำลอย ๆ “เขามีเมียแล้วรึ ?”

หล่อนหันขวับมาทางสามี รู้สึกแปลกใจในคำถามของเธออย่างยิ่ง หล่อนคิดในใจว่า เธอจะถามไปเพื่อประสงค์สิ่งไรกัน. ถ้าหล่อนจะบอกเธอตามตรง จะมีผลดีอย่างไรบ้าง เธอถามคล้าย ๆ กับว่ามีความหึงหวงในตัวหล่อน ไม่มีความไว้วางใจในตัวหล่อนเสียเลย แต่ก็น่าจะเป็นเช่นนั้น เพราะสามีที่รักภรรยาก็ย่อมจะหวาดเกรงไปเป็นธรรมดา แต่ถ้าจะสมมุติว่าหล่อนปดเธอ การณ์จะเป็นไฉน. อย่างไรก็ตาม หล่อนคิดว่า การบอกไปตามที่รู้คงไม่นำผลเสียหายมาให้หล่อนเป็นแน่ เพราะสามิของหล่อนจะระแวงไปถึงเช่นนั้นเทียวหรือ ?

“ดูเหมือนจะยังเป็นโสด” หล่อนตอบเรียบ ๆ พยายามมิให้ผิดปกติ “แต่คุณจะถามไปทำไมคะ ? ไม่เห็นมีประโยชน์ที่ตรงไหน”

“มีซี แม่ประดับ เขามีบุญคุณอยู่กับฉันมาก ถ้าไม่ได้เขาบ้านนี้เราคงยังไม่มาถึงบ้านเป็นแน่. ฉันรู้สึกว่าเขาเป็นผู้มีใจโอบอ้อมอารีย์น่าคบได้ผู้หนึ่ง——”

“เท่านั้นแหละหรือคะ ?” ประดับสอดขึ้นทันที

ต่างคนก็ต่างนิ่งกันไปนาน ประดับนิ่งโดยที่ไม่อยากพูด แต่คุณหลวงนิ่งโดยใช้ความคิด จนเวลาล่วงไปประมาณ ๓ นาที เธอจึงเอ่ยทำลายความเงียบขึ้นอีก.

“ดูเหมือน เมื่อคืน วันเสาร์ก่อน เขาก็มาที่บ้านเราไม่ใช่หรือ ?”

“คุณทราบมาได้ยังไงกันคะ ?” หล่อนรีบถามโดยเร็วด้วยความรู้สึกแปลก

“ทราบมาได้น่ะหรือ ?” เธอย้อน “ถ้านัยน์ตาฉันไม่ฝาด, ก็อยากจะบอกว่ารถของเขาเหมือนกับคันที่ฉันเห็นจอดอยู่หน้าบ้านเมื่อกลับจากดูหนังไม่มีผิด”

ประดับนิ่งงัน รู้สึกว่าคำพูดของสามี

แทงใจหล่อนจริง ๆ เพื่อมิให้มีพิรุธหล่อนจึงเถียงว่า

"จำเป็นหรือคะที่รถชะนิดนี้จะต้องเป็นคันเดียวกัน ? แปลกจริง ๆ ดิฉันก็อยู่บ้านแต่ไม่เห็นมีใครมาสักคน เอาอะไรมาพูดก็ไม่รู้."

"เมื่อไม่เห็นก็แล้วไป ฉันไม่ว่าอะไรหรอก" เธอกล่าวพร้อมกับพยักหน้า "แต่ทำไมหมู่นี้เธอจึงไม่ค่อยสะบายใจเลย ? พบที่ไหนก็เห็นนั่งเศร้าอยู่อย่างนี้เสมอ เมื่อทุกข์ร้อนอะไรก็บอกกันดีกว่า ไม่เห็นควรจะมายึดบังกันไว้ ฉันยินดีจะช่วยเหลือทุกอย่าง"

"เป็นพระคุณละค่ะ แต่คุณไม่ควรทุกข์ไปด้วยเลย ไม่มีอะไรหรอก"

ในที่สุดเมื่อเห็นว่าจะคั้นเอาความจริงจากหล่อนมิได้แล้ว คุณหลวงก็ออกไปจากห้องทิ้งให้หล่อนนั่งอยู่ต่อไปตามลำพัง

ยิ่งดึกก็ยิ่งเงียบ ได้ยินแต่เสียงน้ำค้างที่ตกต้องพฤกษาชาติ และลมซงพัดต้องกิ่งไม้เป็นระยะ ๆ เท่านั้น ประดับรู้สึกตนว่ายิ่งคิดกลับทำความยุ่งยากให้แก่หล่อนหนักขึ้นในที่สุดเห็นว่าการนอนหลับนั่นแหละเป็นสิ่งประเสริฐสุด แต่จะหลับได้ตามใจนึกหรือไม่นั้นต้องเป็นอีกปัญหาหนึ่ง ดังนั้นหล่อนจึงเข้านอนทันที.

บทที่ ๓

อรโณทัยไขแสงขึ้นจับขอบฟ้าทางภาคบูรพา—ฝูงกาต่างพากันบินออกจากรวงรังเที่ยวหาอาหาร เสียงนกร้องระเบ็งเซ็งแซ่ทั่วท้องนภากาศ ลมพัดต้องทิวไม้แต่เอื่อย ๆ ยังความเย็นสะท้านแก่ผู้ที่ได้รับ สิ่งเหล่านี้เป็นอาณัติสัญญาณแห่งเวลารุ่งอรุณ

คุณหลวงประมวลอรรถคดีตื่นนอนแต่เช้าตรู่ผิดธรรมดา เธอเองตอบไม่ถูกว่าวันนี้ทำไมจึงตื่นแต่เช้า ความจริงสำหรับวันอาทิตย์ซึ่งเป็นวันหยุดเธอมักจะตื่นสายตั้ง ๙ นาฬิกาเสมอ แต่สำหรับวันนี้พอนาฬิกาตี ๕ เธอก็ตื่นเสียแล้ว ขณะนี้เธอนั่งรับอากาศอันสดชื่นอยู่ปลายสะพานน้ำ ปล่อยอารมณ์คิดถึงสิ่งต่าง ๆ อย่างเพลิดเพลิน จนเวลาล่วงไปเกือบ ๒ ชั่วโมงเธอจึงลุกขึ้นจากที่เดิม เดินตรงขึ้นบ้านอย่างช้า ๆ

แต่ตรงกันข้าม—เช้าวันนั้นภรรยาของเธอกลับตื่นสายผิดปกติเนื่องจากเมื่อคืนนั้นหล่อนนอนดึกเกินไป ตามธรรมดาหล่อนมักจะตื่นก่อนสามีเสมอ แต่ในวันนี้ถ้าหากคุณหลวง

ไม่ปลุกหล่อนให้ลุกขึ้นแล้ว น่ากลัวว่าอาหารเช้าอาจจะต้องเลื่อนไปจนถึง ๑๐ นาฬิกาเป็นแน่

"ตื่นเถอะ แม่ประดับ พระอาทิตย์ขึ้นสูงแล้ว" เธอปลุกภรรยาด้วยสำเนียงอ่อนหวาน

ประดับขยิดกายไปมา เผยอหนังตาขึ้นเล็กน้อย แล้วก็หลับตาต่อไปอีก

"โธ่! แม่ประดับ" เธอกล่าวพร้อมกับเขย่าร่างของหล่อนเบา ๆ "ตื่นทีเถอะน่ะ อะไร ปล่อยให้แสงแดดส่องเข้าไปถึงในมุ้งแล้วเห็นไหม ?"

ประดับลืมตาขึ้นอีกครั้งหนึ่ง คราวนี้หล่อนได้สติ โลหิตฉีดขึ้นหน้ารู้สึกละอายใจเล็กน้อยที่ทำให้สามีต้องมาปลุก

"อุ๊ยตาย! นี่โมงแล้วคะ ?" หล่อนกล่าวพร้อมกับลุกขึ้นนั่ง ขยี้ตาเหมือนเด็ก ๆ "ขอโทษเถอะค่ะ ที่คุณต้องมาปลุก."

"เกือบ ๗ นาฬิกาแล้ว เมื่อคืนถ้าจะนอนดึกเกินไป ฝันดีนักหรือจึงไม่อยากตื่น ?" เธอสัพยอก

"ทำไมนางไหวจึงไม่มาปลุกนะคะ ?"

"ฉันห้ามเสียเอง เพราะเห็นว่ากำลังนอนสะบาย รีบล้างหน้าแล้วไปกินข้าวด้วยกันเถอะ" เธอกล่าวแล้วก็ออกไปจากห้อง

ครึ่งชั่วโมงให้หลัง หล่อนก็พร้อมเสร็จเมื่อไปถึงโต๊ะอาหาร ก็เห็นสามีนั่งอ่านหนังสือพิมพ์คอยอยู่ก่อนแล้ว

อาหารเช้าในวันนั้น ถึงแม้จะมีรสโอชะสักเพียงไรก็ตาม ประดับรู้สึกว่าช่างไม่ถูกปากของหล่อนแม้แต่น้อย ทุกสิ่งทุกอย่างกลับมีรสขื่นขมเสียจริง ๆ หล่อนพยายามฝืนใจจะรับประทานให้มากที่สุดที่จะมากได้ แต่——อนิจจา! ตอหอยของหล่อนติบตันกว่าจะตักข้าวได้ทีละช้อน ๆ ดูเป็นของหนักใจอย่างยิ่ง คุณหลวงถึงกับผิดสังเกต แต่เธอหาได้กล่าวอย่างไรไม่ เธอทรายดีว่า โรครับประทานอาหารไม่ได้ของหล่อนนั้นเกิดจากอะไร แต่นิสัยของเธอเป็นผู้รักความสงบมากกว่าอย่างอื่น ตลอดเวลารับประทานอาหาร เธอก็มิพยายามเอาเรื่องราวที่ล่วงแล้วขึ้นมากล่าวอีกเลย. อย่างไรก็ตาม, หัวใจของเธอคงหงุดหงิด, ครุ่นคิดถึงเรื่องร้อยแปดไม่น้อยไปกว่าหล่อนเหมือนกัน

เมื่อรับประทานอาหารเสร็จเรียบร้อยแล้ว คุณหลวงเป็นผู้กล่าวขึ้นก่อนว่า

"แม่ประดับ ๒—๓ วันมานี้ฉันสังเกตเห็นว่า เธอรับประทานอาหารไม่ใคร่ได้เลย หรือว่าอาหารไม่ถูกปาก ?"

หล่อนเงยหน้าขึ้นพูดอย่างอ่อนน้อม

"คุณแปลกใจหรือคะ ?"

"ทำไมจะไม่แปลก" เธอจ้องดูภรรยาด้วยแววตาอันหรี่ "เธอกินไม่ได้, นอนไม่หลับ ฉันก็พลอยทุกข์ร้อนไปด้วย มีเรื่องอะไรก็บอกกันตรง ๆ ดีกว่า จะมาขืดยังกันไว้ทำไม ไม่ควรเลย."

คำพูดของเธอทุก ๆ คำไม่แสดงให้เห็นว่า เธอจะโกรธหรือเกลียดหล่อนเสียเลย เธอพยายามให้ความสุขแก่หล่อน จนเต็มกำลัง แต่——อนิจจา! หล่อนกลับจะคิดทรยศต่อเธออย่างหรือ ? ทั้งสองต่างนั่งนิ่งไปเป็นครู่ใหญ่ ๆ หามีใครได้กล่าวอะไรต่อไปไม่ เธอจุดบุหรี่สูบตัวหนึ่ง แล้วหงายหลังพิงพนักเก้าอี้คล้ายคนไม่มีความทุกข์ร้อน หรือตาทั้งสองดูภรรยายอดชีวิตด้วยความพิศวาท

"แม่ประดับ" ในที่สุดเธอกล่าวทำลายความเงียบขึ้น พลางเคาะเถ้าบุหรี่ลงกะโถน "เมื่อคืนนี้เห็นจะหลับสะบายดีกะมัง ?"

ประดับจับผ้าชูโต๊ะแก้ขวย เมื่อพูดถึงเรื่องการนอน หล่อนรู้สึกละอายเล็กน้อย เพราะเช้าวันนั้นหล่อนตื่นสายผิดปกติ

"ค่ะ หลับอย่างสนิท." หล่อนนึกอะไรไม่ออก

"ไม่ฝันอะไรบ้างหรือ ?"

"เปล่าค่ะ หลับเหมือนคนตายทีเดียว" ถึงไม่มีใครบอก คุณหลวงก็รู้สึกดีว่าคำพูดของหล่อนเป็นเชิงประชดน้อย ๆ แต่เธอมิรู้สึกโกรธอย่างไร.

"ส่วนฉัน——ตรงกันข้าม." เธอกล่าวเป็นเชิงล้อเลียน "ฝันแปลกพิลึก นึกจะเล่าให้ฟังเมื่อเวลากินอาหารก็เห็นว่าไม่สู้เหมาะ เพราะฝันร้ายกาจแท้ ๆ"

"ฝันร้ายเขาว่าได้ดีนะคะ" หล่อนสอด

"เห็นจะไม่จริงแน่ เอาอะไรมาพูด เมื่อเดือนก่อนไม่ฝันร้ายอย่างนี้ ทำไมจึงต้องนอนเจ็บไปเกือบ ๑๕ วันเล่า ? เสียเงินค่าหมอเป็นกายเป็นกอง ไม่เห็นดีตรงไหนเลย. มาเมื่อคืนนี้ก็อีกน่ะแหละ เห็นจะหนีเคราะห์ไม่พ้น"

"ฝันว่ายังไงคะ อยากฟังจริง ๆ" หล่อนเร้าด้วยความกระหาย

"อยากฟังหรือ ? แปลกอย่างยอกไม่ถูก พอล้มตัวลงนอนได้สักครู่ก็ฝันว่าได้เดินไปเที่ยวตามถนน ผะเอิญเก็บแหวนได้วงหนึ่ง—"

"อุ๊ย! นี่หรือคะฝันร้าย ?" หล่อนสอดโดยเร็วก่อนที่สามีจะเล่าจบ

"ยังซี ฟังก่อน" เธอยกมือห้าม

"พอเก็บได้แล้ว ก็ลองสวมนิ้วมือดูรู้สึกว่างาม จริง ๆ ไม่เคยเห็นแหวนวงไหนงามเหมือนอย่างนั้นเลย ขณะที่กำลังมัวชมเพลินอยู่นั้น ก็รู้สึกว่ามีมือ มาตวัดตอ ข้างหลัง แล้วก็เหวี่ยงฉันล้มลงกลางถนนนั่นเอง ฉันพยายามดิ้น ต่อสู้ จะร้อง ก็ร้องไม่ ออก เพราะถูกรัดตอแน่น พอลุกขึ้นได้ จึงรู้สึกว่า อ้ายคนที่มาตวัดตอฉันได้แย่งเอาแหวนซึ่งสวมนิ้วอยู่นั้นไปเสียแล้วอย่างสะบายใจ แล้วมันก็วิ่งหนีไป เออ—ก็พอดีตกใจตื่น——"

"น่าเสียดาย" ประดับออกอุทานลอย ๆ

"พอตื่นขึ้นจึงรู้สึกว่าเปนความฝัน แล้วไปเถิด"

"เห็นจะหมดเคราะห์กันเสียที" หล่อนกล่าวแล้วก็เงียบกันไปครู่หนึ่ง คุณหลวงพูดว่า

"เธอมีความเห็นอย่างไรบ้างจ๊ะ ?"

"อย่าไปถือสากับความฝันเลยค่ะ คุณเชื่อด้วยหรือคะ ?"

"ฉันไม่เคยเชื่อ แต่บางครั้งอาจเปนลางร้ายได้ เขาว่าผู้ที่ฝันในวันเสาร์มักจะได้แก่ตัวของผู้ฝันไม่ใช่หรือ ? นี่ก็อีกน่ะแหละคงเกี่ยวกับตัวฉันเปนแน่."

"เหลวไหลไม่มีมูล." หล่อนกล่าวอย่างหนักแน่น "ใครเชื่อฝันคนนั้นก็บ้า."

สามีของหล่อนหัวเราะด้วยความขัน

"ยากนัก" เธอกล่าว "พอตื่นขึ้นก็นอนไม่หลับ อีก ฉันใช้เวลาตรองดูแต่เช้าเกือบ ๒ ชั่วโมง ก็ไม่ได้เรื่อง ยอกไม่ถูกว่ารู้สึกสังหรณ์ในใจอย่างไรพิกล เธอไม่รู้สึกแปลกใจบ้างหรือ ? เมื่อไม่แปลกก็แล้วไป

◎ ◎ ◎

ในตอนเย็นวันนั้นเอง—!

รถเอ็สเส็กซ์สีน้ำเงินตอนเดียวค่อย ๆ คลานออกจากประตูบ้าน "โรงนจินดา" อย่างเฉื่อยช้า เปนเวลาครู่ใหญ่ ๆ ก็มาหยุดลงตรงหน้าประตูบ้านสองชั้นหลังหนึ่งฉาบด้วยสีเขียวอ่อน ๆ ตั้งเด่นอยู่ริมถนนสุริวงศ์.

คุณหลวงประมวลอรรถคดี ก้าวลงอย่างกะวีกะวาด เธอควักบุหรี่ออกมาจุดสูบมวนหนึ่ง แล้วก็เดินหายเข้าไปในประตูบ้านนั้นด้วยความร้อนรน เสมือนจะต้องการพบใครฉะนั้น.

เธอเดินไปตามถนนซึ่งโรยด้วยกรวดเม็ดเล็ก ๆ ข้างขวาของถนนเปนสระน้ำใสสะอาด บัววิกตอเรียต่างชูดอกอยู่ไสว ด้านซ้ายของถนนเปนสนามหญ้ารูปยาวรี มีตุ๊กตาหินสลักด้วยฝีมือชาวอิตาเลียนตั้งอยู่เรียงรายน่าทัศนา แสงอาทิตย์เมื่อจวนจะใกล้สนธยาช่วยฉายให้

เห็นความงามของบ้านนั้นขึ้นอีกอักโข

"ฮัลโหล! สมาน ทำอะไร?" เธอร้องทักชายหนุ่มผู้หนึ่ง ซึ่งนั่งอ่านหนังสืออ่านเล่นอยู่ที่เก้าอี้ริมขันไดหินอ่อน.

ผู้ถูกเรียกนามว่า "สมาน" หันมาทางต้นเสียง, ยิ้มออกมาด้วยความดีใจพร้อมกับลุกขึ้นต้อนรับอย่างยิ้มแย้ม

"อ้าว! กระจ่าง เอ๊ย—คุณหลวง" เธอกล่าวสัพยอกขับมือ คุณหลวงสั่นด้วยความยินดี "แหม! ใต้เท้ามีกะใจมาเยี่ยมผม—"

"บ้า—อย่าตลก" คุณหลวงหนุ่มกล่าวขึงขัง และตบหลังสหายรักเบา ๆ เป็นเชิงหยอกเอิน "แต่ก่อนอย่างไร เดี๋ยวนี้ก็ให้เป่นอย่างนั้นเถอะน่ะ"

คุณสมานหัวเราะ "ไปไหนมารึ จึงแวะเข้ามาหาได้?"

"มีธุระ จะมาหาแก" เธอตอบห้วน ๆ

"อือ! ถ้าไม่มีธุระเห็น จะไม่มาหาเป็นแน่"

"งานมากจริง ๆ ไม่ใคร่ว่างเลย"

"จริงซี งานมาก" คุณสมานย้อนให้ "เมื่อยังไม่แต่งงานเคยมาหากันอย่างน้อยอาทิตย์ละ ๓ ครั้ง พอแต่งงานแล้วกลายเป็นเดือนละครั้ง เออ—"

"ไปคุยกันในบ้านเถอะน่ะ เงียบ ๆ ดี" คุณหลวงชวน คุณสมานมิขัด ทั้งสองพากันเดินตรงขึ้นบ้าน

ควรกล่าวเสียด้วยว่า คุณหลวงประมวล ฯ กับคุณสมานเป็นมิตรที่รักใคร่กันอย่างที่สุด เคยอยู่ร่วมโรงเรียนเดียวกันมาตั้งแต่เด็กรู้นิสัยใจคอกันเป็นอย่างดี ดูเหมือนคุณหลวงจะเป็นแขกประจำสำหรับบ้านคุณสมานก็เป็นได้

"อยากจะถามอะไรสักหน่อย" คุณหลวงประมวล ฯ เอ่ยขึ้นก่อน เมื่อนั่งลงเรียบร้อยแล้ว "แกรู้จักกับแม่ประดับเมียกันดีมิใช่รึ?"

คุณสมานสั่นศีรษะ "ฮึ! เปล่า รู้จักกันเพียงเล็กน้อยเท่านั้น. ทำไมรึ?"

คุณหลวงหยิบบุหรี่ในกะป๋อง ซึ่งตั้งอยู่บนโต๊ะขึ้นมาจุดสูบ

"กันอยากถามแกว่า" เธอกล่าวเรียบ ๆ "ก่อนที่แม่ประดับจะได้กับกันนั้น หล่อนเคยรักกับใครมาบ้างหรือเปล่า?"

คุณสมานนิ่งตรอง เป็นครู่ใหญ่ ใบหน้าที่เคยร่าเริงอยู่เมื่อสักครู่ก็เปลี่ยนเป็นเคร่งขรึม แสดงให้เห็นว่าใช้ความคิดลึกซึ้ง เธอถอนหายใจยาวแล้วก็กล่าวออกมาเบา ๆ

"ฮือ! กันรู้ไม่ได้. ทำไม! เรื่อง

เปนยังไงกัน เล่าให้ฟังบ้างซิ ? บางที หล่อนคงรักกับปราโมทย์มาก่อนแล้ว”

แม่สมรอาจตอบคำถามของแกได้ เพราะเขา “ถ้าอย่างนั้นแกจะคิดอย่างไรเล่า ?”

เคยเปนเพื่อนนักเรียนโรงเรียนเดียวกันมา “ไม่เปนไรหรอก กันอาจสละหล่อนได้

ตอยประเดี๋ยว กันจะให้คนใช้ไปเรียกมา เสมอ แต่หล่อนไม่ยักยอมกันตามตรง ถาม

เดี๋ยวนี้แหละ” กล่าวแล้วก็ลุกออกไปนอก ครั้งไรมักขัดขวางทุกที กันรู้ดีว่าเท่าที่หล่อน

ห้องสักครู่ก็กลับเข้ามาอย่างเดิม แต่งงานกับกันครั้งนี้เนื่องมาจากผู้ใหญ่จัดการ

“ก็ไม่เห็นมีเรื่องอะไร” คุณหลวงกล่าว ดูเหมือน กันจะ หลงรักหล่อน แต่ข้างเดียวเสีย

พลางพ่นควันบุหรี่ขึ้นสู่เพดานห้อง “อ้อ ! แหละมากกว่า__”

เดียวก่อนแกรู้จักคนซื้อปราโมทย์บ้างไหม ?” “ถึง หล่อน จะ ไม่ เคย รัก แก มา ก่อน ก็

คุณสมานใช้ความคิดอีกครั้งหนึ่ง เธอ ตามที” สหาย ของ เธอ ริบ สอด โดยเร็ว

พยายามนึกชื่อของพวกเพื่อนทุก ๆ คนที่รู้จัก “ทำไมไม่พูดกันเสียให้แจ่มแจ้งเล่า ? คนเรา

แต่ไม่ปรากฏผลอย่างไร. เมื่อลงได้ยอมล่มหัวจมท้ายกันแล้ว ก็ควรจะ

“ไม่มีเลย. ทำไมล่ะ ?” เธอย้อนถาม ต้องกอดคอกันตายจึงจะถูก จะดีชั่วอย่างไร

“เรื่องเปนอย่างนี้” แล้วคุณหลวงก็ ก็ได้ชื่อว่าเปนผัวเมียกันเสมอ แต่เท่าที่แก

เริ่มบรรยายเหตุการณ์ซึ่งเธอได้ประสพตั้งแต่ ระแวงไปเช่นนั้น กัน ยังไม่ ลงความ เห็น พ้อง

เมื่อคืนวันเสาร์ก่อน ตลอดจนความผิดเมื่อ ด้วยเลย”

คืนนี้ให้สหายรักฟัง ยิ่งใกล้จะจบ เสียงของ “ทำไม”

เธอก็ยิ่งเบาลงเปนลำดับ จนทำให้คุณสมาน “เหตุผลที่หล่อน จะคิดแตกร้าวกับแกยัง

ผิดสังเกต ไม่มีเพียงพอ”

“เรื่องของแก ออกจะชอบกล กระจ่าง” พอคุณหลวงอ้าปากจะพูด คนใช้ก็เข้ามา

ในที่สุดคุณสมานได้กล่าวขึ้นเมื่อเธอเล่าจบลง รายงานว่า แม่สมรไม่อยู่บ้าน ไปเยี่ยมเพื่อน

“แล้วแกมีความเห็นอย่างไร ?” ที่หัวลำโพงยังไม่กลับ กว่าจะกลับก็กลางคืน

“พูดกันอย่างลูกผู้ชาย” คุณหลวง “ยังงั้นแกต้องกินข้าวที่นี่” คุณสมาน

กล่าวอย่างเอาจริงเอาจัง “กันระแวงไปว่า พูดเมื่อคนใช้ออกไปจากห้องแล้ว “กลางคืน

จึงค่อยกลับ”

คุณหลวงไม่ปฏิเสธต่อคำชักชวนของสหายรัก เธอพูดว่า

“แต่แกไม่รู้สึกแปลกใจในความฝันที่กันเล่าให้ฟังบ้างรึ ?”

“แปลกมาก” คุณสมานตอบ “แต่รู้ไม่ได้ว่าจะเป็นลางดีหรือร้ายสำหรับแก”

“ทำยังไงถึงจะรู้ดีหนอ ?” คุณหลวงพึมพำลอย ๆ

คุณสมานนิ่งใช้ความคิดเล็กน้อย แล้วกล่าวขึ้นด้วยความยินดี

“อ้อ ! พรุ่งนี้ลองไปหาพระที่วัดบางลำภูดูซี ให้ท่านช่วยทำนายให้ เขาว่าท่านทำนายเก่งพิลึก มีตัวอย่างมาแล้ว เจ้าคุณพ่อของกันนี่แหละ เมื่อยังลายนี้ไปหาท่าน ท่านทำนายว่าภายใน ๓ เดือนข้างหน้าจะได้เลื่อนบรรดาศักดิ์ จริงดังคาด ต่อมาอีกไม่ถึง ๒ เดือนก็ได้เลื่อนบรรดาศักดิ์เป็นพระยา ใคร ๆ พากันนับถือท่านมาก.”

“แต่กันไม่รู้จักท่าน”

“ไม่แปลก ปากของแกมีก็ถามเขาดูซี ส่วนแกจะเชื่อถือหรือไม่ย่อมแล้วแต่แก เผื่อจะเป็นลางดีสำหรับแกมั่ง กันก็จะพลอยยินดีด้วย พรุ่งนี้เย็น ๆ แวะมาเล่าให้ฟังบ้างซิ จึงค่อยกลับ”

คุณหลวงไม่ปฏิเสธต่อคำชักชวนของสหายรัก เธอพูดว่า

“แต่แกไม่รู้สึกแปลกใจในความฝันที่กันเล่าให้ฟังบ้างรึ ?”

“แปลกมาก” คุณสมานตอบ “แต่รู้ไม่ได้ว่าจะเป็นลางดีหรือร้ายสำหรับแก”

“ทำยังไงถึงจะรู้ดีหนอ ?” คุณหลวงพึมพำลอย ๆ

คุณสมานนิ่งใช้ความคิดเล็กน้อย แล้วกล่าวขึ้นด้วยความยินดี

“อ้อ ! พรุ่งนี้ลองไปหาพระที่วัดบางลำภูดูซี ให้ท่านช่วยทำนายให้ เขาว่าท่านทำนายเก่งพิลึก มีตัวอย่างมาแล้ว เจ้าคุณพ่อของกันนี่แหละ เมื่อยังลายนี้ไปหาท่าน ท่านทำนายว่าภายใน ๓ เดือนข้างหน้าจะได้เลื่อนบรรดาศักดิ์ จริงดังคาด ต่อมาอีกไม่ถึง ๒ เดือนก็ได้เลื่อนบรรดาศักดิ์เป็นพระยา ใคร ๆ พากันนับถือท่านมาก.”

“แต่กันไม่รู้จักท่าน”

“ไม่แปลก ปากของแกมีก็ถามเขาดูซี ส่วนแกจะเชื่อถือหรือไม่ย่อมแล้วแต่แก เผื่อจะเป็นลางดีสำหรับแกมั่ง กันก็จะพลอยยินดีด้วย พรุ่งนี้เย็น ๆ แวะมาเล่าให้ฟังบ้างซิ

บางทีกันอาจหาหนทางช่วยเหลือได้บ้าง”

“แต่เรื่องแม่สมร—”

“อย่ากลัว กันจะช่วยถามให้เมื่อเขากลับมาแล้ว ไปกินข้าวด้วยกันเถอะ”

คืนนั้นเป็นอันว่าคุณหลวงประมวล ฯ ต้องรับประทานอาหารที่บ้านคุณสมานสหายรักประมาณ ๒๐ นาฬิกาเศษ. เมื่อเห็นว่าแม่สมรยังไม่กลับ เธอจึงลาสหายรักกลับบ้าน บอกว่าตอนเย็นวันรุ่งขึ้นจะมาหาอีกครั้งหนึ่ง

เธอขับรถกลับบ้านด้วยหัวใจอันหงุดหงิด พลางคิดอะไรต่ออะไรมาตลอดทาง ใจตอเหี่ยวแห้งตั้งใจว่าเมื่อกลับถึงบ้านแล้วก็จะไม่ไปไหนอีก รถแล่นมาถึงหน้าประตูบ้านอย่างไม่รู้สึกตัว ทันใดนั้นเธอก็ต้องสะดุ้งใจหายวาบ รู้สึกแปลกใจอย่างยิ่ง

ที่หน้าประตูบ้านมีรถยนตร์คันหนึ่งจอดอยู่—เป็นรถเอ็สเส็กซ์ตอนเดียวสีเขียวเหมือนกับของปราโมทย์ที่พบกับเธอเมื่อคืนนี้โดยอุบัติเหตุ ทันใดนั้นเจตสิกก็พลันหวลไปนึกถึงรถคันที่จอดอยู่หน้าบ้านของเธอเมื่อคืนวันเสาร์ก่อน

เธอเยาเครื่องแล่นเข้าประตูบ้านอย่างช้า ๆ คล้ายกับจะมิให้ภรรยาของเธอได้ยินเสียงรถ เมื่อเก็บรถเข้าโรงเสร็จแล้วจึงค่อยย่องขึ้นไป

ยนบ้านอย่างระมัดระวัง

เห็นไฟฟ้าที่ห้องรับแขกเปิดสว่างจ้า เธอสันนิษฐานได้ว่าคงมีคนอยู่ในห้องนั้น และคงไม่ใช่คนอื่นนอกจากภรรยาของเธอกับปราโมทย์ เป็นจริงดังคาด พอเดินเข้าไปจวนจะถึงประตูห้อง เธอได้ยินเสียงผู้ชายพูดขึ้นว่า "ดูเหมือนใครมา ?"

ยังมิทันจะกระทำสิ่งไรลงไป ภาพภรรยาของเธอก็ปรากฏขึ้นที่ประตูห้อง หล่อนร้องขึ้นว่า

"แหม ! คุณมาพอดีทีเดียว คุณปราโมทย์มาเยี่ยมเราแน่ะค่ะ"

เธอพยักหน้ารับ และเดินตรงเข้าห้องอย่างสง่าผ่าเผย ปราโมทย์ลุกขึ้นกระทำความเคารพเจ้าของบ้านอย่างอ่อนน้อม แล้วกล่าวขึ้นว่า

"แหม ! คิดว่าจะไม่พบคุณเสียแล้ว ไปไหนมาครับ ?"

เธอเปลี่ยนสีหน้าที่เคร่งขรึมเป็นยิ้มแย้มเพื่อมิให้เสียมารยาตร์ในการต้อนรับแขกแปลกหน้า

"ไปธุระที่บ้านเพื่อนหน่อยครับ" เธอตอบพร้อมกับนั่งลงบนเก้าอี้ซึ่งอยู่ตรงข้ามกับปราโมทย์ "ขอบใจที่คุณอุตส่าห์มาเยี่ยมผม"

"อยู่ว่าง ๆ ไม่ทราบว่าจะไปไหน ก็เลยแวะมาเยี่ยมสนทนากันเล่น หวังว่าคุณคงไม่รังเกียจที่จะสนทนากับผม."

เธอหัวเราะพอเป็นที แต่ในใจนั้นตรงกันข้าม

"ผมยินดีเสียอีกที่ได้คนอย่างคุณมาสนทนาด้วย" เธอกล่าวเป็นเชิงแดกดันน้อย ๆ "เพราะรู้สึกเหงาเต็มที"

"และอากาศที่บ้านคุณก็เย็นดี ที่บ้านผมร้อนมาก"

คณหลวง กัมศิร์ยะ รับรอง เห็น พ้อง ด้วย การสนทนา คง ดำเนิร ไปอย่างปกติพอได้เวลาสมควรปราโมทย์ก็ลากลับ

บทที่ ๔

ภายในห้อง ๆ หนึ่งแห่งบ้าน ของ เจ้าคุณพิชัยฯ มีบุรุษหนุ่ม ๒ คนนั่งสนทนากันถึงเรื่องราวต่าง ๆ เวลานี้เป็นเวลาค่ำ ดวงตะวันลับขอบฟ้าลงไปแล้ว ทิ้งความสว่างหลัว ๆ ไว้เบื้องหลัง อากัปกิริยาของคนทั้งสองนี้เคร่งขรึมไม่ร่าเริง คล้ายกับเป็นคนมีทุกข์ร้อน แม้แต่คำพูดก็แผ่วเบาจนเกือบไม่ได้ยิน

"แกถามแม่สมรดูได้เรื่องว่ายังไงบ้าง?"

ผู้พูดคือคุณหลวงประมวลอรรถคดี

"ไม่ได้เรื่องอะไรเลย" ผู้ถูกถามคือคุณสมาน เงยหน้าขึ้นจ้องดูผู้พูด "เขาบอกว่าเคยไปบ้านแม่ประดับเพียง ๒—๓ ครั้งเท่านั้น ส่วนเรื่องราวอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับแม่ประดับนั้นเขาไม่รู้เสียเลย"

"ถ้าเช่นนั้นก็แล้วไป" คุณหลวงกล่าวเรียบ ๆ น้ำเสียงแผ่วเบา

"เออ! เรื่องฝันล่ะ ได้ความว่ายังไง?"

"น่ากลัวมาก มีแต่ข่าวร้ายทั้งเพ" คุณหลวงสั่นศีรษะ "พระท่านทำนายว่าเวลานี้กันกำลังซาตาตก"

"เออ! เล่าให้ฟังบ้างซิ" สหายรักของเธอกล่าวด้วยความกระหาย "อยากรู้เรื่องอยู่เหมือนกัน"

"กันไม่อยากจะเล่าให้ฟังเลย เพราะเมื่อแกฟังแล้ว คงไม่เชื่อเป็นแน่ และไม่คิดว่าจะเป็นไปได้ตามคำทำนาย"

"เป็นยังไง? เผื่อกันจะช่วยแกได้บ้าง" เธอถอนหายใจยาวแสดงความหนักอก

"ขอบใจเพื่อนรัก" เธอกล่าวด้วยสำเนียงสั่นเครือน้อย ๆ "กันจะขอเล่าย่อ ๆ แต่แกยังจำเรื่องที่กันฝันได้ไหม?"

คุณสมานพะยักหน้ารับรอง เธอจึงกล่าวต่อไป

"ก็แล้ว ท่านทำนายว่ากันจะเสียของรัก ภายใน ๒—๓ วันนี้ แกรู้ไหมว่าอะไร? เมียนั่นเอง!"

"เอ๊ะ!" คุณสมานออกอุทานดัง ๆ ด้วยความแปลกใจ

"ไม่ต้องตกใจ" เธอยกมือขึ้นห้าม "หมายความว่ากันจะต้องแตกร้าวกับเมียของกันภายในไม่ช้า"

คุณสมานนิ่งงัน พูดไม่ออก เธอจ้องดูหน้าสหายรักกล่าวว่า

"จะเป็นไปได้รึ กระจ่าง?"

"จะได้หรือไม่ได้ก็ฟังให้ตลอดซิ ท่านทำนายมาอย่างนี้นา ท่านเปรียบเทียบให้ฟังว่า แหวนที่เก็บได้นั้นเปรียบเหมือนตัวแม่ประดับเมียของกัน และเมื่อได้สวมนิ้วมือไว้นั้น หมายถึงเมื่อกันแต่งงานกับหล่อนแล้ว และมือที่มาดึงแย่งเอาแหวนไปนั้น หมายถึงว่ามีใครคนหนึ่งมาพรากความรักไปเสีย พูดง่าย ๆ ก็คือมาแย่งเอาเมียของกันไปเป็นกรรมสิทธิ์เสียนั่นเอง โอ! เพื่อนรัก กันรู้สึกสะดุ้งหวาดหวั่นอย่างไรพิกล ใจหายวาบทุกครั้งเมื่อนั่งมา

ในรถ เรื่องเป่นดังนี้แหละแกจะเชื่อหรือไม่ก็ตามใจ”

“แกเล่าให้หล่อนฟังแล้วรึ?”

“ยัง วันนี้ยังไม่ได้กลับบ้านเลย แต่กันได้เล่าถึงเรื่องที่ฝันให้หล่อนฟังแล้ว ตั้งแต่เมื่อเช้าวานนี้”

“หล่อนว่ายังไงบ้าง?”

“แปลก หล่อนกับหาว่ากันบ้า แกจะมีหนทางไรช่วยเหลือกันบ้างเล่า?”

คุณสมานใช้เวลาตรองเป่นครู่ใหญ่ แต่ไม่ปรากฏว่าเป่นผลอย่างไร

“เตือน หล่อนให้รู้สึกตัวเสียบ้างก็แล้วกัน” เธอกล่าวเปรย ๆ

“ถ้าหล่อนไม่เชื่อ?”

“ไม่เชื่อ” คุณสมานทวนคำ “ก็เลิกกันเสียน่ะซี”

คุณหลวงหัวเราะออกมาอย่างเสียไม่ได้

“ง่ายจริงนะ” เธอกล่าว “เมื่อคืนนี้พอกลับไปถึงบ้านก็พบหล่อนกำลังนั่งคุยกับนายปราโมทย์ ท่าทางของเขาก็ยอกว่าเป่นคนเรียบร้อยไม่น่าระแวง แต่ดูหล่อนออกจะพอใจเขามาก หล่อนบอกว่าเป่นคนรู้จักกันมานาน แล้ว—รู้จักกันอย่างสนิทสนมทีเดียวเชอ! ยากจริงหนอ เมื่อแรกคิดว่าชีวิตของคนที่แต่งงานแล้วจะสะบาย แต่เดี๋ยวนี้กลับเห็นว่าการอยู่เป่นโสดสะบายมากกว่า ไม่มีเรื่องร้อนใจ—”

“เพราะเหตุนี้กันจึงอยากเป่นโสดต่อไป” สหายของเธอขัดขึ้น “กันเห็นว่าการมีเมียไม่ใช่เป่นของง่าย ถ้ามีผิดลงไปแล้วก็ลำบากดีเสียอีกที่เราเป่นผู้ชาย แต่อย่างไรก็ตามอย่าไปกล่าวถึงเลย ป่วยการ ตักเตือนเมียของแกไว้ดีกว่า หรือแกเห็นเช่นยังไง?”

คุณหลวงผงกศีรษะช้า ๆ เห็นพ้องด้วย การสนทนาคงดำเนิรต่อไปอีกไม่ช้า คุณสมานก็ชวนให้เธอรับประทานอาหารเย็นเสียด้วยกัน คุณหลวงมิขัดคำขอร้องอีก คราวนี้เธอรู้สึกว่าอาหารมีรสอร่อยกว่าเมื่อวานนี้มาก เนื่องจากแม่สมรน้องสาวคุณสมานพลอยเข้าผะสมวงด้วยอีกคนหนึ่ง การสนทนาในเวลารับประทานอาหารรู้สึกว่าช่างถูกอกถูกใจกันเสียจริง ๆ มีการขัดคอกันบ้างเล็กน้อยซึ่งนับว่าเป่นของธรรมดา เมื่ออิ่มหนำสำราญแล้ว คุณหลวงได้ออกปากชวนคุณสมานไปเที่ยว ยอกว่าสัก ๒๒ นาฬิกาจะกลับ สมานไม่ปฏิเสธ เพราะรู้สึกว่าการนั่งรถเที่ยวตากอากาศในยามราตรีย่อมมีความเบิกบานสราญใจไม่น้อย

รถยนตร์พาคนทั้ง ๒ ออกจากถนนสุริวงศ์ ตัดตรงไปตามถนนเจริญกรุง รับหน้าที่เป็นผู้ขับ ในที่สุดพอแล่นไปจวนจะถึงห้างจาตุรงค์อาภรณ์ เห็นรถยนตร์คันหนึ่งกำลังเริ่มเคลื่อนที่ออกจากหน้าห้างนั้นแล่นสวนทางมา เธอผงะหงายหลัง เพ่งพินิจดูรถคันนั้นอย่างพิจารณา จำได้ว่ารถคันนั้นเป็นรถเอ็สเส็กซ์ของปราโมทย์อย่างไม่ผิด และมีภาพ ๆ หนึ่งซึ่งเธอไม่เคยนึกฝันว่าจะได้พบ มาปรากฏแก่สายตา

ภาพนั้นคือประดับภรรยาสุดสวาทของเธอนั่งคู่อยู่กับปราโมทย์บนรถคันนั้น

เธอสะดุ้งอีกครั้งหนึ่ง รีบบอกให้คุณสมานเบาเครื่องทันที แล้วเหลียวหลังตามไปดูรถของปราโมทย์อย่างไม่กะพริบตา

“สมาน นั่นแม่ประดับไม่ใช่รึ?” เธอถามสหายรักเพื่อให้แน่ใจอีกครั้งหนึ่ง พร้อมกับชี้มือให้ดูรถคันที่แล่นสวนไป

คุณสมานหยุดรถโดยเร็ว เหลียวไปดูข้างหลัง เธอร้องออกมาอย่างไม่แน่ใจ

“เอ๊ะ! ดูเหมือนจะใช่ ถ้าอย่างนั้นเจ้าหมอนั่นคงเป็นนายปราโมทย์ละซิ”

“ถูกละ” คุณหลวงตอบ “เขาจะไปไหนกันหนอ? ตามไปดูทีเถอะน่ะ สมาน เร็ว ๆ หน่อย”

คุณสมานมิรอให้สหายรักเตือนเป็นครั้งที่ ๒ เธอเริ่มเดินเครื่อง เลี้ยวรถกลับหลังตามไปโดยทันที

แลเห็นหลังรถคันหน้าอยู่ไว ๆ เธอเร่งน้ำมันหนักขึ้น ตั้งใจว่าจะตามไปให้ทันแต่—อนิจจา! โชคไม่อำนวย พอถึงสี่แยกเชิงสพานดำรงสถิตย์ ตำรวจนอ้อมก็ยกมือห้ามส่งอาณัติสัญญาณให้รถของเธอหยุดรออยู่ก่อน แสดงว่ามีรถคันอื่น ๆ แล่นตัดหน้าไป คุณหลวงรู้สึกฉิว ยกมือขึ้นเกาศีรษะคล้ายกับจะบ่นกับตนเองว่า

“วะ! อ้ายรถผีสางจำเพาะมาผ่านตรงนี้แหละ”

เกือบครึ่งนาทีรถของเธอจึงเริ่มเคลื่อนที่ต่อไปได้ คุณสมานเร่งน้ำมันขึ้นอีก จนรู้สึกว่ารถแล่นเร็วเกินขนาด พอขึ้นสพานดำรงสถิตย์ รถของปราโมทย์ก็ลับสายตาไปเสียแล้ว

ถึงหน้าห้างเอส. เอ. บี เธอหยุดรถอีกครั้งหนึ่ง เพราะไม่ทราบว่าควรจะไปทางไหน หันมาถามสหายรักว่า ทางที่ดีแล้วควรจะไปทางไหนจึงจะเหมาะ

คุณหลวงนิ่งอึ้ง ไม่ตอบว่ากระไร เพราะ

เธอก็แลไม่เห็นรถปราโมทย์เหมือนกัน ในที่สุดจึงตกลงใจบอกให้สหายรักขับตรงต่อไปตามถนนเจริญกรุง

เมื่องากแลไม่เห็นรถคันหน้า เธอจึงขับวกไปเวียนมาตามถนนสายต่าง ๆ อย่างสุ่มเดาคาดว่าเผื่อโชคเหมาะเคราะห์ดีก็อาจจะพบได้บ้าง แต่การณ์หาเป็นเช่นคิดไม่ ครึ่งชั่วโมงให้หลัง และหนึ่งชั่วโมงได้ผ่านพ้นไปแล้วก็ยังมิได้ร่องรอยแม้แต่น้อย ผลสุดท้ายเมื่อเห็นไม่ได้เรื่อง เธอก็ต้องจำใจกลับ

หลังจากการส่งคุณสมานเข้าบ้านแล้ว เธอก็ขับรถกลับทันที ตั้งใจว่าจะพยายามให้ถึงบ้านได้อย่างเร็วที่สุด เธอนั่งคิดอะไรต่ออะไรมาตามทาง หัวใจเต้นแรงอย่างบอกไม่ถูก ภาพเมียรักนั่งรถไปกับปราโมทย์ยังติดตาเธอไม่หาย สายตาของเธอไม่ฝาดเธอเห็นภาพนั้นจริง ๆ เป็นใครบ้างจะไม่รู้สึกฉุนเฉียวและโกรธแค้น หรือระแวงสงสัย เมื่อประสพเมียรักของตนนั่งรถไปกับชายอื่น แต่ความจริงจะเป็นอย่างไรนั้นยังทราบไม่ได้ทันใดนั้นเจตสิกก็หวลรำลึกไปถึงความฝันซึ่งได้อุบัติขึ้นกับตัวของเธอเมื่อคืนวันก่อน อาจจะเป็นจริงดังคำทำนายทีเดียวหรือ? คนทั้งโลกย่อมลงความเห็นพ้องกันว่า ความฝันนั้นเป็นสิ่งเหลวไหล ไม่มีมูล เกิดขึ้นจากสติอันเลื่อนลอย และการพะวงคิดถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งมากจนเกินส่วน รับการศึกษาเป็นอันดี เชื่อถือในสิ่งเหลวไหลเช่นนั้น — แต่ก็เมื่อเหตุการณ์ได้ปรากฏขึ้นเช่นนี้แล้วเธอจะควรเชื่อหรือไม่ว่า คำทำนายนั้นอาจมีมูลแห่งความจริงเจืออยู่บ้าง?

อย่างไรก็ตาม การที่จะยอมให้คนอื่นมาข้องแวะกับภรรยานั้นเป็นของไม่เหมาะอย่างยิ่ง เมียของใคร ๆ ก็ย่อมรัก เมื่อรักแล้วก็ย่อมมีการหึงหวงเป็นของธรรมดา ถ้าคุณหลวงไม่รักเมียของเธอแล้ว จะไปรักใครที่ไหนอีกเล่า?

รถยนต์พาเธอมาถึงบ้านอย่างไม่รู้สึกตัว เมื่อเก็บรถเข้าโรงแล้ว เธอจึงตรงไปที่ห้องนอนของภรรยา เห็นหล่อนนั่งให้หลัง เธอจึงกล่าวขึ้นว่า

"ทำอะไร แม่ประดับ?"

หล่อนสะดุ้งตกใจ เหลียวหน้ามาทางต้นเสียง แล้วตอบด้วยเสียงสั่นเครือ

"เปล่าค่ะ คุณพึ่งกลับหรือคะ?"

"พึ่งกลับจ้ะ" เธอกล่าวพร้อมกับวางหมวกลงบนโต๊ะ "เมื่อตะกี้ไปเที่ยวมาเห็นจะ

สนุกมากนะจ๊ะ?" เธอถามดักคอไว้ก่อน ยังจะปดกันอีกรึ?"

เพื่อมิให้หล่อนแก้ตัวได้ "คุณเห็นดีฉันที่ไหน?" หล่อนถาม

ใบหน้าประดับขาวซีดลงทันที หล่อน เปนเชิงเถียงไม่ยอมจำนน

รู้สึกหวาดกลัวมากทีเดียว คิดไม่ออกว่า "เธอไปจริงหรือเปล่าเล่า แม่ประดับ?

คุณหลวงทรายมาจากใคร รับกันเสียตรง ๆ ดีกว่า อย่าพูดให้อ้อม

"ไปเที่ยว" หล่อนทวนคำแสดงความ ค้อมนักเลย"

หลากใจ "เอ๊ะ! คุณหมายความว่ายังไง ประดับรู้สึกว่าการพูดปดในเวลานี้ย่อมไม่

คะ?" มีผลเปนแน่ เพราะการกล่าวคำเท็จนอกจาก

"หมายความว่าที่เธอไปเที่ยวกับคุณ จะทำให้สามีโกรธแล้ว ยังทำให้เธอไม่ไว้วาง

ปราโมทย์มาเมื่อตะกี้น่ะ เห็นจะมีความสุข ใจในตัวหล่อนต่อไปอีกด้วย อย่างไรก็ตาม

ใจมาก" สีหน้าของเธอแสดงอาการโกรธ คราวนี้หล่อนแก้ตัวไม่หลุดแน่ แต่ถึงกระนั้น

เล็กน้อย หล่อนก็ยังไม่ยอมสารภาพโดยซื่นตานัก

ประดับนิ่งแทนคำตอบ หล่อนนิ่งเพราะ "ดิฉันไปจริง แต่ไม่ได้ไปเที่ยว" หล่อน

ไม่ทราบว่าจะควรกล่าวอย่างไรดี จริง หล่อน ตอบสยัด ๆ คุณเห็นดีฉันที่ไหนคะ?"

ไปเที่ยวกับนายปราโมทย์ตามที่สามีกล่าว แต่ "เห็นที่หน้าโรงหวย เธอไปกับนาย

หล่อนจะไม่ยอมรับอีกหรือ? หล่อนจะปด ปราโมทย์ ฉันอยากทราบว่าเธอไปทำไมกัน"

เธออีกไหม? คราวนี้เห็นจะยาก ถึง "ดิฉัน—ดิฉันไป—ป—ไปธุระ" หล่อน

อย่างไร ๆ สามีของหล่อนก็คงเห็นการกระทำ ตอบตะกุกตะกัก

ของหล่อน ถ้าไม่เห็นไยจะกล้าถามหล่อน "ไปธุระ" เธอทวนคำ "ไปที่ไหน?"

เช่นนั้นเล่า? "ห้างจำรุงค์อาภรณ์"

"ดิฉันไม่ได้ไปเที่ยว" หล่อนตอบหวั่น ๆ "ไปทำไมที่ห้างนั้น?"

แต่ไม่ยอมรับคำ "เอ๊ะ! คุณจะมาซักเอาเรื่องราวอะไร

"ถ้าอย่างนั้นไปไหนมา?" เธอกล่าวโดย กัน?"

เร็ว "ฉันเห็นเธอนั่งรถไปกับนายปราโมทย์ "อยากรู้น่ะซี ถ้าไม่อยากรู้จะมาถาม

ทำไม ?”

หล่อนทำอึกอักอยู่สักครู่หนึ่ง แล้วแข็งใจตอบออกมา

“คุณปราโมทย์เขาต้องการซื้ออะไร บางอย่าง จึงมาชวนดิฉันไปเป็นเพื่อนสักประเดี๋ยวหนึ่ง พอซื้อแล้ว เขาก็มาส่งดิฉัน”

“ก่อนจะไปทำไมไม่บอกให้รู้บ้าง? หรือคิดว่าเมื่ออยากจะไปไหนก็ไปได้เสมอ !”

“ดิฉันรอคุณอยู่จน ๒๐ นาฬิกากว่า เมื่อไม่เห็นคุณมาดิฉันก็ไป และก็ไปเพียงครู่เดียวเท่านั้น”.

“ถึงอย่างนั้นก็ไม่เหมาะ ไม่มีใครเลยที่เขาทำเช่นนั้น ประเทศเราไม่ใช่อเมริกา ผู้หญิงจะได้ไปไหนต่อไหนกับผู้ชายได้ตามอำเภอใจ ขอบอกเสียด้วยว่า ที่หลังไม่ควรทำอย่างนี้เป็นอันขาด”

“เป็นการเสียหายที่ตรงไหนคะ ?” หล่อนแย้ง “คุณปราโมทย์กับดิฉันรู้จักกันมาตั้งแต่เด็ก ๆ คุณพ่อของเขาก็ชอบกับคุณพ่อดิฉันมาก คุณไม่ควรคิดให้มากไปเบ่ล่า ๆ ดิฉันไม่เห็นว่าจะเสื่อมเสียอะไรเลย”

“ทำไมจะไม่เสื่อมเสีย แม่ประดับ คิดดูให้รอบคอบอีกสักหน่อยเถอะ อย่าให้ฉันต้องเสียเวลาอธิบายให้ฟังเลย ฉันเหลืออดเต็มทีแล้ว ขอเตือนเป็นครั้งสุดท้ายว่าอย่าทำอย่างนี้อีก มิฉะนั้นเป็นเกิดเรื่องแน่”

“ไม่เห็นขัดข้องที่ตรงไหน” หล่อนเฉียงเสียงแข็งคล้ายกับไม่เกรงกลัวอำนาจของสามีเลย “ดิฉันมีสิทธิ์ที่จะสมาคมกับคุณปราโมทย์ได้เสมอ”

“แต่ฉันไม่ไว้ใจเขา” เธอกล่าวสวนควันขึ้น “เมื่อพบกันทีแรกรู้สึกว่าเป็นคนน่าจะคบได้ดีผู้หนึ่ง แต่เดี๋ยวนี้ตรงกันข้าม ไว้ใจให้มาเที่ยวที่บ้าน แต่เขาไม่รู้สึกเกรงใจฉันเสียเลย ทำคล้าย ๆ กับจะเหยียบหมูกฉันเล่น อย่างนี้ไม่สู้จะงามอยู่สักหน่อย”

“ถ้าอย่างนั้นก็ห้ามไม่ให้มาที่นี่เสียก็แล้วกัน หรือคุณถือว่านี่เป็นบ้านของคุณ ?” หล่อนกล่าวอย่างแดกดัน

คุณหลวงสังเกตเห็นว่าหล่อนออกจะพูดเอาจริงอยู่สักหน่อย จึงลดเสียงอ่อนลง

“ฉันไม่ได้หมายอย่างนั้น แม่ประดับทำไมเขาจะมาที่นี่ไม่ได้ ฉันไม่ห้ามเลย แต่การที่จะไปเที่ยว หรือไปธุระด้วยกันอย่างนี้ขอห้ามขาด ไม่ชอบจริง ๆ นี่ก็ไม่ใช่หัวค่ำจะมาเถียงกันเอาเรื่องอะไร ขอเตือนไว้เท่านั้นแหละ”

“คุณอย่าคิดให้มากไปนะคะ”

"ความจริงฉันไม่อยากคิดเสียเลย แต่เมื่อมีเรื่องตำตาขึ้นเช่นนี้แล้ว ก็จำเป็นอยู่เองที่ต้องคิดให้มากหน่อย ถ้าไม่คิดก็จะเกิดเรื่องยุ่งยากขึ้นภายหลัง เพราะฉันรักเธอแม่ประดับ จึงได้ตักเตือนไว้เสียแต่ต้นมือ เข้าใจไหมจ๊ะ?"

ประดับกัดกรามนั่งนิ่ง ไม่ตอบว่ากระไร ดูเหมือนหล่อนจะรู้สำนึกพยศของหล่อนจึงค่อยจางลงไป คุณหลวงเห็นหล่อนไม่ตอบจึงตัดใจเล่าคำทำนายความฝันซึ่งเกิดขึ้นกับตัวเธอให้หล่อนฟัง ประดับรู้สึกตื่นเต้นบ้างเล็กน้อย แต่ไม่ยอมเชื่อว่าจะเป็นความจริงได้ หล่อนมาคิด ๆ ดูเห็นว่าเรื่องราวของหล่อนออกจะตรงกับคำทำนายนั้นเสียจริง ๆ หล่อนจะเถียงก็เถียงไม่ออก รู้สึกว่าตอหอยตันตันมาก หล่อนรักปราโมทย์—รักมาก่อนที่หล่อนจะสมรสกับคุณหลวงนานแล้ว แต่หล่อนจะกล้าสลัดตัดอาลัยในสามีไปอยู่กับปราโมทย์ชายที่เคยรักเสียทีเดียวหรือ? อนิจจาเอ๋ย! เธอช่างไม่ทราบเสียเลยว่าภรรยาของเธอรักกับปราโมย์มาก่อนแล้ว

คืนนั้นประดับเข้านอนคิดอีก เมื่อสามีของหล่อนออกไปจากห้องแล้ว หล่อนก็จัดการใส่กลอนประตูห้องเป็นที่เรียบร้อย แทนที่จะล้มตัวลงนอนหล่อนกลับนั่งอยู่บนเตียงริมหน้าต่างห้อง เวลานี้เกือบเที่ยงคืนอยู่แล้ว แต่หล่อนกลับรู้สึกว่าพึ่งจะหัวค่ำประมาณ ๒๐ หรือ ๒๑ นาฬิกาเท่านั้น หล่อนไม่รู้สึกง่วงแม้แต่น้อย หล่อนต้องการตากลมเย็นที่พัดผ่านเข้ามาทางหน้าต่าง—อยากฟังเสียงจิ้งหรีดและจักกระจั่นที่ร้องอยู่ตามสนามหน้าและตามต้นไม้ หล่อนพอใจที่จะฟังเสียงเขียดน้อย ๆ ร้องระเบ็งเซ็งแซ่อยู่ตามสระน้ำ สิ่งเหล่านี้ดูเหมือนจะขจัดความง่วงของหล่อนให้หายไป คืนนั้นคงมีดาวจันทร์ข้างขึ้นอ่อน ๆ ตกดินเสียนานแล้ว หล่อนชอบความมืดและความเงียบ เพราะทั้งสองสิ่งนี้ดูเหมือนจะช่วยให้หล่อนคิดอะไรได้ปลอดโปร่ง หล่อนมักจะปล่อยอารมณ์ให้เป็นเช่นนี้เสมอ เรื่องราวเมื่อสักครู่นี้ยังเป็นควันกรุ่นอยู่ในสมอง หล่อนจะลืมเสียง่าย ๆ ไม่ได้ ฐานะและความเป็นไปในอนาคตของหล่อนอาจจะเปลี่ยนแปลงไปได้เท่าที่ปราโมทย์มาสะกิดให้ความรักครั้งหลังคุขึ้นอีกนี้ ประดับก็รู้สึกว่าลำบากใจพอประมาณแล้ว ยิ่งเขาได้มีโอกาศมาหาหล่อนบ่อย ๆ เช่นนี้แล้ว ความรัก—ความสนิทสนมแต่ครั้งก่อน ๆ จะไม่เพิ่มพูลขึ้นกว่าเดิมด้วยเหตุดังฤา?

คืนนั้นหล่อนรู้สึกโผเผมาก จนแทบไม่มีกำลังวังชา หล่อนรู้ตัวว่า ถ้าเป็นเช่นนี้บ่อย ๆ แล้ว จะให้โทษแก่ร่างกายมาก เหตุฉะนั้นพอได้เวลาสมควร หล่อนจึงล้มตัวลงนอน เลิกคิดถึงสิ่งต่าง ๆ เสียสิ้น ปล่อยเจตสิกให้เข้าสู่ภวังค์ทันที

บทที่ ๕

เวลาล่วงไปอีก ๑ ปักษ์——

ขณะที่ประดับกำลังอ่านหนังสืออ่านเล่นอยู่ภายในห้องของหล่อน ไสว หญิงคนใช้ ได้นำจดหมายปิดผนึกฉะบับหนึ่งไปส่งให้ ยอกว่าพึ่งได้รับจากบุรุษไปรษณีย์เมื่อสักครู่นี้เอง ประดับริบรับมาดูเห็นจ่าน่าซองถึงหล่อนโดยตรง รู้สึกแปลกใจและดีใจระคนกัน โดยมิรอช้าหล่อนริบฉีกซอง หยิบกระดาษข้างในออกมาอ่านดูด้วยความกระหาย.

หล่อนรู้สึกปลอดโปร่งในใจมาก เนื่องจากคุณหลวงไม่อยู่บ้าน เพราะทางกระทรวงมีคำสั่งให้เธอไปตรวจการที่หัวเมือง มีกำหนด ๑๕ วัน และวันนี้ก็เป็นวันที่ ๑๔ ซึ่งจวนครบกำหนดที่เธอจะต้องกลับกรุงเทพ ฯ ระวางที่เธอจากไปชั่วคราวนั้น เท่ากับเป็นโอกาสอันดี สำหรับหล่อน ที่จะ สมาคม กับปราโมทย์ ชู้รักอย่างยิ่ง ปราโมทย์มาหาหล่อนเสมอแทบทุกเวลาเย็น เขาพาหล่อนนั่งรถไปเที่ยวดูละคร ดูภาพยนตร์ และชวนเล่นเทนนิส แบดมินตัน ฯลฯ ซึ่งประดับไม่เคยปฏิเสธแม้แต่ครั้งเดียว หล่อนรู้สึกว่าชีวิตที่อยู่กับเหย้าเผ้ากับเรือนย่อมไม่มีความสุข เสียเลย หล่อนยังชอบการเที่ยวเตร่ การสมาคมและการเที่ยวหาความสุขความสำราญ ความหย่อนใจไม่น้อย หล่อนมักจะกล่าวอยู่เสมอว่าการเบิดหูเบิดตา ย่อมนำความสุขมาให้ดีกว่าสิ่งอื่นทั้งสิ้น——นึกชม ปราโมทย์อยู่มิได้ขาดว่า เขาช่างปฏิบัติถูกใจหล่อนเสียจริง ๆ โดยเหตุนี้เองหล่อนจึงนึกว่าปราโมทย์เป็นผู้ให้ความสุขแก่หล่อนโดยตรง หล่อนลืมคำตักเตือนของสามีเมื่อก่อนจะจากไปเสียสิ้น ถ้าเธอทราบถึงพฤติการของหล่อนในขณะนี้แล้ว เธอจะรู้สึกขื่นขมในใจอย่างยิ่ง.

ประดับปิดประตูห้อง ! ไม่ประสงค์จะให้คนอื่นเข้ามารบกวน แล้วจึงเริ่มอ่านจดหมายฉะบับนั้นทันที.

แม่ประดับ สหายรัก

ตั้งแต่ออกจากโรงเรียนแล้ว เราหาเวลาพบกันได้น้อยเต็มที เมื่อ ๒–๓ วันมานี้ได้ข่าวจากเพื่อนบางคนว่าเธอแต่งงานแล้ว

หนังสือพิมพ์ไทยเขษม

ขอแสดงความยินดีในโชควาสนาของเธอด้วย แต่น่าตำหนิอยู่สักหน่อยที่ไม่ส่งข่าวคราวให้พวกเพื่อนรู้บ้างเลย จะได้มาช่วยอวยพรในความสุขของเธอบ้าง.

แท้จริง ฉันไม่อยากเขียนจดหมายมาถึงเธอเลยทีเดียว เป็นความสัตย์ เพราะพูดไม่ได้เต็มที่ แต่นั่นแหละ แม่ประดับความจำเป็นในหน้าที่ยังคับฉันมิให้มาหาเธอได้ง่ายนัก เพราะต้องสอนนักเรียนทุก ๆ วัน นอกจากวันอาทิตย์เท่านั้น แต่ตั้งใจว่า ถ้าโรงเรียนหยุดเทอมปลายปีก็จะพยายามมาหาเธอเสมอ เชื่อว่าคุณหลวงของเธอคงไม่รังเกียจเป็นแน่.

เดี๋ยวนี้เธอยังคงชอบอ่านหนังสืออ่านเล่นอยู่อีกหรือเปล่า? ความจริงก็น่าจะเป็นประโยชน์อยู่บ้าง ถ้าเรื่องนั้นเป็นคติสอนใจ ไม่ใช่เรื่องด่าหรือเสียดสีบุคคลใด ๆ นิยายเริงรมย์สอนให้เรารู้จักความรัก ความเป็นไปของโลก แสดงถึงนิสสัยใจคอ เล่ห์กลมารยาบุคคลในเรื่อง เป็นคติดีอย่างนี้ก็น่าอ่าน เพราะได้ประโยชน์ แต่ทว่าทำไมจึงมีแต่เรื่องที่ปรักปรำเพศเราเสียโดยมาก? หยิบหนังสือเล่มไหนขึ้นอ่าน มักจะได้พบอย่างนี้เสมอ ตอนแรก ๆ ก็ดีหรอก มีรักมีโศก ฯลฯ ซึ่งจัดว่าเป็นธรรมดานิยม แต่พอลงท้ายไม่เห็นมีเรื่องอะไร นอกจากจะด่าว่าและเสียดสีเพศของเราทั้งสิ้น หาว่าผู้หญิงชั่วอย่างโน้น เลวอย่างนี้ รักกับคนนั้นแล้วประเดี๋ยวไปชอบคนโน้น บางทีแต่งงานแล้วก็ยังลักลอบไปมีชู้ บ้างก็ว่าผู้หญิงชอบการสมาคม การเที่ยวเตร่ ฯลฯ จนสามีอดรนทนอยู่ร่วมด้วยไม่ไหว เลยเป็นเหตุให้ถึงกับต้องหย่าร้างกันก็มี และอะไรอีกร้อยแปด ซึ่งคงได้ผ่านสายตาของเธอมามากแล้ว รวมความว่า ผู้หญิง ไม่มี ความจริง — ผู้หญิงไม่ดีนั่นเอง.

ทำไมจึงเป็นอย่างนี้? เมื่อแรกฉันคิดว่าคงเนื่องมาจากนักประพันธ์โดยมากเป็นผู้ชายนั่นเอง จึงชอบแต่งแต่เรื่องที่กะทบผู้หญิงเสมอ แต่ความจริงหาเป็นเช่นนั้นไม่ ผู้หญิงโดยมากมักจะเป็นอย่างนั้นจริง ๆ อย่าว่าฉันแกล้งลงโทษเพศเดียวกันเลย เห็นมาแล้วกับตาทีเดียว ไม่ใช่อื่นไกล พวกเรานี่แหละ อย่าให้ออกชื่อเลย เพราะไม่สู้จะดีอยู่สักหน่อย มีอย่างหรือ แต่งงานแล้ว

ด้วยซ้ำยังหลงตามคนอื่นไปได้ ผลสุดท้าย ก็ต้องถูกทิ้งอย่างน่าอนาถ เลยเข้าหน้าใครไม่ติด ความจริงเป็นคนมีความรู้ดี แล้วยังทำอย่างนี้ได้ จะเป็นเพราะอะไร ฉันก็ตอบไม่ถูก รู้สึกละอายแทนด้วย เพราะ เคย เป็น เพื่อน นักเรียน ด้วยกัน มา เป็นความจริง มาแล้ว อย่างนี้น่ะสิ พวกนักประพันธ์ รวม ทั้งผู้ ที่ เคย ช้ำใจ มาแล้ว จึงเอาไปแต่งเป็นเรื่องมาขายให้พวกเราอ่านได้ น่าขัน !

เวลานี้เธอก็แต่งงานแล้ว ชีวิตสมรสย่อม ผิดแผก แตกต่าง กับ ชีวิตโสด อย่างลิบลับ เมื่อ ๒—๓ ปีก่อนนั้นนับว่าเรายังเป็นเด็ก_ยังอยู่ ใน อกของ พ่อแม่ แต่เวลานี้ เราได้เปลี่ยนสภาพ เป็นผู้ ใหญ่แล้ว มีหน้าที่จะต้องปกครองคนต่อไป การสมรสเท่ากับเปลี่ยนชีวิตใหม่ เราจะต้องรับภาระอันยุ่งยาก ผิดกว่า แต่ก่อน หลายเท่า ไม่สมควร ที่ฉัน จะต้อง แจงให้ เธอ ฟัง ว่าภาระและหน้าที่ของเรามีอะไรบ้าง เพราะเธอมีความรู้ดีแล้วในเรื่องนี้ เหตุฉะนั้น ถ้าเรา ต่างคน ต่าง ปฏิบัติ หน้าที่ ทุกอย่างของเราให้เป็นไปโดยเรียบร้อยแล้วนั่นแหละ เราก็จะมีความสุขอย่างพร้อมมูล ความดีความงาม ก็จะยังเกิดแก่เราสืบไป เธอไม่ใช่โสดเสียแล้ว เพราะฉะนั้น เธอจะยอม ให้ โลก พา กัน เหยียบ ย่ำ เกียรติยศของเพศเรา—พากันดูถูกและลงความเห็นพ้องกันว่า ผู้หญิงย่อมเลวทรามไปทุกคนที่เดียวหรือ ?

แม่ประดับ ฉันพูดคล้ายกับว่าฉันได้แต่งงานแล้ว แต่ความจริง ฉันยังเป็นโสด และยอกเธอไม่ได้ว่า ชีวิตโสดซึ่งฉันครองมาแล้วถึง ๑๙ ปีเต็ม จะมาสิ้นสุดลงเมื่อไร ? — — โดย สถานไหน ? ต้องแล้วแต่โชคชาตาจะพาไป แม่สมรก็ยังเป็นโสด ยังมีคนอื่นอีกหลายคนที่ยังเป็นโสด และก็หลายคนที่แต่งงานไปแล้ว ทำไมฉันจึงยังเป็นโสด ? ข้อนี้ยังตอบไม่ได้ แต่อยากจะถามเธอสักนิดว่า เธอตกลง ปลงใจ มอบ ชีวิต ไว้ กับ สามี ด้วยความรักอันแท้จริงแน่แล้วหรือ ? ต่างคนต่างรักกัน อย่างสุจริตหรือ ? ถ้าเป็นเช่นนั้นจริง ก็นับว่าเธอเดินถูกทางแล้ว สมกับความดีความงาม ซึ่งเธอได้อุตส่าห์ปลูกฝังไว้เป็นเวลาแรมปี ฉันขออวยพรด้วย และ—เชื่อเสียเถิด สหายเอ๋ย ! ว่าความสุข ความเจริญ ย่อมจะตามหลังเธอ

หอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร ไทยเขษม

มาอย่างไม่ต้องสงสัย เท่าที่พูดมานี้พอจะสะกิดให้เธอหวลไประลึกถึงภาสิตบทหนึ่ง ซึ่งกล่าวว่า:

"The path of a good woman is indeed strewn with flowers; but they rise behind her steps, not before them"

ได้บ้างไหม? ส่วนฉันยังจำได้ดี เพราะนึกถึงอยู่เสมอ เชื่อว่าเธอคงยังไม่ลืมและเข้าใจดี เมื่อเธอไม่เข้าใจก็คงถามคุณหลวงของเธอดูก็แล้วกัน หวังว่าเขาคงยินดีอธิบายให้เธอฟังโดยแจ่มแจ้ง.

อย่าหาว่าฉันสอนเธอเลย แม่ประดับ ฉันตักเตือนด้วยความหวังดีจริง ๆ ในฐานที่เราเคยเป็นเพื่อนที่สนิทสนมกันมาแต่หนหลัง เมื่อเห็นเพื่อนฝูงได้ดี—มีความสุขฉันก็พลอยปลื้มไปด้วย——ปลื้มจริง ๆ และปลื้มที่จะได้มีโอกาสอุ้มทารกน้อย ๆ ซึ่งจะลืมตามาเยือนโลกภายในเวลาไม่ช้านี้เป็นแน่.

อวสานแห่งจดหมายฉะบับนี้ ขอส่งความรักและคิดถึงอย่างจริงใจมายังเธอพร้อมด้วยสามีอีกคนหนึ่ง และอย่าประหลาดใจว่าเหตุไฉนจดหมายฉะบับนี้จึงไม่ลงตำบลบ้านและนามของผู้เขียนมาด้วย? เพราะฉันคิดว่าเธอคงจำลายมือฉะนี้ได้อย่างแม่นยำเป็นแน่.

ฉันสะบายดี และหวังว่าเธอคงเป็นสุขเช่นเดียวกัน ราตรีสวัสดี!

รักและคิดถึง

จาก

เพื่อนเก่าคนหนึ่ง

แววตาของประดับเบิกกว้างด้วยความฉงนสนเท่ห์ จดหมายฉะบับนี้ทำความแปลกใจให้แก่หล่อนอย่างเหลือล้น หล่อนงงไปเป็นครู่ใหญ่ คิดไม่ออกว่าผู้เขียนนั้นคือใครบ้านช่องอยู่ที่ไหน? หล่อนพยายามฟื้นความจำแต่หนหลังถึงเพื่อนฝูงเก่า ๆ ซึ่งเคยร่วมโรงเรียนเดียวกันมา หล่อนยอมรับว่าการค้นเอาจดหมายเก่า ๆ ของเพื่อนมาเทียบลายมือกันดูนั้นไม่ใช่เป็นของง่าย ใครจะสามารถจำลายมืออย่างนี้ได้? หล่อนหยิบซองจดหมายขึ้นมาดูเห็นว่าเป็นจดหมายมาจากภายในพระนครนี่เอง และก็ใครเล่าจะสามารถรู้ว่ามาจากตำบลไหน? อีกประการหนึ่งใจความในจดหมายฉะบับนั้นออกจะแปลกกว่าฉะบับอื่น ๆ มาก หล่อนพยายามอ่านทวนดูอีกไม่น้อยกว่า ๒ ครั้ง แต่ก็ไม่ปรากฏผล รู้สึก

ว่า ข้อความใน นั้น พาดพิง ถึง ตัว หล่อน เกือบทั้งสิ้น และ——ประหลาดนัก หล่อนไม่เคยพบเคยเห็นภาสิตอังกฤษบทนี้มาก่อนเลย แต่เหตุไรสายของหล่อนจึงบอกมาเช่นนั้น หรือหล่อนยังนึกไม่ออก ? อ่านดูเพียงครั้งเดียวก็สามารถเข้าใจด้วยความหมายในภาสิตบทนั้นได้ หล่อนรู้สึกว่าออกจะแยบคายน่าขบคิดความรู้สึกผิดชอบแล่นเข้าสู่สมองหล่อนทีละน้อย ขดหมายฉะบับนั้นเปนเชิงขัดรสนเท่ห์ซึ่งนำความประหลาดใจมาสู่หล่อนอย่างเหลือคาด เปนขัดรสนเท่ห์ซึ่งตักเตือนหล่อนด้วยความหวังดี — ไม่มีคำพูดที่ให้ร้ายแม้แต่คำเดียวแน่ละ ถ้าหล่อนหักใจเสียได้ คือเชื่อตามคำพูดในขดหมายแล้ว ไม่ต้องสงสัย หล่อนจะต้องได้ประสพความสุขอย่างแท้จริง.

แต่นี่——หาเปนเช่นนั้นไม่ หัวใจของประดับยังตระหวัดถึงปราโมทย์อยู่เสมอ หล่อนเคยได้รับความสุขเพราะเขา การที่จะให้ลืมกันเสียง่าย ๆ ย่อมเปนของยากอย่างยิ่ง หล่อนทำไม่ได้ลงคอทั้ง ๆ ที่รู้อยู่กับอกว่าตนเองกำลังจะเดินผิดทางอยู่แล้ว หล่อนก็ยังอดหวั่วเราะเยาะใจความในขดหมายฉะบับนั้นไม่ได้.

สองชั่วโมงผ่านไปแล้ว——ชั่วโมงที่สามก็กำลังจะหมดไปอีก ประดับยังคงนั่งอยู่ที่เดิมในมือถือแผ่นกระดาษขดหมายแน่นทอดสายตาดูแสงแดดอ่อน ๆ ภายนอก ยามนั้นเปนเวลาเย็น ดวงตะวันหวนจะลับขอบฟ้า ฝูงนกต่าง ๆ พากันบินกลับสู่รวงรัง ลมที่เคยพัดเข้ามาทางช่องหน้าต่างก็เงียบสงัดคล้ายกับจะช่วยให้ความคิดของหล่อนปลอดโปร่งขึ้น ปัญหาเรื่องขดหมายยังทำความลำบากใจให้แก่หล่อนคิดแล้วตรองเล่า แต่ไม่เปนผล รู้สึกว่ายิ่งคิดก็ยิ่งกลุ้มใจหนักขึ้น หล่อนจะต้องปิดไว้เปนความลับ มิแพร่งพรายให้คนอื่นทราบตลอดจนสามี

อีกครึ่งชั่วโมงล่วงไป ประดับจึงค่อย ๆ ทรงกายลุกขึ้นออกจากห้องตรงเข้าครัว หล่อนคิดใจที่เห็นไฟในเตายังไม่ดับ เวลานั้นไสวทำอาหารเสร็จแล้วแต่มิได้อยู่ในครัว ประดับเห็นเปนโอกาสเหมาะจึงขยี้ขดหมายฉะบับนั้นพร้อมทั้งซอง แล้วตัดใจโยนลงในเตาไฟ

พริบเดียว——กระดาษแผ่นน้อยก็กลายเปนเถ้าธุลี.

หล่อนถอนใจออกมาด้วยความขันอย่างคนโง่ ๆ แล้วพึมพำออกมาเบา ๆ “เสร็จสิ้นกันเสียที ข้าไม่เข้าเรื่อง ไม่เคยพบเคยเห็นใครที่ไหนหนอ ?”

พอหล่อนรับประทานอาหารเย็นเสร็จสักครู่

ใหญ่ ๆ ไสวก็เข้ามารายงานว่าปราโมทย์มาหา ประดับรู้สึกดีใจ ริบกะวิกะวาดบอกไสวให้เชิญเข้ามาในห้องรับแขก

"ทำอะไรจ๊ะ แม่ประดับ?" ปราโมทย์เอ่ยทักขึ้นก่อน

"เปล่าค่ะ" หล่อนตอบ อย่างยิ้มแย้มเชื้อเชิญให้เขานั่งตามธรรมเนียม

ปราโมทย์นั่งลง แล้วถามว่า "พรุ่งนี้ไม่ใช่หรือ คุณหลวงจึงจะกลับ?"

ประดับพยักหน้าตอบว่าใช่

ปราโมทย์จึงเอ่ยต่อ "อีกวันเดียว เออ! ฉันร้อนใจจริง ๆ เมื่อไหร่เรื่องราวของเราจึงจะสิ้นสุดกันลงสักทีเล่า แม่ประดับ?"

หล่อนสะดุ้ง หลบสายตาลงเบื้องต่ำ ไม่ทราบว่าจะตอบอย่างไรดี.

"นี่เธอจะเกณฑ์ให้ฉันพูดไปคนเดียวอย่างนั้นหรือจ๊ะ? ทำไมจึงไม่เชื่อในคำพูดของฉันบ้างเลย อย่าให้ฉันกล่าวซ้ำว่ารักอีกเลย แม่ประดับ คำพูดของฉันไม่มีค่าเสียเลยเทียวหรือ รู้สึกว่าใจเธอแข็งจริง ๆ ฉันอยากจะให้คืนนี้เป็นคืนสุดท้ายสำหรับเราทั้งสองที่จะได้อยู่ในกรุงเทพ ฯ อีกต่อไป คืนนี้เป็นโอกาสดีแท้ ๆ นับแต่นี้ต่อไปฉันก็จะหาโอกาสมาหาเธอได้ยากขึ้นทุกวัน คุณหลวงคงจะพยายามขัดขวางการสมาคมของเราอยู่เสมอ"

ประดับถอนใจยาว โคลงศีรษะอย่างลำยากใจ เค้าหน้าแสดงอาการทุกข์ร้อนเมื่อหวลมาคิดถึงเรื่องจดหมายซึ่งหล่อนได้เผาเสียเมื่อตอนเย็น หัวใจของหล่อนสะท้อนถึงแทบอยากสลัดตัดอาลัยปราโมทย์เสียทันที ถ้าหล่อนเชื่อเขา ก็หมายความว่าหล่อนจะต้องอยู่ในกรุงเทพ ฯ อีกคืนเดียวเท่านั้น หล่อนจะต้องพรากจากบ้านที่อยู่ สามีที่เคยแนบข้างและพระนครอันแสนสุข

ประดับรู้สึกกะวนกะวายในใจ อยากจะเลิกคิดถึงสิ่งไรทั้งหมด แต่พิษสงของความรักยังระอุอยู่ในอก มีอำนาจแรงพอ ขณะที่ลังเลใจอยู่นี้ ปราโมทย์ได้กล่าวขึ้นอีกด้วยความฉุนน้อย ๆ

"ขอให้เชื่อกันบ้าง กี่วันมาแล้วที่ฉันพูดอย่างนี้ หรือไม่ตกลงใจก็ให้บอกมา จะได้ขอลาไปเสียเดี๋ยวนี้แหละ"

"แหม! ใจน้อยจริง" หล่อนกล่าวเสียงอ่อนลง "ลองใจดูหน่อยก็โกรธ นี่หรือรัก? รักอะไรพรรค์นี้?"

"จ๊ะ ไม่โกรธ งั้นพรุ่งนี้เป็นตกลง ไปเที่ยวกันก่อนเถอะ"

ไม่ช้ารถเอ็สเส็กซ์ก็พาคนทั้งสองออกจากบ้านโรจนจินดา

◎ ◎ ◎

คุณหลวงประมวล ฯ กลับมาถึงบ้านอย่างริบร้อน เธอรู้สึกแปลกใจที่ภรรยาไม่อยู่บ้าน ร้องเรียกชื่อหล่อนก็หลายครั้งแต่มิได้ยินเสียงขานรับ เข้าใจว่าหล่อนคงหลับ จึงตรงไปที่ห้องนอนของภรรยา ประหลาดอีก! เห็นแต่เตียงว่างเปล่า เธอรู้สึกเอะใจอย่างยิ่ง พอดีเหลือบไปเห็นไสวนั่งเย็บผ้าอยู่ทางห้องตรงข้าม จึงตรงไปถาม

เมื่อได้รับคำบอกเล่าจากไสว จนเป็นที่แจ่มแจ้งแล้ว เธอก็มิรอช้า รีบขับรถออกจากบ้าน มุ่งเข็มตรงไปยังบ้านของปราโมทย์โดยเร็ว

เห็นประตูบ้านเปิดแง้มอยู่บานหนึ่ง เธอรีบเข้าไปโดยมิทันจะบอกกล่าวให้เจ้าของบ้านรู้สึกตัว เพราะโทษะ—โทษะบรรดาลให้เธอลืมมารยาตร์อันดีเสียสิ้น เธอคาดว่าประดับจะต้องอยู่ในบ้านปราโมทย์อย่างไม่ต้องสงสัย

เธอเดินเข้าประตูบ้านอย่างไม่สะทกสะท้าน ความจริงเธอพึ่งเคยเข้าไปในบ้านนี้เป็นครั้งที่ ๒ เท่านั้น เหตุฉะนี้เธอจึงไม่รู้จักลู่ทางดีนัก ดวงจันทร์ในยามแรม ๔ ค่ำ พึงจะโผล่พ้นทิวไม้ทางเบื้องบูรพา ฉายแสงหลัว ๆ พอให้เห็นหนทาง มีเสียงสนทนาปราศัยดังมาตามลมกะทบหู ประกอบกับไฟฟ้า ๕๐ ดวงเทียนหน้าบรรได เธอรีบตรงไปยังบรรไดหินหน้าบ้านณที่นั้นเอง บนบันไดหินริมพุ่มราตรี เธอสามารถเห็นภาพภรรยานั่งอยู่กับปราโมทย์สองต่อสอง

แน่—ไม่ผิด! สายตาไม่ลวงเธอ พลันโลหิตเริ่มฉีดขึ้นหน้า ไม่รอช้าเธอปราดไปยืนตรงหน้าคนทั้งสอง แล้วกล่าวว่า

"นี่จะหมายความว่าอย่างไรกัน คุณปราโมทย์?"

ปราโมทย์ชะงัก ผงะถอยหลัง โดยคาดไม่ถึงว่าการจะเป็นไปได้เช่นนั้น ประดับเป็นผู้บอกเขาว่าพรุ่งนี้คุณหลวงจึงจะกลับ แต่ไฉนจึงเป็นเช่นนี้เล่า?

"นี่ยังไงกัน คุณหลวง?"

"คำถามประโยคนี้ผมควรใช้ถามคุณจะเหมาะกว่า" คุณหลวงรีบสวนทันควัน "คุณเห็นยุติธรรมละหรือ?"

"ค่อย ๆ พูดกันเถอะค่ะ ประเดี๋ยวคนอื่นจะได้ยินเปล่า ๆ" ประดับสอด

"นั่งลงก่อนซิ คุณหลวง" ปราโมทย์เอ่ยต่อไป "ผมยังไม่เข้าใจความหมายของคุณ

โปรดอธิบายด้วย”

“ก็คุณไปชวนภรรยาผมมาไม่ใช่รึ? ก็คืนมาแล้ว ผมรู้ดี”

“คุณอย่าเข้าใจผิด” ปราโมทย์ยกมือห้าม “ขออย่าให้คิดเลยไปนัก ผมจะพูดให้คุณฟัง ผมไปชวนเธอมาจริง แต่ชวนมาเยี่ยมพี่น้องผมที่นี่ คุณพ่อผมอยากพบเธอมานานแล้ว”

“แต่คุณมีสิทธิเช่นนั้นหรือ?”

“ถูกแล้วผมไม่มีสิทธิ์เลย แต่ก็ไม่เคยล่วงเกินเธอเลย เพราะผมรู้ว่าเธอคือภรรยาของคุณ ผมนับถือเธอเหมือนคนรู้จักสนิทคนหนึ่ง”

“ขอบใจมาก” คุณหลวงเน้นคำชัดเป็นเชิงแดกดัน “ผมจะไม่พูดอะไรอีกต่อไป และก็จะไม่รู้สึกโกรธคุณเลย ถ้าไม่รังเกียจคุณจะยินดีให้ผมพาหล่อนกลับบ้านเดี๋ยวนี้หรือไม่?”

“ขอบอกว่าผมไม่มีสิทธิ์จะกักเธอไว้เลย”

“ขอบใจอีกครั้ง” หันมาทางประดับ “จะกลับพร้อมฉันหรือจะยินดีอยู่ที่นี่?”

ประดับตกใจกลัวจนตัวสั่น หล่อนนิ่งอึ้งพูดไม่ออก รู้สึกว่ามีอะไรจุกที่คอหอย

“ถ้าจะกลับพร้อมฉันก็กลับเดี๋ยวนี้” เธอกล่าวต่อไป “แต่ถ้าอยากอยู่ที่นี่ก็ตามใจ”

“พี่จะกลับค่ะ” หล่อนตอบออกมาอย่างลำบาก “ขอให้ดิฉันอยู่คุยกับคุณลงที่นี่ก่อน”

“เมื่อไม่กลับเดี๋ยวนี้แล้ว วันหลังอย่ากลับนะ ประตูบ้านจะเปิดรับเธอเพียงคืนเดียวเท่านั้น ถ้าไม่กลับฉันก็จะลาเดี๋ยวนี้แหละ” เธอกล่าวแล้วทำท่าจะหันหลังกลับ

แต่ประดับรีบลุกขึ้นยึดแขนเธอไว้ แล้วกล่าวว่า “รออีกประเดี๋ยวเถอะค่ะ”

“ม่าย—ฉันไม่อยากอยู่ที่นี่”

หล่อนเหลียวหลังมาดูปราโมทย์ชู้รักด้วยแววตาอันละห้อย คิดลังเลใจอยู่สักครู่หนึ่ง แล้วก็ตกลงใจเดินตามสามีออกไปอย่างช้าๆ

ตลอดทางที่นั่งไปในรถ ทั้งสองมิได้ปริปากสนทนากันแม้แต่คำเดียว คุณหลวงพยายามระงับโทษะไว้อย่างเต็มที่ ทำทีเหมือนไม่รู้สึกโกรธ แต่เค้าหน้าบูดบึ้ง ดวงตาถมึงทึงกัดกรามแน่นด้วยความแค้นเคือง ส่วนประดับคงนั่งนิ่ง คิดหาคำแก้ตัวไปตลอดทาง หล่อนรู้สึกว่าเป็นฝ่ายผิดอยู่สักหน่อย แต่อย่างไรก็ตาม หล่อนไม่ขยั้นครั่นคร้ามในอำนาจของสามีแม้แต่น้อย เพราะคิดเสียว่าหล่อนอาจไปอยู่กับปราโมทย์ได้ทุกเวลา.

"ทำไมคุณจึงกลับมาคืนนี้คะ?" ประดับเอ่ยแก้ขวยเมื่อถึงบ้าน

คุณหลวงวางหน้าเคร่งขรึม แล้วกล่าวว่า "กำหนด ๑๕ วันเท่านั้น แต่ฉันแกล้งบอกว่า ๑๕ วัน การปดของฉันนับว่าไม่เสียผลทีเดียว ยังได้เห็นความชั่วของเธอ"

สีหน้าประดับเปลี่ยนเป็นยิ่งตึง ตอบว่า "หมายความยังไงกันคุณ?"

"ยังจะถามอีกรึ? เห็นอยู่โต้ง ๆ อย่างนี้แล้ว คงจะแก้ตัวไม่หลุดแน่ เธอจะว่ายังไง?"

ประดับจะเถียง แต่เถียงไม่ออก ทำอึกอักแล้วก็นิ่งอยู่

"ทำไมไม่ตอบเล่า?" เธอกล่าวต่ออย่างโกรธแค้น "โธ่เอ๋ย! จะเป็นอย่างอื่นไปได้อย่างไร แม่ประดับ เมื่อหญิงกับชายมาลอยพบกันในเวลาค่ำคืน? อย่านึกว่าฉันไม่รู้ นางไสวบอกฉันละเอียดแล้ว ตลอดเวลา ๑๕ วันนี้ เธอไม่ใคร่ได้อยู่ติดบ้านเลย และคืนนี้ก็เข้าใจว่าฉันคงยังไม่กลับตอกกะมังโอ! ฉันเหลืออดเต็มทีแล้ว เมื่องตะกี้เกรงอยู่นิดเดียว ถ้าไม่ยังงั้น——ฮึ่ม!" เธอกล่าวพร้อมกับทุบโต๊ะ

"ขอให้ยุติเสียทีเถิดค่ะ" ประดับสอด

"ไม่ต้องบอกฉันก็จะยุติ แม่ประดับ ขอพูดเป็นครั้งสุดท้าย และอย่างเด็ดขาดในฐานที่ฉันเป็นสามีของเธอว่า จะคบกับคน ๆ นี้อีกต่อไปไม่ได้เป็นอันขาด เมื่อชอบก็เชิญฉันไม่ห้าม สำหรับคราวนี้ ฉันจะอภัยให้เป็นครั้งสุดท้าย ขอให้จำใส่ใจไว้ แม่เมียรัก—"

เธอริบผลุนผลับออกจากห้อง ปล่อยให้ความเงียบสงัดเข้าปกคลุมห้องนั้นอีกครั้งหนึ่ง

บทที่ ๖

พอพระอาทิตย์ตกดินแล้วสักครู่ใหญ่ ๆ ฝนก็เริ่มหยาดเม็ดลงมาทีละน้อย ๆ ดวงจันทร์ซึ่งไขแสงสว่างจ้าอยู่บนท้องฟ้าก็ถูกเมฆก้อนดำยดยังเสียสิ้น ดวงดาวที่พราวพร่างอยู่เมื่อสักครู่ก็หายไป เหลือแต่ความมืดมนอนธกาล พายุซึ่งพัดกรรโชกมาแต่ตอนหัวค่ำ กลับทวีความแรงช่วยส่งเสริมให้เม็ดฝนหนาขึ้นทุกที ต้นไม้ยางต้นถึงกับหักสะบั้นและล้มลงด้วยกำลังลม อสุนีบาตฟาดอยู่เปรี้ยง ๆ มีเสียงกะหึ่มครึ่มครางน่าสยดสยอง ท้องฟ้าก็แลบแปลบปลาบ

ประดับนั่งสั่นสะท้านอยู่ในห้องริมหน้าต่างซึ่งปิดสนิท บ้านนี้เป็นบ้านย่อม ๆ ชั้นเดียว ตั้งอยู่ริมถนนเจ้าเมืองแห่งจังหวัดราชบุรี บนกายของหล่อนมีผ้าขนหนูผืนใหญ่ห่มคลุมอยู่

เพื่อป้องกันความหนาวเย็น วันนี้เป็นวันที่ชีพก็แล้วกัน

เจ็ดนัยตั้งแต่หล่อนได้ออกจากพระนครมาอยู่ กับปราโมทย์ตามคำชักชวนของเขา ฐานะความเป็นอยู่ของหล่อนณบัดนี้แตกต่างกับเมื่อก่อนนั้นมาก หล่อนเคยอยู่บ้านอันระโหฐานมีเครื่องใช้สอยอย่างบริบูรณ์ มีรถยนตร์นั่ง มีเงินทองเหลือใช้จ่าย รวมความว่าหล่อนมีแทบทุกสิ่งทุกอย่างที่พึงปรารถนา มาบัดนี้ชีวิตของหล่อนเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมสิ้น หล่อนคาดไม่ถึงว่าการณ์จะเป็นไปเช่นนี้ เพราะความรักที่หล่อนได้เคยมีอยู่กับปราโมทย์แต่กาลก่อน หล่อนจึงจำใจสลัดสามีที่รัก——มิได้นึกถึงกาลภายหน้า——มีเส้นประสาทอ่อน——ถูกกล่อมใจเพียงนิดเดียวก็หลงเชื่อตามมาอยู่กับชู้เก่าได้อย่างง่ายดาย หล่อนรู้สึกเสียใจอย่างยิ่ง ในสิ่งที่ได้กระทำมาแล้ว———ยอมรับผิดในสิ่งที่โง่เขลาเบาปัญญา สายเสียแล้วที่จะกลับตัวไปอยู่กับสามีเหมือนอย่างเดิมหล่อนทำไม่ได้ อาศัยที่ปราโมทย์มีเคยทำให้หล่อนได้รับความช้ำใจแม้แต่น้อยตลอด ๗ วันที่ล่วงมานี้เอง หล่อนจึงตัดสินใจเด็ดขาดว่าชั่วดีมีจนอย่างไรก็ตาม หล่อนจะต้องยึดจังหวัดราชบุรีเสมือนหนึ่งเรือนตายเปนแม่นมั่น—ขอให้ได้อยู่กินกับปราโมทย์ไปจนตลอด

ขณะนี้หล่อนนั่งคอยปราโมทย์อย่างกระสับกระส่าย รู้สึกวิตกแทนยิ่งนัก ฝนก็กำลังตกหนัก พายุก็กำลังพัดจัด เกรงว่าเขาอาจได้รับอันตรายบางอย่างก็เป็นได้ หล่อนไม่ทราบว่าเขาไปไหน และเมื่อไรจะกลับ บางวันเขาก็อยู่บ้านตลอดวัน ชวนหล่อนสนทนาปราศัยด้วยความรัก พอตกเย็นเขาก็ชวนหล่อนไปเที่ยวเดินเล่นแถวสพานพุทธาลงกรณ์ รับอากาศตามริมแม่น้ำ ซึ่งทำให้หล่อนรู้สึกเบิกบานใจไม่น้อย บางวันเขาไม่ใคร่ได้อยู่บ้าน แต่ประดับมิทราบเสียเลยว่าเขาไปไหน และมีอาชีวะทางไร หล่อนเคยถามเขาเสมอ แต่มิได้รับคำตอบอันพึงใจแม้สักครั้ง ประหลาดใจในความเป็นอยู่ของเขาอย่างยิ่ง และวันนี้ประดับก็มิทราบว่าเขาไปไหน ตั้งแต่ตอนเย็นเพียงแต่บอกหล่อนไว้ว่าจะกลับในตอนกลางคืน ซึ่งทำให้หล่อนต้องนั่งคอยอยู่ด้วยความเป็นห่วง

ล่วงเข้า ๑๙ นาฬิกาเศษฝนจึงหาย แต่ก็ยังมีละอองปลิวอยู่บ้างเล็กน้อย ประดับเปิดหน้าต่างออกรับอากาศภายนอก แม้ยามนั้นจึงจะหัวค่ำ แต่ตามถนนเจ้าเมืองไม่มีผู้คนสัญจรเลย นาน ๆ จึงจะมีผ่านไปมาสักครั้งหนึ่ง ประดับนั่งคอยปราโมทย์อยู่

ต่อไปเปนครู่ใหญ่ เมื่อยังไม่เห็นเขากลับ หล่อนจึงอ่านหนังสือเล่นเพื่อฆ่าเวลาไปพลาง ๆ

ต่อมาอีกสักประเดี๋ยวหนึ่ง ประดับได้ยินเสียงคนเคาะประตูบ้านพร้อมกับมีเสียงเรียกนามของหล่อนอยู่ภายนอก ความดีใจคิดว่าเปนปราโมทย์ หล่อนรีบไปถอดกลอนทันที แม้เดือนจะยังมืด แต่แสงไฟจากในบ้านช่วยฉายให้เห็นภาพของผู้ที่อยู่ภายนอกได้ชัดเจน ภาพนั้นเปนชายหนุ่มอายุราว ๒๐ ปี นุ่งกางเกงแพรขาว สวมเสื้อนอก ลักษณะบ่อกว่าเปนคนเรียบร้อย กิริยาอาการกะหีดกะหอย แสดงให้เห็นว่าอยู่ในอาการริบร้อน ประดับยังมิเคยเห็นหน้าค่าตาชายผู้นี้มาก่อนเลย เหตุฉะนั้นจึงยืนนิ่ง จ้องดูหน้าอาคันตุกะผู้นั้นด้วยความพินิจพิเคราะห์ ยังมิทันที่หล่อนจะเอ่ยปากว่ากระไร ชายหนุ่มก็รีบกล่าวขึ้นก่อนอย่างกะหีดกะหอยว่า

"ขอโทษ เธอชื่อ——ชื่อประดับใช่ไหมจ๊ะ?"

ประดับฉงนเล็กน้อย แต่รู้สึกอ่อนใจที่ว่าอากัปกิริยาของเขาไม่ส่อให้เห็นความทุจริตแม้แต่น้อย

"ใช่ค่ะ" หล่อนตอบเบา ๆ "มีธุระอะไรหรือคะ? ถ้าไม่รังเกียจเชิญขึ้นบนเรือนก่อนเถอะค่ะ"

"ธุระร้อนที่สุด คุณ—คุณปราโมทย์ถูกยิง!"

พอคำว่า 'ถูกยิง' มากะทบหู ประดับแทบจะล้มลงทันที ใครจะนึกฝันว่าเปนไปเช่นนั้น หล่อนยังไม่เชื่อกลับถามย้อนว่า

"อะไรคะ! คุณปราโมทย์ทำไม?"

"คุณปราโมทย์ถูกยิง" เขากล่าวย้ำ "เวลานี้พักอยู่ที่บ้านฉัน เขาขอร้องฉันให้มาบอกเธอให้ไปหาเขาเดี๋ยวนี้โดยเร็วที่สุด"

ประดับจะพูดก็พูดไม่ออก หล่อนตลึงเอาเสียจริง ๆ

"ยังไงจ๊ะ" เขาเตือนขึ้นอีก "ฉันมีได้มาปดให้พังเลย อย่าช้าสิจ๊ะ ประเดี๋ยวจะสายเกินไป"

"โธ่! นี่ยังไงกัน?" หล่อนกล่าวลอย ๆ "ดิฉันหมดสติแล้ว"

"โปรดไปกับฉันเดี๋ยวนี้ เชื่อฉัน ฉันเปนเพื่อนของคุณปราโมทย์ โปรดไว้ใจ—โปรดเชื่อเกียรติยศ ฉันไม่ได้มาล่อลวงเธอ ขืนช้าไปจะไม่มีประโยชน์ ไม่ต้องแต่งเนื้อแต่งตัวหรอกจ๊ะ ไปก่อนเถอะ ฉันจะพาไปเดี๋ยวนี้"

"อยู่ถึงไหนไปคะ?"

"ถนนหลังมณฑล——ที่บ้านฉัน"

ประดับนิ่งใช้ความคิดเล็กน้อย ในที่สุดยอมตกลงใจไปกับชายหนุ่มทันที

ครู่ใหญ่ ๆ ทั้งสองก็ไปถึงบ้าน ๒ ชั้นหลังหนึ่งตั้งอยู่ริมถนนหลังมณฑล ตามคำบอกเล่าของชายหนุ่ม เขานำหล่อนเข้าไปในห้องเล็ก ๆ ห้องหนึ่งซึ่งอยู่ชั้นล่างริมประตูหน้าบ้าน พอโผล่เข้าไป ประดับแทบหมดสติ ยืนตลึงอยู่กับที่ คล้ายกับเท้าถูกตรึงด้วยตะปู เพราะภาพที่ปรากฏแก่จักษุในขัดนั้นคือภาพของปราโมทย์สามีที่รัก นอนเหยียดยาวอยู่บนพื้นห้อง โลหิตไหลนองเยิ้อนกะดานเปนสาย ๆ ขนกายมีผ้าห่มคลุมอยู่เหลือแต่ฉะเพาะหน้าผมยุ่งเหยิง ดวงตาปิดสนิท คล้ายคนตาย

นัยน์ตาประดับไม่ฝาดจนถึงกับจะจำไม่ได้ หล่อนริบโผผวาเข้าไปกอดชายที่รักโดยมิได้นึกขยะแขยงแม้แต่น้อย เลิกผ้าคลุมออกพลางยกมือคลำที่หัวใจปราโมทย์ แล้วหันมาพูดกับชายเจ้าของบ้าน

“หัวใจยังเต้น คงยังไม่หมดลมนะคะ?”

ชายหนุ่มพะยักหน้ารับคำ ทั้งสองช่วยกันเขย่าตัวคนเจ็บเพื่อให้ได้สติ พร้อมกับเรียกชื่อ “ปราโมทย์” อยู่เร่า ๆ ไม่ขาดเสียง

ดูเหมือนคนเจ็บจะได้สติ เขาค่อย ๆ เผยอหนังตาขึ้นทีละน้อยมองดูผู้ปลุก แล้วก็หายใจแรงขึ้นครั้งหนึ่ง

“ประเดี๋ยวเถอะน่ะ” คนเจ็บกล่าวด้วยอาการละเมอเพ้อพก “รอให้พ่อเมียก่อนไม่ได้รึ?”

ประดับคงเขย่าตัวคนเจ็บ และเรียกชื่อเหมือนอย่างเดิม

คราวนี้คนเจ็บได้สติดี เขาลืมตาขึ้นดูเมียรักแล้วกล่าวว่า

“ป—ประดับ น้องรึ?”

“ค่ะ น้องมาแล้ว” ประดับรับคำ “โธ่! คุณพี่เล่าให้น้องฟังสักหน่อยเถิด เรื่องไปยังไงกัน?”

คนเจ็บพยายามจะลุกขึ้น แต่หล่อนห้ามไว้

“น้องมาทันเวลาพอดี” คนเจ็บกล่าวต่อไป “อ้อ! ถนัดเพื่อนรัก อยู่ที่นี่ด้วยรึ? ดีแล้ว จะได้พังเสียด้วยกัน แม่ประดับน้องรัก พี่รู้ตัวว่าจะต้องตายในชั่วโมงนี้ เพราะฉะนั้นจะขอเล่าถึงเรื่องราวของพี่ให้พังเสียให้หมดสิ้น จะได้ไม่เปนกังวล อย่า—อย่า ไม่ต้องพยายามอีกแล้ว ปล่อยให้พี่ตายดีกว่า”

คนเจ็บหยุดหายใจเล็กน้อย แล้วกล่าวสืบไป

“ก่อนจะพัง น้องจะต้องยกโทษให้พี่

ก่อน—ยกโทษในความชั่วช้าเลวทรามของพี่ซึ่งยึดยังน้องไว้นานแล้ว แท้จริง พี่ไม่ควรเล่า เพราะเป็นเรื่องไม่ดี แต่ไหน ๆ พี่ก็จะไม่รอดแล้วจึงขอสารภาพกับน้องเสียทีเดียว โอย! เห็นจะเล่าไม่ตลอดแน่ ขอน้ำกินหน่อยชิ”

ถนัดลุกขึ้นไปตักน้ำเย็นมาหนึ่งแก้ว เมื่อคนเจ็บดื่มแล้วก็เริ่มกล่าวต่อไปด้วยเสียงเยือกเย็น

“พี่เป็นคนชั่วช้ามาก เมื่อถูกคุณพ่อไล่จากบ้านแล้วจึงหนีมาอยู่กับเพื่อนคนหนึ่งที่นี่ ช่วยกันทำบัตรปลอมออกจำหน่าย ไม่นานนักก็ตั้งตัวได้ มีอาชีวะในทางนี้ เพราะเป็นสิ่งชั่วช้าอย่างที่สุด ถ้าน้องรู้จะเสียใจมาก”

“เดียวค่ะ” ประดับค้าน “คุณพี่ไปทำที่ไหน?”

“พี่—พี่เช่าบ้านเล็ก ๆ หลังหนึ่งเป็นที่ทำอยู่ริมถนนเขาวัง ไม่มีใครล่วงรู้เลยแม้แต่คนเดียว ยังนึกถึงคราวเคราะห์ของพี่แล้วใครไม่รู้ นำตำรวจไปจับพี่เมื่อเวลาฝนตกนี่เอง พี่ก็จะโดดลงทางหน้าต่างหนีมาทางนี้ ส่วนเพื่อนจะหนีไปทางไหนก็ไม่รู้ พอหนีมาได้ครึ่งทางก็ถูกยิงที่ชายโครง พะเอิญพบคุณถนัดอยู่หน้าบ้าน พี่จึงรีบหนีเข้ามาอาศัยอยู่ชั่วคราว เลยพ้นจากมือตำรวจไปได้ พี่ขอให้น้องขอบใจคุณถนัดให้มากที่สุด ถ้าไม่ได้คุณถนัดน้องก็คงไม่เห็นพี่เป็นแน่ โอย! เห็นจะไม่รอดประเดี๋ยวนี้แหละ แม่ประดับเอ๋ย! ———”

คนเจ็บยกมือท่วมศีรษะ เป็นเชิงอ้อนวอนพระ

“พี่จะขอพูดย่อ ๆ” เขากล่าวต่อไป “พอคุณถนัดจะชำระแผลให้ พี่จึงบอกให้ไปตามน้องมาที่นี่ก่อน ในที่สุดน้องกับพี่ก็ได้พบกัน—เป็นการพบครั้งสุดท้าย ไม่ช้าพี่ก็จะจากน้องไปยังโลกอื่น น้องมีอะไรจะพูดกับพี่บ้างไหม? พูดมาเสียซิ——”

ประดับหายใจสะท้อนถี่ น้ำตาร่วงพรูลงยังร่างผัวรักซึ่งนอนหายใจรวย ๆ

“โธ่! เวรกรรมอะไรอย่างนี้” หล่อนครวญครางเบา ๆ “น้องจะได้พึ่งใครเล่าพุทโธ่เอ๋ย!”

“อย่าร้องไห้ เป็นกรรมของเราแล้ว พี่ผิดถึง ๒ อย่าง หากินด้วยทางทุจริตแล้ว มิหนำยังแย่งเมียเขามาอีกด้วย พี่รู้ตัวว่าเป็นคนชั่วช้าสามานย์ที่สุด สมควรแล้วที่จะต้องตาย ไม่น่าจะเป็นมนุษต่อไปให้หนัก

โลก เอาไว้ชาติหน้าจึงค่อยพบกันใหม่ โอ๊ะ ! เห็นจะขาดใจเดี๋ยวนี้เอง แม่_แม่ ประดับ __ ”

คนเจ็บเอามือกุมที่ แผล ด้วยความ เจ็บปวด หัวใจค่อย ๆ อ่อนลงเปนลำดับ ดวงตาค่อย ๆ หรี่ลงแล้วก็เบิกกว้างอย่างเดิม.

“เมื่อ พ_พี่ ตายไปแล้ว น้องจงกลับไปอยู่กับสามีเหมือนอย่างเดิม ไปสาระภาพกับเขาเสีย เล่าความจริงให้เขาฟัง เชื่อว่าเขาคงหายโกรธ แล้วจงตั้งหน้าปฏิบัติเขาต่อไปอย่างดีที่สุด ส่วนพี่หมดหวังที่จะได้อยู่ร่วมกับน้องต่อไปอีกแล้ว ประดับจำ จงลืมความชั่วช้าสามานย์ของพี่เสียให้หมดสิ้น พร้อมทั้งอโหสิให้กับพี่ผู้อาภัพด้วยเถิด โอ้ ! ขอลา_ลา__แล้ว__ ”

คนเจ็บยิดกายไปมา ดวงตาค่อยหรี่ลง จนยิดสนิท เวลานั้นประดับลืม มิทราบว่าตนอยู่ที่ไหน ในบ้านของใคร น้ำตาแห่งความโศกไหลทวีมากขึ้นทุกที หล่อนรู้สึกอัดอั้นตันใจเปนล้นพ้น เกือบจะปล่อยโฮออกมาก็หลายหน แต่ยั้งไว้ได้ หล่อนพยายามหักใจให้กล้าแข็ง คลำดูที่หัวใจชายหนุ่มอีกครั้งหนึ่งซึ่งบัดนี้หยุดเต้นแล้ว เรียกชื่อเขาอีก ๒_๓ ครั้ง คนเจ็บก็มิได้ลืมตาขึ้นอีก เลย เปนอันว่าวิญญาณของเขาก็หลุดลอยออกไปจากร่างแล้ว

ภายในห้องนั้นเริ่มเงียบ_เงียบประดุจป่าช้า ได้ยินแต่เสียงสะอึกสะอื้น อย่างน่าสังเวช เปนระยะ ๆ นายถนัดยืนนิ่ง จ้องดูสหายผู้สิ้นชีวิตอย่างสลดใจ พอได้สติจึงจัดการเอาผ้าผืนเดิมคลุมศพไว้จนเปนที่เรียบร้อย

ขณะนี้มีเสียงเคาะประตูดังมาจากภายนอกบ้าน ทั้งสองต่างชะงัก คุณถนัดเอียงหูฟังอย่างตั้งใจ แล้วเดินตรงไปที่ประตูบ้าน แต่พอพ้นประตูห้องก็ต้องผะเชิญหน้ากับชายหนุ่มผู้หนึ่ง ซึ่งอยู่ในอาการอันริบร้อน

ชายผู้นี้คือ หลวงประมวลอรรถคดี

“อ้าว ! คุณพี่หลวงมาแล้ว” ถนัดกล่าวทักพร้อมกับยกมือไหว้ รับเอากะเป๋าเดินทางมาถือไว้ “คุณลุงบ่นถึงใหญ่ทีเดียว”

“อ้อ ! ถนัดหรอกรึ ?” หลวงประมวลฯ กล่าวยิ้มรับ “ทำไมถึงไม่ไปรับด้วย ? ก็บอกไว้ว่าจะมาในเที่ยวรถ ๒๐ นาฬิกา ”

ถนัดมิได้กล่าวว่ากระไร ริบนำพี่ชายหรืออีกนัยหนึ่งลูกของคุณลุง ตรงไปยังห้องเมื่อตะกี้ เมื่อถึงในห้อง ถนัดเอ่ยขึ้นก่อนว่า “ผมแต่งตัวจะไปรับคุณพี่อยู่แล้ว ทีเดียว ผะเอิญมีเหตุเกิดขึ้นอย่างร้ายแรงเช่นนี้แหละ”

ทันใดนั้นหลวงประมวล ฯ ก็ต้องสะดุ้งเฮือก ผงะหงายหลัง แววตาเบิกกว้างด้วยความพิศวง สนเท่ห์อย่างเหลือล้น เมื่อแลเห็นร่างปราโมทย์นอนตายอยู่บนพื้นห้อง

"นี่อะไรกันถนัด ?" เธอร้องออกมาด้วยความตกใจ จ้องดูหน้าถนัดอย่างไม่กะพริบตา "และผู้หญิงคนนี้ ?" ชี้มือไปที่ประดับ

ยังมิทันที่ถนัดจะเอ่ยปากตอบว่ากระไร ประดับริบโผผวาเข้ากอดคุณหลวงทั้งน้ำตาพร้อมกับออกอุทานดัง ๆ "คุณหลวง !"

หลวงประมวล ฯ ยืนนิ่งด้วยความตกตลึงคล้ายถูกสกดจิตต์ เธอจ้องดูหน้าประดับแล้วสลัดหล่อนออกไปโดยเร็วดุจสัตว์ร้าย

"นี่อะไรแม่ประดับ ?" เธอกล่าว "ออกไปให้พ้น อย่าพึงถูกตัวฉัน ฉันต้องการรู้เรื่องเดี๋ยวนี้ ถนัดเล่าให้ฉันฟังหน่อย"

เค้าหน้าของเธอแสดงถึงอาการจริงจัง ประดับค่อย ๆ ศลายมือออก ก้มหน้าลงสู่พื้นห้องด้วยความละอายใจ ถนัดจึงเริ่มบรรยายเรื่องราวให้เธอฟังตั้งแต่ต้นจนอวสาน คุณหลวงนิ่งฟังด้วยความตื่นเต้นอย่างที่สุด

"ร้ายแรงอะไรอย่างนี้" ในที่สุดเธอกล่าวทำลายความเงียบขึ้น พร้อมกับสั่นศีรษะช้า ๆ แล้วหันไปทางประดับพูดด้วยความแค้นเคือง

"ว่ายังไงประดับ ! หล่อนจะคิดจัดการกับศพผัวของหล่อนอย่างไรก็เชิญ ฉันไม่ขัดข้อง"

ประดับโผเข้ากอดเธอเป็นครั้งที่สอง "โธ่ ! ดิฉันหมดสติแล้ว คุณหลวงเจ้าขา" หล่อนกล่าวอย่างละห้อย "โอ ! เป็นบุญแท้ ๆ เทพเจ้าช่างดลบรรดาลให้คุณมาพบในเวลาอันเหมาะเช่นนี้"

คุณหลวงถอยออกห่าง "อย่า—อย่าแม่ประดับ" เธอกล่าวหนักแน่น "อย่าเข้าใจว่าฉันจะมาง้อหล่อน ฉันมานี่เพราะความจำเป็นโดยแท้ — ฉันมาเยี่ยมคุณพ่อซึ่งกำลังเจ็บหนัก ตามโทรเลขที่ได้รับเมื่อวานนี้ ไม่เชื่อก็อ่านดู" ควักโทรเลขออกจากกระเป๋าเสื้อ แล้วส่งให้หล่อนคล้ายกับจะเป็นเครื่องพิศูจน์ "อย่า—อย่าคิดว่าฉันจะทนด้านหน้ามาตามหล่อนให้กลับไปเป็นเมียฉันอย่างเดิม"

ประดับชะงัก ยืนนิ่งอยู่กับที่ ดวงตาที่จ้องประสานกับชายหนุ่มนั้นคลอไปด้วยหยาดอัสสุชล แสดงถึงความโศกระคนด้วยความไม่สมหวัง หล่อนหายใจสะท้อนถี่ คาดไม่

ถึงในคำพูดของชายหนุ่ม ซึ่งบ่งให้เห็นชัด สมควรที่ฉันจะรับเลี้ยงหล่อนไว้เป็นเมียอีกต่อไป
ว่าเธอพูดออกมาอย่างจริงใจ เสียเงินทองพร้อมด้วยชื่อเสียง และเกียรติยศ
"โธ่! ทำไมเป็นอย่างนั้นเล่า คะ?" ทั้งโลกก็จะพากันนิยมเยาะฉันได้ว่า หลวง
หล่อนกล่าวออกมาอย่างลำบาก "หรือว่า ประมวลจนตรอก รับเอาผู้หญิงที่มีชู้ไปแล้ว
หมดอาลัยเสียแล้ว?" กลับมาเป็นเมียอีก"

"แน่นอนฉันมิได้นึกอาลัยอาวรณ์ในตัว เธอหยุดนิ่งถอนใจยาวด้วยความแค้นเคือง
หล่อนอีกเลย เราขาดจากกันแล้วไม่ใช่ "แต่—แต่ดิฉันผิดไปแล้ว" ประดับพูด
หรือ?" ตะกุกตะกัก "จะไม่ยกโทษให้ดิฉันผู้ครั้ง
ประดับยืนนิ่งก้มหน้าปล่อยให้น้ำตาไหล หนึ่งเคยเป็นภรรยาบ้างเทียวหรือคะ?"
ออกมาอย่างไม่ขาดสาย "ยกโทษ!" เธอทวนคำและแกล้ง
"เชิญไปเสียให้พ้นจากบ้านนี้" เธอ หัวเราะออกมาอย่างเย้ยหยัน "อะ! น่าขัน
กล่าวต่อไป "นี่เป็นบ้านของพระพินิจมวลคดี จำได้หรือเปล่าว่าคืนนั้นฉันได้ยกโทษให้หล่อน
ผู้พิพากษาศาลจังหวัดราชบุรี หรืออีกนัยหนึ่ง แล้วเป็นครั้งสุดท้าย? เพราะฉะนั้นก็ไม่มีครั้ง
คุณพ่อของฉัน เพราะฉะนั้นฉันอาจเชิญให้ สุดท้ายเป็นสองอีก ฉันได้ห้ามหล่อน
หล่อนออกไปจากบ้านนี้ได้ทุกเวลา" แล้ว แต่ไม่เชื่อ เป็นจริงตามคำทำนายใช่
"โธ่เอ๋ย! โปรดฟังคำพูดของดิฉันสัก ไหมล่ะ? นอกจากนั้นฉันยังได้ทิ้งบัตร์
หน่อยก่อน———" สนเท่ห์ไปหาหล่อนหนึ่งฉะบับ ทำประหนึ่งว่า
"ไม่ต้อง! คำพูดของหล่อนไม่มีค่าแม้ มาจากเพื่อนผู้หญิงบางคน ล้วนแต่เต็มไป
เท่ายองใย" เธอยกมือห้าม "ฉันรู้ดีแล้ว หล่อนด้วยความรักและหวังดี มีภาสิตอังกฤษ
ว่าหล่อนเป็นหญิงที่พูดกลับกลอก—มีหัวใจไม่ ประกอบ เพื่อสกิดใจหล่อนให้รู้สึก และ
ซื่อตรง หล่อนเองเป็นผู้ผิดทั้งสิ้น ไม่ กลับใจเสีย แต่โอ! นี่จะให้ฉันเข้าใจว่า

หอสมุดแห่งชาติ หนังสือพิมพ์ไทยเขษม

อย่างไร? สมควรที่ฉันจะกล่าวได้ หรือยังว่า เป็นครั้งสุดท้าย" เธอสลัดหล่อนโดยแรง
ผู้หญิงย่อมไม่มีความจริง" "จำไว้ว่านี่คือ โทษอันควรแก่ความผิด
ของหล่อนแล้ว" เธอพูดแล้ววิ่งตรงขึ้นบันได
ประดับยืนตอตก รู้สึกผิด เงยหน้าพูด โดยมิได้เหลียวกลับมาดหล่อนอีกเลย
อย่างหมดหวัง ขบ
"ดิฉันขออ้อนวอนเป็นครั้งสุดท้าย" หล่อน ทันใดนั้นโดยมานะสติยังคับให้ประดับหัน
กล่าวอย่างหมดหวัง "พุทโธ่เอ๋ย! ช่างไม่ หลัง กลับ ออกไปจาก ประตูบ้าน อย่างเชื่องช้า
กรุณา——" คล้ายคนปราศจากวิญญาณ ก้มหน้า เดินหายไป
"สายเสียแล้ว ขอเชิญให้หล่อนออกไป ในท่ามกลาง ความมืด แห่งรัตติกาล

◎ อันสะสวย ช่วยกระชุ่น ด้วยคุณขอบ ทั้งประกอบ กิริยา อัชฌาสัย
โฉมแสนงาม ทรามจริต เมื่อพิจไป ยิ่งเห็นไพร่ ซัมสาม หมดงามเอย ฯ

พระศรี นิพนธ์

ลัทธิลามะ

สุญญตาวาท และ มหายาน

(ต่อจากหน้า ๕๗๑ ฉะบับ สิงห์ ๒๔๗๑)

พระพุทธเจ้า

ตามลัทธิมหายานมีกำหนดไว้ว่า พระพุทธเจ้าย่อมเปนตริกายคือมีพระกายสาม. กายที่หนึ่งเรียกว่าธรรมกาย เปนภาวะอันสำคัญคือโพธิความรู้แจ้งของพระพุทธเจ้า อันเปนกายเกิดขึ้นเองไม่มีเขตต์ต้นเขตต์ปลาย: ธรรมกายนี้ได้แก่พระอาทิพุทธ. กายที่สองเรียกว่าสัมโภคกายหรือกายแห่งความยินดี กล่าวคือ พระกายทิพย์มีรัศมีรุ่งเรืองได้แก่พระฌานิพุทธ. กายที่สามเรียกว่านิรมาณกายหรือกายอันเนรมิตบิดเบือนขึ้น, คือร่างมนุษย์ของพระพุทธเจ้าได้แก่มานุษิพุทธเจ้า, เช่นพระศากยมุนิพุทธเจ้าเปนต้น. คติตริกายนี้นักปราชญ์ในมหายานบำจุบันแก้เปนอีกอย่างหนึ่ง. ต่อมาเมื่อเกิดลัทธิตันตระชั้นกาลจักรขึ้น, ก็จัดให้มีศักติหรือนางคู่บารมีประจำองค์พระอาทิพุทธ พระฌานิพุทธ และพระฌานิโพธิสัตว์; แล้วยังซ้ำมีพระพุทธเจ้าแปลก ๆ อีก เช่นพระไภษัชยราชหรือพระพุทธเจ้าแพทย์และอื่น ๆ ซึ่งจะได้เล่าต่อไป. ในสมัยพุทธตันตระ มีข้อแปลกอย่างหนึ่ง คือโดยมากรูปพระโพธิสัตว์ย่อมมีรูปพระพุทธเจ้าประดิษฐานไว้ประจำบนเกศพระโพธิสัตว์ ยกตัวอย่างรูปพระโพธิสัตว์ไมเตรย ก็มีพระปฏิมากร พระศากยมุนิประดิษฐานไว้บนเกศ ดังนี้เปนต้น (มีตัวอย่างอยู่ในพิพิธภัณฑสถาน สำหรับพระนคร). พระโพธิสัตว์ที่มีรูปพระพุทธเจ้าไว้เหนือเกศแสดงว่าด้วยอำนาจฌานของพระพุทธเจ้าองค์นั้น ๆ จึงเกิดมีพระโพธิสัตว์นั้น ๆ ขึ้น, หรือจะว่าพระพุทธเจ้าย่อมเปนธรรมบิดรของพระโพธิสัตว์ก็เห็นจะได้. (ผู้อ่านคงระลึกได้ว่า

เวลามีการขึงกะขาด มีรูปยักษ์ใหญ่อยู่ตนหนึ่งเรียกว่า ไต้ซือเอีย, บนศีรษะยักษ์มีรูปพระกวนอิมหรืออะไรเทือกนั้นบ้างอยู่. บางทีจะเป็นคติข้างต้นนี้; และรูปยักษ์อาจจะเป็นโพธิสัตว์ หรือเทพใด ๆ ในฝ่ายที่ดุร้ายก็ได้ ด้วยกระมัง?)

พระอาทิพุทธ

พระอาทิพุทธเป็นที่เคารพบูชายิ่งของลามะ

สมันตภัทร

นิกายเดิมขนานพระนามว่า พระธรรมกาย สมันตภัทร, มีพระวรรณเป็นสีน้ำเงิน, ในสมาธิมุทรา คือ มีพระลักษณะอาการเป็นท่าสมาธิ; ส่วนในนิกายใหม่ขนานพระนามว่าวัชราธร; และบางนิกายก็เรียกว่า วัชรสัตว์.

ในคัมภีร์คุณการัณฑวยูห กล่าวว่า เมื่อไม่มีสิ่งใดทั้งหมด ย่อมมีแต่พระศัมภู คือ พระสวยมภู (พระผู้เกิดเอง), และอาศัยเหตุที่พระองค์มาก่อนสิ่งอื่นทั้งหมด พระองค์จึงมีพระนามว่าพระอาทิพุทธด้วย. พระอาทิพุทธมีศักติชื่ออธิธรรมา หรืออธิปรัชญา.

พระฌานิพุทธ

พระฌานิพุทธเกิดขึ้นด้วยอำนาจฌาน ของ

พระฌานิพุทธ

พระปัญจชาติชิน

พระอาทิพุทธ. มีด้วยกันห้าองค์ เรียกว่าพระปัญจชาติชิน. พระฌานิพุทธนี้รวมทั้งพระอาทิพุทธด้วย มีพระนามและเรื่องราวพัวพันเผื่อสัยสนกันอยู่ แล้วแต่นิกายที่นับถือ, แต่กล่าวอย่างย่อ ๆ เป็นดังนี้:—

(๑) พระไวโรจน วรรณขาว, ธรรมจักรมุทรา (ท่าแสดงพระธรรมจักร), ทรงจักร, มีสิห์เป็นพาหนะ, ประทับยนดอกบัวเขียว, มีศักติชื่อ วัชรธาตวีศวรี, มีพระมานุษิพุทธคือพระกระกุจฉันท์ (กกุสันธะ), มีพระฌานิโพธิสัตว์ คือ พระสมันตภัทร.

(๒) พระอักโษภย วรรณสีน้ำเงิน, ธรรมจักรมุทรา (ท่าแสดงพระธรรมจักร), ทรงจักร, มีสิห์เป็นพาหนะ, ประทับยนดอกบัวเขียว, มีศักติชื่อ วัชรธาตวีศวรี, มีพระมานุษิพุทธคือพระกกุสันธะ (โกณาคมน์), มีพระฌานิโพธิสัตว์คือพระวัชรปาณี.

(๓) พระรัตนสมภพ วรรณเหลือง, พรมุทรา (ท่าประทานพร มีพระอาการห้อยพระกรทั้งสองข้างแบพระหัตถ์), ทรงจินดามณี, มีม้าเป็นพาหนะ, มีศักติชื่อมามกี, ประทับเหนือบัวเหลือง, มีพระมานุษิพุทธคือ พระกาศยป (กัสสป), มีพระฌานิโพธิสัตว์ คือพระรัตนปาณี.

(๔) พระอมิตาภะ เป็นพระพุทธเจ้าที่ฝ่ายมหายานนิยมนับถือนัก (ดูเรื่องในภาค ๒), มีวรรณแดง, ฌานมุทรา (ท่าขัดสมาธิเพ็ชร), ทรงบาตร, นกยูงเป็นพาหนะ, มีศักติชื่อปาณฑรา, มีพระมานุษิพุทธ คือพระศากยมุนี, มีพระฌานิโพธิสัตว์ คือพระอวโลกิเตศวร. พระอมิตาภะนี้ ถ้าทรงมงกุฎ ไม่มีศักติ มีพระนามว่า อมิตายุส.

(๕) พระอโมฆสิทธิ วรรณเขียวใบไม้, อภัยมุทรา (ท่าประทานอภัย), ทรงวิศววัชร

พระมหามงคลสำนักพิมพ์ แห่งประเทศไทยเขษม

(วชิรอาวุธสองด้านกลางเปนด้าม), มีศักดิ์ชื่อดารา.

ยังมีพระพุทธเจ้าอีกอย่างหนึ่งเรียกว่าพระไภษัชยราช คือพระผู้ประทานโอสถทางใจเปนที่นับถือของชาวถิเบตยิ่งนัก. ถือว่าถ้ามีโรคภัยไข้เจ็บ ไปบูชาอ้อนวอนพระองค์ก็จะหายจากโรคภัยนั้น. ถ้าเจ็บปวดตอนใดก็ให้เอามือไปลูบรูปพระไภษัชยราชที่ตรงนั้น, โรคก็จะหายไป, เช่นเจ็บตาก็ให้ลูบที่ตรงพระเนตรดังนี้เปนต้น. พระไภษัชยราชมีด้วยกัน ๗ พระองค์ (บางทีรูปที่เรียกกันว่าหมอฮูโต๊ะในวัดมังกรกมลาสน์อาจเปนพระไภษัชยราชก็ได้.

พระมานุษิพุทธเจ้า

ในคัมภีร์อปริมิตธารณีกล่าวว่า พระพุทธเจ้าที่มาตรัสแล้ว และที่จะมาตรัสต่อไป มีจำนวนเหลือคณนา ประดุจดังเม็ดทรายบนฝั่งแม่คงคา. ในคติมหายานชั้นต้นที่มีอยู่ในแคว้นเนปาล เกิดมีคติเรื่องพระพุทธเจ้าพันพระองค์(๑) ในจำนวนนี้ปรากฏมีนามพระอมิตาภะพุทธเจ้าเปนครั้งแรก. ใน คัมภีร์ลลิตวิสตระกล่าวถึงพระพุทธเจ้าห้าสิบหกพระองค์ ที่มาตรัสเจ็ดองค์หลัง เรียกว่าสัปตมานุษิพุทธ (๒) คือ พระวิปาศยิ สิขิ วิศวภู: สามพระองค์นี้เสด็จมาตรัสในกัลปก่อน; ในกัลปต่อมาคือกัลป์ปัจจุบันนี้ มีพระกระกุจฉันท์ กนกมุนิ พระกาศยป และพระศากยมุนิ, บางทีก็เติมพระทีปังกร และพระรัตนครรภเข้าด้วย รวมเปนเก้าพระองค์. ต่อมาปรากฏว่าเกิดพระพุทธเจ้าสิบสี่พระองค์ มีพระทีปังกรเปนองค์ปฐม, และเติมพระศากยมุนิพุทธเจ้าเข้าด้วยอีกพระองค์หนึ่ง รวมเปนพระพุทธเจ้าสิบห้าพระองค์(๓) บางทีในพระพุทธศาสนาเจ็ดพระองค์ รวมพระไมเตรยเข้าด้วยอีกพระองค์หนึ่งเปนแปดพระองค์, ซึ่งเปนจำนวนที่ถิเบตนิยมเช่นพระพุทธเจ้าแปด พระโพธิสัตว์แปด เปนต้น. อีกจำนวนหนึ่ง จัดให้มีพระมานุษิพุทธเจ้าห้าพระองค์คือ พระกระกุจฉันท์ กนกมุนิ กาศยป และพระศากยมุนิ, (พระศรีอารยไมเตรย), และมีพระฌานิพุทธห้า, กับพระฌานิโพธิสัตว์ห้า. จำนวนห้านี้ชาวเนปาลนิยม

---

(๑) พุทฺธสตๆ พุทฺธสหสฺรๆ

(๒) นโม สตฺตนฺนๆ สมฺมาสมฺพุทฺธานๆ

(๓) ในสิบสองตำนานมีพระนามครบ นับแต่พระทีปังกรลงมา

มากและแพร่หลายไปถึงเบตจินและญี่ปุ่นเรียกว่า พระเจ้าห้าพระองค์ (๑)

คติอาทิพุทธ คือถือว่าพระมานุษิพุทธ คือพระผู้ซึ่งได้สำเร็จพระโพธิญาณ โดยอาศัยที่ได้เสวยพระชาติเป็นโพธิสัตว์มาแล้วเป็นลำดับ. (๒) พระโพธิญาณนั้นถือว่าเป็นสาระของพระอาทิพุทธส่วนหนึ่ง, เมื่อได้ตรัสเป็นพระตถาคตเจ้าแล้ว จะไม่เสวยพระชาติอีกต่อไป, (๓) เมื่อเสด็จดับขันธ์แล้ว, จะบรรลุพระนิรวาณยท คือ ความเข้ารวมในพระอาทิพุทธ. ส่วนในคติมหายานบางนิกายที่ไม่ลงความเห็นพ้องกับคติอาทิพุทธนี้ ก็ถือว่าพระมานุษิพุทธ คือพระฌานิพุทธปรากฏพระลักษณะให้เห็นเป็นนิรมาณกาย ดังได้กล่าวมาแล้ว.

ในมหายาน มีคติเชื่อถือว่า เมื่อพระโพธิสัตว์บรรลุถึงซึ่งโพธิญาณแล้ว, จะปรากฏมีมหาปุรุษลักษณะ ๓๒ ประการ, และอนุพยัญชนลักษณะ ๘๐ ประการ.(๔)

พระฌานิโพธิสัตว์

ตามคติมหายาน ถือว่าพระโพธิสัตว์มีทั้งฌานิโพธิสัตว์และมานุษิโพธิสัตว์. พระมานุษิโพธิสัตว์ คือพระผู้ปรากฏพระองค์เป็นมนุษย์อยู่ในโลก, เสวยพระชาติมาเป็นลำดับจนกว่าจะบำเพ็ญพระบารมีเยี่ยม และบรรลุพระโพธิญาณ ตรัสเป็นองค์พระพุทธเจ้า (๕) พระโพธิสัตว์ในชาติก่อนบรรลุอรหัตตผลแล้ว แต่มีประณิธานจะช่วยสัตวโลกให้พ้นทุกข์ จึงสละอรหัตตผลเสีย. ผู้ที่มุ่งจะให้บรรลุภูมิโพธิสัตว์ จะต้องบำเพ็ญบารมีหกประการ, แล้วตั้งประณิธานหวังเป็นโพธิสัตว์ โดยให้ควงจิตต์บังเกิดโพธิจิตต์, และจะคงอยู่ในโลกเพื่อช่วยสรรพสัตว์ให้พ้นทุกข์ไม่เสด็จเข้านิรวาณ. เมื่อมีประณิธานดังนี้แล้ว, จะต้องเข้าสู่โพธิมรรคเป็นขั้นสาม จึงจะบรรลุโพธิสัตวภูมิ. แต่เพื่อบรรลุพุทธภูมิต่อไป, พระโพธิสัตว์จะต้องได้พบเฝ้าพระพุทธเจ้าพระองค์ที่มาตรัสในกัลปนั้น, เพื่อกราบทูลความ

---

(๑) แพร่มาถึงเราด้วย มีหัวใจว่า น โม พุทฺ ธา ย

(๒) เช่นทศชาติ

(๓) นตฺถิทานิ ปุนพฺภโว

(๔) น่าฟัง ในคัมภีร์ของเราว่าพอประสูติออกก็มีครบ

(๕) อย่างน้อย ๔ อสงไขแสนกัลป์

ประสงค์แก่พระพุทธเจ้า (๑) พระตถาคตเจ้าจะได้ทรงเล็งพระญาณไปในอนาคตเห็นแจ้งถึงชั่งชาติที่พระโพธิสัตว์จะต้องไปเกิดเป็นกี่ชาติแล้วจะพยากรณ์ว่าบรรลุพระพุทธภูมิ. เมื่อพระโพธิสัตว์ได้รู้แจ้งถึงการที่จะได้ตรัสเป็นพระพุทธเจ้าในภายหลังแล้ว, ก็จะเข้าสู่ภูมิอันไม่มีการกลับคืนอีก. (๒) จะต้องบำเพ็ญบารมีสิบประการและสร้างสมบุญญกุศลทุกชาติไป, และระลึกไว้เสมอว่าความมุ่งหมายที่จะได้ตรัสเป็นพระตถาคตเจ้าก็เพื่อช่วยสรรพสัตว์ให้พ้นจากทุกข์เท่านั้น. เมื่อบรรลุภูมิครั้งสุดท้ายนี้แล้ว, จะไปเสวยชาติอยู่ในดุสิต, เช่นดับจากชาติพระเวสสันดร จะเข้าสู่โพธิสัตวภูมิสิบสามชั้นตามกำหนด, แล้วบรรลุพระนิรวาณ; หรือประสงค์จะอวตารลงมามนุษยโลกตรัสเป็นพระมานุษิพุทธที่เดียวแล้วเสด็จเข้าพระนิรวาณโดยตรงก็ได้.

พระมานุษิโพธิสัตว์เท่าที่ปรากฏดูเหมือนมีพระไมเตรยองค์เดียวซึ่งตามประวัติว่าเสด็จอยู่ในดุสิตจนกว่าจะถึงกำหนดลงมาตรัสเป็นพระมานุษิพุทธเจ้าในอนาคตกาล. ส่วนพระโพธิสัตว์ที่ปรากฏชื่อนอกนั้นล้วนเป็นพระฌานิโพธิสัตว์ทั้งนั้น.

พระฌานิโพธิสัตว์แบ่งออกเป็นจำนวนห้าอย่างพระฌานิพุทธ (ที่จัดเป็นแปดองค์ก็มีดังกล่าวแล้วตามที่นิยมจำนวนแปด) คือ พระมัญชุศรี หรือพระมัญชุโฆษ (พระผู้มีเสียงเพราะ). ซึ่งตามลัทธิลามะจัดให้

พระมัญชุศรี

เป็นองค์ที่หนึ่ง. พระโพธิสัตว์องค์นี้ถือว่าเป็นพระผู้กำจัดความโง่เขลา พระหัตถ์ขวาทรงขรรค์เครื่องหมายแห่งความรู้สำหรับตัดข้อกังขา พระหัตถ์ซ้ายทรงสมุด (ปุสตก)

(๑) รวมทั้งหมดนี้ คัมภีร์ของเราเรียกว่า อัฏฐสโมธาน, คือ ความเป็นมนุษย์, บริบูรณ์ด้วยบุรุษเพศ, มีอรหัตตุปนิสสัย, พบพระพุทธเจ้าทรงเพศบรรพชา, ได้ฌานบริจจาคปรมัตถทาน, มีความปรารถนาโพธิญาณแก่กล้า

(๒) เป็นนิยตโพธิสัตว์

คือพระคัมภีร์ปรัชญาปารมิตา, มีศักดิ์ชื่อสรัสวดี, (ดูเปนพระพรหมแต่เปลี่ยนคำภีร์พระเวทเปนปรัชญาปารมิตา).

พระฌานิโพธิสัตว์องค์ที่สอง ชื่อวัชรปาณี, มีศักดิ์ชื่อสุชาดา, ทรงวัชรเปนศัสตรา, มีวรรณสีเขียว, (ลักษณะพระวัชรโพธิสัตว์ก็ไม่ผิดอะไรจากพระอินทร์).

พระฌานิโพธิสัตว์องค์ที่สามชื่อรัตนปาณี ทรงจินดามณี, องค์นี้ไม่สู้มีเรื่องราวกล่าวถึงหรือมีรูปไว้เคารพนัก.

พระฌานิโพธิสัตว์องค์ที่สี่ คือพระอวโลกิเตศวร หรือเรียกย่อๆ ว่าอวโลกิต, มีศักดิ์ชื่อดารา, (บางทีจัดให้ดาราเปนศักดิ์ของพระอโมฆสิทธิดังแจ้งอยู่ข้างต้นนี้). องค์นี้จีนเรียกว่ากวนซีอิม ซึ่งลงท้ายกลายเปนพระโพธิสัตว์ผู้หญิง. พระโพธิสัตว์องค์นี้ในคติมหายานนิยมนับถือมาก, มีเรื่องราวกล่าวไว้มากมาย; และซึ่งทไลลามะถือว่าตนคือ พระโพธิสัตว์องค์นี้ อวตารมาเปน. พระอวโลกิต มีเรื่องราวอย่างไรได้กล่าวไว้ในภาค ๒ บ้างแล้ว.

วัชรปาณี

อวโลกิเตศวร

พระฌานิโพธิสัตว์องค์ที่ห้า ชื่อพระ

วิศวปาณิทรงวัชรคู่. พระโพธิสัตว์องค์นี้มีเรื่องอยู่น้อยแห่ง; กล่าวว่า เวลานี้บำเพ็ญฌานอยู่ณะเพาะพระอาทิพุทธ จนกว่าจะถึงกัลปที่ห้า พระไมเตรยมาตรัสเปน พระมานุษิพุทธ เมื่อใด เมื่อนั้นพระวิศวปาณิจะมาสร้างโลกใหม่ตามคติในลัทธิ.

ลำดับ พระฌานิโพธิสัตว์ บางทีก็แบ่งเปนดั่งนี้: พระสมันตภัทร, วัชรปาณิ, รัตนปาณิ, อวโลกิต และวิศวปาณิ. ถ้าขัดเปนคณะแปดให้พระอวโลกิต อยู่ต้น, ถัดมาพระอากาศครรภ, วัชรปาณิ, กษิติครรภ, สรรพนิวรณ์, วิษกัมภิน, ไมเตรย, สมันตภัทร และมัญชุศรี.

นอกจากพระฌานิโพธิสัตว์ที่กล่าวนี้ ยังมีพระโพธิสัตว์ผู้หญิง คือ ชื่อดารา และมริจิ อีก. ดารานี้ ถิเบตเรียกว่าโดมา เปนศักติหรือชายาของพระอวโลกิต, ซึ่งนิยมนับถือกันมากในถิเบต ว่าเปนเทวีแห่งการุณย์ และเปนพระราชินีในสวรรค์ (กวนอิมเนี้ย). ดาราคำนี้กล่าวว่ามาจากธาตุศัพท์ตระ แปลว่าข้าม; หมายความว่าดาราเทวีเปนผู้ช่วยให้ข้ามจากโอฆสงสาร, ถิเบตแปลว่าเทวีผู้ช่วยให้พ้น. กำเนิดของดาราเทวีมีมากมาย. ในประวัติหนึ่งว่าเกิดจากรัศมีเขียวอันออกจากพระเนตรของพระอมิตาภะพุทธเจ้า. แต่ประวัติที่นิยมเชื่อถือกันก็คือว่าน้ำพระเนตรของพระอวโลกิตหยาดหนึ่งร่วงลงไปในหุบเขาเกิดเปนทะเลสาปขึ้น, แล้วเกิดมีดอกบัว, เมื่อบานขยายกลีบแล้วปรากฏเปนดาราเทวีเกิดอยู่ในดอกบัวนั้น. คณะลามะกล่าวว่าหญิงที่คือดาราเทวีมาเกิดจนถึงถือว่ามเหสีทั้งสองของพระเจ้าสรองตะสันคัมโป คือดาราเทวีมาเกิดดั่งได้เล่าไว้แล้ว.

ดาราเทวีนี้มีมากมายถึง ๒๑ ลักษณะ แต่ที่นิยมนับถือกันมากคือ สยามดารา, มีวรรณ

สยามดารา

หนังสือพิมพ์ไทยเขษม

เปนสีเขียวแก่, มักเปนรูปหญิงอินเดียสีเขียว นั่งบนดอกบัว, ห้อยเท้าซ้าย, หัตถ์ซ้ายถือดอกบัวเขียว (อุบล). สีตดารา มีวรรณขาว, ถือ ดอกบัวขาว (ปทุม), มีเนตรเจ็ดดวง, นอกจากสองดวง โดยปกติแล้ว ยังมีดวงหนึ่งอยู่กลางนลาตถือว่าเปนเนตรแห่งความรู้, สองดวงอยู่ที่ฝ่าหัตถ์, อีก สองดวงอยู่ ที่ฝ่าบาท. ดาราขาวนี้ ชาติตาดมงคลถือว่าอวตารไปเกิดเปนพระเจ้าซาร์. ดาราอีกองค์หนึ่ง ชื่อภฤกุฎีดาราสีเหลือง, มีลักษณะอาการดุร้าย, สีกร บางทีก็หกกรอย่างนางกาลีซึ่งเปนปางร้ายของพระอุมา.

มริจิโพธิสัตว์ ผู้หญิง คืออุษาเทวีในฮินดู ซึ่งลามะย่อมเคารพบูชาในเวลาเช้าก่อนอาทิตย์อุทัยเปนนิตย์. สามัญญชนในทิเบตไม่สู้จะนิยมนับถือเท่ากับดาราเทวี. มริจิเทวีนี้ ถือว่าอวตารมาเปนนางชีเจ้าอาวาสสัมเดงเปนลำดับเสมอไป, และมีนามว่า วัชรวราหี หรือหมูเพ็ชร. มีนิทานว่า นางชีเจ้าอาวาสรูปหนึ่ง มีเนื้องอกหลังใบหูคล้ายศีรษะสุกร. แม่ทัพชาติตาดมงคลชื่อยุนคระเมื่อยกทัพเข้ามาทิเบต ขณะเข้ามารุกรานวัดสัมเดง, ได้กล่าววาจาสบประมาทนางชีเจ้าอาวาสว่าให้ออกมาแสดงศีรษะสุกร

วัชรวราหี

ให้เห็น. ครั้นเมื่อนายทหารตาดทำลายกำแพงพาทหารเข้าไปในวัด, ก็เห็นแต่สุกร มีสุกรหัวหน้าตัวหนึ่ง ขนาดใหญ่กว่า ตัวอื่นทั้งหมด. นายทหารตาดเห็นแล้ว ก็ตกตะลึงหยุดการปล้นสะดมวัดทันที. ทันใดนั้น สุกรทั้งปวงก็กลับร่างเปนนางชี, และสุกรตัวใหญ่ก็กลับเปนนางชีเจ้าอาวาส. นายทหารตาดเห็นการอัศจรรย์ดังนี้, ก็กลับใจเลื่อมใส, ถวายสิ่งของอันมีค่าแก่วัดนั้นเปนอันมาก.

ยิดัม

ยิดัม เปน เทพ ผู้ พิทักษ์ จำพวก หนึ่ง ของทิเบต, มีอำนาจปราบปรามภูตผีมิให้ทำอันตราย. บรรดาพระฌานิพุทธและพระฌานิโพธิสัตว์ย่อม อวตาร มาเปน ยิดัมใน บางคราว เพื่อปราบปรามสัตว์บาป. กับยัง

มีพญาช้างศาข และภูต บางตนที่เลื่อมใสในพระพุทธศาสนา ได้รับเกียรติยศเลื่อนขึ้นเป็นยักษ์มี. ลักษณะยักษ์นี้ เกิดมีขึ้นในสมัยพุทธันตระ. ยักษ์แต่ละตน มีหน้าตาดุร้ายน่ากลัว; ซ้ำศักดิหรือเมียของยักษ์ยิ่งมีลักษณะดุร้ายยิ่งขึ้นไปอีก.

ลามะทุกรูปย่อมมียักษ์สำหรับตนบูชาโดยฉะเพาะ. ลามะตนใดตนหนึ่งจะต้องไปอยู่ในที่สงัด; พร่ำภาวนาและบำเพ็ญตบะทรมานกาย. ถ้ายักษ์ใดโปรดเป็นผู้พิทักษ์, ก็จะปรากฏตนให้เห็นในขณะที่ภาวนาอยู่. จะเลือกยักษ์ตนใดเป็นผู้พิทักษ์จนตลอดชีพ หรือชั่วครั้งคราวหนึ่งได้. หรือเลือกไว้เป็นผู้พิทักษ์ในคราวเดียวหลายตนก็ได้; แต่ต้องระวังเป็นความลับอย่าให้ใคร ๆ ทราบ, มิฉะนั้นจะไม่ศักดิ์สิทธิ์.

คฤหัสถ์อาจขอให้ยักษ์พิทักษ์รักษาตนก็ได้, แต่ต้องอาศัยลามะเป็นผู้อัญเชิญ: ตนจะทำการอัญเชิญเองโดยตรงเหมือนอย่างลามะไม่ได้.

ยักษ์มีอยู่หลายตนด้วยกัน, ที่มีชื่อ คือ:—

(๑) เหวัชร มีลักษณะ ๘ เศียร ๑๖ กร ๔ บาท. เศียรนี้เรียงตามยาวเป็นแถวข้างละสาม, เศียรกลางมีขนาดใหญ่กว่าเพื่อน, เหนือเศียรกลางมีช้อนอยู่บนอีกเศียรหนึ่ง. เศียรเหล่านี้ล้วนมีตาสามดวง. บางทีก็มี ๗ เศียร จัดเป็นแถวละสามซ้อนกัน แล้วซ้อนข้างบนอีกเศียรหนึ่ง. ในมือทั้ง ๑๖ ถือกะโหลกในหัตถ์แถวขวามีรูปสัตว์และมนุษย์ คือ ช้าง ม้า ลา โค อูฐ มนุษย์ กวาง และแมว; แถวซ้ายมีรูปเทพประจำน้ำสีเหลือง (วรุณ), เทพประจำลมสีเขียว (วายุ), เทพประจำไฟสีแดง (อัคนี), จันทรสีขาว, สุรย์สีแดง, เทพประจำความตายสีน้ำเงิน (ยม), เทวีประจำทรัพย์สีเหลือง (วสุนธรา), และเทพอีกตนหนึ่งสีเหลืองไม่ทราบชื่อ. กายของเหวัชรเป็นสีน้ำเงิน, ศีรษะที่อยู่ทางขวาสามศีรษะเป็นสีแดงน้ำเงินและขาว, ทางซ้ายอีกสามศีรษะเป็นสีเหลือง สีน้ำตาลและน้ำเงิน, ศีรษะกลางเป็นสีน้ำเงิน, ศีรษะที่ซ้อนขึ้นเป็นสีแดงเข้ม. มีอาการเหยียบอยู่บนร่างมนุษย์สองบาท, อีกสองบาทอยู่ในท่ารำ.

(๒) คูหยสมาช เป็นยักษ์ชะนิดไม่ร้าย, มีรูปเหมือนอย่างโพธิสัตว์, และมีตำแหน่งเสมอด้วยฌานิพุทธ, มีสามเศียรล้วน ทรงมงกุฎเป็นใบไม้ตั้งห้าใบเรียงกัน (อย่างที่พระญวนเคยใช้ในพิธี), และมีกร

หกล้วนทรงเทพศัสตรา.

(๓) มหามายา มีสี่เศียรสี่กร, หัตถ์หนึ่งอุ้มศักดิ, นอกนั้นทรงเทพศัสตรา.

(๔) สังวร มีตำแหน่งเสมอฌานิพุทธ, ลักษณะร่างยุ่งยากมาก; มีสี่เศียร กลางเปนสีน้ำเงิน ขวาขาว ซ้ายเขียว, อีกเศียรหนึ่งอยู่ข้างหลังแดง, ขนเศียรมีมงกุฎประดับด้วยกะโหลกคนห้ากะโหลก ๆ หนึ่ง มีมุกดาฉายรุ้งดั่งเปลวเพลิง, เหนือมุกดาเม็ดกลางมีรูปฌานิพุทธขนาดเล็ก. อุษณีษ (มงกุฎ) มุกดาฉายเม็ดหนึ่ง, ข้างซ้ายมีรูปอรรธจันทร์, ข้างหน้ามีวัชรแฝด. พักตร์ทั้งสี่มีตาดวงที่สามทุกพักตร์. ธรรมดายิดัมย่อมมีศักดิปรากฏอยู่ด้วยในท่ากอดกัน. เพราะฉะนั้นรูปของสังวรจึงมักมีศักดิประจำไว้ด้วย. รูปศักดินั้นย่อมมีลักษณะรูปร่างดุร้ายทารุณเช่นเดียวกัน. นอกจากนี้ยังมียิดัมชื่อกาลจักร วัชรไภรวะ คุหยกาล วัชรผูรพ และพุทธกบาลเปนต้น.

วัชรไภรวะ

ธรรมบาล

ธรรมบาลเปนเสนามาร ดำเนิรการตามคำสั่งของยิดัม, แต่ละตนมีรูปร่างหน้าตาน่าเกลียดน่ากลัว ไม่แพ้ยิดัมผู้เปนนาย, และต่างมีหน้าที่คุมทัพยีศาจ แต่ละกองมีจำนวนเหลือล้นคณนา. ธรรมบาลเปนของลัทธิพุทธตันตระ มีตำแหน่งเทียบโพธิสัตว์, ถือกันว่าต้องทำสงคราม ปราบ ปรามยีศาจ ยักษ์มารซึ่งเปนศัตรูต่อพระพุทธศาสนา โดยมิยอมผ่อนโทษให้. ธรรมบาลนี้มีอยู่แปดตน เรียกว่าเจ้าดุทั้งแปด. ธรรมบาลไม่มีใจดุร้าย, ที่มีหน้าดุร้ายก็เพื่อให้มารเห็นแล้วตกใจกลัวเท่านั้น. เหตุจะเกิดมีธรรมบาลขึ้นกล่าวว่าท่านคุรุปัทมสมภพ เมื่อครั้งไปสอนพระศาสนาในทิเบต ต้องสู้รบกับพวกมาร

ขนมันพ่ายแพ้ถูกประหารไปหมด, คงงดไว้แต่ยักษ์ที่สัญญาว่าจะรับหน้าที่เป็นผู้ป้องกันรักษาพระธรรมแห่งพระพุทธศาสนา (ธรรมบาล); และเพื่อตอบแทนบำเหน็จสมภพให้สัญญาว่าจะจัดให้เข้าอยู่ในหมู่เทพที่มนุษย์ต้องเคารพบูชา.

ธรรมบาลทั้งแปดคือ :—

(๑) ลหโม (กาลเทวี หรือ ศรีมหาเทวี) เป็นธรรมบาลผู้หญิง, มีหน้าที่ป้องกันพระศาสนา. เทพทั้งหลายจึงมอบเทพศัสตราไว้ให้. กล่าวคือ เหวัชรประทานลูกยาศสำรับทอดดูความเป็นความตายของมนุษย์, พระพรหมประทานพัดหางนกยูง, พระวิษณุประทานมณี, ท้าวกุเวรประทานสิงห์ซึ่งนางห้อยไว้ที่กรรณข้างขวา, นันทนาคราชให้นาคซึ่งนางห้อยไว้ที่กรรณซ้าย, วัชรปาณีประทานขวาน, และเทพองค์อื่น ๆ ก็ประทานลาปูด้วยหนังยักษ์มีอสรพิษเป็นสายยังเหี้ยน. ตามปกตินางทรงลาแต่นั่งให้ข้างมีฑากิณีตนหนึ่งชื่อมกรพักตรา (หน้ามังกร) ขูงลา, และฑากิณีอีกตนหนึ่งชื่อสิงหพักตราเคียงข้างถือมีดโต้เดินลุยไปในทะเลสาบโลหิตซึ่งมีกะโหลกและกะดูกมนุษย์ลอยระกะ.

(๒) ตสังคะสะปะ หรือ พรหมสีขาว, มีสี่พักตร์, ทรงม้าขาวเป็นพาหนะ, มีพระแสงดาพและบางทีธวัชเป็นเทพศัสตรา, หน้าตาไม่สู้ดุร้ายเหมือนธรรมบาลตนอื่น ๆ.

(๓) เขคตสีธรรมบาล เป็นผู้พิทักษ์ม้า ไม่ปรากฏชื่อเป็นภาษาสันสกฤต, เพราะฉะนั้นจึงเข้าใจว่าจะไปปน ๆ อยู่กับหัยครีพซึ่งเป็นธรรมบาลตนที่หก. มีประวัติเล่าว่าเขคตสีธรรมบาลนี้เมื่อยังไม่ได้ถวายตนในพระพุทธศาสนา, ได้ยกทัพมาจำแลงเป็นสัตว์ต่าง ๆ เข้าไปขัดขวางทไลลามะซึ่งจะไปประกาศศาสนาแก่ชาติตาดมงคล. ทไลลามะจึงร่ายคาถากลายร่างเป็นพระอวโลกิตหกกร, สี่กรทรงเทพศัสตรากรอีกคู่หนึ่งอยู่ในประณมมุทรา (ท่าไหว้). รอยเท้าม้าที่พระอวโลกิตทรงยังเกิดเป็นอักขระมนตร์ของพระองค์ว่า โอม มณิ ปัทเม หุ. เขคตสีพญามารเห็นความอัศจรรย์ดังนี้, ก็กลับใจเลื่อมใสในพระศาสนารับเป็นธรรมบาล.

(๔) พระยมธรรมบาล(๑) พระยมนี้ตามประวัติในทิเบตไม่เหมือนกับของอินเดีย มีเรื่องเป็นดังนี้: มุนีตนหนึ่งเข้าฌานอยู่ในถ้ำ มีกำหนดห้าสิบปีจะสำเร็จเข้าสู่นิรวาณ. ในคืนหนึ่งในปีที่สี่สิบเก้า สิบเอ็ดเดือน กับยี่สิบเก้าวัน (คือขาดอีกวันเดียวจะครบห้าสิบปี), โจรสองคนนำโคที่ลักมาเข้าไปในถ้ำ, ขณะตัดศีรษะโค เหลียวไปเห็นมุนีอยู่ในถ้ำ, เกรงว่าจะเป็นองค์พะยานในการที่มันทั้งสองได้กระทำโจรกรรม, จึงจะฆ่ามุนีนั้นเสีย. มุนีอ้อนวอนขอชีวิต, ยกเหตุว่าในไม่ช้าตนก็จะเข้าสู่นิรวาณ, ถ้าประหารเสียในขณะนี้, ผลตบะที่ได้บำเพ็ญไว้ตั้งห้าสิบปีก็จะศูนย์สิ้นไป. โจรทั้งสองไม่ยอมเชื่อถือ, จึงตัดศีรษะมุนีเสีย. ทันใดนั้นร่างมุนีก็กลายรูปเป็นพระยมเศียรขาดสัณฐานดุร้าย, เอาศีรษะโคเข้าใส่แทน, แผดเสียงแล้วฆ่าโจรทั้งสองตาย, เอากะโหลกโจรทำเป็นถ้วยตักโลหิตโจรกิน, แล้วยังเกิดความกระหายโลหิตจะทำลายล้างชีวิตมนุษย์ให้หมดทั้งทิเบต. ชาวทิเบตอ้อนวอนพระโพธิสัตว์มัญชุศรีให้ช่วยป้องกัน. ร้อนถึงพระมัญชุศรี, ก็แปรร่างเป็นยมานตกะ (ที่ตายของยม) ลงมาปราบ, จนพระยมต้องพ่ายแพ้รับหน้าที่เป็นธรรมบาล.

(๕) ท้าวกุเวร มีประวัติในลัทธิฮินดูอย่างไรทราบกันดีแล้ว. ในทิเบต ท้าวกุเวรมีหน้าที่เป็นทั้งโลกบาล ธรรมบาล และยิดัม. ถ้าเป็นยิดัม, มีชื่อว่าชมพล.

(๖) หัยครีพ (คอม้า) มีฐานะเสมอพระโพธิสัตว์; แต่บางทีเป็นยิดัม ซึ่งมีฐานะเสมอด้วยฌานิพุทธ. พวกขายม้าในทิเบตนับถือบูชาหัยครีพธรรมบาล, ถือว่าอาจขับไล่ผีปีศาจไปสิ้นเพราะมีเสียงร้องเหมือนม้า; ถ้า

---

๑ ใน Hand-hook of Chinese Buddhism กล่าวในประวัติว่า เดิมพระยมเป็นกษัตริย์ครองไวสาลี ในขณะที่ทำศึกอย่างอุกฉกรรจ์ พลางอธิษฐานขอให้เป็นเจ้านรก จึงได้ไปเกิดในนรกตามที่ตั้งอธิษฐาน, แม่ทัพ ๑๘ คน กับพลทหาร ๘๐,๐๐๐ ก็คงไปเกิดในนรกด้วย, เป็นตุลาการผู้ช่วยบ้าง ผู้คุมบ้าง เพชฌฆาตบ้าง. กนิษฐภคินี (ยมี) เป็นผู้ควบคุมนักโทษฝ่ายหญิง. แต่พญายมกับบริวารต้องรับโทษบาปที่ทำไว้แต่ก่อนโดยมีปีศาจตน ๑ กรอกน้ำทองแดงลงไปในปาก ๓ ครั้งเสมอไปทุก ๆ ๒๔ ชั่วโมง จนกว่าจะสิ้นกรรม แล้วจึงจะได้ไปเกิดเป็นท้าวสมันตราช.

หัยครีพ

อ้อนวอนบูชา, แสดงว่ารับบูชา.

จะได้ยินเสียงร้องเหมือนม้า มีรูปร่างมากเศียรมากกร เหมือนอย่างธรรมบาลอื่น ๆ.

(๗) มหากาล ผู้นี้เปนทั้งธรรมบาลและยิดัม, มีรูปร่างหลายประการล้วนมีเศียรมีกรมากตามเคย, แต่สีกายดำ.

(๘) ยมานตกะ คือปางหนึ่งของพระมัญชุศรี ซึ่งอวตารมาปราบพระยมธรรมบาลที่ส่.

ยมานตกะ บางทีมีเศียรเปนโคอย่างพระยม, แต่มากเศียรมากกรไม่แพ้ผู้อื่น.

นาถ หรือพญายักษ์

นาถเปนจำพวกเสนายักษ์ชะนิดดุร้าย, ซึ่งนิกายลามะย่อมเลือกสรรตนใดตนหนึ่งขึ้นเปนผู้บ่องกันนิกาย, นาถนี้กล่าวว่ามีอยู่ ๗๕ ตน, มีชื่อและรูปร่างหน้าตาต่าง ๆ กัน.

ฑากินี

ฑากินี ตามลัทธิฮินดู เปนโขมดผู้หญิงจำพวกหนึ่ง เปนบริวารของนางกาลี (พระอุมา); ส่วนตามลัทธิลามะว่าโดยมากเปนชายาของธรรมบาลที่ชั้นเดิมเปนยักษ์และนาถ, มีจำนวนด้วยกันเปนนางทั้งแปด, ชื่อและลักษณะเปนดั่งนี้:

(๑) ลาสยา ผิวขาวถือกะจกเงา

(๒) มาลา ผิวเหลืองถือพวงลูกประคำ

(๓) ศีตา ผิวแดงถือพิณ

(๔) ครรม (ภาษาถิเบต, สำสกฤตไม่มี) สีเขียว ในท่ารำ

(๕) ปุษปา ผิวขาวถือดอกไม้

(๖) ธูปา ผิวเหลืองถือหม้อบูชา

(๗) ทีปา ผิวแดงถือโคม

(๘) คันธา ผิวเขียวถือแข่กันน้ำหอม

ทวยเทพ ฯ ล ฯ

ทวยเทพในลัทธิฮินดูย่อมมีอยู่บริบูรณ์ ในลัทธิลามะ, แบ่งออกคร่าว ๆ ตามแบบของถิเบต

(๑) เทพ, (๒) นาค, (๓) ยักษ์,

(๔) คนธรรพ์, (๕) อสูร, (๖) ครุฑ, (๗) กินนร, (๘) มโหรัค (มีลักษณะเปนสัตว์เลื้อยคลานอย่างงูใหญ่). ทวยเทพนั้นมีจำนวน สามสิบสามเหมือน อย่าง อินเดียสมัยเวทซึ่งรวมทั้งรุทร ๑๑ วสุ ๘ อาทิตย์ ๑๒. เทพเหล่านี้มีลักษณะทรงเครื่องเหมือนกษัตริย์, ประทับเหนือดอกบัว. ถ้าเปนเทพชั้นใหญ่กว่า, ก็จัดให้เปนเทพประจำทิศ หรือโลกบาล คือ:—

ตะวันออก	อินทร
ตะวันตก	วรุณ
เหนือ	กุเวร
ใต้	ยม
ตะวันออกเฉียงเหนือ	อีส
ตะวันออกเฉียงใต้	อนันต์
ตะวันตกเฉียงเหนือ	มรุต
ตะวันตกเฉียงใต้	นิรฤติ
ท่ามกลาง	พรหม

นาคนั้นแบ่งออกเปนสี่พวก คือ (๑) นาคสวรรค์ มีหน้าที่เฝ้าวิมานเทวดา, (๒) นาคกลางหาว มีหน้าที่ให้ลมให้ฝน, (๓) นาคโลกบาล มีหน้าที่รักษาแม่น้ำลำธาร, (๔) นาครักษาขุมทรัพย์. นาคเหล่านี้ แต่ละพวก มีกษัตริย์อำมาตย์ราษฎร ถือพระพุทธศาสนาและไม่ถือ อย่างเดียวกับมนุษย์. พวกที่ถือพระพุทธศาสนา จะไม่ถูก ครุฑ รบกวน ทำร้ายเลย.

นอกจาก ที่กล่าว มาแล้วยังมีพวกผีปีศาจซึ่งถือเขตแบ่งไว้มากมายหลายชะนิด ควรนำเอามากล่าวไว้บ้าง คือ:— เปรต, กุมภัณฑ์, ปีศาจ, ภูต, ปูตัน, กัตปูตัน, อนุมาท, สกันท, อัปสมาร, ฉายา, รากษส, เรวดีครหา, สกุนิครหา, พราหมรากษส, เหล่านี้บางชื่อไม่ทราบว่าเปนอะไร

จ้าวผีและภูตผี

จ้าวผี มีตำแหน่งเปนผู้พิทักษ์รักษาในหัวเมืองและตำบล หมู่บ้านอย่างจ้าวพ่อจ้าวแม่, แบ่งออกเปนแปดชะนิด คือ (๑) เทพารักษ์เปนผู้ชายล้วน ผิวเนื้อขาว ตามปกติไม่ดุร้าย; (๒) จ้าวผี เปนผู้ชายล้วน ผิวเนื้อแดง, มักจะเปนลามะที่มีใจไม่สันโดษ ตายไปเปน, ชอบสิงอยู่ตามวัด; (๓) ปีศาจ ผู้ชายล้วน ผิวเนื้อดำ มีอุปนิสสัยดุร้าย, พวกที่ทำร้ายลัทธิลามะย่อมไปเกิดเปนปีศาจจำพวกนี้, ต้องเซ่นบวงสรวงด้วยสุกรจึงจะไม่ทำรังควาน; (๔) ปีศาจประจำดาวพระเคราะห์ ผิวเนื้อผ่านขาว; (๕) ปีศาจพุงพลุ้ย ผิวเนื้อม่วงแก่; (๖) ปีศาจกินคน; (๗) พญาปีศาจหรือจ้าว ผิวเนื้อขาว, พวกวิรบุรุษย่อม

หนังสือพิมพ์ไทยเขษม

เสฐียรโกเศศ และ นาคะประทีป กันย์

ไปเกิดเปนยีศาขำพวกนี้ (เช่นข้าวกวนอู); (๘) นางยีศาขเรียกว่ามะโม ผิวเนื้อดำ, เปนข้าวแห่งโรคภัย, บางทีก็เปนเมียของยีศาขพวกต้น แต่จะเอาแน่ไม่ได้นัก.

ยังมีผีอีกชะนิดหนึ่งเปนผีประจำบ้าน ซึ่งเปนชะนิดเดียวกับข้าวประจำครัวไฟ (ข้าวซัน ในลัทธิเต้าสือของจีน ที่เตาไฟของจีนจะเห็นปักชูป และ บางที ก็เขียน เปน อักษรไว้บูชา). ข้าวผีชะนิดนี้ ชาวถิเบตเขียนเปนรูปหน้าสุกรสวมเสื้อรุ่มร่าม, มีอุปนิสสัยไม่อยู่เปนที่, ย้ายที่อยู่ในบ้านตามฤดูกาล. เพราะฉะนั้น เจ้าของบ้านจะต้องระวังอยู่เสมอ: ที่ใดถึงกำหนดจะเปนที่อยู่ของข้าวผี, จะต้องระวังอย่าให้มีสิ่งของเข้าไปวางไว้, จะปิดกวาดหรือกระทบกระเทือนไม่ได้, จะเปนเหตุให้โกรธทำให้ตายได้. ด้วยเหตุฉะนี้ แขกที่ไปหา, เมื่อเห็นที่ตอนใดในบ้านว่างเปล่าอยู่, ก็จงระวังอย่าเอาหมวกหรืออะไรไปวาง, จะเกิดความเดือดร้อนทำให้ ข้าวโกรธ. กำหนดที่อยู่ของข้าวผี ในเดือนที่หนึ่ง ที่สอง อยู่กลางบ้าน, เดือนที่สามที่สี่อยู่ที่ธรณีประตู, เดือนที่ห้ายืนอยู่ใต้ชายคา, เดือนที่หกยืนอยู่ที่มุมบ้านทิศตะวันตกเฉียงใต้, เดือนที่เจ็ดที่แปดยืนอยู่ใต้ชายคา, เดือนที่เก้าที่สิบยืนอยู่ที่สามขาเตาไฟ, เดือนที่สิบเอ็ดสิบสองยืนอยู่ที่เตาไฟซึ่งจัดรับรองไว้: ในตอนนี้เรียกว่าข้าวเตา. อาการที่คลาดย้ายไป เกี่ยวกับ ฤดูกาลเหมือนกัน: ที่ออกไปยืนอยู่นอกบ้าน เปนฤดูร้อนจัด, อยู่ใกล้เตาไฟในฤดูหนาวจัด.

ข้อที่ต้องคอยระวังอย่าให้ข้าวโกรธมีดังนี้:—

ในเดือนที่หนึ่งที่สอง เมื่อข้าวอยู่กลางบ้าน อย่าเอาอั้งโล่เตาไฟไปวางไว้ในที่นั้น, ให้เลื่อนไปวางมุมห้อง และอย่าเอาซากศพไปเก็บไว้ที่นั่นด้วย. เมื่อข้าวอยู่ที่ประตู, ห้ามไม่ให้ผู้เปนเจ้าบ่าวเจ้าสาวเข้ามา และออกไป, จะหามศพเข้ามาและออกไปก็ไม่ได้เหมือนกัน. ถ้าเปนความจำเปน ที่เจ้าบ่าวเจ้าสาวหรือศพจะต้องผ่านเข้ามาและออกไปทางประตู, ไม่มีประตูรูช่องหน้าต่างอื่นจะเข้าออกได้; ต้องเอาแป้งมาปั้นเปนรูปม้าหนึ่งตัว รูปจามรีหนึ่งตัว, ให้เอาหนัง และขน ของสัตว์สองชะนิดนี้ แทรกไว้ในรูปแป้ง, ไปวางไว้ที่ประตูพร้อมทั้งน้ำชาและสุรา (เหล้ายาปลาปิ้ง) เปนเครื่องพลีบูชา, อัญเชิญให้ข้าวมานั่งบนรูปแป้งที่จัดไว้ให้เปนพาหนะ ให้ปลดบานประตูออกเอาไปไว้นอกบ้าน. เมื่อเจ้าบ่าวเจ้าสาวหรือศพผ่านเข้ามาหรือออกไปแล้ว, จึงจะมาติดบานประตู

ใหม่ได้.

เมื่อข้าวประจำอยู่เตาไฟ, ห้ามไม่ให้เคลื่อนย้ายซ่อมแซมเตา, จะทำพิธีแต่งงานหรือมีศพอยู่ในบ้านไม่ได้. ถ้ามีแขกมาหา, ใช้ผ้ายังเตาไฟไว้. แล้วอ่านมนตร์เพื่อวิงวอนไม่ให้ข้าวโกรธ. ถ้าข้าวอยู่ที่ระเบียงบ้าน, ไม่สู้มีกังวล, นอกจากระวังอย่างเช็ดล้างหรือซ่อมแซมส่วนนอกของบ้านเท่านั้น. เพื่อเปนการป้องกันตัว, ถ้าสงศัยว่าข้าวจะโกรธเคือง ก็ให้ไปนิมนต์ลามะมาทำพิธีแก้รังควานให้ปีละครั้ง.

นอกจากข้าวผิและผิดังได้กล่าวแล้ว, ยังมีผิประจำกายมนุษย์อยู่คนละหลายตน (เจตภูต?) กับผิอื่น ๆ อีก เพราะฉะนั้นบรรดาพวกผิยักษ์ ในถิเบตดูเหมือนจะมีมากที่สุด, เพียงเล่าแต่ย่อ ๆ มานี้ ยังรู้สึกว่ายืดยาวมากอยู่แล้ว. แต่อย่างไรก็ดี ลักษณะของผิเปนส่วนมาก ก็มีอยู่ในประเทศอื่น ๆ เหมือนกัน: น้ำถึงไหนปลาถึงนั่นฉันใด, คนถึงไหนเทวดาหรือผีก็ถึงนั่นฉันนั้น, หากแต่เราชิน, จึงไม่สู้รู้สึกว่าของเราเปนของแปลก. เพราะฉะนั้น ผีที่ถิเบต จึงไม่เปนสิ่งที่แปลกอะไร, นอกจากทำพิธีกันเสียยุ่งยิ่งไปเท่านั้น.

รูปพระอรหันต์: ในลัทธิลามะ แบ่งออกเปนอรหันต์ชาติอินเดียพวกหนึ่ง, อรหันต์ชาติถิเบตมิชาติตาดมงคล และจีน แทรกอยู่ข้างอีกพวกหนึ่ง. รูปพระอรหันต์ตามปกติมักทำรัศมีวงรอบเศียร. ถ้ามีรูปศิษย์อยู่ด้วย, ก็ทำรูปพระอรหันต์มีขนาดโตกว่ารูปศิษย์.

พระอรหันต์ที่เปนชาติอินเดียคือ พระมหาสาวกสิยองค์:— ที่นับถือว่าเด่นอยู่ในลัทธิ เช่น พระสารีบุตร และพระมหาโมคคัลลาน์, ตามปกติสร้างเปนรูปยืนถือบาตรและไม้เท้า; บางทีก็เปนท่าประณมมือบูชาพระศากยมุนีพุทธเจ้า. ถัดมามีพระมหากาศยปผู้เปนประธานในประถมสังคายนา, พระอุบาลี, พระสุภูติ, และพระอานนท์พุทธอุปัฏฐาก.

พระอรหันต์ชาติถิเบตมิชาติตาดมงคลและจีนแทรกอยู่ข้างคือ พระเถระผู้ไปแผ่พระศาสนา ๑๖ องค์. พระเถระ ๑๖ องค์นี้ ที่เกิดภายหลังพุทธกาล ก็มีอยู่หลายองค์. ภายหลังจีนเติมพระเถระชื่อ ธรรมตราต และฮั่วยังเข้าด้วยอีกสององค์ รวมเปนสิบแปด, ให้ชื่อว่า จับโป๊ยล่อหั่น คือพระอรหันต์สิบแปด. พระอรหันต์เหล่านี้ สร้างเปนรูปมีวัตถุต่าง ๆ เปนเครื่องหมายประจำองค์ (ดูได้ที่วัดมังกรกมลาสน์), มีรายนามย่อ ๆ ต่อไป

เสฐียรโกเศศ และ นาคะประทีป กันย์

น้ :—

(๑) อังคิรชะ (เกิดจากแขน) ถือหม้อเผากำยาน ของหอม และแส้ บัด ขน หางโค, ไปประกาศศาสนายังแดนเขา เตเส อยู่รอบสระ มันโสรวร หรือยนยอดเขาไกลาส

(๒) อชิต (ไม่มีใครชะนะ) เปนฤษี บำเพ็ญฌานอยู่เขาอุสิร

(๓) วันวาส (อยู่ป่า) ถือแส้ บัด หางโค ไปสู่แดนเขาเจ็ดลูก (สัตตบริภัณฑ์)

(๔) กาลิก (ตามเวลา)มี ตุ้มหูทองเปน เครื่องหมาย ไปสู่แดนตามรทวีป

(๕) วัชรบุตร (ลูกแห่งสายฟ้า) ถือแส้ บัด ไปลังกาทวีป

(๖) ภัทร (เจริญ) ถือสมุดหนังสือ ไปยมุนาทวีป

(๗) กนก วัตส (ลูกโคทอง) ถือข่ายมณี ไปสู่ยอดเขาหญ้าฝรั่นแควันกัษมีระ

(๘) กนก ภารัทวาช ไปสู่ปรโคธานย ทวีป

(๙) วกุล ถือพังพร (นกุล) ไปสู่ อุตตรกุรุทวีป

(๑๐) ราหุล ถือมงกุฎมณี ไปสู่ ปริยังคุทวีป

(๑๑) จูฑปันถก ไปสู่เขาคฤธรกูฏ

ในแควันมคธ

(๑๒) ภรัทวาช ถือหนังสือและยาตร ไปสู่ภาคตะวันออกแห่งแควันวิเทห

(๑๓) ปันถกะ ถือหนังสือ

(๑๔) นาคเสน ถือแจกันและไม้เท้า องค์นี้มีปรากฏในหนังสือมิลินทปัญหา

(๑๕) โคปก ถือหนังสือ ไปสู่ภูเขาทิหุ

(๑๖) ไม่มีชื่อในสังกฤต ถิเบตให้ชื่อว่า มิปเยท ไปสู่เขาหิมาลัย ;

ที่เพิ่มขึ้นในภายหลังคือ :—

(๑๗) ธรรมตราตะ หรือธรรมตล ถือแจกันและแส้ บัด หลังแยกหนังสือ มองดูพระพุทธรูปอมิตาภะ, เปนคฤหัสถ์ เพราะฉะนั้นจึงมีผมยาว, เกิดที่คันธาร เปนบิตุลาของวสุมิตร, และเปนผู้รจนาคัมภีร์อุทานวรรค และสังยุกตาภิธรรมศาสตร

(๑๘) ฮั่วชัง เปนชื่อจีนแปลว่าภิกษุมีย่าม และเปนทานบดีแก่สานุศิษย์, มักทำเปนรูปคนใจดีในท่านั่งอ้วนใหญ่พุงพลุ้ย, มีเครื่องหมาย คือถุง และลูกประคำอยู่ในมือขวา ถือผลท้อในมือซ้าย, มีชีศาน้อยเล่นอยู่รอบตัว, บางทีรูปนี้ก็เรียกว่า พระไมเตรย (พระสังกัจจายน์ ?)

พระอรหันต์ ทั้งสิบแปดนี้ ข้างจีนและ

ญี่ปุ่นมีชื่อและลักษณะผิดเพี้ยนไปบ้าง. นอกจากนี้ ยังมีคณาจารย์ในมหายานที่ยกขึ้นเป็นอรหันต์ เป็นที่เคารพบูชาของลามะ มี อัศวโฆษ นาคารชุน อารยเทพ กุมารัล อศงค์ วสุพันธ์ ธรรมกิรติ จันทรกิรติ เป็นต้น, และเติมศานตรักษิต และอติศ เข้าด้วยในจำพวกอรหันต์รุ่นหลัง.

นักสิทธ์

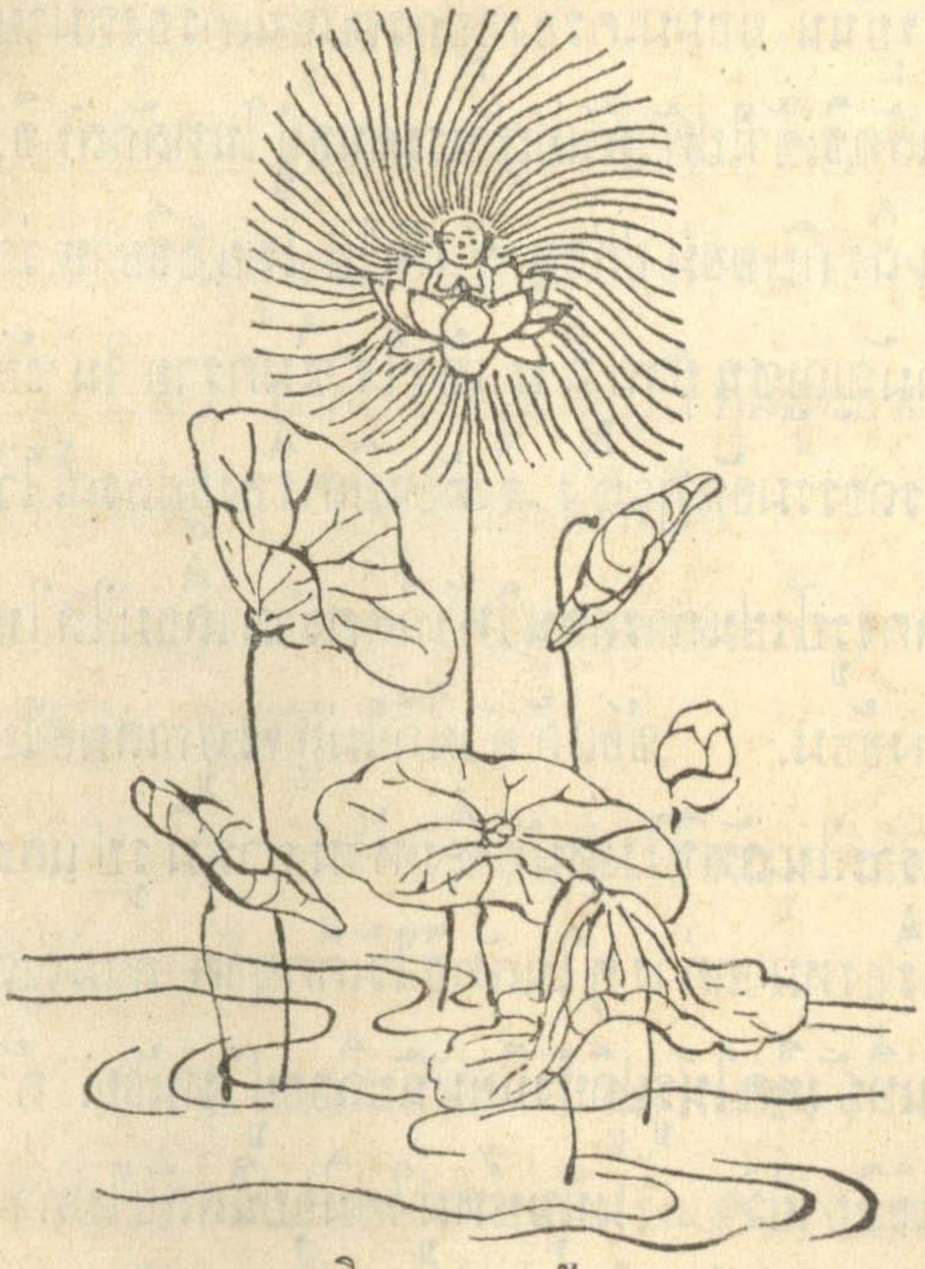
สิทธ์หรือมหาสิทธ์ (ซึ่งเราเรียกว่าสิทธาจารย์ และหมายความว่า ฤษี ตามลัทธิฮินดู) เป็นภิกษุอาจารย์ในอินเดียของพุทธตันตระ. ลามะยกย่องนับถือมาก ว่าเป็นผู้มีฤทธิ์บังคับภูตผีปีศาจได้, มักสร้างเป็นรูปซึ่งไม่ได้ปลงผมอย่างภิกษุสงฆ์ และมีเครื่องนุ่งห่มน้อยเต็มที. ในจำพวกมหาสิทธ์ ก็มีบ้างสมภพเป็นประธาน ซึ่งสร้างเป็นรูปนั่งแต่งตัวเป็นชาวอุทยาน, มือขวาถือวัชร, มือซ้ายถือกะโหลกมีโลหิตอาย, รักแร้ซ้ายหนีบตรีอันเป็นเทพศัสตราของพระยม. ยมนคมตรีเสียบศีรษะมนุษย์ซึ่งตัดมาใหม่ ๆ ๑, ศีรษะเหี่ยว ๑, และกะโหลก ๑, มีชายาประจำซ้ายขวาสำหรับถวายโลหิตและสุราใส่ในกะโหลกเป็นพลีบูชา. ข้างหน้ามีเครื่องบูชาเป็นส่วนต่าง ๆ ของซากมนุษย์. นอกจากนี้ ยังมีรูปเป็นอย่างอื่นที่มีลักษณะดุร้ายน่ากลัวอีกเป็นประการ; เพราะฉะนั้น จึงมีนามว่า พระผู้มีรูปกายทั้งแปด.

เครื่องอุปกรณ์และเครื่องหมายในลัทธิพิธี

บรรดาลัทธิศาสนาต่าง ๆ โดยมากในปัจจุบันนี้ ย่อมมีเครื่องอุปกรณ์เป็นเครื่องหมายในลัทธิเข้าไปพัวพันปะปนระคนอยู่ในหลักลัทธิ, จนถึงกับยอมปล่อย ๆ กันไป โดยอธิบายว่าสามัญญชนยากที่จะเข้าใจซึมทราบในข้ออรรถธรรมอันลึกซึ้ง จึงต้องมีเครื่องอุปกรณ์ไว้แสดงรูปเป็นการสอนให้เกิดความเลื่อมใสในทางอ้อม. ข้อแก้ตัวนี้ก็ไม่สู้จะถูกเสมอไป เพราะในลัทธิโมหมัทซึ่งห้ามการมีรูปและเครื่องหมายต่าง ๆ ในลัทธิไว้เด็ดขาด, สามัญญชนที่ยังติดในรูปก็ยังนิยมนับถืออยู่ไม่น้อย. ถ้าจะอธิบายว่า มนุษย์หมู่ใดมีอุปนิสัยไปทางศิลป, มนุษย์หมู่นั้น ก็ย่อมจะจัดให้มีรูปและเครื่องประดับเป็นเครื่องหมายเครื่องบูชาในลัทธิของตน: ดังนี้ จะแยบคายกว่า.

เครื่องหมายอันเป็นรูปที่เคารพบูชา ได้กล่าวไว้แล้ว. ในที่นี้จะกล่าวด้วยเครื่องหมายอย่างอื่นเป็นของถิเบต ซึ่งตามปกติ มีรูปยันตร์ รูปสัตว์ รูปต้นไม้หรือรูปอื่น ๆ.

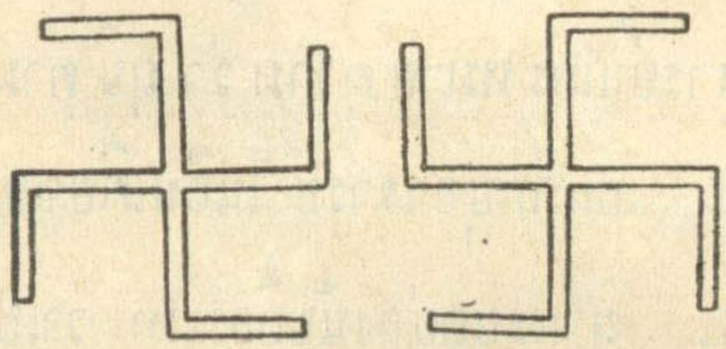
ในลัทธิลามะ มีเครื่องหมายมากมายนัก โดยมากเอามาจากอินเดียและจีน, แต่แก้ไขดัดทอนรูปเหล่านั้นให้เหมาะกับลัทธิ. ที่เป็นของถิเบตแท้มีน้อย และมักเป็นชะนิดที่ทำขึ้นอย่างง่าย ๆ, ไม่วิจิตรเหมือนของอินเดียและจีนซึ่งเจริญด้วยศิลปแล้ว.

เกิดจากดอกบัว

ดอกบัว เป็นเครื่องหมายศักดิ์สิทธิ์ในลัทธิอย่างหนึ่ง (นี้เป็นต้นเหตุให้ฐานพระพุทธรูปมีบัวคว่ำบัวหงาย). บรรดารูปที่เคารพจะปรากฏว่าสถิตอยู่เหนือดอกบัวโดยมาก. ดอกบัวเป็นเครื่องหมายของฮินดูว่ามีกำเนิดทิพย์ เพราะดอกบัวเกิดในสระและโผล่ขึ้นเหนือน้ำเหมือนดั่งหนึ่งจะหลีกพ้นจากการแปดเปื้อนด้วยเปือกตม; เพราะฉะนั้น กำเนิดของอัจฉริยบุคคลผู้วิเศษจึงมักจะเกิดจากดอกบัวอย่างครุบุทมสมภพ.

เครื่องหมายตริรัตน ทำเป็นมณีรูปไข่สามดวง, เอาส่วนแหลมบั๊กลงเรียงให้เหลื่อมกันเพื่อให้เห็นสามดวงได้ชัด. และตริรัตนนี้มักมีรัศมีเป็นเปลวเพลิงล้อมรอบ.

สวัสติกะ

เครื่องหมายสวัสติก ซึ่งเป็นเครื่องหมายแสดงมงคลมีแพร่หลายไปในประเทศต่าง ๆ มาแต่โบราณ, ในลัทธิลามะ ถือว่าถ้าปลายหันเวียนไปทางขวา '(ทักษิณาวรรต), นอกจากเป็นเครื่องหมายแห่งมงคล, ยังเป็นเครื่องหมายแห่งชีวิตซึ่งเวียนกันไปไม่มีที่สิ้นสุด. นักปราชญ์ตะวันตกมีความเห็นว่าสวัสติก ออกมาจากคำว่า สุ อัสติ ในภาษาสังสกฤต ซึ่งแปลว่า ที่ดี; และมักจะเป็นเครื่องหมายประจำเทพอัคนี. ไมสองอันไขว้กันในรูปสวัสติก, กล่าวในภาษาสังสกฤต

ว่า อรณิ, เปนเครื่องหมายว่าถูกกันเกิดเปนไฟ. ในศาสนาชินเอาไปใช้เปนเครื่องหมายสำหรับ สุปรรศว ซึ่งเปนพระชินองค์ที่เจ็ดในลัทธิ. ในลัทธิยอนปะของถิเบตนำเอา

แก้วทั้เจ็ดของจักรพรรดิ

เครื่องหมายสวัสติกไปใช้เหมือนกัน, แต่เปลี่ยนรูปให้ปลายหันเวียนมาทางซ้าย (อุตราวรรต).

เครื่องหมายสัปตรัตน คือ เปนแก้วทั้งเจ็ด

มงคลแปดประการ

ของจักรพรรดิ. เครื่องหมายราชอิสริยยศเจ็ดอย่าง. อัษฎมงคล (มงคลแปดประการ) ถิเบตมี มัตสย (ปลาทอง), ฉัตร์, ศังข์, ศริวัตส (ยันตร์มงคล), ธวัช, กลัศ (คนโท), ปัทม, จักร, เครื่องบูชาแปดประการ มี (๑) กะจกซึ่งเทวภาสธรถวายพระพุทธเจ้าครั้งแสดงเทศนา, (๒) ปรอทอันเกิดจากสัตว์บางชะนิดหรือเกิดขึ้นที่คอช้าง (คุลิกา?) ซึ่งช้างประจำทิศถวายแด่พระพุทธเจ้า, (๓) เนยซึ่งธิดาชาวนาถวายแด่พระพุทธเจ้า และ พระองค์ประสาทมงคลให้, (๔) หญ้าคาซึ่งคนขายหญ้าถวายพระพุทธเจ้า, (๕) ผลมะตูมซึ่งพระพรหมถวายและพระพุทธเจ้าประสาทมงคลว่าเปนผลไม้ที่ดี

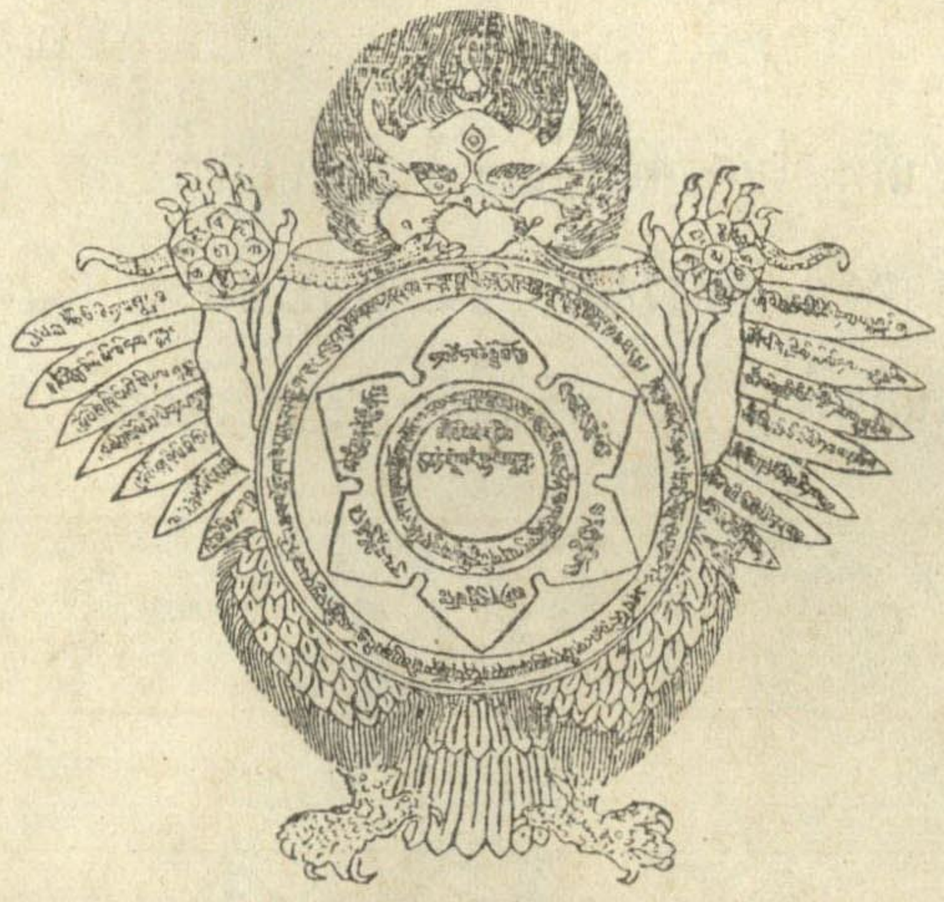

เครื่องบูชาแปดประการ

ที่สุด, (๖) ศังข์ซึ่งพระอินทร์ถวาย, (๗) ลิขริ (ไม่ทราบว่าอะไร) ซึ่งพราหมณ์ถวายและพระพุทธเจ้าตรัสว่าเปนความรู้อันล้น, (๘) หัวผักกาดขาวซึ่งวัชรปาณิถวาย ตรัสว่าเปนเครื่องบำราบยีศาจให้พ่ายแพ้ เครื่องหมายแห่งกามทั้งห้า (เบ็ญจกามคุณ). สิ่งที่กล่าวเหล่านี้ ถิเบต เขียน เปน รูป เครื่องหมายทั้งสิ้น.

เครื่องหมายที่นำเอาไปจากจีน คือ

ยันตร์รูปพระอาทิตย์ พระจันทร์ (เปนวงกลมแบ่งกัน ข้าง ละซีก คล้าย ตัวปลา กลืนกันอย่างตราแผ่นดินเกาหลี). ยันตร์แปดเหลี่ยม (โชัยข่วย ที่คู่กับรูปสิงห์โต). เต่าซึ่งในลัทธิของฮินดูและของจีนถือว่าเปนเครื่องหมายแห่งโลกานุโลก: กะดองมีสัณฐานคลุมเปรียบเหมือนท้องฟ้าครอบ, ท้องเต่าคือแผ่นดิน ซึ่งลอยเรื่อย อยู่ในน้ำ, และถือว่า

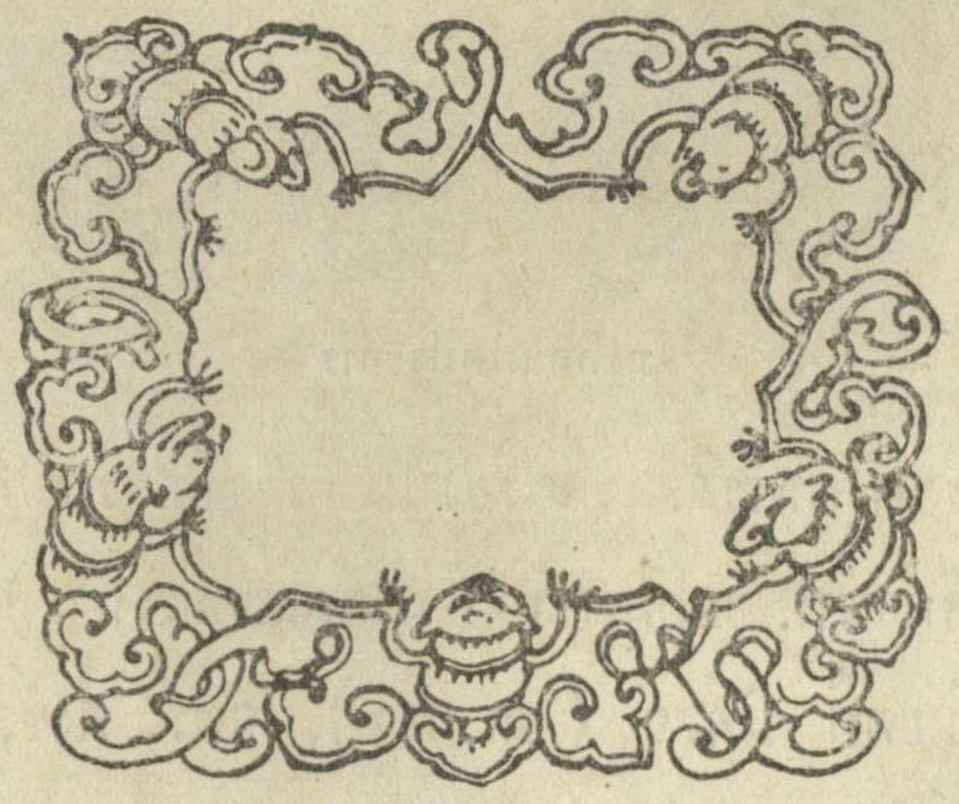

ยันตร์ครุฑ

ม้ามังกร

เต่ามีอายุยืนนานยากที่จะตาย. มังกร เอาเข้ารวมกันไปกับนาคของอินเดีย. ม้ามังกร (เล่งเบ๊) ซึ่งมักเขียนไว้ในชง (เห็นจะอย่างชงจระเข้ ซึ่งจีนเรียกว่ามังกรเหมือนกัน) ครุฑหรือหงส์ชะนิดหนึ่ง ซึ่งถือว่า หัวของนกนี้คือสวรรค์, ตาคือดวงอาทิตย์, หลังที่โค้งคือพระจันทร์, ปีกคือลม, ตีนคือแผ่นดิน, หางคือต้นไม้. เสือเปนเครื่องหมายที่มีมาในถิเบต ก่อน สมัยลัทธิลามะ, และมักจะมีรูปอยู่ในชงคู่กับชงม้ามังกร. ค้างคาวมักทำเปนค้างคาวกางปีก ห้าตัวเกี่ยว กันเปน วงสี่เหลี่ยม (เครื่องหมายซิ่ว), มักชอบยกไว้ที่เสือเครื่องยศของลามะชั้นสูง. ค้างคาวห้าตัวนั้นหมายถึงวาสนา (ฮก), ทรัพย์ (ลก), อายุยืน (ซิ่ว), สุขสบาย, และสงบ.

ค้างคาว

เครื่องหมายที่ใช้ตัวเลขแทนก็มี แต่มักเป็นเครื่องหมายของโหร, เช่น—

๓ = ภพทั้งสาม (กาม รูป อรูป)—คุณทั้งสาม—ไฟทั้งสาม—ภูเขา (ตามลักษณะอักษร ซัน หรือ ซัว ในภาษาจีน ที่แปลว่าภูเขา เขียนเป็นสามยอด)

๔ = ทะเลหรือทะเลสาป (เพราะจำเป็นต้องมีฝั่งล้อมทั้งสี่ด้าน)

๕ = เบญจกามคุณ—เบญจขันธ์—เบญจธาตุ

๗ = ฤษีทั้งเจ็ด

๘ = นาคทั้งแปด

๙ = ทรัพย์ทั้งเก้า (นพนิธิของท้าวกุเวร)

๑๐ = ทิศทั้งสิบ

๑๒ = พระอาทิตย์

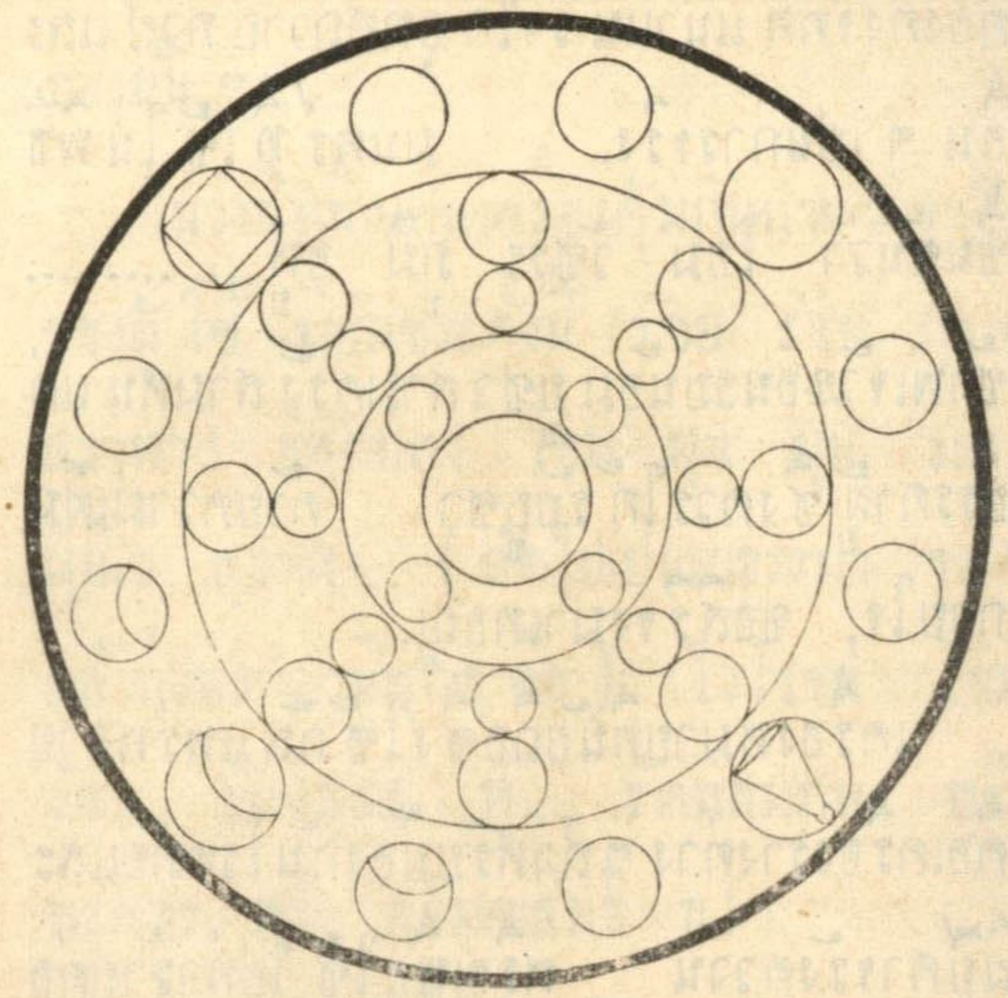
๒๔ = พระชินสิบสองค์

๓๒ = ฟัน (เพราะมีสามสิบสองซี่)

๐ = ท้องฟ้า (ว่างเปล่า)

มณฑล บูชา

ใน ประวัติ ว่า พระเจ้า อโศก มหาราช ได้อุทิศถวายชมพูทวีป อัน เป็น อาณาจักร ใน พระพุทธศาสนาถึงสามคราว, แล้วนำเอาพระราช ทรัพย์ มา ถ่าย ชมพู ทวีป ครบ สาม คราว (คล้ายกับของพระศิลาทิตย์ ดูภาค ๓ ตอน ๑). ลัทธิลามะก็ดู เหมือนจะ อนุวรรตน์ อย่างที่ พระเจ้าอโศกได้ทรงดำเนินมาแล้ว, แต่สิ่งอุทิศถวายของลามะยิ่งใหญ่กว่าของ พระเจ้าอโศก เพราะอุทิศถวายกันทุกวัดและทุกวัน, กล่าวคือ ขออุทิศถวายชมพูทวีปทั้งหมดตลอดจนอีกสามทวีปที่มีอยู่ในไตรภูมิ, กับทั้งสวรรค

มณฑลบูชา

เทวดามนุษย์ สรรพสัตว์ และทรัพย์ทั้งมวลที่มีอยู่. การอุทิศถวายของพระเจ้าอโศกแม้นไปข้างอุทิศถวายจริง ๆ, แต่ของลามะยกขึ้นเป็นรูปถวาย. ซึ่งในคติลามะถือว่าเป็นผลได้จริงไม่น้อยไปกว่าของ พระเจ้าอโศก.

พิธีถวายทำดังนี้ ให้เอาแขนหรือแขนเสื้อเช็ดถาด, เอาข้าวมาหนึ่งกำมือ โปรย

หอสมุดแห่งชาติ หนังสือพิมพ์ รัชกาลที่ ๗

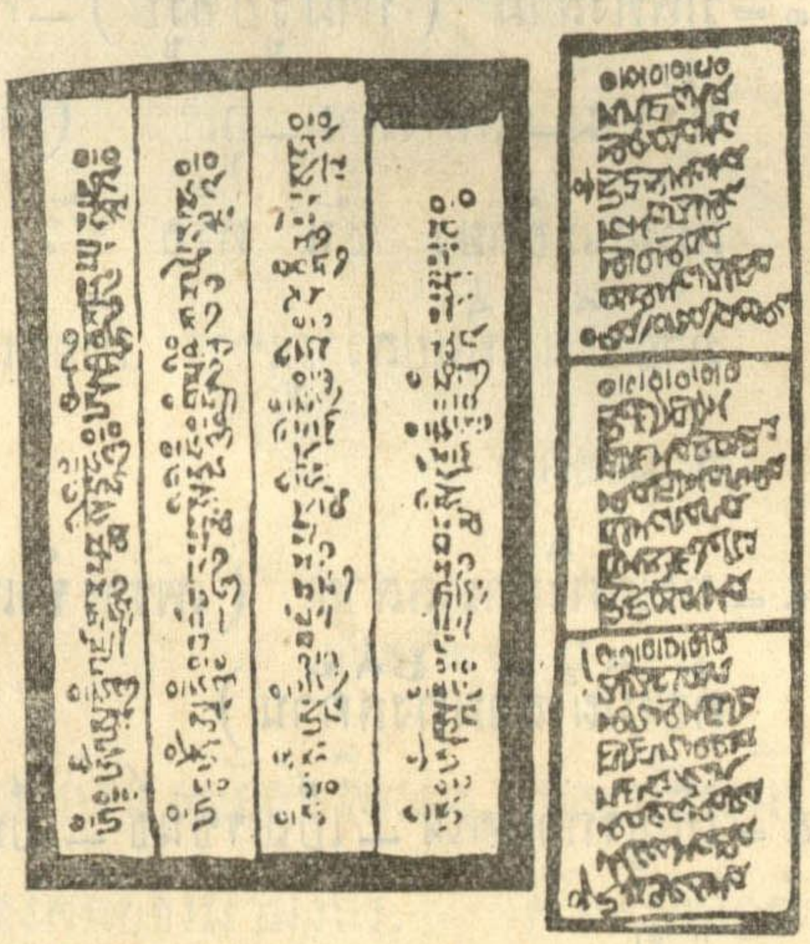
เสฺฐียรโกเศศ และ นาคะประทีป

ลงในถาดสมมุติเปนรากทองของทวีป, เอาแข้งมาขันเปนแผ่นวางลงไปสมมุติว่าเปนปลอกเหล็กรัดโลก, แล้วเอาก้อนข้าววางกลางสมมุติว่าเปนเขาสุเมรุแกนโลก, เอาข้าวสามสี่เมล็ดโรย สมมุติว่าเมล็ดหนึ่งเปน ๓๘ ส่วนของโลก, เวลาวางโรยลงเมล็ดใด ก็ให้ออกชื่อเสมอไป. ผู้มีหน้าที่ทำพิธีจะต้องตั้งจิตต์แน่วแน่ว่าได้อุทิศถวายทวีปและอื่น ๆ เปนการจริง. มนตร์ที่ใช้ในพิธีนั้นต้นว่า โอม วัชระ ภูมิ อหุ..... ข้าพเจ้าขอนอบน้อม บูชาสามครั้งสามหน แด่บรรดาผู้ซึ่งควรได้รับบูชา ด้วยความเต็มกายใจ, ขอสิริจงมาเทอญ.

เครื่องหมายที่นับถือซึ่งใช้กันแพร่หลาย คือเครื่องรางต่าง ๆ สำหรับป้องกันโรคภัยและผีปีศาจรังควาน หรือเพื่อใช้ไปทำร้ายต่อศัตรู. เครื่องรางเหล่านี้เขียนอักขระสังสกฤตเลอะ ๆ เลือน ๆ อ่านเกือบไม่ออก เรียกเปนว่ามนตร์, ชักเอามาจากคาถาในคัมภีร์ของมหายาน หรือของคัมภีร์ตันตระ. มนตร์ชะนิดนี้เรียกว่าธารณี. ที่จารึกอักขระลงแต่ย่อตัวเดียวก็มี ถือว่าเปนหัวใจหรือพืชของมนตร์. ถ้าวาดเปนลวดลายต่าง ๆ อย่างในลัทธิตันตระของฮินดู เรียกว่ายันตร์.

กันย์ ลามะมิ

เครื่องรางที่เปนมนตร์และยันตร์นั้น อยู่บริบูรณ์ไม่ขาดแคลน.

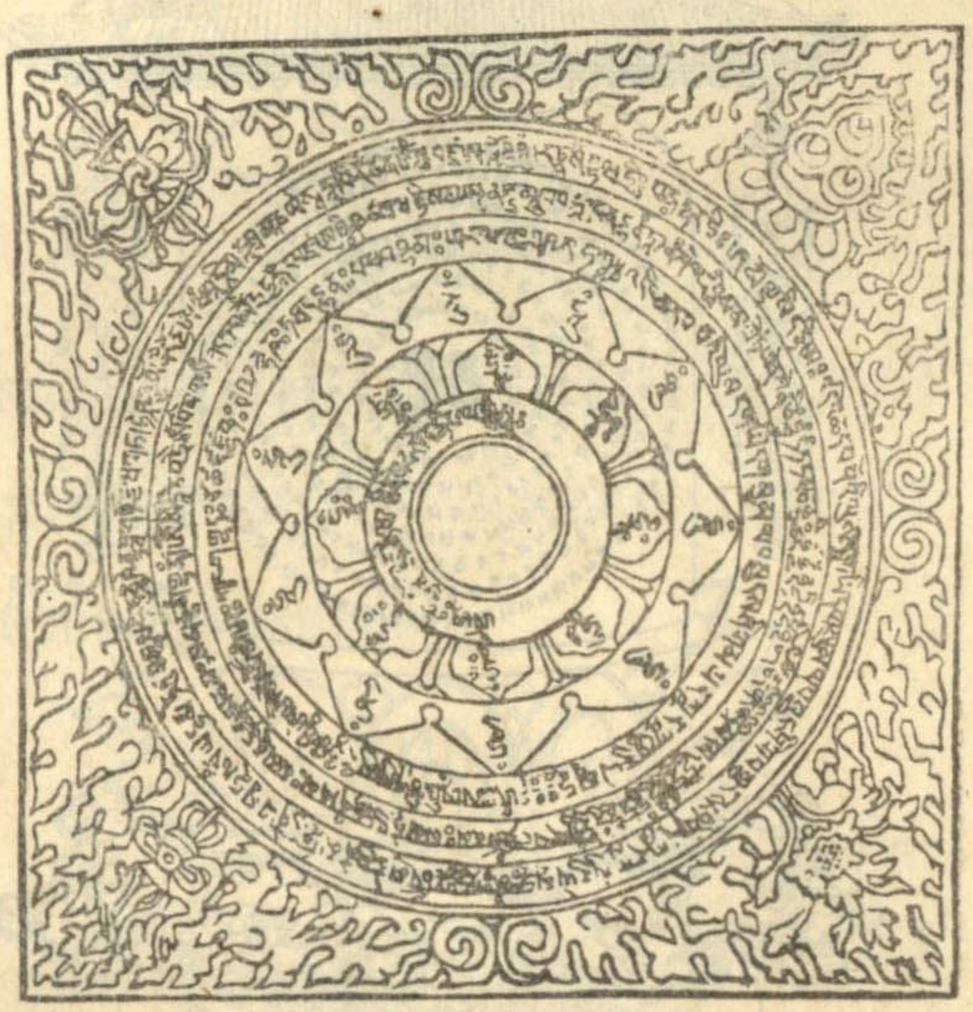

กระดายยันตร์

ยังมีกระดายยันตร์ชะนิดหนึ่งใช้กินแก้โรค (อย่างจีนเผากระดายฮู้แล้วกิน ซึ่งในยุโรปครั้งโบราณก็เคยมี). ที่ยิ่งขึ้นไปอีกก็มี ใช้ฉายรูปลงในกะจกเงา, เอาน้ำล้างบนกะจกแล้วกินแก้โรค. วิธีอย่างนี้ ไม่ใช่มีแต่ในถิเบต, กล่าวว่าที่ในประเทศ แคมเบีย ทวีปแอฟริกา, หมอในพื้นเมืองนั้น ตรวจดูคนไข้เสร็จแล้ว, เขียนอักขระอาหรับคัดจากคาถาในคัมภีร์โกหร่าน ลงในแผ่นไม้กระดานดำ, เอาน้ำล้าง, ส่งให้คนไข้กิน.

ยันตร์ต่าง ๆ โดยมากมักใช้เปนเครื่องรางประจำอยู่กับตน, โดยพับกระดายยันตร์

แล้วพันผ้ามัดเปนห่อเล็กผูกที่คอ. ที่บรรจุในกลักทองเหลือง เงิน ทองคำ และผึ่งเพ็ชร์พลอยก็มี. ที่เปนยันตร์ขนาดใหญ่ใช้ชิดไว้เหนือศิรษะในบ้าน (ฮู้ของจีนก็อย่างเดียวกัน). บางทีก็ชิดไว้ข้างฝา. ยันตร์เหล่านี้มีคุณอาจป้องกันสรรพภัยได้. ยันตร์ที่นิยมนับถือกันมาก คือยันตร์ชื่อหัวใจลามะ, เปนยันตร์อันยอดเยี่ยม, เพราะบรรจุสิ่งอันมีอำนาจยิ่งของมนตร์ลามะ. ยันตร์นี้ ทำเปนรูปสี่เหลี่ยม, ตามขอบเปนรูปกะหนกเปลว, ตรงมุมทั้งสี่มีรูปตริรัตน์ ดอกบัววัชระ และกะบี่ตำมวัชระ. ถัดปลายกะหนกเข้าไปมีวงกลมขนาดเท่ากันสามวง เรียงกันเข้าไปเปนลำดับ. วงที่สี่มีขนาดสองเท่าของวงนอก, ทำเปนลายกลีบบัวสิบกลีบ ตามกลีบมีอักระ. วงที่ห้าที่ถัดเข้าไปขนาดเท่ากัน มีกลีบบัวแปดกลีบ จารึกอักขระ. วงที่หกมีขนาดเท่ากับวงที่หนึ่ง, แล้วถึงวงกลางซึ่งเรียกว่ากลางใจดอกบัว เปนช่องว่างขนาดผ่ากลางราวหนึ่งนิ้ว, สำหรับจารึกแล้วแต่จะต้องการใช้เปนยันตร์เพื่อประโยชน์อย่างใด ก็มีอักขระที่จะต้องจารึกฉะเพาะการนั้น ๆ.

ยันตร์หัวใจลามะ

ในวงที่หนึ่งเปนเครื่องคุ้มกันกาย วาจา ใจของผู้ใช้ มีอักขระดังนี้ รัชย รัชย กฺรุเย สฺวาหา! อัตทยถ! โอม มุนิ มุนิ มหา มุนิเย สฺวาหา. (ถัดไปเปนเยธรรมา ฯลฯ แล้วถึงพระฌานิพุทธ คือ) ไวโรจน โอม วัชร อักโษภย หุ๋, รัตนสมภพ หฺริ, พรฺคุธร หฺริ, อโมฆสิทธิ อ!

อักขระในวงที่สอง—โอม! นม สมันต พุทธานำ, นม สมันต ธรรมานำ มน สมันต สังฆานำ, โอม สิตตพไตฺร. โอม วิมล, โอม ยัทกร, โอม พฺรหฺยริคร วัชร อุสฺ ตฺสิขัตส กฺรวรรติ สรรวยน มันต มูล วรรม หน ขนัมหา. นัมกิลนิพา มักไรเยน เกนิ รัตกรม—ตัมตต สรรพัน ราตฺสินฺ ภตฺสินฺ ทัชิ นฺทภินฺท ตฺสิริ ตฺสิริ คิริ คิริ มท มท

หอสมุดแห่งชาติ
ราชบัณฑิตยสภา
ไทยเขษม

เสฐียรโกเศศ และ นาคะประทีป

หุ๋ หุ๋ ผัต ผัต.

อักขระในวงที่สาม — รักษา กาย วาจา ใจ ของผู้ใช้ คือ:— นม รัชย รัชย กฺรุเย สฺวาหา (แล้วถึงตัวสระและพยัญชนะเหมือนอย่างสำสกฤต).

อักขระในวงที่สี่ (ในกลีบบัว)—หุ๋ หุ๋ ฯลฯ.

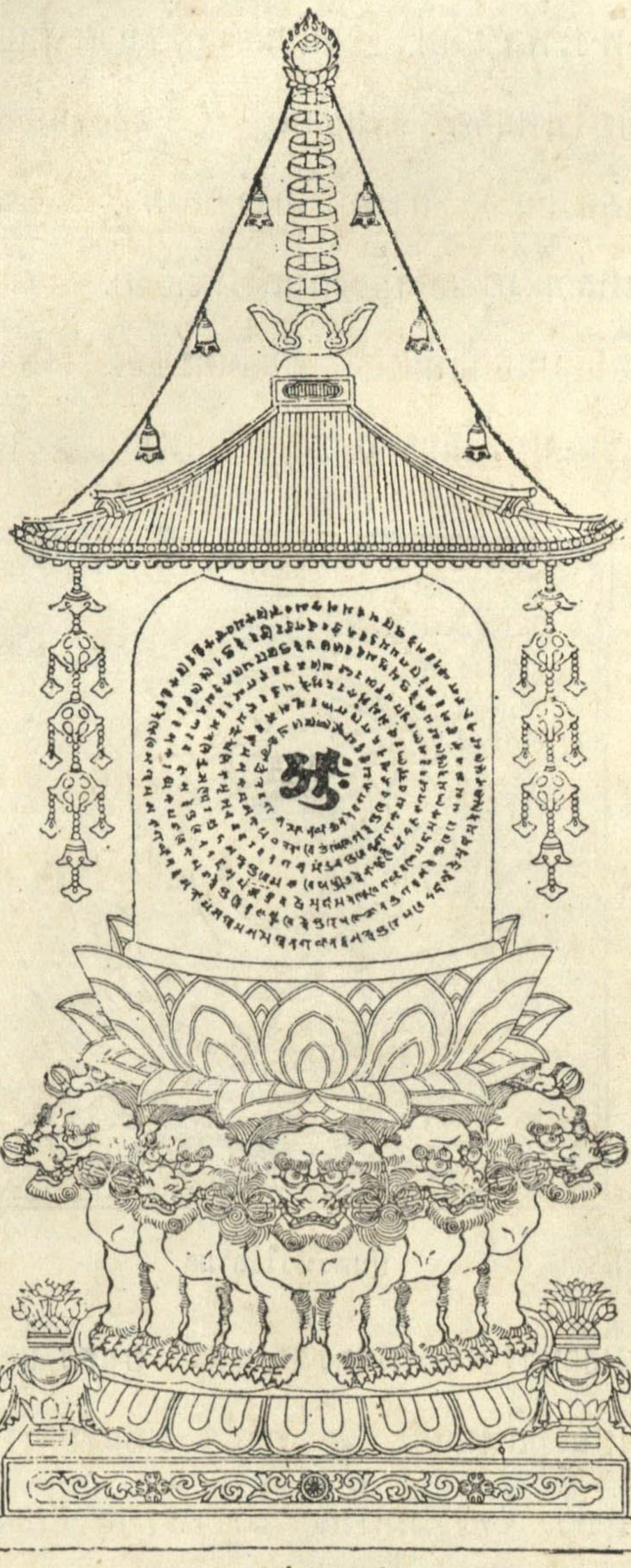
อักขระในวงที่ห้า—หฺริ หฺริ ฯลฯ.

อักขระในวงที่หก — โอม! อ! หุ๋! ! หฺริ! คฺรุ! เทว! ฑากินี! . สรรวสิทธิปล หุ๋! อ!

วงกลางมักใช้อักขระย่อไขว้กันเรียกว่า หัวใจหรือพืชของมนตร์.

ยันตร์นี้ใช้ประโยชน์ป้องกันตน เช่น กันอาวุธ เขี้ยวงาเล็บสัตว์ โรคภัยไข้เจ็บ ฯลฯ

นอกจากนี้ยังมียันตร์กันตัว อย่างอื่น ๆ อีกมากมายตลอดจนสำหรับทำร้ายศัตรู มีรูปร่อยเหมือนกัน. ยกตัวอย่าง ถ้าจะทรมานศัตรูให้เดือดร้อนหรือถึงตาย, ท่านให้เอา ดิน ที่มีรอยเท้าของ ผู้นั้น มา หนึ่งหยิบ, หรือถ้าได้ ดิน จากบ้าน ของ ผู้ ที่ถึง กับ ความฉิบหายแล้วได้ ยิ่งดี ให้เอาดินนี้ปนกับแป้ง เปนรูปคนขนาดเล็ก, เอาหนามเสียบหัว, เอาเข็มทองแดง เสียบ แถวหัวใจ และว่า คาถา โอม ฆเต ชัมโม หาโม หาทสัม, เวลา ว่าให้เลื่อนเข็มไปให้ตรงหัวใจโดยเร็ว ทำอย่างนี้บ่อย ๆ และนาน ๆ เรื่อยไป, ศัตรู

ยันตร์มัญชุศรี

นั้นจะต้องตายในวันนั้น. ถ้าจะไม่ต้องการให้ถึงตาย, ก็ให้ถอนเข็มและหนามออก

ยันตร์แมลงป่อง

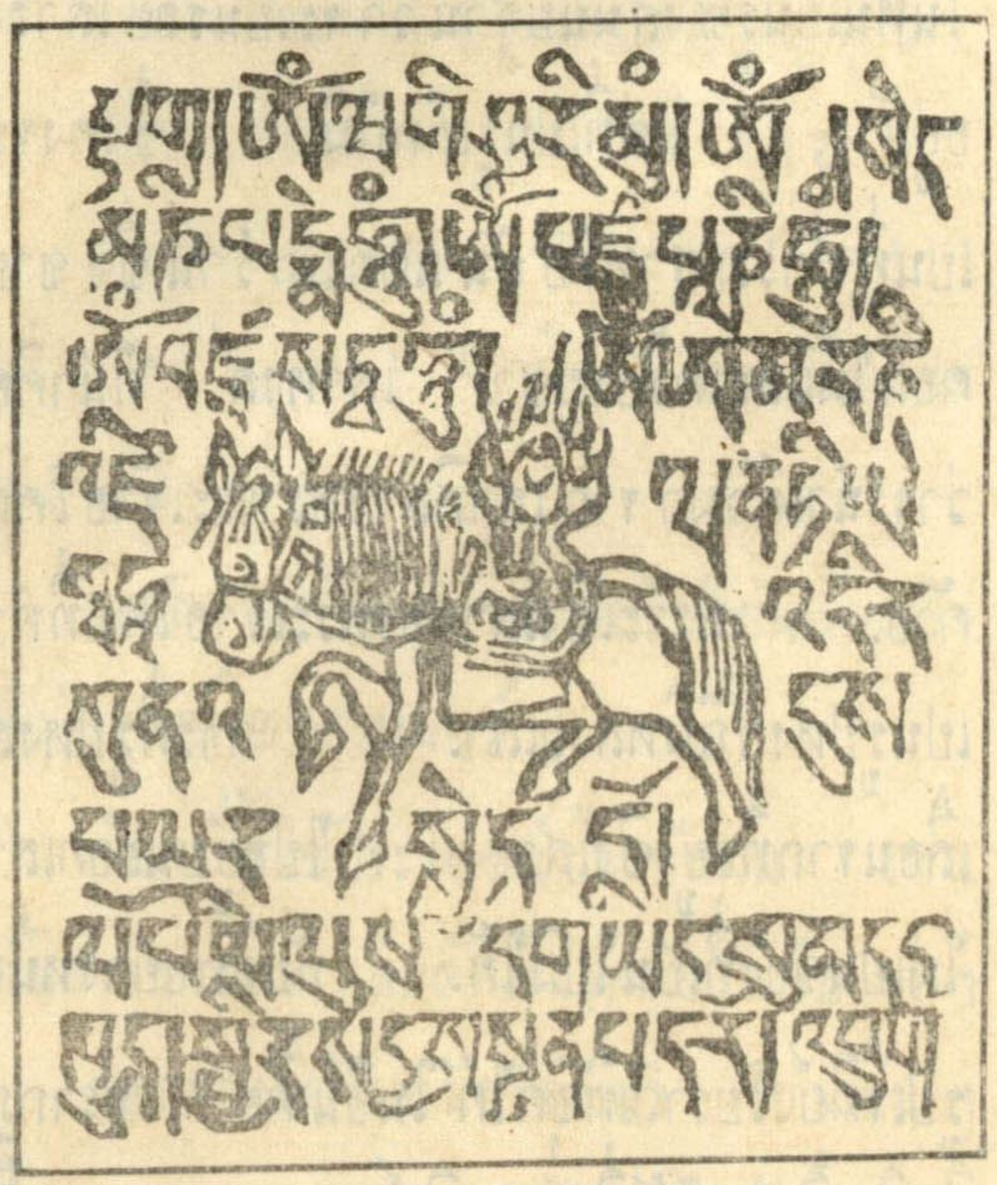
และเอาไปล้างเสีย, ศัตรูจะได้รับทุกข์ทรมานชั่วคราว, เมื่อถอนเข็มและหนามแล้วก็กลับหายเปนปกติ.

ธงมนตร์

พระเจ้าอโศกมหาราช ทรงสร้างเสาศิลาจารึกข้อธรรมคำสั่งสอน เพื่อประโยชน์แห่งผู้ได้ดูรู้อ่านนำเอาไปอนุสสรคำนึง ในทางสัมมาปฏิบัติ. น่าจะสันนิษฐานว่า ต่อมาพุทธศาสนิกมีความเลื่อมใส สร้างเสาจารึกคาถาต่าง ๆ ในพระศาสนา ถือว่าได้บุญย์แรงเหมือนอย่างพระเจ้าอโศกได้ทรงสร้างเสาศิลา, แต่เปลี่ยนเปนใช้เสาไม้เพราะคงจะไม่สามารถจะใช้เสาศิลาได้เหมือน อย่าง พระเจ้าอโศก ซึ่ง ทรง พระ ยรม เดชา นุ ภาพ เปน จักรพรรดิ. เสาเหล่านี้ไม่เปนของถาวร, จึงไม่ปรากฏคงเหลืออยู่. แต่มีเค้าให้เห็นว่า ในแว่นแคว้นมคธ, ซึ่งเปนที่มีพุทธเจดีย์, ซึ่งประชาชนพากันมากราบไหว้บูชา, มีรอยในหินเปนรูซึ่งสันนิษฐาน ว่า จะเปนรอย เสาของอยู่บ้าง, แต่ที่เปนรูเล็กก็มี, ซึ่งคงจะเปนที่ บักร่ม สำหรับ กัน แดด แก่ ร้าน ซึ่ง ขาย ดอกไม้และเครื่องบูชา. เสาหงส์ ก็น่าคิดว่าจะนำเค้ามา จาก เสาศิลาของ พระเจ้าอโศก ด้วย, เพราะเชิงเสาของพระเจ้าอโศกที่ทำเปนรูปหงส์ก็มีหลายเสา. การที่รูปหงส์เลื่อนจากที่อยู่เชิงเสา ไปอยู่บนยอดเสา ไม่เปนของที่เปนไปมิได้. กับอีกอย่างหนึ่ง รูปเจดีย์ โบราณที่ขุดได้ ในอินเดีย ปรากฏว่ามีของรัวผูกไว้ ที่ยอดเจดีย์. เพราะฉะนั้นธงมนตร์ของถิเบตที่ใช้ผูกไว้บนปลายเสา ก็น่าจะมีนัยมาอย่างเดียวกันกับข้างต้น. ธง นี้ถิเบตเรียกว่า ทะจะ ซึ่งคงจะแปร่งมาจาก คำธวัช ในสังสกฤตซึ่งแปลว่าธง. ถือกันว่าถ้าใครบูชาเสาธง ได้บุญย์แรงทั้งในส่วนตัว และประโยชน์ของประเทศชาติด้วย. เพราะฉะนั้น ถิเบตทุกคนจึงต้อง หาทาง ทำบุญย์ ชะนิดนี้ให้ได้อย่างน้อยครั้งหนึ่ง. กถาประโยคสุดท้าย

ที่จารึกอยู่ในธงมักเป็นคำว่า ขอให้พระธรรมของพระพุทธเจ้าเจริญ. นอกจากนี้ ธงมนตร์ยังเป็นเครื่องนำโชคลาภมาให้ด้วย.

ธงมนตร์ที่นำโชคลาภมาให้ แบ่งเป็นสี่ชะนิด คือ:—

ธงลุงตะ

(๑) ธงชื่อลุงตะ (ลุง=เล้ง=มังกร) เป็นธงมนตร์โดยแท้, รูปเกือบสี่เหลี่ยม, ยาวประมาณแต่สี่ถึงหกนิ้ว, ตรงกลางเป็นรูปม้าเทินดวงมณีอยู่บนหลัง. มักจะปักไว้ที่หลังคาบ้านหรือตามบริเวณที่อยู่. กถาที่จารึกไว้ในธง มีต่าง ๆ กัน แล้วแต่จะนับถือลามะที่ยกขึ้นเป็นชั้นพระโพธิสัตว์องค์ใด, ก็ใช้มนตร์บูชาลามะองค์นั้น; แต่รูปคงมีม้าเทินดวงมณีเป็นแบบเดียวกันหมด. ตรงมุมธงทั้งสี่ เขียนเป็นรูปหรืออักษรสัตว์สี่ชะนิด คือ เสือ สิห์ ครุฑ นาคหรือมังกร. ข้อความที่จารึกไว้ในธง นอกจากมนตร์บูชา ก็เป็นถ้อยคำขอความเจริญหรือขอสิ่งที่ปรารถนา.

(๒) ธงชื่อโจ เป็นธงขนาดแคบ แต่ยาวตั้งแต่แปดถึงสิบนิ้ว. ธงชะนิดนี้ มักผูกไว้ที่กิ่งไม้หรือที่สะพาน, หรือผูกไม้ไปปักไว้ยอดเขา. อักขระที่จารึก ก็เหมือนกับในธงชะนิดที่หนึ่ง แต่ไม่มีรูปม้าตรงกลาง. ชาวถิเบตที่ยากจน ไม่สามารถจะซื้อธงที่เขาพิมพ์ไว้ไปทำบุญย์, ก็ใช้เศษกระดาษเขียนชื่อปีเกิดของผู้นั้นลงไว้. แล้วเติมคำว่า ขอให้ม้ามังกรของตน (คือของผู้เข้าของธง) จงเจริญ. ผู้อยู่ในครอบครัวทุกคนต้องมีธงม้ามังกรไปปักไว้บนยอดเขาซึ่งอยู่ใกล้ในวันขึ้นสามค่ำทุกเดือน. ถ้าไม่มีเขาอยู่ใกล้, จะผูกไว้ที่กิ่งไม้ใกล้ลำธาร หรือผูกไว้ที่สะพานก็ได้. เวลาปักหรือผูก ต้องจุดธูปบูชา, แล้วเอาแป้งเมล็ดข้าวมางสะและเมรัย อย่างละน้อยไปเซ่นพลีผีศาจประจำยอดเขา, ใช้วิธีโปรยโดยรอบ, ปากก็ว่า "โส โส," มาเอาไปเถิด มาเอาไป

เถิด.

(๓) ชงชื่อคยัล ตสัน ทเสโม หรือ ชงชัย, เปนชงชะนิดเดียวกับข้างต้น, แต่กถาและรูปต่าง ๆ มากออกไปอีก. ถือว่านอกจากให้โชคลาภ ยังอำนวยความเจริญในจิตต์ใจร่างกายและอำนาจของผู้นั้นด้วย.

(๔) ชงขนาดใหญ่ชื่อคะลังโป สตัพรัยยัส แปลว่าซึ่งทำให้ใหญ่โตอย่างช้าง, ใช้ยึดไว้ที่ฝาผนังห้อง, หรือพับผูกไว้ที่คอเปนเครื่องราง, ตรงกลางชงเปนรูปวัชรไขว้และมีอักขระ และลวดลายพราวดำไปทั้งผืน. เวลาจะยึดชง ก็มีพิธีที่จะต้องทำเปนพิเศษ. ถ้าผู้ใดรู้สึกไม่สบายใจหรือโชคลาภอับ หรือถูกผีสิงกระทำ หรืออะไรต่ออะไร ควรยึดชงนี้, แล้วทำพิธีตามที่กำหนด แต่ไม่จำเปนต้องนำมากล่าวไว้ด้วย เพราะมีลักษณะคล้ายคลึงกับที่ได้เล่ามาแล้ว.

ลัทธิ พิธีบูชา

ลัทธิพิธีรีตอง ไม่มีอยู่ในพระพุทธศาสนาของเดิม, มีแต่เพียงว่า จะระลึกถึงพระคุณพระพุทธเจ้า พระสาวก, หรือสถานที่อันควรระลึกไว้ด้วยความเคารพ เช่นเจดีย์เปนต้น ก็ใช้การทำประทักษิณเวียนรอบ ขวาที่นับถือนั้นเปนการบูชา. การเวียนรอบขวานี้ มีอยู่ในลัทธิลามะ ซึ่งมีเครื่องอุปกรณ์ในการบูชามากมาย เช่นลูกประคำ หม้อเผา เครื่องบูชา ไม้เท้าฯลฯ, ตลอดจนการแต่งกาย และมีการแห่แหนกันเอิกเกริกเหมือนอย่างพิธีกงเต๊ก หรือพิธีในลัทธิโรมันคัถลิกของยาดหลวง.

พิธีในลัทธิลามะ ตลอดจนเครื่องอุปกรณ์ในพิธี ละม้ายคล้ายคลึงกับของยาดหลวง

อยู่ในลัทธิของประเทศต่าง ๆ ออกจะทั่วไป. มาภายหลัง การบูชาชะนิดนี้นอกจากบูชาพระพุทธเจ้า ก็ขยายออกไปถึงพระธรรมและพระสงฆ์ด้วย.

ภายหลังเมื่อ พระพุทธเจ้าปรินิพพานแล้ว, การแสดงความเคารพบูชาเพียงเท่านี้ น่าจะไม่เปนที่จุใจของผู้มีความเลื่อมใสแก่กล้า, จึงเกิดมีการพลีบูชาพระตรีรัตน เหมือนอย่างมีตัวตน เพื่อระลึกถึงพระคุณ. ต่อมาไม่ช้าการพลีบูชานี้ก็ขยายออกไปอีก, มีการบูชาพระสารีริกธาตุ พระปฏิมากรฯลฯ (อุทเทสิก), และเครื่องใช้สอยซึ่งเปน ปริโภคิก (บริโภคเจดีย์).

ต่อมาเมื่อถึงยุคมิลัทธิตันตระขึ้น การพลีบูชานี้ก็เกิดมีกำหนดกฎเกณฑ์ว่าจะต้องทำอย่างนั้น ๆ เช่นมีการหาฤกษ์กะนาฑีเปนต้น, แต่ไปนิยมบริบูรณ์ก็ในลัทธิลามะ ซึ่งมีเครื่องอุปกรณ์ในการบูชามากมาย เช่นลูกประคำ หม้อเผา เครื่องบูชา ไม้เท้าฯลฯ, ตลอดจนการแต่งกาย และมีการแห่แหนกันเอิกเกริกเหมือนอย่างพิธีกงเต๊ก หรือพิธีในลัทธิโรมันคัถลิกของยาดหลวง.

พิธีในลัทธิลามะ ตลอดจนเครื่องอุปกรณ์ในพิธี ละม้ายคล้ายคลึงกับของยาดหลวง

มาก จนชาวตะวันตกออกจะรวนเรใจ, ถึงกับลงความเห็นเอาว่า ถิเบต เลยนแบบไป จากขาดหลวงบ้างเปนแน่. แต่จะเลียนเอาไปมากน้อยเท่าไร ยังทราบไม่ได้แน่นัก, และขาดหลวงอาจจะเลียนแบบเอาไปจากลามะ ก็ได้บ้างเหมือนกัน. ที่สงสัยนี้ ก็มีเหตุผลอยู่, เพราะปรากฏว่าเมื่อในพุทธศกราว ๑๒๐๐ ปี ได้มีคณขาดหลวง ตั้งอยู่ใน ประเทศจีนทางตะวันตกติดต่อกับถิเบตอยู่แล้ว, ซึ่งเปนเรื่องที่แน่นอนมีพะยานหลักฐานยืนยัน, เพราะฉะนั้น ฝ่าย ขาดหลวง กับ ลามะ คงจะ พบปะ ติดต่อ กันบ้าง.

พระพุทธศาสนามีหลักอยู่ในข้อที่สั่งสอนให้คนประพฤติความดี, มิได้สั่งสอนพัวพันไปถึงผู้สร้าง. แต่นักบวชลามะถือคติไปเสียอีกอย่างหนึ่งว่า ตนมีหน้าที่จะต้องเกี่ยวข้องกับทวยเทพตลอดจนยักษ์ผีปีศาจ, เปนผู้ถือกฎแขนรกและสวรรค์, จนถึงมีคติว่า ไม่มีลามะอยู่เบื้องหน้า, สัตบุรุษก็เข้าถึงพระพุทธเจ้าไม่ได้. เมื่อความเชื่อเช่นนี้เข้าไปฝังอยู่ในประชาชนที่เปนคฤหัสถ์, เวลาจะประกอบกิจการใด ๆ จึงต้องทำพิธีพลียูชาเสียก่อน, จึงจะดำเนินกิจการ ๆ นั้นด้วยดี.

การพลียูชา ไม่มีกำหนดว่าจะต้องเปนสิ่งของใด ๆ, ผู้มั่งมีย่อมถวายตั้งแต่ของอันมีค่า ตลอดไปจนกะทั่งสิ่งที่ได้มาในการสงครามรวมทั้งอาวุธ เปนพลียูชา, แม้แต่ถวายไข่แด่พระพุทธรูป ก็เคยมี.

การชำระล้างกาย ถือว่าเปนข้อสำคัญในเริ่มต้นแห่งการทำพิธี, เพราะถือว่า ร่างกายสะอาดเปนเครื่องหมายภายนอกให้ฉายเห็นไปถึงภายในใจว่าสะอาดหมดจดด้วย. และการชำระล้างกายในพิธีของลามะ มีเพียงจุ่มนิ้วลงไปใน น้ำ, แต่ถึงเช่นนั้นก็ไม่ใช่มีเสมอไป, เพราะชาวถิเบตอยู่ในประเทศหนาวเปนชาวเขา, เรื่องสะบู่หรือน้ำไม่เปนสิ่งที่พึงปรารถนานัก.

ก่อนทำพิธี ลามะผู้มีพรรษาจะต้องทำกิจในพิธี คล้ายกับการทำเครื่องหมายกางเขนของคริสตังมาก, กล่าวคือ เอานิ้วมือหรือระฆังแตะหน้าผาก, ปากว่า โอม; แล้วแตะหน้าอก, ปากว่า อะ; แล้วแตะสะดือ, ปากว่า หุ. บางคนก็เติมคำว่า สฺวาหา. บางคนก็แตะไหล่ซ้าย, ปากว่า ตัม, แล้วว่า ยัม. ที่ทำเช่นนี้กล่าวว่าเพื่อให้กายวาจาใจเข้ารวมอยู่ในรูปหรือในเทพที่ตนกำลังจะทำการติดต่อด้วย.

ในการบูชาพระพุทธเจ้าและพระโพธิสัตว์

หนังสือพิมพ์ไทยเขษม

ะต้องดำเนิรพิธีเจ็ดประการโดยลำดับ. พิธีนี้เลียนมาจากพิธีของฮินดู, คือ :—

(๑) อัญเชิญ (อาวาหัน)

(๒) เชิญให้นั่ง (อาสน)

(๓) พลีด้วยขนมเสก ข้าว น้ำ ดอกไม้ ธูป ประทีป. ดนตรี, บางทีก็มีถวายมณฑลซึ่งได้เล่ามาแล้ว

(๔) ขัยสดุดีถวาย

(๕) กล่าวว่าพร่ำมนตร์โดยฉะเพาะ

(๖) สวดเพื่อประโยชน์แห่งความสุขของผู้ที่อยู่และผู้ที่จะมา

(๗) ขอพร

บทสรณคมน์ (ขอพึ่ง) ในลัทธิลามะขยายความไปจนถึงขอความคุ้มครองจากทวยเทพและยักษ์มาร. แสดงให้เห็นได้ว่าพระพุทธศาสนาในถิเบตออกจะเลื่อนไปไกลจากเดิมไม่น้อย จนสรณคมน์ของถิเบตจะเรียกว่าไตรสรณคมน์ไม่พอเสียแล้ว, เปนดั่งนี้ :—

ข้าพเจ้าทั้งหลาย โดยอาศัยลามะเปนที่ไปในเบื้องหน้า ขอพึ่งพระพุทธเจ้า

ข้าพเจ้าทั้งหลายขอพึ่งพระธรรม

ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอพึ่งทวยเทพ และทั้งบริวารซึ่งเปนผู้พิทักษ์ (ยิดัม) และทั้งฑากิณีและธรรมบาลผู้อยู่ในท้องฟ้า

ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอพึ่งลามะผู้ชะนะแล้ว ผู้อวตารจากสวรรค์ ผู้ทรงญาณความรู้และตันตระ

ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอพึ่งพระพุทธเจ้าสิบทิศ และพระอาทิพุทธสมันตภัทรพระพุทธเจ้ากับทั้งศักติของพระองค์

ต่อไปขอพึ่ง พระฌานิพุทธและพระฌานิโพธิสัตว์อันเปนสัมโภคกาย, พระมหาวัชรธรและ พระวัชรสัตว์ อันมีลักษณะ เปน ปกติ และโกรธแห่งนิรมาณกาย, พระชินศากยมุนี, วัชรปาณี, มริจิเทวี, อาจารย์ มัญชุศรีโพธิสัตว์, มหาบัณฑิตศรีสิงห, ชินสุต, มหาบัณฑิตกพิมลมิตร, ปัทมสมภพผู้เปนธรรมกาย, กับทั้งชายาผู้เปนอัปสรแห่งห้องอนาคตัสญาณ, พระเจ้าถิสรองเดตสันลัทธิราช, มยังยันผู้พยพระคัมภีร์อันเร้น, พระเถระผู้ชินะอันเปนสาวกของพระศาสดา, พระภิกษุณีสิงเหศวรี, ครูผู้ฉลาดล้ำพ้น, ธรรมนาถ, คยาพผู้เปนมายาสิงห, มหาสิทธิ ผู้ทำให้ดวงจันทร์อันมัวให้สว่าง, ศาสดากุมราช, พระเจ้าพิมลภาสกร, จันทรกีรติ, ฯลฯ ฯลฯ

การปลงอาบัติของลามะ กำหนดทำในที่ประชุมลามะเดือนละสองครั้ง. การปลงอาบัตินี้ ใช้ว่ารวมกันพร้อม ๆ ดั่งนี้

ณ ที่นี้ ข้าพเจ้าขอสารภาพบาป ซึ่งข้าพเจ้าอาจได้กระทำลงด้วยกายวาจาใจ, และด้วยความโลภโกรธหลง. ข้าแต่พระมหาวัชรธรลามะ และบรรดาพระพุทธเจ้าและพระโพธิสัตว์ทั้งสิบทิศ, ของได้สดับ. ข้าพเจ้ารู้สำนึกแล้วซึ่งกรรมอันเป็นบาป อันข้าพเจ้าได้กระทำลงตั้งแต่ปฏิสนธิมาจนบัดนี้, เช่นกระทำกรรมบาปสิบประการ และความรวนเรใจห้าประการ, ล่วงปฏิญญาแห่งความรอดพ้น คำสั่งสอนของพระโพธิสัตว์ คำปฏิญญาแห่งมนตร์ลับลบหลู่ และ ขาด ความ เลื่อมใส ใน พระตริรัตน ลบหลู่และขาดความเลื่อมใสในเจ้าอาวาสและอาจารย์ พรากจากพระศาสนาอันศักดิ์สิทธิ์และข้อสิกขาบทอันเลิศ ขาดเคารพแด่คณะลามะอันควรเคารพขาดเคารพในยิดามารดา ขาดเคารพในเพื่อนมนุษย์ ซื่อสัตว์แก่ตน. รวมความว่าในที่นี้ ข้าพเจ้าขอสารภาพแด่บรรดาวัชรธรลามะ พระพุทธเจ้าพระโพธิสัตว์สิบทิศ ซึ่งบรรดาบาปได้เกี่ยวกันมิให้ข้าพเจ้าบรรลุถึงสวรรค์อันเป็นที่รอดพ้น, และข้าพเจ้าขอปฏิญญาว่าจะไม่กระทำบาปเหล่านี้อีก.

พิธีต่ออายุในลัทธิลามะ ชาวตะวันตกรู้สึกว่าเป็นพิธีที่คล้ายคลึงกับของบาดหลวงมาก. ถ้าเคยเข้าไปดูพิธีของบาดหลวงเรียกว่ามิซาที่ทำในโบสถ์คริสตัง, จะรู้สึกว่าออกจากแบบเดียวกัน, และเข้าใจว่าคงจะเหมือนกับพิธีต่ออายุของพระญวนด้วย. พิธีต่ออายุของลามะทำในวัดใหญ่สัปดาห์ละครั้ง, เลือกทำในวันดี. มีสัตบุรุษไปชุมนุมกันมาก, เพื่อขอรับส่วนบุญอันเกิดจากพิธีนี้, เพราะจะทำให้หมดโรคภัยไข้เจ็บ มีอายุคงทน. ตามนิคมหมู่บ้านต้องทำพิธีนี้ อย่างน้อยปีละครั้ง. ผู้ใดมีอายุยืน, ก็ถือว่าได้รับส่วนมาจากการทำพิธีนี้. แต่ถ้ายังเกิดอายุสั้นพลันตาย, ก็กล่าวว่า เป็นเพราะผู้นั้นทำกรรมไว้ในชาติก่อนและชาตินี้ไว้มาก.

พิธีนี้ต้องบูชาพระโพธิสัตว์อมิตายุส หรืออุปรมิตเป็นประธาน ถือว่าเป็นพระพุทธเจ้าแห่งความมีอายุยืน. นอกจากนี้ยังมีเทพยางองค์ที่มีอำนาจ ประสาทความมีอายุยืนให้ได้ คือเทวีพี่น้องทั้งห้า ซึ่งเป็นชาวเขาสถิตอยู่บนหินเป็นนิรันดร, ดาราเทวีขาว, เทวีอุษณีสรานี, และพระยมซึ่งอาจประวิงวันตายได้.

ลามะ ผู้มีหน้าที่ ทำพิธี บูชา พระอมิตายุส และเทพเทวีซึ่งกล่าวแล้วเพื่อต่ออายุ จะต้องปรากฏว่าเป็นผู้มีความประพฤติ อย่างบริสุทธิ์ที่สุด และมักเป็นผู้ที่งดเว้นจากการเสพย์

มางสะและสุรา. ก่อนลงมือทำพิธีต้องถือศีลอดอาหารในระยะยี่สิบสี่ชั่วโมง ให้ได้เปนส่วนมาก, พร่ำบ่นมนตร์ของทวยเทพที่ประสาทความมีอายุยืนให้มากครั้ง, ได้ตั้งแสนครั้งยิ่งดี, และต้องทำพิธีสนานกายให้บริศุทธิ์. ตามพิธี จะต้องจัดเตรียมการอย่างอื่น ๆ อีกมาก เช่นจัดทำเมล็ดข้าวปั้นเสกและจัดเครื่องอุปกรณ์ในพิธี, กินเวลาจัดตั้งสองสามวัน. วิธีจัดดังนี้ —

มีแท่นบูชา เบื้องบนมีที่บัง ปักเปนลายมังกร บนแท่นมี :—

(๑) ลัสยุม หม้อน้ำมนตร์

(๒) ติยุม หม้อมีกะจกห้อย บรรจุน้ำเจือหญ้าฝรั่น

(๓) ทยังยุม หม้อให้อำนาจ มีมาลัยของพระชินทั้งห้า

(๔) ตัสเจยุม หม้อแห่งชีวิต เปนของพิเศษของพระอมิตายุส มีขนหางนกยูงและหญ้าคา

(๕) ตัสเอาะอัน สุราแห่งชีวิต เปนเหล้าคล้ายเบียร์ บรรจุหม้อกะโหลก

(๖) ตัสเอริล เมล็ดข้าวปั้นแห่งชีวิต ทำด้วยข้าวน้ำตาลและเนย

(๗) จิมร ข้าวเกรียบ ทำด้วยแป้งเนยและข้าว

(๘) มัทห ทร มีดจัยยามีพู่ไหม

(๙) รโทร เชหิคยุงตอัค วัชรจัยยามีรัวแปด ห้อยเชือก

ในพิธีเริ่มต้น เอาเมล็ดข้าวปั้น ทำด้วยแป้งเคล้าเนย กับน้ำอมฤต (เหล้าเบียร์ชะนิดหนึ่ง) บูชารูปพระอมิตายุส. ขณะนี้มีผู้มาประชุมกันพร้อมเพรียงแล้ว, ลามะผู้ทำพิธีซึ่งได้สนานกายบริศุทธิ์หมดจด ดั่งได้เล่ามาแล้ว, ครองเสื้อผ้าในพิธี, คือสวมหมวกกระจังห้าแฉกอย่างพระญวน, ทำพิธีถอดทิพยภาค หรือ ดวงใจ ของ พระอมิตายุส มาไว้ในตน, คือเอาวัชรจัยยามวางลงบนหม้อน้ำอมฤต ซึ่งวางไว้ในตักของรูปพระอมิตายุส ให้วัชรอีกข้างหนึ่งชี้ทรวงอก ตรงหัวใจของผู้ทำพิธี, เชือกที่ผูกไว้กับวัชร (สายสิญจน์ ?) จะแล่นแต่รูปมาสู่ตัวผู้ทำ นำเอาดวงใจของรูปมาสู่ผู้ทำพิธี, ซึ่งจะต้องถือว่าในเวลานั้นองค์พระอมิตายุส ได้มาสิงอยู่แล้ว. แล้วทำพิธีอัญเชิญ ให้ยุคันผู้พิทักษ์ และทั้งภูตราช ซึ่งมีนามว่า หัยครีพ (คอม้า) มาสิงในกายตนด้วย. เมื่อถือว่าได้เข้ามาสิงพร้อมกันแล้ว ก็เริ่มทำพิธีได้, เพราะเท่ากับได้เปนองค์

พระอมิตายุส และทั้งยิดัม และหัยครีพมาสิง อยู่ในกาย. เริ่มต้นหยิบหม้อน้ำมนตร์ ลัสยุม เสกคาถาว่า โอม นโม ตถาคต อภิชิต สมยัสริริ หำ! นม จันทร วัชร โกรช อมฤต หุ! ผัต. เสกแล้ว เอาน้ำมนตร์นี้ ประพรมบนข้าวพลีเรียกว่า คโตรม สำหรับเซ่นผีบีศาจ, กล่าวคำว่า ข้าพเจ้าได้ ทำให้ (ข้าวพลี) นั้นบริศุทธ์ด้วยสวภาพ และเปลี่ยนให้เปนทะเลแห่งน้ำอมฤต อยู่ในหม้อยูม อันประเสริฐ โอม! อันโรมุ_ขัม! สรรวธรรม นัยตยนตปนน ตตโต! โอม! อ! หำ! ผัต! สวาหา! ยัดนี้ข้าพเจ้ามีปรารถนา จะประสาท อำนาจแห่งชีวิตอันลึกซึ้งที่สุดแด่มหาชนที่อยู่หน้าข้าพเจ้า. เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าขอให้เจ้าเหล่าบีศาจงรับขนมพลีนี้ แล้วออกไปเสีย อย่าทำอันตรายอีกต่อไป.

ในตอนนี้ ลามะ ผู้ทำพิธี ต้อง ทำหน้าดุร้ายเหมือนนายผี (หัยครีพ) ซึ่งสมมุติว่าได้สิงอยู่ในกายตนแล้วชั่วคราว, กล่าววาจาข่บีศาจว่า ถ้าเจ้าดื้อดึงไม่ไปแล้ว ตัวก ผู้มีนามว่าหัยครีพอันมีฤทธิ์ยิ่ง และเปนราชะในเหล่าบีศาจดุร้าย จะได้ขยี้กายวาจาใจในตัวเจ้าให้เปนผุยผงไป จงเชื่อฟังผู้ปกครองของเจ้า แล้วต่างไปสู่ที่อยู่ของเจ้า มิฉะนั้น เจ้าจะได้รับทุกข์ โอมสุมภนิ ฯลฯ. ถึงตอนนี้พวกลามะและบ่ระชาชน เชื่อว่าพวกผีถูกนายผีขับไล่ไปแล้ว ก็บันลือขึ้นพร้อมกันว่า เทวะ ท่านมีชัยแล้ว พวกผีพ่ายแพ้ไปแล้ว.

ต่อไป ลามะผู้ทำพิธี ทำกิจเพื่อรับอำนาจสำหรับประสาทชีวิต, เริ่มต้นว่ากถาระลึกถึงเทพผู้พิทักษ์ว่า เยองบน (ที่อยู่ของเทพองค์นั้น) เปน กะโหม และ ห้อยย้อย ด้วย วัชร, เยองล่างเปนแกนโลกและเปนวัชรอาสน์, และกำแพงก็เปนวัชร, สถานทั้งหมดเปนกะโหมใหญ่ มียันตร์ป้องกัน เพื่อมิให้ผีบีศาจทำลายหรือเข้าไปได้ โอม วัชร รักขย รักขย สูตร ติขถ วัชรเย สวาหา.

แล้วถึงพิธีถวายมณฑล (ดังได้เล่าไว้แล้ว) กล่าวกถามีความว่า:—

ถ้าข้าพเจ้าขาดเสนอแด่พระอรหันต์ลามะผู้สิบสันตติ, วาจาและกรรมของข้าพเจ้าจะไม่ประสิทธิ์ผล, เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าจำต้องกล่าวสดุดีแด่บรรดาท่านลามะผู้ศักดิ์สิทธิ์ เพื่อได้รับพรของท่าน เพื่อให้กิจการของข้าพเจ้าที่ได้ดำริไว้สำเร็จผล. ข้าแต่บัณฑิตสมภพ, ในท่าน มีบรรดาพรทั้งหลายในบัจจุบัน อดีตและอนาคตรวมอยู่. ท่านคือพระพุทธเจ้าแห่งมหาอุตบ่นน ผู้ซึ่งได้เห็นพระพักตร์ พระ

อมิตายุรนาถ. ข้าแต่ท่านผู้อรหันต์, เปนผู้มีพรแห่งชีวิตมิรู้จักตายชีวิตอันยืนยง จนกว่าสังสารโลกจะว่างเปล่าลง. ท่านนั้นซ่อนข้าพเจ้าอยู่ในแดนอันมิหิมะ, เผยซึ่งสารอันแท้จริง แห่งความ ขอ ชีวิต ห้าร้อย ประการ. ประการที่ข้าพเจ้ากระทำอยู่บัดนี้ คือวังเหล็กแห่งความบรรลุซึ่งชีวิต และคัดมาจากคัมภีร์ซึ่งท่านซ่อนไว้. และท่านอรหันต์ ทสะตัสออนสญิงโป ได้ไปพบอยู่ในถ้ำ. และด้วยวิธีการประสาทชีวิต ดั่งนี้ สืบต่อมายังข้าพเจ้า โดยอาศัย พระอรหันต์เปนผู้สืบต่อกันไว้หลายชั่วอายุ. ข้าแต่พระอมิตายุรนาถ และทั้งบรรดาทวยเทพผู้ส่งแสง, ณบัดนี้ ข้าพเจ้าขอพระองค์ได้ทรงดำรงชีพของสรรพสัตว์ อันหลากหลายกว้างขวางดั่งดวงดาว, ผู้ซึ่งบัดนี้ได้เข้ามาหาพระองค์ด้วย ความเคารพยิ่ง และด้วยสดุดี โอม! อ! หุ! ข้าแต่ที่บูชาศักดิ์สิทธิ์แห่งที่พึ่งของข้าพเจ้าทั้งหลาย หฺริ ข้าแต่บรรดาท่านซึ่งอยู่ในโลกแห่งความสว่างอันสุกใส ปทฺม โตทฺเภฺร รัตสัล วัชรสมยัช ผล หุ!

ถึงตรงนี้ว่ามนตร์อัญเชิญชีวิตดั่งนี้:—

ข้าแต่พระอมิตายุรนาถ อันสถิตยังที่บูชาห้าสถาน อันมีรัศมีพวยพุ่งรุ่งเรือง. ข้าแต่คนธรรพ์ในทิศตะวันตก, ยมในทิศใต้, นาคราชในทิศตะวันตก (ตะวันออก?), ยักษ์ในทิศเหนือ, พรหมและอินทร์ในแดนเบื้องบน และนันทและตักษในแดนเบื้องล่าง, และทั้งบรรดาพระพุทธเจ้าและพระโพธิสัตว์เปนพิเศษด้วย, ข้าพเจ้าขอพระผู้เจริญทั้งหมดโปรดได้ประสาทพรแก่ข้าพเจ้า, ให้ความปรารถนาของข้าพเจ้าสมความที่ตั้งไว้ โดยได้ประทาน แก่ ข้าพเจ้า ซึ่ง ความ เปน ผู้มี ชีวิต ไม่ตาย, และให้พ้นจากบรรดาอันตรายของผิร้าย. ข้าพเจ้าอ้อนวอนพระองค์ ให้ประทานชีวิต และอ้อนวอนขอให้มาสู่ข้าพเจ้า. หฺริ ข้าแต่พระพุทธเจ้าแห่งสามกาล (พระทีปังกร พระศากยมุนี พระไมเตรย — อดีต ปัจจุบันและอนาคต) ขอได้ โปรดประสาทด้วย.

ถึงระยะนี้ เปนอันถือว่าพระฌานิพุทธพระโพธิสัตว์และทวยเทพ ได้เสกน้ำในหม้อกลางเปนน้ำอมฤตแล้ว เพราะฉะนั้น ลามะผู้ทำพิธีก็สวดพร้อมไปกับการติฉายเข้าจังหวะว่าหม้อนี้มีน้ำอมฤตอยู่เต็ม, อันพระผู้เสวยสวรรค์ห้าชั้น ได้ประสาทพรแห่งความมีชีวิตเปนอันดีเลิศแล้ว. ขอดวงชีพของถาวรเหมือนเพ็ชร, ทรงชัยเหมือนดั่งธวัชแห่งราชา. ขอให้ (น้ำอมฤตนี้) จงแก่กล้าดั่งนกอินทรี และอยู่ชั่วนิรันดร, ขอให้ข้าพเจ้าได้รับความโปรด

ปราณ ซึ่งของประทานคือชีวิตไม่รู้จักตาย, และบรรดาความปรารถนาของข้าพเจ้าให้สมประสงค์.

พุทธ! วัชร! รัตน! ปัทม! กรรม! กปาลมาล! หฺริ! มหารินิสายุ สิทธิ ผล หุ! โอม อ หุ วัชร คุรุ ปัทม สิทธิ อยุกเก หุ นิชา!

ลามะผู้ทำพิธี ถือประหนึ่งว่าตนคือพระอมิตายุสและทวยเทพสิงอยู่, ก็ประสาทความมีอายุยืน โดยวางมือ, และแจกน้ำอมฤตกับข้าวเกรียบแก่ชนที่มาชุมนุม. ถ้ามีมากคนด้วยกัน, ต้องเดิรเข้าแถวผ่านลามะผู้ทำพิธีเพื่อรับแจก. ถ้าน้อยคน, ลามะผู้ทำพิธีจะถือหม้อติบุมเดิรผ่านชนเหล่านั้น ซึ่งคุกเข่าเรียงกันเปนแถวใกล้ประตูโบสถ์, แล้ววักน้ำในหม้อใส่ฝ่ามือให้สองสามหยดทุกคน. ให้เอาน้ำที่ได้รับแจกนี้เข้าปากชำระล้างบ้วน, ได้รับอีกสองสามหยดเปนคำรบสอง ให้เอาขึ้นเสยผม, อีกสองสามหยดได้รับในคำรบสามให้กลืนกินโดยความเคารพ (เกือบจะเหมือนพิธีมิซาของยาคหลวง).

เมื่อลามะผู้ทำพิธี นำหม้อน้ำอมฤตมาแตะศีรษะที่ประชุมทุกคน ซึ่งกำลังคุกเข่าอยู่แล้ว, จะว่ามนตร์ของพระอมิตายุส (โอม อมรนิ ชีวันติเย สฺวาหา); ที่ประชุมว่าตามพร้อม ๆ กัน. เมื่อเอาหม้อน้ำอมฤตแตะศีรษะที่ประชุมแล้ว, เอามีดจัยยามแตะในอาการเช่นเดียวกัน, ปากก็ว่า ชีวิตซึ่งเจ้าทั้งหลายได้รับ ณบัดนี้ศักดิ์สิทธิ์ เหมือนดั่ง เกราะเพ็ชร: จงรับไว้ด้วยเคารพ. อันวัชรมิได้มีการเปลี่ยนแปลงฉันใด, ชีวิตของเจ้าณบัดนี้ก็ฉันเดียวกัน. วัชร รัชย รัชย สฺวาหา. จงบูชาพระอมิตายุส พระผู้มีพระชิพหาเขตต์มิได้เปนประมุข แห่ง บรรดาผู้ปกครองโลก. ที่ประชุมกล่าวพร้อมกันว่า ขอสิริและความสุขทั้งมวลจงมี.

ขณะนี้ที่ประชุมทุกคนจะได้รับเหล้าศักดิ์สิทธิ์ในหม้อกะโหลกหนึ่งหยด, แล้วเอาเข้าปากกลืนด้วยเคารพ, แล้วได้รับเมล็ดข้าวซึ่งได้เสกแล้ว คนละสามเมล็ด, และต้องกลืนกินในขณะนั้น. เมล็ดข้าวนี้ถือว่าเปนเมล็ดลูกประคำ อยู่ที่หม้อน้ำอมฤต ซึ่งวางอยู่บนตักรูปพระอมิตายุส.

เสร็จพิธีนี้แล้ว ลามะผู้ทำพิธีจะไปนั่งลงยังอาสน์เตี้ย ๆ แห่งหนึ่ง. ที่ประชุมจะเดิรเรียงกันเข้าไปถวายผ้าและเงินสุดแต่เลื่อมใส, จะถวายเปนข้าวก็ได้ ซึ่งให้กองไว้นอกประตูโบสถ์. ลามะจะให้พรเอามือทาบบนศีรษะ และว่า

มนตร์ของพระอมิตายุส, แล้วเอาผ้าผูกเปนปม ลงยันตร์ (ประเจียด) ห้อยข่าให้ทุกคน. ผ้าปมให้คฤหัสถ์เปนสีเขียว, ให้คณะลามะเปนสีเหลือง.

ยังมีพิธีต่ออายุเมื่อเวลาเจ็บหนัก, พิธีขอถ่ายอายุและอื่น ๆ อีกมาก, แต่ของคไว้บ้าง, เพราะพิธีทำ ก็เปนไปใน อาการ คล้ายคลึงกัน. นอกจากนี้ยังมีลามะผู้ทำหน้าที่เปนคนทรง, เปนหมอผี เรียกลมเรียกฝน ฯลฯ, ประจำอยู่ทุกวัด. มีพิธีรีตองที่ทำหลายอย่างต่าง ๆ กัน, แต่ไม่แปลกกว่าการทรงข้าว และอะไรต่ออะไรที่ได้เคยเห็นกันนัก, จึงไม่จำเปนต้องเล่าไว้, นอกจากว่า ถิเบตเปนแดนเกิดพิธีชะนิดนี้อย่างบริบูรณ์ ซึ่งแล้วก็ไหลหลั่งออกจากนั้น มาท่วมนองอยู่ในเมืองไทยเปนอันมาก!

— จบ —

◎ ถึงชี้เหร่ เสน่ห์จิต จริตชู
วิชาฉลาด สอาดเอี่ยม เรี่ยมสำรวย

น่าเอ็นดู กลับเห็น ว่าเย็นสวย
อ่อนโยนช่วย เฉลิมหน้า โศภาเอย ฯ

พระศรีนิพนธ์

เมียสมัยใหม่

ของ

โชติ นิยม

หากจะมีคำถามขึ้นว่าอะไรเปนอาการแห่งความสุข เก้าสิบเปอร์เซนต์ของคำตอบก็คงจะว่าสิ่งนั้นคือความสิเน่หา ใครบ้างเล่าที่จะค้านว่าความสุขมิได้เกิดจากความสิเน่หา ถึงท่านเองก็คงไม่กล้าค้านคำตอบนี้ไม่ใช่หรือ?

เมื่องด้วยข้าพเจ้าพอใจจะปลูกความสิเน่หาเพื่อเก็บผลแห่งความสุขนั่นเอง ภายหลังที่คุณพ่อของ ข้าพเจ้า ล่วงลับไป แล้ว ราว สัก ๖ เดือนเศษ และทอดทิ้งธนสารสมบัติให้เปนมฤดกของข้าพเจ้าห้าหมื่นบาทแล้ว ข้าพเจ้าจึงได้ทำการสมรสกับแม่อนงค์ และการสมรสนี้ได้สำเร็จลงเมื่อเดือนตุลาคมปีกลายนี้.

ในเดือนแรกเมื่อทำการสมรสแล้ว ใคร ๆ ก็ย่อมทราบอยู่ว่า ความ สุข สำราญ ของ สามีภรรยาคู่นั้นมีรสชาติเพียงไร ข้าพเจ้ากล้ากล่าวได้อย่างเต็มปากว่า ความสุขชะนิดไรก็ไม่เท่าเทียม กับ ความสุข ชะนิด นั้นได้เลย ยิ่งแม่อนงค์ของ ข้าพเจ้า มีรูปโฉมโนมพรรณปานประหนึ่งว่าเปนเทพธิดาหยาดจากฟ้ามาดินด้วยแล้ว ความรักความสิเน่หาซึ่งข้าพเจ้ามีแก่เจ้าหล่อนก็ทับถมทะวีขึ้น และความสุขก็ยิ่งงอกงามเจริญขึ้นโดยบริบูรณ์จนเหลือที่จะปริยายได้

ข้าพเจ้าพอใจใช้นามสมญาเรียกแม่อนงค์ว่า "เมียสมัยใหม่" ก็เพราะเจ้าหล่อนเปนหญิงสมัยใหม่ กล่าวคือเจ้าหล่อนไว้ผมชิงเกิลและชอบแต่งตัวอย่างฉูดฉาด แบบอย่างเครื่องแต่งตัวของห้างต่าง ๆ แทบทั่วโลก เปนวัตถุที่เจ้าหล่อนรักมาก เมื่อชอบใจอะไรจะมีราคาแพงเท่าไรก็ตาม เจ้าหล่อนเปนต้องสั่งซื้อทันที โดยมิได้บอกให้ข้าพเจ้าล่วงรู้เลยสักครั้งเดียว รองเท้าเจ้าหล่อนชอบสวมฉะเพาะแต่ที่สั่งมาจากกรุงปารีสเท่านั้น เสื้อผ้าต่าง ๆ เจ้าหล่อนชอบชะนิดที่สั่งมาจากสหปาลิ

รัฐอเมริกาโดยตรง ถ้าแจ้งความในหนังสือพิมพ์อวดอ้างว่าน้ำหอมชะนิดนั้นชะนิดนี้วิเศษแล้ว น้ำหอมชะนิดนั้นก็ต้องมาประดิษฐานอยู่บนโต๊ะเครื่องแป้งไม่ขาดคราว กะย่องยาแกริคเปล่าก็ดังเกลื่อนกลาดอยู่ในห้องรับประทานอาหารนับเป็นจำนวนร้อย และแร็คเก็ตแขตมินตันก็แขวนเป็นระนาวอยู่ตามฝาผนังห้องแทบทุกเวลาเย็นเจ้าหล่อนเลือกเอาแต่อันที่ดีที่สุดอันหนึ่งติดมือไปยังสโมสรของเจ้าหล่อน ซึ่งกระทำให้ข้าพเจ้ายังเกิดความไม่พอใจขึ้น เพราะเจ้าหล่อนมักจะกลับจากสโมสรเป็นเวลาค่ำคืนเสมอ และกลับเมื่อเวลาดึกดื่นเที่ยงคืนก็เคยมีเป็นหลายครั้ง และในครั้งหนึ่งข้าพเจ้าได้ถามเจ้าหล่อนว่า

"แม่นงค์ หล่อนเล่นแบ็ดมินตันอะไรกันกลับจนดึกดื่นเช่นนี้?"

"วุ้ย! ถ้าไม่เป็นเพราะคุณวิเชียรกับแม่ตลับเธอชวนดิฉันไปรับประทานอาหารที่อัญอัญโฮเตลด้วยกันและไม่เลยไปดูภาพยนตร์อีกต่อหนึ่งแล้ว ดิฉันก็คงกลับถึงบ้านเสียแล้วแต่เมื่อเย็นนี้"

"นี่คือคำแก้ตัวที่ฉันเคยได้ยินเสมอ ฉันทนไม่ไหวแล้วนาแม่นงค์"

"คุณจะให้ดิฉันทำอย่างไรเล่าคะ?"

"ฉันอยากให้หล่อนทำดังนี้คือ หล่อนต้องเลิกสมาคมกับหญิงหรือชายที่ฉันไม่สมาคมด้วย หล่อนต้องเลิกการไปกินอาหารบ่อย ๆ ตามภัตตาคาร และหล่อนจะไปกินอาหารที่ภัตตาคารหรือไปดูภาพยนตร์ก็ต้องไปได้กับฉันผู้เดียวเท่านั้น หล่อนจะไปกับชายอื่นไม่ได้เป็นอันขาด"

"เช่นนั้นถ้าดิฉันออกปากว่าจะไปไหน คุณต้องไปกับดิฉันโดยไม่มีข้อค้าน และคุณจะต้องจัดการทำสนามแบ็ตมินตันให้ดิฉันสนามหนึ่งด้วย"

"โอ! เสียใจ ฉันจะปฏิบัติตามความปรารถนาของหล่อนไม่ได้เสียแล้ว เพราะธุระของฉันก็มีอยู่แทบท่วมกะลาหัว"

"ธุระ! โอ๊ย ธุระ คำนี้ดิฉันคร้านที่จะฟังเสียแล้ว อะไร ๆ ก็ธุระ! อะไร ๆ ก็ธุระ!!"

ถ้าไม่เป็นเพราะข้าพเจ้าเคลิบเคลิ้มหลงรักเจ้าหล่อนเสียอย่างหนึ่งไม่ขึ้น การดัดสันดานเจ้าหล่อนก็คงจะถึงกำหนดเสียนานแล้ว อา! ท่านทั้งหลาย ในครั้งกระนั้นข้าพเจ้ายอมบอกความจริงแก่ท่านโดยปราศจากความละอายว่าอำนาจแห่งความสิเน่หาได้บังคับให้ข้าพเจ้ากลัวเกรงความเย่อหยิ่งของเจ้าหล่อนเสมือน

หนึ่งว่าทารกที่กลัวพี่เลี้ยงที่เดียว เป็นที่น่าเสียใจนัก ที่ครั้งกระนั้นข้าพเจ้าช่างมีความโง่เขลาต่อความสิเน่หาเสียนี่กระไร”

รุ่งขึ้นจากวันนั้น พอข้าพเจ้ากลับจากทำงาน ก็พบแม่นงค์พร้อมด้วยพวกเพื่อนหญิงชายกำลังโรยปูนขาวทำสนามแบ็ตมินตันกันอยู่นั่วที่เดียว คำน้อยข้าพเจ้ามิได้ปรารภว่าเข้าหล่อนเลย

ครั้นเมื่อได้ย่างเท้าเข้าไปในห้องแต่งตัวสิท่านเอ๋ย เสื้อผ้าและกะโปรงอย่างงามๆ พึ่งสั่งตกเข้ามาใหม่อีกตั้ง ๓—๔ หีบนั่นแน่ะ ตะละสำรับคาดว่าราคาคงไม่น้อยเลย ยิ่งกว่านั้นหล่อนยังได้ส่งหีบกำมะหยี่หีบหนึ่งให้ข้าพเจ้าดูอีกด้วย อุแม่เจ้า! สร้อยไข่มุกดีเม็ดเขื่อง ๆ ที่เดียว นี่คือวัตถุที่เจ้าหล่อนได้สั่งมาจากต่างประเทศ

“คุณคะ” เจ้าหล่อนพูดด้วยน้ำเสียงซึ่งข้าพเจ้ารู้สึกว่าหวานที่สุด “พรุ่งนี้ต้องไปห้าง จ. อันตระการกับดิฉันให้ได้นะคะ”

“หล่อนต้องการจะซื้ออะไรอีกหรือ?”

“ดิฉันต้องการสำหรับคุณ คือคุณจะต้องตัดเสื้อราตรีสโมสรสำหรับหนึ่ง”

“เอ๊ะ! นี่เราจะเตรียมตัวไปเมืองนอกกันหรืออย่างไร?”

“มิได้ค่ะ เตรียมไว้สำหรับงานนมัสการพระแก้วต่างหาก”

“ทำไม? ไปเที่ยวงานเช่นนั้นจำเป็นต้องแต่งเครื่องราตรีสโมสรด้วยรึ? คิดดูให้ดีนาแม่นงค์ จะเกินสภาพสำหรับคนชั้นเราไปกะมัง?”

“วุ้ย! คุณก็ดูแต่คุณวิเชียร, คุณสมัค, คุณจำรัส, และคนอื่น ๆ ซีคะ เขามีฐานะเพียงเท่านั้นทำไมเขาจึงแต่งกันได้เล่า? ที่ถูกคุณเสียอีกควรจะแต่งให้ดีกว่าเขา”

“ถ้าฉันยอมจะแต่งตัวราตรีสโมสรแล้วหล่อนคงไม่มีอะไรให้ฉันทำอีกไม่ใช่รึ?”

“มิได้ค่ะ ยังมีอีกสิ่งหนึ่งซึ่งดิฉันประสงค์คือเราจะต้องไปหัดเต้นรำด้วย”

“เต้นรำ! เราจะหัดเต้นรำ?”

“ค่ะ”

“แม่นงค์ ฉันไม่อยากจะเป็นชาวยุโรปตอกนา ฉันไม่อยากที่จะหัดเต้นรำเลย”

“อย่างไรก็ดีคุณต้องหัดเต้นรำ!”

“ยะ! ก็เกินไปซีแม่เอ๊ย! อย่างไรเสียก็ดี ฉันจะไม่หัดเต้นรำเป็นอันขาด! อย่ายังคับฉันเหมือนกับครูยังคับศิษย์อีกเลย ไม่มีผลเสียแล้ว!”

อา! ท่านทั้งหลาย บัดนี้ข้าพเจ้ายังเกิด

ความเฉลียวฉลาดต่อความสิเน่หาขึ้นแล้วโดยบริบูรณ์

"สิ่งไรที่ดิฉันต้องการต้องได้เสมอ!" เจ้าหล่อนก็มีความโมโหขึ้นบ้าง "อย่างไรเสียก็ดี ดิฉันต้องได้เสมอเพราะดิฉันจะไม่รบกวนคุณเหมือนเช่นนี้อีกดิฉันจะรบกวนตัวของดิฉันเอง และตัวของดิฉันเองก็จะต้องจัดการให้แก่ตัวของดิฉัน!"

"เสียใจ เสียใจแท้ๆ แม่อนงค์จะทำเหมือนแต่ก่อนนี้ไม่ได้เสียแล้ว!"

"ทำไม?"

"เพราะถ้าหล่อนทำเหมือนแต่ก่อนนี้อีกสิวันใดก็วันหนึ่งเห็นจะต้องถือกะลาเที่ยวขอทานเขากิน หล่อนรู้หรือไม่ว่าความเพ้อของหล่อนได้แยกธาตุเอาเงินที่ฉันได้รับมฤดกจากคุณพ่อเป็นอากาศธาตุไปแล้วเป็นจำนวนถึง ๓ ใน ๔ ของจำนวนทรัพย์ทั้งหมด และควรทราบเสียด้วยว่าที่ยังเหลืออยู่นั้นฉันได้นำไปฝากธนาคารไว้หมดแล้ว."

"คุณขา การที่คุณกระทำเช่นนั้นไม่นึกบ้างหรือคะว่าอนงค์น้อย ๆ ของคุณจะเจ็บช้ำระกำใจสักปานไร คุณยังรักอนงค์ของคุณอยู่ไม่ใช่หรือคะ?"

นี่แหละคือน้ำตาลที่เคยเชื่อมความสิเน่หาของข้าพเจ้าให้ปราชัยแก่ความทะเยอทะยานของเจ้าหล่อน.

ข้าพเจ้าเค้นหัวเราะออกมาดังลั่น "แน่นอนทีเดียว อนงค์น้อย ๆ ของฉัน" ข้าพเจ้าว่า "ฉันยังรักหล่อนอยู่เสมอ แต่ทว่าฉันก็เกลียดการเป็นสมัยใหม่จนเกินงามของหล่อนเสมอเหมือนกัน"

เจ้าหล่อนร้องไห้ แต่เป็นการร้องไห้โดยความแค้นใจ

"หล่อนรู้สึกหรือยังเล่า? ในการที่ฉันชี้แจงให้ฟังคราวนี้" ข้าพเจ้ากล่าวสืบไป "หล่อนควรเข้าใจข้างสิว่าความเป็นสมัยใหม่ของหล่อนนั้นออกจะเกินงาม ความเพ้อของหล่อนก็เกินไปกว่าฐานะของเรา ถ้าหล่อนจะจับจ่ายใช้เงินแต่พอควร และเลิกเที่ยวเตร่กับเพื่อนฝูงจนเหลิงนั้นเสีย กับงดการสั่งซื้อของจากต่างประเทศแล้ว ฉันจะไม่นินทาว่าร้ายหล่อนเลยแม้แต่น้อย และหล่อนก็จะเป็นภรรยาที่ฉันบูชาจนชั่วกัลปาวสาน แต่หล่อนมิได้เชื่อฟังคำของฉัน เหมือนกับภรรยาที่มีความเคารพต่อสามี นี่แหละจึงกระทำให้ฉันรู้สึกเสียใจมาก เสียใจที่หล่อนมาเป็นภรรยาของฉัน ซึ่งแทนที่จะไปเป็นภรรยาของมหาเศรษฐีหรือไม่ก็ไปเป็นคุณหญิงของใคร

สักคนหนึ่ง ผ่าซิ ฉันเบื่อต่อความประพฤติอันแสนเข็ญของหล่อนเสียเต็มทนแล้ว!”

เจ้าหล่อนจ้องดูข้าพเจ้า และกัดฟันโดยความแค้นใจ ถ้าข้าพเจ้าเปนทารกอยู่ในความบังคับของเจ้าหล่อนแล้ว เจ้าหล่อนก็คงจะตรงเข้ายึดตัวข้าพเจ้าอย่างไม่มีปัญหาที่เดียว.

ต่อมาเจ้าหล่อนกับข้าพเจ้าก็เลยไม่ลงโรสถ์กัน มิการทะเลาะวิวาทกันแทบมิเว้นตะละวัน แต่อุปนิสสัยเดิมของเจ้าหล่อนจะศูนย์หายไปก็หามิได้ กลับยิ่งทวีความฟุ้งเฟ้อต่าง ๆ ขึ้นเปนลำดับ บางวันก็ไม่กลับบ้าน เที่ยวได้นอนค้างอ้างแรมตามบ้านเพื่อนบ้านฝูง ครั้นเมื่อข้าพเจ้าตำนิโทษเจ้าหล่อนเข้า เจ้าหล่อนก็มักจะแสดงความฉุนเฉียวขึ้นบ้างเหมือนกัน และพูดว่า

“ขอให้ดิฉันเดิรไปในหนทางของดิฉันเถิด” ดังนี้เสมอ

แน่ละ ถ้าข้าพเจ้าไม่เปนคนใจเย็นแล้ว เจ้าหล่อนก็คงจะพูดกับข้าพเจ้าเช่นนั้นไม่ได้ หรือหากว่าจะพูดได้ก็คงจะรู้สึกว่าผลที่ได้รับจากการพูดเช่นนั้นมีรสชาติเพียงไร!

ภายหลังข้าพเจ้ารู้สึกว่าการที่เจ้าหล่อนพูดว่า “ขอให้ดิฉันเดิรไปในหนทางของดิฉันเถิด” ดังนี้ กลับทำให้ข้าพเจ้าพอใจมาก และทำให้ข้าพเจ้าได้รับความสุขใจขึ้น กล่าวคือ เจ้าหล่อนได้อย่างจากข้าพเจ้าไปได้สามีผู้มีชื่อคนหนึ่ง ซึ่งในมือข้าสามีของเจ้าหล่อนผู้นั้นก็ดำเนิรไปสู่ห้วงแห่งความหายนะ และเมื่อเจ้าหล่อนไม่มีเหยื่อที่จะบำรุงความเปนสมัยใหม่ต่อไปอีกแล้ว เจ้าหล่อนก็เดิรในหนทางของเจ้าหล่อนต่อไปอีก ซึ่งข้าพเจ้าไม่อยากกังวลที่จะทราบว่าเจ้าหล่อนได้มุ่งเข็มเดิรทางของเจ้าหล่อนไปในแห่งหนตำบลไหน.

สำหรับข้าพเจ้าถ้าไม่มีความฉลาดอยู่เหนือความงามอันปกคลุมไปด้วยความสิเน่ห์ของเจ้าหล่อนแล้ว ข้าพเจ้าก็จะถึงแก่ความหายนะอย่างแน่นอน

และเมื่อข้าพเจ้าได้รับบทเรียนแห่งการมีครอบครัวมาเปนอย่างดีแล้ว ฉะนั้นเมื่อข้าพเจ้าจะตั้งหลักฐานในคราวต่อมานี้ ข้าพเจ้าจึงจำต้องเพ่งหาแต่ผู้ที่จะนำให้ข้าพเจ้าดำเนิรสู่ความวัฒนะถ่ายเดียว ข้าพเจ้ากล้ากะซิบให้ทราบได้ว่าข้าพเจ้ารู้สึกหยิ่งอย่างที่สุดในการที่ภรรยาใหม่ของข้าพเจ้าคนนี้มีนิสสัยและอุปนิสสัยตรงกันข้ามกับ “เมียสมัยใหม่” ของข้าพเจ้าคนก่อน.

ธัมมปทัฏฐกถา

โดย

อินทวงศ์

อถ ราชปุตฺร ภลฺลูกกถา

เรื่องเจ้าชายชยบาล[1] กับหมี

ครั้งหนึ่ง พระราชกุมารเสด็จไปสู่ป่า เพื่อล่าเนื้อ ในขณะที่เธอจะเสด็จไป ได้ประสพลางร้ายเข้าอย่างหนึ่ง ลางร้ายต่าง ๆ อันยอกว่าจะมีอันตรายนั้น คือ

ฝนตกในอันใช่ฤดูกาล พยศพ เกิดลม พายุห์แรงจัด ดาวตก เหล่านี้ รวมทั้งคำห้ามปรามของเพื่อนเพื่อมิให้กระทำไปด้วย เปนเครื่องหมายลางร้าย

ขณะนั้น พทธิสาครบตรท่านมนตรี ทลว่า "ดูกร ชยบาล อย่าเพ่อเสด็จเลยวันนี้ เพราะได้เห็น ลางร้าย อย่าง หนึ่ง" เธอรับสั่งว่า "ข้าพเจ้าไม่เชื่อลางร้าย" เขาจึงทูลอีกว่า "ข้าแต่พระกุมาร ผู้มีปัญญาต้องเชื่อลางร้าย อันเปนสิ่งที่ไม่ปรารถนา แม้คำโบราณก็มีกล่าวไว้ว่า

'ในโลกนี้ลางย่อมบอกเหตุแก่ผู้เดิรทางซึ่งได้กระทำกรรมอันดีหรือชั่วไว้ในชาติบ้างก่อน'

'ผู้มีปัญญาไม่ควรติหรือชมพระโยคี ไม่ควรเกลียดพราหมณ์ ไม่ควรกินยาพิศม์หรือเล่นกับอสรพิศม์'"

แม้ว่าบุตรของท่านมนตรีจะทูลทัดทานห้ามปรามสักเพียงไรก็ดี เจ้าชยบาลก็หาได้ทรงเชื่อฟังไม่ เสด็จไปโดยมิได้เอาพระทัย

---

๑ โอรส พระเจ้านันทกับนางภานุมติ นครวิศาละ.

ใส่ต่อคำของเขาเลย เขาจึงได้ทูลเป็นครั้งสุดท้ายว่า “ดูกร เจ้าชยบาล ความสิ้นชีพของเธอใกล้เข้ามาแล้ว หรือมิฉะนั้นเธอก็จะถึงกับเสียพระสติเพราะ—

กวางทอง ย่อมไม่เคยมีใครๆ ได้นำมาหรือเพียงแต่ได้เห็น หรือได้ยิน เท่านั้นในกาลก่อนเลย ถึงเช่นนั้น พระราม (ในเรื่องรามเกียรติ) ยังอยากได้ (มัน) (เพราะฉะนั้น) จงดูเถอะว่าใจมักจะเห็นผิดเป็นชอบไปเองในเวลาจะถึงความพินาศ

กรรมที่ได้สั่งสมไว้ในชาติปางก่อนจะหมดสิ้นไปเองโดยมิได้เผล็ดผลนั้นย่อมไม่มีเลย สมด้วยคำที่ท่านได้กล่าวไว้ว่า

‘หญิงนครโสเภณี ย่อมไม่มีความคิดที่บริสุทธิ์ ทรัพย์สมบัติย่อมไม่มีความมั่นคง คนโง่ย่อมไม่มีความพินิจพิจารณา และกรรมที่ได้สั่งสมไว้ในชาติปางก่อน ย่อมไม่มีสิ้นสุด’”

ส่วนเจ้าชยบาลเสด็จไปถึงป่า ทรงฆ่าสัตว์ป่าเป็นจำนวนมาก ได้ทอดพระเนตรเห็นเนื้อทรายตัวเข้าตัวหนึ่ง พอทอดพระเนตรเห็นก็ทรงไล่ติดตามไปในป่าทึบ จนหลงทางพวกราชบริพารทั้งหมดไม่อาจติดตามไปทันก็เลยล่วงหน้ากลับไปยังราชธานี แม้เนื้อทรายตัวที่เจ้าชายเสด็จตามไปนั้นก็อันตรธานไปในป่าทึบนั้นเอง เหลือแต่เจ้าชายพระองค์เดียวเสด็จทรงม้าอยู่ ครั้นเสด็จไปได้หน่อยหนึ่งทอดพระเนตรเห็นบ่อน้ำอันใสสะอาดเข้า จึงเสด็จลงจากหลังม้าผูกม้าไว้กับกิ่งไม้ เสด็จไปเสวยน้ำในบ่อสำราญพระทัยดีแล้วจึงกลับมาประทับอยู่ใต้ต้นไม้นั้น มิช้าได้ทอดพระเนตรเห็นพยัฆร้ายตัวหนึ่งเดินตรงเข้ามาหาพระองค์ ม้าได้เห็นพยัฆร้ายเข้ามาใกล้ก็ดิ้งเชือกขาดวิ่งหนีกลับไปยังราชธานี ส่วนเจ้าชยบาลมิความตกพระทัยกลัวเป็นกำลัง จนพระสรีระสั่นเทิ้มไปทั้งพระองค์ คว้าได้กิ่งไม้จะยันขึ้นไปบนต้น แต่ต้องกลับชะงักด้วยความตกพระทัยยิ่งขึ้นไปอีก คือได้พบกับหมีซึ่งขึ้นไปอยู่บนต้นไม้นั้นก่อนแล้ว ทันใดนั้นหมีจึงพูดว่า “ข้าแต่พระกุมาร ขออย่าทรงตกพระทัยเลย พระองค์ถึงข้าพเจ้าเป็นที่พึ่งวันนี้ ข้าพเจ้าจะไม่ทำอันตรายแก่พระองค์แต่อย่างหนึ่งอย่างใด ขอให้พระองค์ทรงวางพระทัยในข้าพเจ้าเถิด แม้พายุลมฤดูนั้นพระองค์ก็ไม่ต้องทรงหวาดเสียว” พระราชกุมารตอบว่า “ข้าแต่ท่านผู้เป็นเจ้าแห่งหมีจริงทีเดียว ข้าพเจ้าถึงท่านเป็นที่พึ่งในเวลาอันตกอยู่ในมหาภัยเช่นนี้ ฉะนั้น ขอให้ข้าพเจ้า

อยู่ในความคุ้มครอง ของท่าน แลท่านจะได้ รับรางวัล เป็นเครื่องตอบแทน อย่างดีในภายหลัง เพราะ —

ผู้ชายญคนเดียวเท่านั้น ย่อมได้ชื่อว่าเป็น ผู้ให้ เครื่องสักการ ค่าธรรมเนียม แก่พราหมณ์ที่คัดเลือกแล้ว ตั้งพันๆ ผู้คุ้มครองคนเดียว เท่านั้น อาจป้องกันชีวิตสัตว์ผู้ตกใจกลัวทั้งหมดได้"

พระราชกุมารรู้สึกเบาพระทัยขึ้นโดยความซื่อสัตย์ของหมี ส่วนพาลมฤคก็มาถึงโคนต้นไม้นั้น ขณะนั้น พระอาทิตย์ถึงความอัษฎงคต ความมืดแห่งรัตติกาลก็เข้ามาแทนที่ พระราชกุมารรู้สึกง่วงมากขึ้นโดยเหตุที่ทรงอิดโรยพระทัยมามากในเวลากลางวัน พระองค์จึงประชุมหลับไปบนตักของหมี ซึ่งกล่าวแก่พระองค์ว่า "จงประชุมเสียบนตักของข้าพเจ้าเถิด มิฉะนั้นพระองค์จะตกไปยังโคนต้นไม้นั้น" ส่วนพาลมฤคมาถึงโคนต้นไม้แล้วจึงพูดแก่หมีว่า "ดูกรท่านภัลลูกะ อ้ายนั่นเป็นมนุษย์บ้านนอกปราศจากสัมมาจาร มันมาฆ่าพวกเราบ่อยๆ ในเวลาล่าเนื้อ เป็นข้าศึกอันแท้จริงของพวกเรา เหตุไรท่านจึงให้มันผู้เป็นมนุษย์นอนอยู่บนตักเช่นนั้นเล่า ถึงแม้ว่าท่านจะทำดีต่อมัน ๆ ก็คงจะตอบแทนท่านด้วยความชั่ว ฉะนั้นจึงให้มันตกลงมาเถิด ข้าจะกินมันเสียให้อิ่มหนำทีเดียว แลท่านก็ควรไปสู่ที่อยู่เสียดีกว่า"

หมีตอบว่า "เขาจะเป็นอะไรก็ตามเถิด เขาถึงข้าเป็นสรณะ ข้าจะยอมให้เขาตกลงไปข้างล่างไม่ได้ เป็นอันขาด เพราะการฆ่าผู้ยึดตนเป็นสรณะเป็นบาปอย่างหนัก คำโบราณก็มีอยู่ว่า

'คนที่คิดคดทรยศต่อผู้ซื่อสัตว์แลคนที่ฆ่าผู้ที่ยึดตนเป็นที่พึ่งนั้น จะต้องไปยังเกิดในนรกอันน่าสยดแสยง จนถึงเวลากัลป์วินาศด้วยไฟประลัยกัลป"

เมื่อพระราชกุมารตื่นพระบรรทม หมีจึงทูลว่า "ข้าแต่พระกุมาร ขอให้ข้าพเจ้านอนสักหน่อยหนึ่งเถิด จงระวังพระองค์ให้ดีนะ" เจ้าชายตรัสว่า "จงนอนให้สะบายเถิด" แล้วหมีก็นอนหลับไปใกล้ๆ กับพระราชกุมารนั้น ในทันใดนั้น พยัฆจึงทูลว่า "ข้าแต่พระกุมารพระองค์อย่าไว้พระทัยในหมีนั้นนักนะ เพราะหมีเป็นสัตว์ป่า มีเล็บเท้าเป็นอาวุธ แม้คำโบราณก็เตือนไว้เป็นสติว่า 'ไม่ควรมีความเชื่อถือในสัตว์ที่มีเล็บเท้าแม่น้ำ สัตว์ที่มีเขาทหารที่ถืออาวุธ และสตรี' หมีนี้ดูเหมือนว่าจะมีใจไม่ยินยอม คงที่นัก

เพราะฉะนั้นแม้แต่ความกรุณาของมันก็ยังเป็นที่น่าหวาดเสียว เพราะ—

ความกรุณาของมนุษย์ผู้มีใจไม่มั่นคงเป็นสิ่งที่น่าหวาดเสียว ด้วยมนุษย์เหล่านั้น บางครั้งก็ยินดี บางคราวก็ยินร้าย ความยินดีและความยินร้ายของเขาอยู่ในขณะเดียวกัน

อ้ายหมีข้างกันพระองค์ไว้ ก็เพราะประสงค์จะกินพระองค์เสียเอง ฉะนั้นผลักให้มันตกลงมาเสียเถิด ข้าเจ้าจะกินมันเป็นอาหารแล้วก็จะกลับไป พระองค์ก็เหมือนกันควรเสด็จกลับไปยังราชธานีเสีย”

เมื่อพระราชกุมารสดับคำของพยัฆเช่นนั้น ทรงผลักจะให้หมีตกลงจากต้นไม้ แต่หมีจับกิ่งไม้ไว้ทัน หาตกลงไม่ พระราชกุมารตกพระทัยกลัวเป็นกำลัง หมีจึงกล่าวว่า “ดูกรท่านคนบาปหนา ทำไมท่านจึงกลัวเล่า กรรมชั่วก่อนที่ท่านสะสมไว้ย่อมให้ผลแก่ท่านแล้ว เพราะฉะนั้นให้ยักษ์เข้าสิงอยู่ในตัวท่าน กล่าวคำ ‘ส, เส, มิ, รา, ๆ’ เช่นนี้ต่อไปเถิด” เมื่อหมีกล่าวคำแช่งพระราชกุมารเช่นนั้นแล้วก็เป็นเวลารุ่งเช้า เสือกลับไปที่อยู่แห่งตน หมีก็เช่นเดียวกัน

เสร็จการแช่งพระราชกุมารแล้วก็กลับไปยังที่แห่งตน ส่วนพระราชกุมารถูกยักษ์เข้าสิงในพระกาย ทรงดำเนินรีบหรัดตุเหร่ไปในกลางป่า กล่าวคำ ‘ส, เส, มิ, รา ๆ’ อยู่เมื่อชนทั้งหลายได้เห็นอาชานัยกลับมายังราชธานีโดยลำพังมิได้มีพระราชกุมาร ทรงมาบนหลังด้วยเช่นนั้น จึงทูลพระราชาให้ทรงทราบเหตุ ทันใดนั้นจึงมีรับสั่งให้มนตรีเข้ามาเฝ้า ตรัสว่า “ดูกรมนตรี พระกุมารจะเสด็จไปป่าได้เกิดลางร้ายขึ้น แต่เธอก็ขืนเสด็จไปโดยมิได้นับถือลางร้ายนั้น แม้แต่นิดเดียว ความจริงได้เห็นปรากฏในบัดนี้แล้ว อาชานัยซึ่งเธอทรงไปกลับมาแล้วจากป่าโดยลำพัง แต่เธอหากลับมาด้วยไม่ เพราะฉะนั้นเราควรจะออกติดตามในบัดนี้” มนตรีทูลว่า “สมควรแล้ว พระเจ้าข้า”

ครั้นแล้ว พระราชาพร้อมด้วยมนตรี จึงเสด็จไปสู่ป่าตามมรรคาที่พระราชกุมารเสด็จเข้าไปนั้น เมื่อพบพระราชกุมารถูกยักษ์เข้าสิงอยู่ภายใน ดำเนินไป ๆ มา ๆ อยู่ในป่า ตรัสว่า ‘ส, เส, มิ, รา ๆ’ เช่นนั้น ทรงพระโทมนัสเหลือจะประมาณ แล้วก็ทรงรับ

---

๑ พหุศรุตะ

เอาเธอกลับไปยังราชธานี แม้ว่า พระราชาจะรับสั่งให้ บรรดาแพทย์ทั้งหลาย ผู้ชำนาญมณีมนตร์ (คือใช้วิธีเสกแก้วแล้วใช้แก้วนั้นรักษาโดยเอาแก้วกดในที่ต่าง ๆ) เวทมนตร์และรู้ยาเทวดามาให้แก้พระราชกุมาร ก็ไม่มีหมอคนใดอาจรักษาเธอให้หายได้ ในกาลนั้น จึงมีพระดำรัสกับมนตรีว่า "ดูกรท่านมนตรี ถ้าศรทานันทะยังมีชีวิตอยู่แล้วไซร้ เขาคงอาจรักษาพระราชกุมารของข้าพเจ้าให้หายได้ในทันทีทีเดียวนะ แต่โธ่ ข้าพเจ้าได้ฆ่าเขาเสียแล้ว คนเราไม่ควรทำอะไรโดยมิได้พิจารณาให้รอบคอบเสียก่อน มิฉะนั้นเคราะห์ร้ายจะคอยท่าเขาผู้นั้นอยู่ ข้อนี้ก็มีสุภาสิตรับรองไว้ว่า

'คนเราไม่ควรทำการสิ่งใดลงโดยมิได้พิจารณาถึงเหตุผลเสียก่อน เพราะความสะเพร่าแลความขาดพินิจเปนเหตุแห่งความทุกข์โศรกอย่างใหญ่หลวง คุณงามความดีแลทรัพย์สมบัติอันพึงปรารถนาย่อมคอยเลือกบุทคลผู้มีความพิจารณาอยู่'

ในเวลานั้น ก็ไม่มีใครที่จะห้ามปรามเธอเสียด้วย" มนตรีทูลว่า "นั่นเปนการถึงคราวแล้ว เพราะความจำเปนเกิดขึ้นเช่นใด ความรู้สึกก็ย่อมเกิดขึ้นตามเช่นนั้น สิ่งใดจะไม่เกิดขึ้น ย่อมไม่เกิดขึ้น สิ่งใดจะเกิดขึ้น ต้องเกิดขึ้น แม้โดยไม่มีความพยายามเลย เมื่อไม่มีโชคแล้ว แม้แต่สิ่งที่อยู่ในมือ ยังอันตรธานไปได้"

พระราชารับสั่งว่า "สิ่งที่เกิดขึ้นแล้วนั้นก็เพราะกรรมที่ได้ทำไว้ในชาติปางก่อน แต่ยังนี้ต้องลอง พยายามดูอีกทีในการที่จะรักษาเธอให้หาย" มนตรีทูลถามว่า "โดยวิธีไร?" ตรัสว่า "ข้าพเจ้าจะป่าวร้องให้ทราบทั่วกันว่า ถ้าผู้ใดรักษาโอรสข้าพเจ้าหาย จะยกอาณาจักร์ให้ปกครองกึ่งหนึ่ง"

เมื่อได้ทำตามรับสั่งแล้ว ท่านมนตรีก็กลับไปยังคฤหาศน์แห่งตน เล่าเรื่องราวให้ศรทานันทะทราบทุกประการ ศรทานันทะจึงกล่าวว่า "ดูกรมนตรี จงทูลแก่พระราชาว่าในคฤหาศน์แห่งท่านมีหญิงพรหมจารีผู้หนึ่ง ขอให้พระองค์เสด็จมาหาหล่อน ๆ จะทูลแนะนำถึงอุบายที่จะรักษาพระโอรสได้บ้างบางประการ ท่านมนตรีจึงกลับไปทูลพระราชาตามที่ท่านปุโรหิตาจารย์ศรทานันทะสั่งนั้นทุกประการ ขณะนั้น พระราชาพร้อมด้วยอำมาตย์ราชมนตรีทั้งปวงเสด็จไปยังคฤหาศน์แห่งท่านมนตรี พอพระราชาประทับนั่ง พระราชกุมารก็ประทับนั่งเช่นเดียวกัน ตรัสว่า

'ส, เส, มิ, รา ๆ' อยู่ เมื่อได้ยินเช่นนั้น ศรทานันทะ ซึ่งซ่อนตัวอยู่ภายในม่าน จึงกล่าวโศลกเหล่านี้ว่า

"สทฺภาวปฺรติปนฺนานำ ฯลฯ กีนามโปรุษมฺ

ความว่า เป็นความฉลาดชะนิดไหนซึ่งใช้ในการโกงผู้ซึ่งมีความคิดบริสุทธิ์ เป็นความกล้าหาญชะนิดไหนซึ่งใช้ในการฆ่าผู้นอนหลับอยู่บนตัก"

เมื่อได้สดับโศลกข้างบนนี้ พระราชกุมารก็ทรงลืมอักษร 'ส' ไปตัวหนึ่ง แล้วท่านศรทานันทะก็กล่าวโศลกที่สองต่อไป

"เสตุพนฺเธ ฯลฯ น มุจฺยเต

ความว่า ที่ท่าชื่อเสตุพันธ (สพานที่พระรามทำถนนข้ามมหาสมุทร์) และท่าอันเป็นที่รวมแม่น้ำคงคาและมหาสมุทร์ติดต่อกันสองแห่งนี้ การฆ่าพราหมณ์ก็อาจลงมาล้างบาปให้หมดไปได้ แต่จะล้างบาปในการที่ทรยศต่อเพื่อนนั้น ไม่ได้เลย"

พอได้ทรงสดับ พระราชกุมารก็ทรงลืมอักษรไปได้อีกตัวหนึ่ง 'เส' แล้วศรทานันทะก็กล่าวโศลกที่สามต่อไปว่า

"มิตฺรทฺโรหิ ฯลฯ ยาวทาภูต สำ ปฺลวม

ความว่า คนผู้คิดทรยศต่อเพื่อนฝูง อกตัญญูต่อผู้มีคุณ ทรยศต่อผู้ซื่อสัตย์ สามจำพวกนี้ จะต้องไปสู่นรกจนโลกถึงความพินาสด้วยไฟปลัยกัลป"

ที่นี้พระราชกุมารจำได้ตัวเดียวแต่ 'รา' เท่านั้น คือลืมอักษร 'มิ' ไปอีกตัวหนึ่ง ครั้นแล้วศรทานันทะก็กล่าวโศลกที่สี่ต่อไปว่า

"ราชา'สิ ราชปุตฺโร'สิ ฯลฯ เทวตาราธนำ กุรุ

ความว่า พระองค์เป็นพระเจ้าแผ่นดิน (หมายถึงพระราชา) พระองค์เป็นพระราชโอรส (หมายถึงพระกุมาร) ถ้าจะต้องการคุณงามความดีสำหรับพระองค์ ก็จงให้ทานแก่พราหมณ์ เคารพต่อเทพยดา"

เมื่อศรทานันทะกล่าวโศลกที่สี่แล้ว พระราชกุมารรู้สึกพระองค์เป็นปกติ และทรงเล่าถึงเรื่องหมีที่เป็นมาแล้วถวายพระบิดาได้ทุกประการ เมื่อได้ทรงสดับเช่นนั้น พระราชาจึงตรัสว่า

"ดูกรหญิงพรหมจารี ท่านก็อยู่แต่ในบ้านเท่านั้น หาได้ไปสู่ป่าไม่ เหตุไฉนจึงได้รู้เรื่องการสนทนาระวางหมีกับเสือและคนได้"

ศรทานันทะซึ่งอยู่ภายในม่าน จึงทูลว่า "เทพยิดา สรสวดี อยู่ที่ปลายลิ้นของข้าพเจ้าโดยความกรุณาของเทพยดาและพระพรหม เพราะฉะนั้น ข้าพเจ้าจึงได้รู้เหมือน

อย่างที่ได้รู้รอยขุดในที่ลับของพระนางภานุมติ มาแล้วนั้น”

เมื่อได้ทรงสะดับเช่นนั้น พระราชาทรงประหลาดพระทัยนัก ถึงกับเสด็จไปทรงเบิดม่านขึ้นทอดพระเนตร์ ยิ่งทำให้พระองค์ทรงประหลาดพระทัย มากขึ้นไปอีก เมื่อได้ประสพท่านศรทานันทะเข้า แล้วท่านมนตรีจึงทูลเล่าเรื่องที่เปนมาแล้วถวายให้ทรงทราบทุกประการ รับสั่งว่า “ข้าแต่ท่านมนตรี ข้าพเจ้าได้ชื่อเสียงก็เพราะอาศรัยท่าน เคราะห์ร้ายได้ผ่านพ้นไปก็เพราะท่าน เหตุนี้แหละบุทคลจึงควรเสพย์ด้วยนักปราชญ์ โดยแท้ ประโยชน์ทั้ง ๒ ฝ่ายย่อมเกิดขึ้น เพราะอาศรัยนักปราชญ์เหล่านั้น สมกับคำสุภาษิตว่า ‘การปฏิบัตินักปราชญ์ ย่อมห้ามเสียซึ่งความทุกข์โศรกในบัดนี้และอดีตทั้ง ๒ เหมือนกับน้ำในแม่น้ำคงคาเมื่อดื่มเข้าแล้วย่อมแก้กระหายและความทุกข์โศรก ทั้ง ๒ สถานฉะนั้น’

ราชโอรส ของข้าพเจ้า พ้นจากข่าย คือ อันตราย อันใหญ่หลวงได้ ก็เพราะอาศรัยวิจารณะปัญญาอันเฉียบแหลมของท่าน เพราะมนตรีผู้เสวนะกับคนดีมีตระกูล ย่อมเปนผู้อันปราชญ์พึงสรรเสริญ เหมือนกับผู้มีมนตร์ คารุฑ สำหรับปราบปราม สัปปะชาติฉะนั้น”

เมื่อพระราชาทรงสรรเสริญมนตรีด้วยถ้อยคำต่าง ๆ อันเปนที่รัก และประทานเสื้อผ้าให้เปนเกียรติยศแล้ว พระองค์ก็ทรงปกครองอาณาจักร์ให้อยู่เย็นเปนสุขต่อไป

มนตรี (ของพระเจ้าโภชะ) เล่าเรื่องถวายพระเจ้าโภชะจบลงแล้ว จึงทูลอีกว่า “ข้าแต่พระราชา พระเจ้าแผ่นดินผู้คอยทรงสะดับและทรงเชื่อคำของมนตรี เปนพระเจ้าแผ่นดินที่ทรงพระเจริญ และประกอบด้วยความสุข”

จบเรื่องเจ้าชายชยบาลกับหม

พุทธเปนศรีเก่ตัว

ชอา

แก้วประพาฬ

แต่ปางหลังยังมีกะทาชาย เปนสหาย เสวกาจิงยอมพร้อมใจกัน ให้เชิญราชรถานั้น ร่วมขนเที่ยวนขอ คนหนึ่งถือกะลาหนึ่ง มาเสี่ยง เพื่อคู่เคียงควรครองไอยศวรรย์ รถสีซอ เที่ยวร้องรับขับขอทุกบ้านไป เดชะ ก็วิ่งเรอยมาน่าอัศจรรย์ ถึงชายขอทานนั้น เปนกุศลหนหลังช่วย ระหายซวยกลายกลับ ก็หยุดลง พวกเสนาพากันประหลาดจิตต์ รัยยศใหญ่ เทวะดาอาเพทให้มีภัย พายุใหญ่ ต่างเข้าชิดมองกายาน่าพิศวง จิงปลอยปลุก ฝนซู่พรู ๆ มา ทั้งสองวิ่งหลบฝนจนพลัดกัน เชิญลุกเถิดพระองค์ จะได้สวมชำมรงค์หมั้น คนหนึ่งนั้นหลงไปไกลนักหนา เข้าเขตต์แดน ชิดา เพราะเปนบุญหนุนส่งพระทรงเดช จะได้ แผ่นดินมิถิลา จิงเข้าพักในศาลาริมทาง ครองนคเรศเปนสุขา เชิญพระองค์ทรงเครื่อง นึกคนึงถึงสหายชายสีซอ เคยเคียงคลอ อันโอฬาร์ เปนคู่เคียงพระชิดาดำรงเวียง เตร็จเตร่เที่ยวเร่ร่อน นิจาเอ๋ยพ่อสหายนาย ชายขอทานพลิกตื่นพ้นกายา พึ่งเสนา มังกร จะอาวรณ์หลบแฝงอยู่แห่งไร ยิ่งหวลคิด อภิปรายแกล้งย่ายเยี่ยง ตัวของข้าวาสนา จิตต์หายไม่วายเศร้า ตัวของเราก็วิบัติอัดใจ ไม่ควรเคียง พระชิดาอกเวียงสวรรยา พวก ใหญ่ ไม่รู้จะจรลีไปที่ใด นึกตันใจสลดจิตต์ เสนาพากันว่าไม่ได้ บุญพระองค์นึกระไรจิง เลยนิทรา รถา แล่นมาเกยเสยบาทเมื่อนิทรา ไม่ควรหนี

ในเมืองนั้นพระยามหากษัตริย์ เกิดอุบัติ์ วาศนาดอกภูธร สวรรคตหมดวาสนา ท้าวเธอไร้โอรสมีชิดา ได้ฟังคำจำใจต้องยอมรับ ทรงเครื่อง

งามระยับประภัสสร มาขึ้นทรงรถาเทียมอัศดร แปดตัวเคียงเรียงซ้อนเปนหลั่นมา พอได้ฤกษ์เดิรกระบวนไม่ปรวนแปร รายริ้วแห่คู่เคียงข้างรถา อิกสังข์แตรแซ่ซร้องเปนโกลา แห่ขอมเข้านคราเข้าเวียงไชย

จะกล่าวถึงฝ่ายสหายชายสิซอ หนีพายุวิ่งปร่อนเหงื่อไหล เหลียวไม่เห็นเพื่อนรักให้หนักใจ เอ๊ะไฉลเซอะซนไปหนไร พายุยิ่งอู้ ๆ ฝนพรูพร่ำ กรรมเอ๋ยกรรมจะเที่ยวแฝงอยู่แห่งไหน เคยเคียงคลอจรลีทุกทีไป ขอทานเขาเชาวน์ไวในบทกลอน ยิ่งคิดไปใจเหี่ยวเปล่าเปลี่ยวจิตต์ ต้องจากมิตร์รักร่วมสโมสร พอฝนหายทรงกายยทร จนลุเข้าเขตต์นครมิถิลา ผะเอิญพระราชาเลียบนคร พวกขุนนางแห่สลอนสลับหน้า นายมังกรแลประสพพบพักตรา พระราชาองค์ใหม่สงสัยครัน เอ๊ะดูเหมือนเพื่อนเราเข้ากะลา ไยมาเปนกษัตรานึกน่าขัน แสนดีใจที่ได้มาพบหน้ากัน แต่นึกพรั่นพวกตำรวจจะหวดตี ปางพระองค์ทรงภพประสพพักตร์ ครั้น จะทักแคลงพระทัยใช่หรือนี่ จึงรับสั่งให้

หาหามาทันที เข้าร้องดีเปนทำนองร้องอย่างไร ขอทานเอ๋ยตัวข้าเห็นหน้าเจ้า อยากรู้เค้าว่าอยู่หนตำบลไหน ตัวข้านึกปราณีมีแก่ใจ ขงร้องให้เราฟังครั้งเดิมมา

นายมังกรนิ่งตฤกนึกถวิล เกรงเพื่อนจะถูกหมิ่นจึงขับว่า “อันพระองค์ทรงสังข์มังคลาเกล้ากระหม่อมทรงวาสุกริกราย” ร้องเท่านั้นเหลือบชะแง้แลดูพักตร์ ท้าวพยักว่าทรงรู้กะทู้หมาย แกล้งตรัสว่าเสียงเพราะดูเราะราย ดีละนายเราจะเลี้ยงให้เที่ยงตรง ทรงเลื่อนยศให้เปนเสนาบดี ด้วยเหตุที่พอพระทัยหายพิศวง นายมังกรขับให้คลายงวยงง ก็ดำรงยศทรัพย์นับอนันต์ เพราะพูดดีไม่เปนที่เสื่อมพระยศ ให้ปรากฏเสียชื่อลือชาลั่น ว่าเคยเที่ยวขอทานมาด้วยกัน ไม่มีไหวก็คงดันเล่าเรื่องไป ทำให้เสื่อมเกียรติท้าวเจ้ายุเรศ ทุกประเทศจะฉินนินทาได้ เพราะพูดดีจึงไม่มีซึ่งโพยภัย นินทานชี้ให้เปนบทเรียน อันคำพูด พูดดีเปนศรีศักดิ์ มิคนรักคบหาไม่พาเหี่ยร อันปากชั่วพาตัวให้อาเกียร จึงควรเรียนพูดให้เพราะเสนาะเอย

จดหมายรัก

โดย

แสงระพี

"เธอรักดิฉันจริง ๆ หรือคะ?" เสียงออดอ้อนอันหวานแหลมของนวลศรี พงศ์รุจิเอ่ยแก่คู่หมั้นของเจ้าหล่อน

"อะไร เล่าเป็นเหตุที่ทำให้หล่อนสงสัย? ฉันได้บอกแก่หล่อนเป็นครั้งที่เท่าไรแล้วว่า ฉัน – รัก – รัก – รัก หล่อน คนเดียวเท่านั้น หล่อนเป็นสตรีคนแรกที่ฉันรัก และจะรักจนวันตายทีเดียว" นายไพศาล รัตนพรรณ์ตอบด้วยสำเนียงหนักแน่น พลางเอื้อมมือไปจับไหล่เจ้าหล่อนเป็นเชิงปลอบ

"และเธอไม่เคยรักสตรีไรมาก่อนดิฉันหรือคะ?" นวลศรีเคี่ยวเข็ญถามต่อไปอีก

ชายหนุ่มลดมือลง สั่นศีรษะ และยิ้ม

"ไม่เคยเลย ไม่เคยแม้แต่จะนึกรักใครนอกจากหล่อนเท่านั้น แม่ยอดรัก"

นวลศรีถอนใจยาวด้วยความปลื้ม พลางถอยกายไปนั่งลงที่เก้าอี้ยาว ซึ่งชายหนุ่มก็ตามไปนั่งลงข้างเจ้าหล่อน และยกแขนขึ้นโอบกายหล่อนเข้าไว้

"ดิฉันเห็นจะอกแตกแน่ทีเดียว ถ้าเธอเคยรักใครมาก่อนแล้ว" หล่อนกะซิบพลางเอนกายเข้าแนบกับทรวงอกของเขา "ความรักของชายที่เคยเร่ร่อนมาแล้วคงจะมีต่อไปอีกจริงไหมคะ?"

"ถ้าเช่นนั้นหล่อนก็คิดว่าชายคงจะรักหญิงมากกว่าหนึ่งไม่ได้น่ะซิ!"

"อุ๊ย! ไม่ได้ซิคะ จะผิดอะไรกับผึ้งที่เคยทราบรสหวาน ของดอกไม้ว่าต้นไหนจะหวานแหลม และต้นไหนไม่หวาน แล้วก็คงทิ้งต้นที่ปราศจากรสเสียไปหลง พะวงแต่ที่มีรสหวานแหลม ชายที่เร่ร่อนใฝ่รักก็ละม้ายคล้ายกัน"

ไพศาลหัวเราะเต็มเสียง

"ถ้าหล่อนมีความเห็นเช่นนั้น ก็นับว่าหล่อนเป็นสุขได้ เพราะความบริสุทธิ์แห่งความรักของฉัน เป็นของหล่อนทั้งหมด

แม้แต่ร่างกาย—ความรู้สึก และอะไรต่ออะไรฉันขอมอบไว้ใต้อำนาจหล่อนทั้งสิ้น ส่วนหล่อนล่ะ หล่อนจะตอบให้ได้อย่างเดียวกับฉันไหม ?

ดวงหน้าของสาวน้อยค่อยเปลี่ยนเป็นสีแดงเรื่อราวกับดอกกุหลาบ ซึ่งเพิ่มความงามให้ยิ่งขึ้นอีก

"แน่นอน เธอให้ความจริงใจแก่ดิฉันได้เพียงไร ดิฉันก็ให้แก่เธอได้เพียงนั้น" หล่อนตอบอย่างฉะถ้อยชัดคำ

"ชื่นใจจริง" พร้อมกับถ้อยสนองเขาก็รัดเข้าหล่อนเข้ามาแนบ และเชยชมเข้าหล่อนเสียอย่างดูดดื่ม

"อีกเดือนหนึ่งไม่ใช่หรือยอดรัก ที่ถึงวันกำหนดสมรส ?"

"ค่ะ"

"ก่อนสมรส ฉันอยากจะขอลาเธอไปทำกิจธุระส่วนตัวสักอย่างหนึ่ง ไม่ช้าราว ๆ สองอาทิตย์ก็เห็นจะสำเร็จ"

"ธุระสำคัญหรือคะ เธอจะไม่ไปไม่ได้หรือ ?" หล่อนเคลื่อนกายออกจากวงแขนของเขา และทอดสายตาดูชายหนุ่มคล้ายกับจะค้นหาความจริงในคำพูด

"แม่ยอดรัก !" เขาพูดขึงขัง "หล่อนคิดหรือว่า ฉันจะยอมจากหล่อนไปโดยไม่ใช่กิจจำเป็นและสำคัญจริง ๆ"

"เธอจะงดเสียไม่ได้หรือคะ ระวางที่จวนจะถึงวันสมรสของเรานี้ ดิฉันอยากจะอยู่ใกล้ชิดเธอ และเธอจะได้ปฏิบัติความรักให้ดิฉันเห็นใจ จริง ๆ นะคะ เธออย่าไปเลย" เจ้าหล่อนพูดออด

"โธ่ ! แม่นวลศรี ฉันหรือจะแกล้งละทิ้งหล่อน ถ้าไม่จำเป็นจริงแล้ว แม้แต่วินาทีหนึ่งฉันก็ไม่อยากคลาดจากหล่อน แต่นี่เกี่ยวกับความสุข—ความสมบูรณ์ของเราที่จะดำรงฐานะต่อไปในอนาคต ขอให้เชื่อฉันเถิด ยอดรัก ฉันต้องไป—ไปเพราะหาหนทางเพื่อความสุขของเรา" ไพศาลอธิบาย

"เธอไม่ควรจะต้องเดือดร้อนไปเลยนี่คะ ทรัพย์สมบัติของดิฉันก็มีพอสำหรับเราจะหาความสุขได้แล้ว"

"หล่อนพูดอย่างนั้นไม่ถูก ทรัพย์ของหล่อน ฉันหรือจะกล้านำไปใช้จ่ายเพื่อประโยชน์ส่วนตัว คุณพ่อหล่อนยังเคยพูดไม่ใช่หรือ ว่าฉันควรจะทำกิจการณ์อันไรให้เห็นผลเสียเป็นหลักเป็นแหล่งบ้าง" เขากล่าวอย่างไว้ตัว

ดูเหมือนทุกประโยคที่นวลศรีกล่าวอ้อน

วอนให้เขากลับใจ เขา—นายไพศาลหาข้อค้านแก้ตัว ยืนคำไม่เปลี่ยนแปลง จนเจ้าหล่อนรู้สึกว่าความหวังของเจ้าหล่อนในส่วนตัวค่หมั้นเห็นจะไม่มีทางให้เขาเลิกล้มความคิดได้แล้ว

"เธอจะไปไกลถึงไหนคะ ?" หล่อนกล่าวในที่สุด

"กาญจนบุรี" เขาตอบโดยเร็ว "ฉันได้รับจดหมายจากนายทองก้อนและนายบุญส่งคู่คิดของฉัน ให้ฉันรีบไปโดยเร็ว"

หล่อนพร้อมด้วยดวงตาอันมีอัสสุชลหล่อค่อยยกแขนขึ้นโอบรอบคอ และเอ่ยอ้อน

"เธอต้องส่งจดหมายให้ดิฉันทราบทุกเที่ยวเมล์นะคะ !"

"จ๊ะ— จะส่งมาทุกวันทีเดียว" เขาตอบ และปลอบหล่อนอย่างเอาใจ

เสร็จสนทนา นวลศรีจึงลุกขึ้นลากลับด้วยหัวใจสะท้อน ส่วนตัวเขาก็หันกลับมานั่งที่โต๊ะเขียนหนังสือ หยิบกะดาษขึ้นมาอ่านดูแล้วก็เริ่มลงมือเขียนต่อไป

◎ ◎ ◎

วันหนึ่ง—วันหนึ่งได้ล่วงไป จนสัปดาห์ได้เวียนมาถึง นวลศรีรู้สึกเศร้าใจมากจดหมายทุกฉะบับที่มีมาถึงหล่อน ดูเหมือนเขากล่าวแต่ความลำบากที่ต้องตรากตรำกลางแสงแดดอันร้อนระอุ เพราะต้องควบคุมดูแลคนงานที่ขุดค้นหาแร่อันมีค่า

"โธ่ ! ไม่ควรเลย ไม่ควรจะไปตรากตรำ" หล่อนรำพรรณเยา ๆ ขณะเมื่ออ่านจดหมายฉะบับที่ห้าจบลง ด้วยความระทมในการที่คิดถึงคู่หมั้นของหล่อน นวลศรีจึงจัดแจงแต่งกาย ตรงไปยังบ้านของเขา ซึ่งบัดนี้มีแต่คนใช้คนหนึ่งกับยำพ่วง ซึ่งนับเนื่องเป็นเครือญาติของไพศาล อยู่เฝ้าดูแล

พอเจ้าหล่อนก้าวเข้าในห้อง เป็นห้องเดียวที่เขากับหล่อนได้วิสสาสะกันเมื่อวันเขายอกลาหล่อน นวลศรีรู้สึกหัวใจช่างเหี่ยวแห้งเสียนี่กระไร ทุกสิ่งในห้องก็คงอยู่ตามที่ แต่ไฉนหนอจึงดูคล้ายกับห้องนนั้งว้างเยือกเย็น ทั้งนี้เพราะหล่อนรู้สึกว่ามีสิ่งหนึ่ง สิ่งที่หล่อนถือราคาเสมอดวงชีวิตของหล่อนขาดไปคือ นายไพศาล ชายคู่รัก ของหล่อน—และเขาผู้เดียวที่กำความเป็นอยู่ของหล่อนในอนาคตไว้ หล่อนเดินทำหน้าเศร้า ๆ ตรงไปยังกะจกยานใหญ่ ที่ตั้งอยู่ตรงโต๊ะเขียนหนังสือ พลางพิศดวงหน้าของหล่อนดูแล้วก็ยิ้ม ราวกับว่าหล่อนจะเย้ยความงามของตัวหล่อนเองกับเงา แต่แล้วดูเหมือน

หล่อนจะรู้สึกอาย จึงก้มหน้าลงพลางมือก็คุ้ยเขี่ยกอง กะดาด ที่วาง อยู่ เกลื่อนกลาดบนโต๊ะ ทันใดนั้นหล่อนได้แลเห็นกะดาดแผ่นหนึ่งซึ่งแลยออกมายาวกว่าแผ่นอื่น และอักษรบันทัดแรกนอกจากวันที่ ดูจะเป็นสิ่งที่สะกิดหัวใจหล่อนอย่างที่สุด

“วนิดา ผู้ยอดชีวิตเสมอดวงดาราประจำชีพ”

นวลศรีจ้องดูคำเหล่านี้ ระคนกับความหลากใจอย่างพิกล “ลายมือของเธอจริง ๆ หรือนี่” หล่อนพึมพำ แล้วก็ชักออกมาทั้งหมด “แน่แล้ว—ลายมือของเธอแน่แล้ว” นวลศรีเอ่ยเบา ๆ พลางก้มลงอ่านข้อความที่ปรากฏอยู่นั้นต่อไป

“วนิดา ผู้ยอดชีวิตเสมอดาราประจำชีพ จดหมายฉะบับนี้เห็น จะเป็น ฉะบับ สุดท้าย ของฉันเสียแล้ว ความขน—ความคับแค้น—ได้บังคับหัวใจของฉัน ให้เปลี่ยนความคิดวันนี้ฉันขอหมั้นกับแม่เศรษฐีนีผู้หนึ่ง และก็เป็นอันตกลงกันแล้วอย่างรวดเร็ว ฉะนั้นฉันต้องขอลาหล่อน ลาอย่างไม่มีหวังที่จะได้ประสพพบกันเช่นเคย แต่—โธ่เอ๋ย! หล่อนแม่ยอดรัก ขอให้หล่อนยกโทษแก่ฉันเสียเถิด เพราะเป็นหนทาง—หนทางเดียวเท่านั้นที่จะกู้ฐานะของฉันให้คงคืนเป็นไทย—เป็นอิสสระแก่ตัว แต่ความรัก—ความรักอันบริสุทธิ์ของฉัน ยังต้องเป็นของหล่อน—ของหล่อนคนเดียวเท่านั้น————————”

นวลศรีไม่มีอำนาจบังคับดวงจิตต์ได้เพียงพอ ที่จะอ่านข้อความของจดหมายฉะบับนั้นให้ตลอด หล่อนปล่อยให้แผ่นกะดาดนั้นร่วงผลอยลงจากมืออันสั่นระริก ศีร์ษะปวดร้าว ดวงตาพร่าพราว หมดกำลังความสามารถ ประหนึ่งว่าจะประทังตนยืนอยู่มิได้ ต้องใช้แขนทั้งสองยันไว้กับโต๊ะ ความหวังความตั้งใจของหล่อนได้ละลายหายไปหมดสิ้นความจริง ได้สำแดงขาวกระจ่างปราศจากความสนเท่ห์เท่ายองใย

ไพศาลได้เล่นกลกับหล่อน เขาลวงหล่อน เขาขอสมรสกับหล่อนเพื่อเห็นแก่ทรัพย์สมบัติของหล่อน การไปของเขาเพื่อพรางเงื่อนร้ายที่เขาได้เชื่อมเอาไว้ ตลอดเวลาที่แล้วมา เขาเป็น บุคคล ที่เต็ม ด้วย ความหลอกลวง หัวใจของเขายชาผูกพันอยู่กับหญิงอื่น “วนิดา” ส่วนหล่อนเล่า หล่อนคือผู้ที่เขาเชิดหล่อนเป็นหุ่น อา! ร้ายกาจจริงหนอ

หล่อน จะ นำ ความ ผิด ร้าย ของเขา ออก

โฆษณาหรือ? ไม่ได้_หล่อนจะทำอย่างนั้นไม่ได้ ความละอายขายหน้าจะต้องตกแก่หล่อน มิทางเดียวเท่านั้น คือหล่อนต้องเก็บความลับข้อนี้ไว้ แล้วและปล่อยให้ความเศร้าความระทมทรมาน หล่อนตลอดไปดีกว่าเปนหนทางดีกว่าที่จะป่าวก่อความครหาให้ถึกก้องทั่วเมือง

ความคิดถ่ายเทวนเวียนกลับไปกลับมาเร้าให้หล่อนเกิดความโทมนัส หล่อนจะปล่อยให้เขาล่อลวงต่อไปอีกกระไรได้ เขาลวงหล่อนมาพอแล้ว หล่อนหมดความใคร่ครวญ หมดอาลัย กระชากกระดาดออกมาแผ่นหนึ่ง เขียนข้อความตรอกลงไปอย่างห้วน ๆ

"ระวางเธอกับฉันหมดความสัมพันธ์กันนับแต่จดหมายฉบับนี้ถึงมือเธอ ไม่ต้องตอบ ฉันจะไม่พังข้ออธิบายแม้คำเดียว แหวนหมั้นของเธอ ได้ส่งไปอยู่ที่ ๆ จะกลับคืนมาไม่ได้อีก"

ตลอดเวลาที่ผ่านไปนับแต่จดหมายของหล่อนได้ส่งเข้าตู้ไปรษณีย์แล้ว ดูเหมือนความมานะ ความผลุนผลันของหล่อนจะค่อยเสื่อมคลายลงบ้าง หล่อนกลับมาบ้านตรงเข้าห้องนอน ทอดตัวลงบนที่นอนพร้อมกับความระทมท่วมทันดวงใจประหนึ่งจะร้าวรานสลายลง และมีเสียงสะอึกสะอื้นคร่ำครวญอยู่มิขาดสาย

◎ ◎ ◎

เดือนหนึ่ง_เดือนหนึ่งเต็ม ๆ ข่าวคราวระวาง หนุ่มสาวทั้งสองมิได้มีวี่แววถึงกันเลย เงียบ_เงียบประดุจทั้งสองฝ่ายได้เดินทางไปอยู่คนละมุมโลก นายไพศาลได้กลับมาแล้ว เขาได้รับผลในโชคลาภสมความปรารถนา แต่ต้องเสียความรัก เทียบน้ำหนักระวางผลที่ได้และที่เสียดูเหมือนเขาจะรู้สึกว่าผลที่เสียมีน้ำหนักยิ่งยวดกว่า เสียความรักก็คือเสียสิ่งที่เขามีอยู่ทั้งหมด ฉะนี้แล้ว เขาก็หมดความสุข ส่วนนวลศรีเล่า หล่อนเวลานี้เปนสุขหรือ? เปล่าหล่อนก็ตรอม_ตรอมใจโดยโรครักที่ทิ้งระอุกรุ่มเปนไฟสุม ตลอดเวลาที่ล่วงมาหล่อนมิได้ลืมเลย ถึงแม้จะหักใจให้ลืมก็ลืมไม่ลง อนิจจา! จะมีสิ่งไร หรืออำนาจไรหนอ มาประสานความรักของเขาทั้งสองให้ติดต่อสัมพันธ์กันได้ประดุจเดิมอีก

"โธ่! แม่นวลศรี ฉันสงสารเธอเหลือเกิน ดูหรือ ผิวพรรณออกซูบซีด ฉันจะมีหนทางไรบ้างที่จะช่วยเหลือเธอได้?" แม่แน่งน้อย สหายหญิงของนวลศรีเอ่ยปราสัย

ในวันที่หล่อนมาเยี่ยม ในถานที่เปนเพื่อนรัก อันสนิท

"ไม่มีประโยชน์ตอกแม่น้อย" นวลศรีกล่าวอย่างเศร้า ๆ "ฉันเปนคนมีกรรมมากในชาตินี้ทั้งชาติฉันเห็น จะหาความสุขเหมือนอย่างเขาอื่นไม่ได้เสียแล้ว เธออย่าเปนห่วงถึงฉันเลย ในโลกนี้คงไม่มีอำนาจอันไรอีกแล้ว" นวลศรีพูดพร้อมกับส่ายศีร์ษะน้อย ๆ อย่างหมดหวังจริง ๆ

"อย่าพึ่งติตนไปก่อนไข้สิจ๊ะ เชื่อฉันเถิดอย่างไร ๆ ก็คงมี ปราชญ์ย่อมว่า 'ความสุขกับความทุข์เปนของใกล้กัน คล้ายกับวันนี้กับพรุ่งนี้' เธอลองอ่านหนังสือเรื่อง 'คืนรัก' ของ 'ตระกูลแก้ว' นี่ดูซิ เจ้าของบอกว่าเปนชิ้นเอกของเขา แหม! นางเอกต้องทนทรมานรักถึง ๗ ปี ในที่สุดยังคืนมาได้" พูดพลางแน่งน้อยก็หยิบหนังสือส่งให้ นวลศรีค่อย ๆ รับมาด้วยอาการไม่ใคร่เต็มใจ แล้วก็พลิกเปิดเรื่อย ๆ ไปอย่างเสียไม่ได้ ทันใดหล่อนก็มีอาการสะดุ้งวาบ มือที่พลิกหนังสือก็หยุดนิ่ง สายตาก็ทอดเขม็งตรงไปยังหน้าหนังสือหน้าหนึ่ง

"จะเปนไปได้จริง ๆ หรือนี่!" นวลศรีเอ่ยเบา ๆ แก่ตัวเอง

สิ่งที่ยังเอิญมาสะดุดใจหล่อนนั้น คือจดหมาย—จดหมายฉะบับที่ตามท้องเรื่อง นายโรงเอกมีไปถึงนางเอก และถ้อยคำในจดหมายนั้น ดูเหมือนหล่อนจะจำได้อย่างชินตา

"วนิดา ผู้ยอดชีวิตเสมอดาราประจำชีพ" หล่อนยกมือข้างหนึ่งขึ้นแตะหน้าผากอันร้อนผ่าว ส่วนในลำคอเล่า ดูเหมือนมีก้อนอะไรวิ่งขึ้นมาจุกแน่น เบื้องหน้าคือจดหมาย จดหมายฉะบับที่นำความมหาวิบากกรรมมาสู่หล่อน จดหมายซึ่งหล่อนต้องเปนบ้าปราศจากความใคร่ครวญ และลงโทษชายที่หล่อนรักโดยไม่ให้โอกาสแก่เขาที่จะแก้ตัว นวลศรีลดมือลงมากำแน่น เมื่อรำลึกได้ว่าหล่อนเองเปนผู้ใจเร็ว ถ้าให้โอกาสเขาอธิบายแล้วเหตุการณ์นั้นคงไม่เปนไปได้ถึงเพียงนี้ หล่อนปล่อยให้หนังสือร่วงลงบนเข่า แล้วเลยกลิ้งไปยังพื้น ยกมือขึ้นปิดหน้าร้องไห้ รู้สึกว่าความระกำใจอย่างใหญ่หลวงได้เข้ามาครอบงำสุดที่จะหาทางบีบเข้าให้เสื่อมคลายได้

"เปนอะไรเล่า แม่นวลศรี? อ้าว! ร้องไห้ด้วย" แม่แน่งน้อยถามระคนกับความประหลาดใจ "เธอถ้าจะรู้สึกสงสารพระเอกกะมัง อย่างฉันเหมือนกันเมื่ออ่านก็ร้องไห้"

"แม่น้อยจ๋า ฉันนี่ช่างเลวทรามเหลือเกิน

เรื่องนี้เป็นของคุณไพศาลเขียนแต่งเอง จดหมายรักของนายโรงเอก—นั่นแหละที่ฉัน—ต้องต้อง โธ่! โธ่! ฉันเองเป็นคนทำลายความสุขของตัวเอง และตัวเธอ แล้วนี่ ฉันจะมีอะไรเป็นข้อแก้ตัวเล่าความนี้ — ขย — ยิ่งร้ายไปกว่าเมื่อแรกอีก ฉันเห็นจะต้องกินยาตายแน่แล้วความนี้" นวลศรีพร่ำเกือบจะไม่ได้เนื้อความ

"อ้อ! เธอตัดรักของคุณไพศาลเพราะ———?"

"จ๊ะ! เพราะจดหมายในท้องเรื่องที่ฉันยังเอิญไปพบเข้า"

"เธออย่าพึ่งเอะอะไปเลย คุณไพศาลคงไม่ทิ้งเธอหรอก ถ้าเธอจะไปหาและสาระภาพ" แน่งน้อย อธิบาย

"ไม่ไหว—ไม่ไหวจริง ๆ ฉันจะแยกหน้าไปหาเธอได้อย่างไร เธอคงไม่มองฉันเป็นแน่ทีเดียว เธอคงนึกว่าฉันสลัดเธอ เพราะฉันไม่ต้องการเธอ จดหมายที่ฉันส่งคำขาดไปยังเธอ ฉันก็ตัดหนทางเสียหมดสิ้นแล้ว"

"ค่อยคิดดูก่อนซิ" แน่งน้อยปลอบ "ถ้าเธอเชื่อฉัน ๆ จะหาอุบายให้เธอได้พบกับคุณไพศาล วันเสาร์นี้และฉันจะเชิญคุณไพศาลไปบ้านเพราะเป็นวันทำบุญอายุครบรอบปีของคุณพ่อ แล้วเธอก็จงไปด้วย ฉันจะเป็นคนนำให้เธอพบกัน ยังไง—เหมาะไหม?"

นวลศรีก้มหน้าตรองอยู่ครู่หนึ่ง แล้วก็ค่อย ๆ พยักหน้ารับคำ

◎ ◎ ◎

วันเสาร์— วันที่การมงคลอันเกี่ยวกับการทำบุญของเจ้าคุณเทพนคร ฯ บิดาของแน่งน้อยมาถึง พอเวลาย่างเข้าสู่เขตต์รัตติกาล ผู้ที่ได้รับเชิญเพื่อเกียรติยศ ต่างก็มุ่งมากันมิขาดลานบ้านอันจัดไว้เป็นที่รับแขก ก็เนืองแน่นด้วยแขกเหรื่อ เสียงคุย เสียงหัวเราะดังลั่นในจำนวนนี้มีคนสำคัญที่จะกล่าวคือ นายไพศาล กับ นวลศรี ทั้งสองฝ่ายมุ่งมาด้วยมิโนแตกต่าง สำหรับไพศาลเขามาเพื่อหาความรื่นเริงดับทุกข์ ส่วนนวลศรีเล่า เข้าหล่อนมาด้วยความร้อนรนใจ ความกระหายที่ใคร่จะพบหน้าคู่หมั้นที่หล่อนยอกเลิกร้างแก่เขาไปแล้ว

ชั่วโมงหนึ่งได้ผ่านไป อีกชั่วโมงหนึ่งก็เลย เปล่า! หล่อนไม่วี่แววว่าจะได้พบหน้าเขาเลย แน่งน้อยเล่าหล่อนก็ช่วยค้นหาและคอยโอกาสจะให้เขาได้ประจันหน้ากันอย่างซึ่ง ๆ หน้า แต่เปล่า! ยังไม่เห็นความปลอดโปร่ง กะทั่งนาฬิกาตี ๑๓ ที แขกที่มาก็เริ่มกลับกันไปบ้างแล้ว พอสพโอกาส

แน่งน้อยจึงตรงเข้าไปหานายไพศาล ขณะนั้นเขานั่งเผาบุหรี่วางอารมณ์อยู่บนเก้าอี้ใกล้กับต้นปาล์ม

"คุณไพศาลคะ ดิฉันมีของประหลาดจะให้เธอดู" แน่งน้อย

"ของอะไรกันจ๊ะ?" เขาถามอย่างเคารพและฉงน

"ของมีค่าที่คุณจะต้องชอบมาก ไม่ใช่เครื่องประดับ แต่เป็นสิ่งเดียวที่คุณจะต้องสนใจจริงนะคะ ดิฉันไม่ปดหรอก มาสิคะ อยู่ที่ห้องรับแขกคุณพ่อแน่ค่ะ" เพื่อจะสนับสนุนคำพูดให้น่าทะนือรือร้นยิ่งขึ้น หล่อนจึงตรงเข้าถือวิสาสะจูงมือเขาตรงไปยังห้องรับแขก พอเขาก้าวเข้าไป ภาพที่ปรากฏแก่คลองจักษุทำให้ตะลึงชาไปหมด

"นี่หมายความว่าอย่างไรกัน? แม่แน่งน้อย" เขาหันมาถามมัคคุเทศ

"จะหมายอะไรอีกเล่าคะ คุณไพศาลก็รู้อยู่แล้ว" หล่อนตอบเสียง ๆ พลางหล่อนก็คลายมือที่จับเขาออกและรีบเดินหนีไปเสียนวลศรีเจ้าของภาพที่ไพศาลได้เห็นค่อยเหลือบสายตาขึ้นมองดูด้วยความละอาย หล่อนทำทีเหมือนจะพูด แล้วก็นิ่งเสีย ส่วนไพศาลก็อึกอักไม่น้อย

ไพศาลเป็นผู้ทำลายความเงียบขึ้นก่อน "ขอโทษเถิดจ๊ะ" เขาพูดเสียงเครือชอบกล "ถ้าฉันรู้ว่าเธออยู่นี่ ฉันก็คงไม่เข้ามารบกวนเธอให้ต้องลำบาก"

นวลศรีอุตส่าห์แข็งใจ นึกว่าโอกาสเช่นนี้คงหาได้ไม่ง่ายนัก

"ดิฉันก็ทราบแล้ว แต่ยินดีที่ได้มาพบ"

"เหตุไร?" เขาถามห้วน ๆ

"เพราะดิฉันอยากจะพูดกับเธอ คือเรื่อง———!"

"ถอนหมั้น ตัดรัก" เขาสอด

"ฟังดิฉันก่อนสิคะ" เจ้าหล่อนพ้อด้วยความน้อยใจ และดูเหมือนเขาจะได้แลเห็นในดวงตาของหล่อนมีน้ำตาออกมาคลอ จึงสงบใจฟังหล่อนเล่า

"หนังสือของเธอเป็นต้นเหตุ ทำให้ดิฉันเข้าใจผิดอย่างลึกซึ้ง" หล่อนเริ่มด้วยเสียงประหม่า "ดิฉันพบจดหมายรักของเธอ แต่ไม่ใช่สำหรับตัวเธอ เป็นของพระเอกในเรื่อง และ—และ ดิฉันไม่รู้ พึ่งมาทราบเมื่อสามสี่วันนี่เอง"

เขาถอนใจอย่างแรง และเงยหน้าขึ้นคล้ายกับจะมองดูที่โปร่งสำหรับหาอากาศบริสุทธิ์

"และนี่หรือเปนเหตุให้หล่อนถอนหมั้น?"

"ค่ะ! และ—แล้ว—แล้ว—เธอจะไม่ยอมยกโทษให้ดิฉันหรือคะ?"

ตะกุกตะกักคล้ายกับเปนอ่าง

"ยกโทษ?" เขาทวนคำ "ถ้าหล่อนนึกว่าฉันจะยอมยกโทษให้แก่ผู้ผิดอย่างง่าย ๆ โดยไม่มีค่าปรับอย่างนั้นหรือ"

"เธอจะปรับดิฉันอย่างไรก็ตาม เถิดค่ะ เพราะดิฉันผิดแล้ว ผิดเพราะความเขลา หาความตริตรองมิได้"

"ฉันจะปรับหล่อนอย่างนี้—" พร้อมกับคำพูดเขาตรงเข้ารวบหล่อนไว้ในวงแขนแน่น กะชับ และก้มลงรับขวัญหล่อนเสียอย่างสมรัก

◎ เกิดเป็นหญิง หยิ่งยวด เพ้อยวดกล้า ประมูลน่า ที่บุรุษ ถึงสุดสวย

หลงยึกยิน ทินทึก ฤทธิ์นึกงวย สวยไม่ช่วย ชูสวาท เหมือนขลาดเอย ฯ

พระศรีนิพนธ์

แถลงการ
สาธารณสุขพิเศษ
๑

เรื่อง

"เด็กในวัยรุ่น"

วัยอายุที่เรียกกันว่ารุ่นนั้น ไม่ใช่เป็นวัยที่จะอธิบายและกำหนดเกณฑ์อายุให้แน่ชัดได้ พฤติทางส่วนร่างกายวัยรุ่นคือเมื่อเวลาที่เรียกว่าแตกเนื้อหนุ่มหรือสาว แต่จะกำหนดความเปลี่ยนแปลงในส่วนจิตต์ใจของคนให้เป็นเกณฑ์อายุที่แน่นอนที่เดียวนั้นย่อมไม่ได้ ลักขณะจิตต์ใจของคนเมื่ออยู่ในวัยรุ่นมักจะดำรงอยู่เช่นเดิมจนลักขณะในส่วนร่างกายของผู้นั้นเติบโตเป็นผู้ใหญ่เต็มที่ตั้งหลายปีแล้ว และผู้ใหญ่หลายคนมีความเจริญของจิตต์ใจอยู่ในลักขณะและชะนิดอย่างเดียวกับเมื่ออยู่ในวัยรุ่น

ความหมายที่แท้จริงของคำว่าวัยรุ่นนั้นคืออาการแห่งความเจริญและเปลี่ยนแปลงที่มีอยู่หรือเจริญขึ้นในบุคคลเมื่ออายุระหว่างเป็นเด็กกับเป็นผู้ใหญ่เป็นระยะเวลาที่ความเติบโตของชีวิตเร่งเร็วขึ้นและเกิดความรู้สึกเรื่องการสืบพันธุคือเป็นเวลาที่บุคคลเริ่มมีความเอาใจใส่ต่อตนเองอย่างจริงจัง

ความเจริญเติบโตของบุคคลเช่นนี้อยู่ในอำนาจของกฎความดำเนินชีวิตที่เกี่ยวกับชีวะวิทย่าอย่างหนึ่ง ซึ่งบังคับให้บุคคลผู้นั้นเกิดอุปนิสสัยใจคอของตนเองขึ้น กำจัดอำนาจคุ้มครองที่เคยได้จากการอบรมทางบ้านและจากญาติพี่น้องทั้งปวง กับทำให้ความเป็นไปทางร่างกายและจิตต์ใจเกิดขึ้นเองโดยไม่อาศัยอำนาจอย่างอื่น ถ้าปราศจากอำนาจของธรรมชาติอย่างนี้แล้ว สิ่งที่เป็นชีวิตจะสาบศูนย์ไปโดยเร็ว และมนุษยชาติก็จะหมดพันธุเนื่องในการดิ้นรนเพื่อให้อุปนิสสัย

ใจคอฉะเพาะตนเป็นไปโดยธรรมดานี้ เด็กหนุ่ม และสาว ที่ กำ ลัง เติบโต ย่อมต้อง ต่อสู้กับลักขณะห้อมล้อมต่าง ๆ และความยากลำยากในการดัดแปลง ลักขณะ ห้อมล้อม ใหม่รอบ ๆ ตัวเองที่นำให้เกิด ปัญหา ยุ่งยาก เมื่อเด็ก อยู่ในวัยรุ่น

บิดามารดาย่อมมีความเข้าใจได้ยาก

เพื่อจะให้เข้าใจความจริงของความเปลี่ยนแปลงและปัญหาเหล่านี้ เราจะต้องพยายามรู้ถึงอำนาจของธรรมชาติเสียก่อน นี่ไม่ใช่เป็นของง่าย บิดามารดามักจะมีความเข้าใจในเรื่อง วัยรุ่น หนุ่ม สาว ด้วย การ เทียบ กับความเป็นอยู่แต่เมื่อครั้งตนอยู่ในวัยนั้น ความเป็นอยู่ ของตน ใน วัยรุ่น นั้นไม่ แต่ น่า จะ มีขัดจำกัดเนื่องจากลักขณะห้อมล้อมของตน ๆ ผิดกันเท่านั้น ทั้งความจำเรื่องราวต่าง ๆ ของตนในวัยนั้นก็มักจะเลือน ๆ และไม่ชัดเจนด้วย

การที่บิดามารดาพยายามจะเข้าใจในเรื่องเด็กหนุ่มและสาวโดย ใช้ ความเป็นอยู่ เมื่อเป็นหนุ่มและสาวของตนเองเป็นหลักนี้ เป็นเหตุที่ทำ ให้เกิดความ แตกร้าว ระหว่างเด็กหนุ่มและสาวกับบิดามารดาได้บ่อยครั้งที่สุด ซึ่งจะหวังความช่วยเหลือ จาก เด็กหนุ่ม และสาว เองนั้น ย่อมจะได้ รับ แต่น้อย เพราะ ความ ยาก ลำยาก อย่างหนึ่งของเด็ก ก็คือที่จะแจ้งความเปลี่ยนแปลง และ อาการ อัน เลื่อน ๆ ของ ตน ออก ให้ปรากฏ เพื่อจะเข้า ใจความเป็นไปเมื่อบุคคลมีอายุอยู่ในวัยรุ่นหนุ่มสาว เราจะต้องพิจารณาเรื่องราวตามทางอันกว้างขวาง และใช้ความรอบครอบยิ่งกว่านี้มาก

รอบความเจริญของความเป็นหนุ่มสาว

ความเจริญทาง ร่างกายและ จิตต์ ใจเมื่ออยู่ในวัยรุ่นนั้น มีความเกี่ยวพันธ์ กันโดยใกล้ชิด ความเติบโตทางร่างกายของบุคคลเร็วมาตั้งแต่เกิด และคงเร็วเรื่อยตลอดวัยเป็นเด็กเล็ก แล้วตลอดเวลาเป็นเด็กใหญ่โตช้าลง แต่โตเป็นกำหนดเวลาเป็นอยู่ดังนี้จนมีอายุถึง ๑๐ ขวบ

เหตุของรอบความเติบโตนี้ไม่มีใครทรายเห็นกันได้ ว่าการเติบโต เช่นนี้เนื่องมา จากสิ่งที่ขัดจากต่อมต่าง ๆ มีมากขึ้น แต่ที่ว่าเพราะเหตุใดในระหว่างนี้ต่อมต่าง ๆ ในร่างกายจึงทำหน้าที่ เพิ่มขึ้น นั้น เป็น ปัญหา ที่ไม่มีใครตอบได้ อวัยวะและเนื้อหนังทุกส่วนเติบโตขึ้นด้วยอาการเช่นเดียวกัน กะดูกและกล้ามเนื้อเติบใหญ่ขึ้นมาก หัวใจก็โตขึ้นเกือบ

เท่าตัว

ในเวลาเดียวกับที่สิ่งเหล่านี้เปลี่ยนแปลงอวัยวะสืบพันธุและความรู้สึกทางการสืบพันธุของทั้งสองเพศก็เติบโตและเจริญขึ้นด้วย การเติบโตดังกล่าวนี้เห็นได้ชัดจนน่าจะทำให้เรายิ่งนึกเสียว่าความเจริญและเติบโตในส่วนอื่นของร่างกายก็มีอยู่เหมือนกัน และนึกถึงแต่ความเจริญเติบโตในส่วนที่เกี่ยวกับการสืบพันธุเท่านั้น มักจะมีผู้เข้าใจว่าความเติบโตในสิ่งที่เกี่ยวกับการสืบพันธุและวัยรุ่นหนุ่มสาวนั้นเป็นสิ่งอันเดียวกัน และเชื่อว่าสิ่งที่เกี่ยวกับการสืบพันธุทั้งทางร่างกายและจิตต์ใจของเด็กในวัยรุ่นหนุ่มสาวนั้น มีความสำคัญมากจนเกินกว่าความเป็นจริง สิ่งที่เกี่ยวกับการสืบพันธุนั้นถึงแม้จะเป็นข้อที่สำคัญมาก (หรืออาจสำคัญที่สุด) ก็จริงแต่ก็หาใช่เป็นสิ่งที่สำคัญฉะเพาะอย่างเดียวไม่

ความเจริญและเติบโตโดยทั่วไปที่เกิดขึ้นในระหว่างรุ่นหนุ่มและสาวนี้ย่อมทำให้ยังเกิดปัญหาที่จะต้องพิจารณากันบ่อย ๆ เมื่อมีความเติบโตขึ้น เด็กก็เริ่มมีความสนใจต่อตนเอง หมกมุ่นอยู่กับการเติบใหญ่ของร่างกายตน และกับความสามารถที่จะทำอะไรได้ด้วย อำนาจความเติบโตของอวัยวะที่พึ่งเกิดขึ้นใหม่นี้ ความสนใจในการเล่นและกิฬานั้นเท่ากับเป็นความรู้สึกตามธรรมชาติเพื่อทดลองความเติบโตและความสามารถใหม่ของตนเท่านั้น การเล่นและกิฬาไม่เพียงแต่เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้กล้ามเนื้อเจริญเติบโตได้ส่วนกับความเติบโตอย่างรวดเร็วของอวัยวะส่วนอื่น ซึ่งทำให้เด็กรุ่นรูปร่างไม่งดงามและเคอะเขินเท่านั้น ยังเท่ากับเป็นทางออกสำหรับความรนร้อนในใจและความจำเป็นที่จำต้องทำอะไรอยู่เสมอ อันเป็นอุปนิสัยของผู้มีอายุในวัยนี้อีกด้วย

อันตรายของการออกกำลังกายเพื่อแข่งขัน

กิจการในเรื่องสุขภาพที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่งของยุคไม่กี่ปีมานี้ คือการเล่นกิฬาออกกำลังกายสำหรับเด็กรุ่นสาว แต่ว่าการนี้เต็มไปด้วยอันตรายซึ่งมักจะไม่แลเห็นหรือเพิกเฉยกันเสีย อันตรายที่ว่านี้ คือการที่เด็กพยายามหักโหมต่ออินทรีย์วัตถุที่แรกรุ่นจนเกินกว่าที่จะสามารถทำได้ เช่นเริ่มออกกำลังกายเพื่อแข่งขันกันแต่เมื่อยังเล็กเกินควร และหักโหมกำลังเพื่อหวังจะได้ชัยชนะ

มากกว่าจะเล่นกีฬาเพื่อเป็นการออกกำลังกายและสนุกสนานอันเป็นการบำรุงสุขภาพแห่งร่างกายนั้น

เด็กชายโดยฉะเพาะมักจะถูกบังคับโดยลักขณะห้อมล้อมและด้วยความรู้สึกจงรักต่อหมู่คณะหรือผู้ที่ตนอยากทำตามแบบอย่างให้เล่นกีฬาอย่างที่เกินกำลังร่างกายของตนเป็นธรรมดาที่ผลแห่งการนี้จะต้องเป็นอันตรายแก่ตนเอง

วัยรุ่นเป็นวัยที่เริ่มมีความแตกต่างกันในระหว่างเพศ และความเปลี่ยนแปลงที่ดำเนิรไปในทั้งสองเพศนับจากระยะนี้ก็แตกต่างจากกันด้วย มีกฎทางชีววิทยาอยู่ข้อหนึ่งซึ่งจะเปลี่ยนแปลงไปไม่ได้ด้วยประเพณี การศึกษา การกินอยู่หลับนอน หรือลักขณะห้อมล้อม ไม่มีสิ่งใดในร่างกายของเด็กชายที่จะเทียบได้กับการมีฤดูของเด็กหญิง มารดาเด็กจักต้องสอนลูกหญิงของตนให้เตรียมตัวไว้เพื่อการมีฤดู และให้รู้ว่าการมีฤดูนั้นเป็นสิ่งที่เกิดแก่ร่างกายตามธรรมดา ไม่ใช่เป็นโรค

เนื่องในการเปลี่ยนแปลงในส่วนร่างกายนี้มีความเปลี่ยนแปลงในทางความรู้สึกและอารมณ์เกี่ยวข้องอยู่ด้วย เป็นธรรมดาที่จิตต์ใจของเด็กรุ่นจะหมกมุ่นอยู่กับความเปลี่ยนแปลงในส่วนร่างกาย และที่เรื่องหรือความรู้สึกในทางการสืบพันธุจะอยู่ในความใคร่ครวญของเด็กด้วย ความรู้สึกในทางการสืบพันธุเป็นสิ่งสำคัญที่สุดเปรียบได้แต่กับความรู้สึกรักตัวเองเท่านั้น กฎแห่งประเพณีนิยมของเราย่อมขีดจำกัดในเรื่องความรู้สึกทางการสืบพันธุของร่างกายเด็กรุ่นอันเกี่ยวกับการสมาคมและเคหะนิติไว้ ความลำบากสำคัญอย่างหนึ่งที่เด็กจะต้องต่อสู้คือที่เกี่ยวด้วยกฎแห่งประเพณีนิยมในเรื่องการสืบพันธุ อันเป็นสิ่งที่ค้านกับกฎแห่งชีววิทยาโดยตรงนั้นไม่อยากจะกล่าวว่าสิ่งนี้ถูกหรือผิด แต่ก็ต้องนับว่าข้อนี้เป็นความจริงที่ยิดามารดาจะต้องยอมรับโดยจริงใจ ถ้าประสงค์จะเข้าใจความเป็นไปของเด็กในวัยรุ่น

สิ่งที่ใช้แทนความรู้สึกทางการสืบพันธุ

ทุกวันนี้ ปัญหาเรื่องการสืบพันธุเป็นเรื่องที่มีผู้สนใจกันมากแล้ว เด็กชายมีความรู้สึกในเรื่องนี้มากกว่าเด็กหญิง การที่จะจัดหาสิ่งใดใช้สำหรับทดแทนความรู้สึกเรื่องการสืบพันธุ แม้จะแทนกันได้ดีที่สุดก็เป็นแต่เพียงของแทนเท่านั้น

ตลอดวัยเป็นเด็ก ความเติบโตและเจริญของเพศทั้งสองดำเนินเท่า ๆ กันไป แต่ว่าความเป็นรุ่นเริ่มเกิดแก่เด็กหญิงเร็วกว่าเด็กชาย ดังนี้จึงเห็นว่าเมื่อถึงระยะหนึ่ง—ตั้งแต่ ๑๐ ถึง ๑๒ ปี—ความเติบโตในส่วนร่างกายและอวัยวะอายุของเพศชายและหญิงจึงไม่เท่ากัน แต่กระนั้นในการศึกษาและการอื่น ๆ มักพากันถือเสียว่าวัยอายุและความเติบโตในส่วนร่างกายของเพศทั้งสองนั้นเป็นสิ่งอันเดียวกัน

ถ้าจะพิจารณาวัยรุ่นตามทางความเป็นไปและอารมณ์ของร่างกาย และถือเสียว่าวัยรุ่นเป็นระยะเวลาที่แน่นอน มีจำกัดอายุ คือระยะเวลาที่กำหนดได้ด้วยความเจริญเติบโตของอวัยวะแห่งร่างกาย หรือระยะเวลาที่เกี่ยวฉะเพาะกับความเจริญของการสืบพันธุ์นั้นแล้ว ย่อมยากที่จะเข้าใจถึงสิ่งที่ดำเนินไปในวัยรุ่นนั้นได้ แทนที่จะเป็นเช่นนี้ ควรถือเสียว่าวัยรุ่นเป็นระยะเวลาหนึ่งในความเจริญเติบโตของบุคคลเมื่ออาการแห่งอุปนิสสัยใจคอบางอย่างของผู้นั้นปรากฏขึ้นโดยฉะเพาะอาการที่เกี่ยวกับลักขณะห้อมล้อม

เมื่อเป็นเด็กเล็กความเป็นไปของบุคคลอยู่ในอำนาจของความรู้สึกตามธรรมชาติเป็นส่วนมาก ชั้นต้นเกี่ยวกับความต้องการหรือสิ่งที่จำเป็นสำหรับร่างกาย เช่นความหิวและการนอนหลับ ต่อมาความรู้สึกในเรื่องสิ่งบำรุงเหล่านี้กลายเป็นความรู้สึกประจำขึ้นในตัว ซึ่งเรียกว่านิสสัย เด็กอยู่ในลักขณะห้อมล้อมที่จำกัดและเชื่อฟังโดยไม่โต้แย้งต่ออำนาจสติปัญญาและคำสั่งของมารดาและคนเลี้ยง ความยากลำบากเรื่องความประพฤติในขณะนี้เกี่ยวกับปัญหาเรื่องนิสสัยเป็นส่วนมาก แล้วต่อมาก็มีการเคลื่อนไหววิ่งเต้นและคำพูด ลักขณะห้อมล้อมของเด็กขยายกว้างออก แต่ก็จำกัดอยู่ฉะเพาะในครอบครัวของตนเท่านั้น

ระยะความเจริญที่ถัดจากนี้ คือวัยที่พึงส่งเข้าโรงเรียน ลักขณะห้อมล้อมขยายกว้างออกอีก เด็กดัดแปลงลักขณะการสมาคมของตนใหม่ แต่นี่ก็อีก เด็กถูกจำกัดให้อยู่ในหมู่ที่ล้อมรอบด้วยข้อห้ามและการบังคับ นอกจากต้องอยู่ในอำนาจของบิดามารดา ยังต้องอยู่ในบังคับบัญชาของครูและกฎของโรงเรียนอีกด้วย สิ่งเหล่านี้เด็กทำตามโดยไม่มีข้อโต้แย้ง

เมื่อความเป็นอยู่นี้ดำเนินมานานแล้ว ก็เกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างกลับหน้ามือเป็น

หลังมือขึ้น ความเปลี่ยนแปลงซึ่งอาจเป็นโดยทันทีหรือค่อยเป็นค่อยไปนี้เอง ที่เป็นส่วนของวัยรุ่นอันเกี่ยวกับจิตต์ใจ ความเปลี่ยนแปลงที่กล่าวนี้เป็นส่วนหนึ่ง ของ ความ เดิบ โต และน่าจะเกี่ยวข้องกับการเพิ่ม หรือ เจริญ แห่ง หน้าที่ของต่อมต่าง ๆ โดยทางใดทางหนึ่งด้วย อย่างไม่ต้องสงสัย สิ่งที่เกิดขึ้นใหม่นี้อาจอธิบายได้ ว่าเป็นความรู้สึกเล็งรู้ถึงรูปลักขณะแห่งตน เด็กรุ่นยังเกิดความรู้ สึกระแวดระวังตัวเอง ความรู้ สึกเล็งรู้ ถึงรูปลักขณะแห่งตนและการวินิจฉัยตัวเองนี้ เท่ากับเป็นความพยายามของเด็กรุ่น ที่จะรู้จัก ตัว ของตัวเองดีขึ้นเท่านั้น

เมื่อพ้นจากการดิ้นรนของวัยหนุ่ม

ใน ความรู้ สึก ใหม่ ที่ เจริญ ขึ้น ภาย ในนี้ มีข้อสำคัญอยู่บ้างเป็นบางอย่าง เช่นการระแวดระวังตนเอง โดยฉะเพาะ กับ ความ เจริญของอำนาจที่จะวินิจฉัยตนเองซึ่งถือว่าเป็นส่วนหนึ่งต่างหากจากเรื่องการสมาคม เท่ากับเป็นส่วนหนึ่งของความรู้ สึกดิ้นรนต่อสู้ เพื่อให้มีชีวิตอยู่ได้ ความอยากวินิจฉัยตนเองถือว่ามโนกรรมเป็นใหญ่ พอใจในเรื่องลึกลับ ความรัก ความคิดเห็นที่แน่นอน เปลี่ยน ความ สนใจ ใน การ กระทำให้มี เหตุ ผล และ ความ มุ่งหมาย เหล่า นี้เป็น สิ่งที่ เกิดขึ้น ต่อไป น่อกจากนี้ยังมีความใคร่เพื่อ แสดงความ รู้สึก ของตนให้ปรากฏ และบางที ใต้ สิ่งเหล่านี้ ลงไปคงจะมีความรู้ สึกและความลึกลับในเรื่อง การสัยพันธุ อยู่ ด้วย เด็ก รุ่น รู้ สึกตัว ว่าหลุดลอยจากความรู้ สึกประจำตัว คือ นิสสัยที่เคยชินมาแต่เล็ก และคลำหาทาง อันเป็นฐานะความเป็นอยู่ของตนเดียวนี้ เด็ก รู้ สึกตัวว่าถูกล้อมรอบด้วย โลกที่เป็นความจริง ด้วยลักขณะห้อมล้อมที่รังเกียจและมัก กำราบ ความเดิบ โตและเจริญภายในของตน เด็ก รุ่นต้องจัดการ ดัด แปลง ตนเอง เพื่อให้ เหมาะ กับประเพณีนิยมของ โลก และการดิ้นรนเพื่อ ดัดแปลง ระหว่างความเจริญของความรู้ สึก ภายในตนกับประเพณีนิยมแห่ง โลกภายนอกนี้ เอง ที่เรียกว่าการดิ้นรนของวัยรุ่น

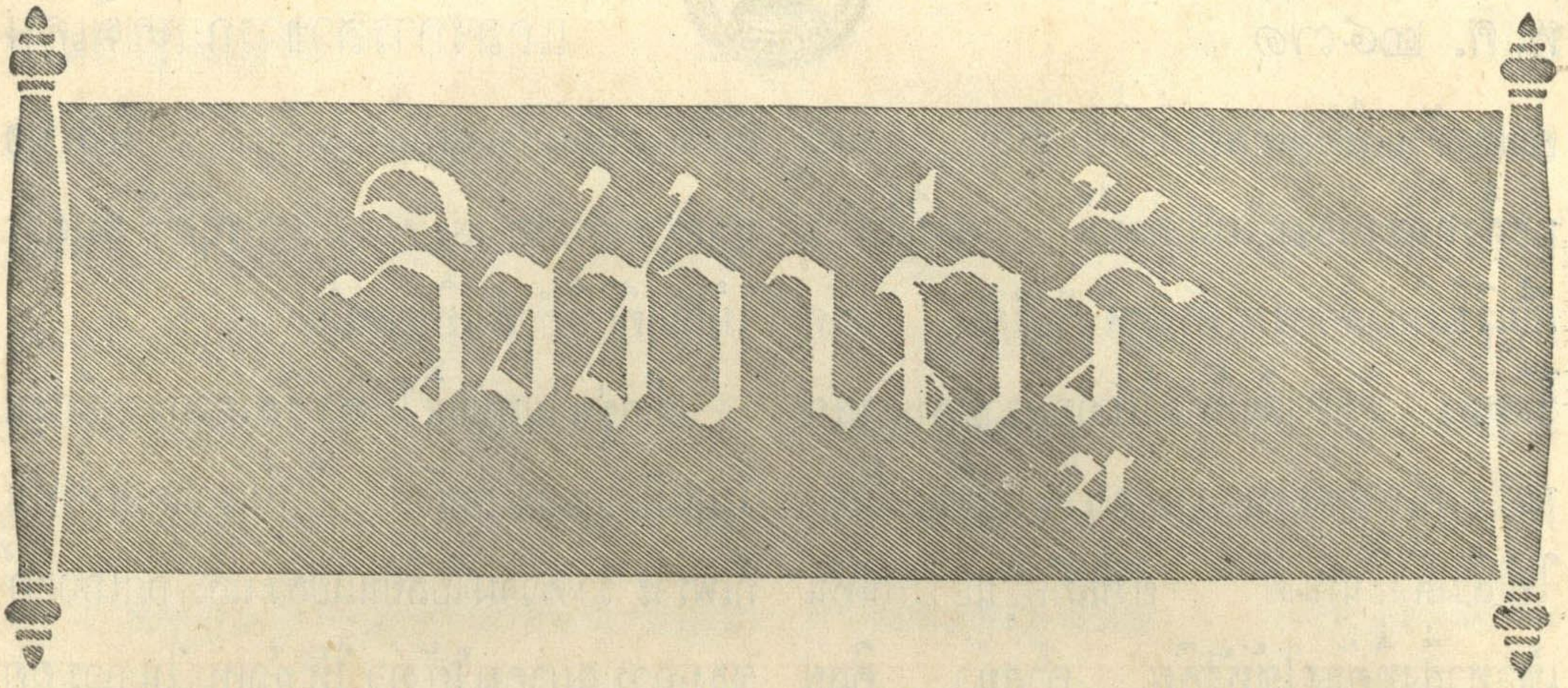
บางที ในชั้นต้นเด็กไม่รู้ สึก ถึงการ ดิ้นรน นี้แต่ โดยมากราย ไม่เร็วก็ช้า การดิ้นรนนี้จะ ต้องเป็นที่เล็งรู้แก่ทั้งตัว เองและ บรรดาผู้ ที่ อยู่ ใกล้ ชิดกับตน ข้อที่น่าประหลาดที่สุดก็คือ ว่าสำหรับเด็กรุ่นโดยมาก ไม่มีเหตุอะไรเกิดขึ้น เลย ยิ่งพิจารณาเรื่องนี้ละเอียดขึ้นก็จะยิ่ง แลเห็นว่าน่าประหลาดมากขึ้น เด็กดัดแปลง

ตนเองด้วยเพียงแต่สละสิ่งที่ต้องสละ และก่อสิ่งที่ต้องก่อขึ้นใหม่เท่านั้น แต่นี่ไม่ใช่เป็นวิธีเดียวสำหรับให้รอดพ้นไปได้ อีกวิธีหนึ่ง คือหาสิ่งที่ก่อให้เกิดความสนใจสักอย่างให้เกาะติดจนความสนใจในเรื่องนั้นทำให้ลืมสิ่งอื่นหมด ดังนี้เด็กรุ่นบางคนหันเข้าหาสิ่งที่ต้องใช้หัวคิด ศาสนา ศิลป เช่นดนตรีหรือวาดเขียน ซึ่งทำให้หมกมุ่นอยู่ด้วยจนเป็นเหตุให้สิ่งอื่น ๆ ดูไม่สำคัญ

ก่อนที่ท่านจะตำหนิเด็กรุ่น

ส่วนใหญ่ของปัญหาเรื่องเด็กรุ่นฉะเพาะบางรายนั้น เนื่องมาจากเหตุที่บิดามารดาและครูไม่รู้จักหลักสำคัญแห่งความเป็นอยู่ของเด็กในวัยนี้ ในปัญหาเหล่านี้ทุกรายจะโทษแต่เด็กฝ่ายเดียวย่อมไม่ได้ ความจริงโดยมากมักจะไม่ใช่เป็นความผิดของเด็ก เพราะเมื่อเวลาที่ปัญหาฉะเพาะรายเหล่านี้มีลักขณะตึงเครียดขึ้น ถ้าความผิดไม่ตกอยู่แก่ความไม่เข้าใจหรือไม่เห็นใจของผู้อื่นแล้ว ก็มักจะสืบค้นได้ว่าเนื่องมาจาก ลักขณะห้อมล้อมแต่เมื่อยังเล็ก มิได้ก่อนิสสัยความคิดและความประพฤติที่สมควรให้แก่เด็กที่กำลังเติบโตนั้น

เด็กรุ่นในสมัยนี้ไม่ดีหรือเลวกว่าเด็กรุ่นในสมัยก่อนแม้แต่น้อย ที่เห็นว่าแตกต่างกันก็เพราะว่าความเปลี่ยนแปลงและกฎเกณฑ์ของการสมาคมได้ทำให้ปัญหาในการดัดแปลงลักขณะห้อมล้อมผิดแผกไปจากเดิมเท่านั้น มีปัญหาอยู่สองข้อที่ผู้ใหญ่จะต้องถามตัวเองก่อนที่จะตำหนิเด็กรุ่นได้ หนึ่งคือ ตัวได้รู้จักหลักสำคัญของความเป็นอยู่แห่งเด็กรุ่น คือการดิ้นรนต่อสู้อันจะหลีกเลี่ยงเสียไม่ได้ระหว่างการแสวงหาอิสสรภาพกับลักขณะห้อมล้อมฉะเพาะรายหนึ่ง ๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่ดำเนิรคู่กันไปนั้นแล้วหรือยัง? และสองคือ ความเจริญของโลกหรือกฎเกณฑ์ของสมาคมในทุกวันนี้ มีสิ่งใดจะมอบให้แก่เด็กรุ่นซึ่งเป็นสิ่งที่พึงปรารถนามาก จนถึงกับจะหวังให้เด็กยอมทำตามและดัดแปลงตนเองโดยไม่ให้โต้แย้งบ้างเลยหรือ?

ศุกรกุมภ์

รวบรวม

วิธีขัดกะจกเงาหรือกะจกหน้าต่าง ควรใช้ ๒ เท่าตัว กระดาษหนังสือพิมพ์ยัน เป็นก้อนกลม ๆ ชุบน้ำมันพาราฟินถูให้ทั่ว รอยที่เป็นฝ้าและจุดเปรอะเปื้อนต่าง ๆ ในกะจกจะหายหมด เพราะน้ำมันกัดออกแลกระดาษช่วยขัดให้เป็นเงางามดี

◎ ◎ ◎

ก่อนซักไหมหรือเสื้อผ้าที่ย้อมสี ควรเติมเกลือลงในน้ำที่จะใช้ซักสักเล็กน้อย เพื่อป้องกันมิให้สีตก

◎ ◎ ◎

แปรงสีฟันที่ซื้อมาใหม่ ก่อนนำออกใช้ให้เอาแช่ลงในน้ำร้อน ผะสมเกลือ ราว ๕ – ๖ ชั่วโมง จะเพิ่มความทนทานขึ้นอีกตั้ง

◎ ◎ ◎

เครื่องถ้วยลายครามต่าง ๆ ถ้าต้องการจะให้สอาดดูงามตาแล้ว จงล้างด้วยน้ำสะบู่อุ่น ๆ เจือกับผงโบแรกซ์

◎ ◎ ◎

แปรงสำหรับแปรงผม จะชำระให้สะอาดหมดจดได้ โดยล้างด้วยน้ำเย็นผะสมแอมโมเนีย

◎ ◎ ◎

รอยหมึกที่เปื้อนเสื้อผ้า จะชำระให้ออกหมดได้ โดยวิธีจุ่มเสื้อผ้าที่มีรอยเปื้อนลงในไขสัตว์อุ่น ๆ แล้วฟอกด้วยสะบู่อีกครั้งหนึ่ง

◎ ◎ ◎

น้ำผะสมกับเกลือใช้เปนยาล้างภาชนะซึ่งทำด้วยแก้วให้สะอาดได้ดีที่สุด

◎ ◎ ◎

ผะสมน้ำมันสนลงในแป้งซักผ้าสัก ๑ ช้อนชา จะทำให้สีผ้านั้นเปนเงางามดี หากจะริดในเวลาที่ยังไม่แห้งก็จะไม่ติดเตารีด

◎ ◎ ◎

พรมที่สีตกซีดจะทำให้สีกลับสดใสอย่างเดิมได้ โดยใช้แปรงจุ่มลงในน้ำอุ่นผะสมกับน้ำประสานทอง ๑ ช้อนโต๊ะ แลแอมโมเนียสักเล็กน้อย แล้วนำไปขัดบนพรมให้ทั่ว

◎ ◎ ◎

หม้อทองแดงที่เขม่าไฟจับจนดำควรล้างน้ำโซดาและสะบู่ แล้วเช็ดด้วยน้ำมันพาราฟีน ๓—๔ ครั้งจะขึ้นเงางามดี

◎ ◎ ◎

ภาชนะที่เคลือบด้วยทองปรอนซ์อย่าล้างด้วยน้ำเปนอันขาด ควรเช็ดถูด้วยผ้าชุบน้ำมันลินซีด แล้วขัดด้วยหนังฟอก

◎ ◎ ◎

น้ำส้ม ๑ ช้อนโต๊ะผะสมกับสะบู่บริสุทธิ์ใช้ฟอกผมให้อ่อนหนุ่มฟูเปนฝอยปราศจากการแข็งกะด้างได้ดี

◎ ◎ ◎

ถ่านไฟผะสมกับเกลือตำให้ละเอียดใช้เปนยาสีฟันจะทำให้ฟันทนทานแลเปนเงางามดี

◎ ◎ ◎

ถ้าผ้าเยื่อนสีน้ำมัน จงผสมน้ำมันสนกับแอมโมเนียส่วนละเท่า ๆ กัน เอาผ้าที่เยื่อนจุ่มลงหลาย ๆ หน แล้วซักด้วยสะบู่อีกชั้นหนึ่งสีจะหายหมด

◎ ◎ ◎

เวลาชงกาแฟควรเหยาะเกลือป่นลงสักนิดหน่อย จะทำให้น้ำกาแฟใสสะอาดและมีโอชารสดียิ่งขึ้น

◎ ◎ ◎

ถ้ากาแฟหกเยื่อนผ้าลินิน ให้เอาน้ำมันกลีเซอรีนถูที่รอยด่างทิ้งไว้ประมาณ ๑ ชั่วโมง แล้วจึงนำไปซักน้ำจะสะอาดดีดุจเดิม

◎ ◎ ◎

ถุงเท้าขาวซึ่งทำด้วยไหมหรือไหมปลอมก็ดี ควรตากเวลากลางคืน เพราะการตากในเวลากลางวันที่มีแสงแดดกล้า อาจจะเปลี่ยนสีจากขาวกลายเปนเหลืองไปได้

◎ ◎ ◎

ดอกไม้ต่าง ๆ ที่เหี่ยวแห้งแล้ว อาจจะทำให้สดชื่นและทนทานอยู่ตามเดิมได้ โดยเอาใส่ลงในน้ำที่ละลายด้วยแอสไพริน ๑/๔ เม็ด

◎ ◎ ◎

รอยนิ้วมือที่ติดอยู่ตามเครื่องใช้ที่ทาสีขาว ใช้ผ้าชุบน้ำมัน พาราฟิน เช็ดเบา ๆ ให้ทั่วกัน รอยนั้นจะหายหมด

◎ ◎ ◎

แอมโมเนีย ๑ ช้อนชา ผะสมกับน้ำอุ่น ๆ ๑ ไปน์ ใช้สะศิรษะเด็กทุก ๆ วัน ป้องกันขี้รังแคได้ดี

◎ ◎ ◎

รอยเกรียมไหม้ที่ผ้าสักหลาด อาจจะทำให้หายได้ โดยถูด้วยมะนาว ตรงรอยเกรียมนั้น แต่ต้องให้มะนาวเปียกชุ่มที่สุดที่จะเปียกได้ ต่อนั้นไปให้นำผ้าสักหลาดนั้นวางผึ่งแดดจัด ๆ ให้แห้งแล้วซักริด

◎ ◎ ◎

ถ้าจะให้น้ำร้อนที่ต้องการดื่มในเวลารีบด่วนเย็นเร็ว ๆ ให้เอาช้อนใส่ลงไปในถ้วยน้ำนั้นหลาย ๆ คัน ช้อนเหล่านั้นจะดูดความร้อนออก ทำให้น้ำเย็นเร็วเข้า

◎ ◎ ◎

น้ำมันพาราฟิน ๑ ส่วน น้ำ ๓ ส่วน ผะสมกัน ใช้ขัดกะเบื้อง แลเครื่องเรือนเปนเงางามดีนัก นอกจากนี้ยังใช้ชำระเครื่องใช้ที่ทำด้วยเหล็กให้สะอาดดีอีกโสดหนึ่งด้วย

◎ ◎ ◎

เวลาซักเสื้อที่เกรอะกรังด้วยเหงื่อ ควรซักด้วยน้ำสะบู่เสียครั้ง ๑ ก่อน แล้วจึงนำลงต้ม ในน้ำสะบู่ที่ผะสมด้วยน้ำมันพาราฟิน ๒ ช้อนโต๊ะต่อน้ำสะบู่ ๑ แกลลอน จะช่วยให้ซักง่ายและสะอาดหมดจดเร็วกว่าธรรมดา

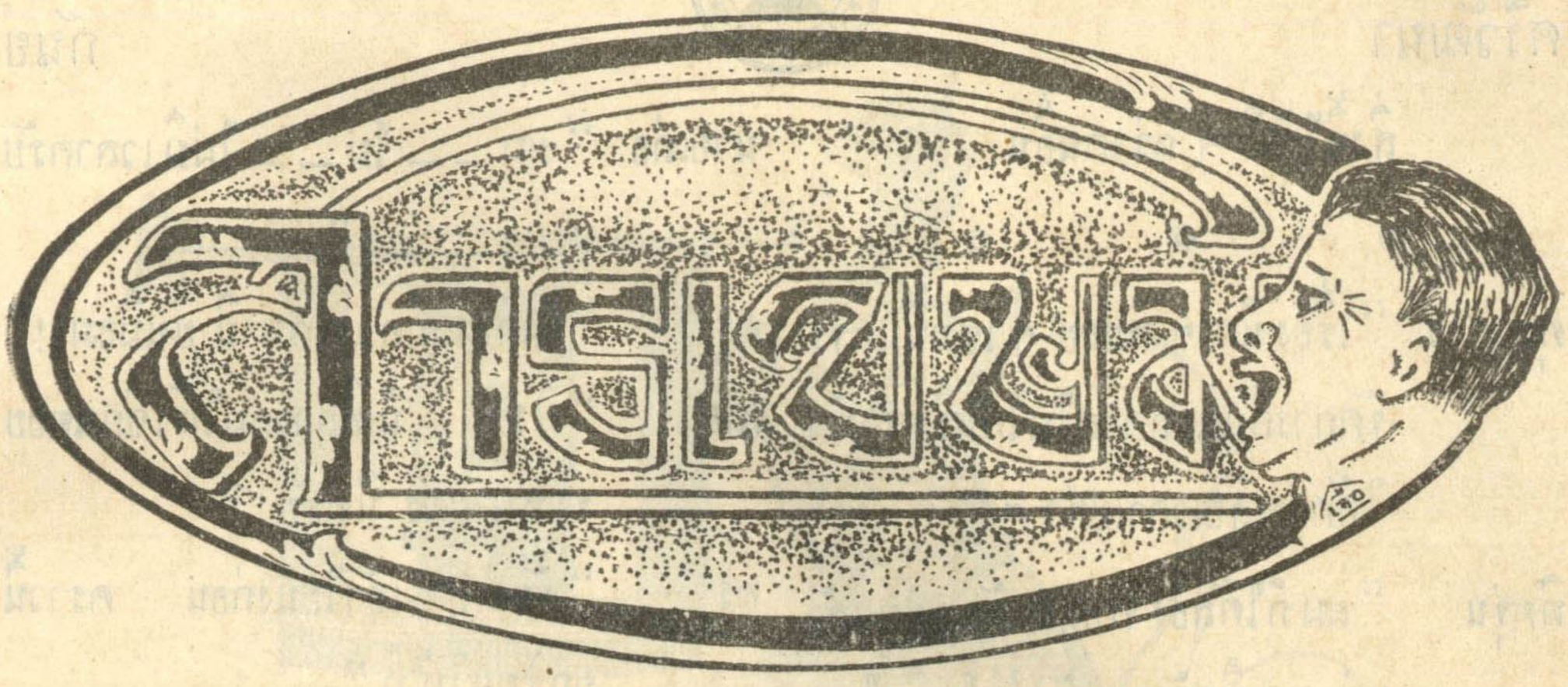
◎ ◎ ◎

มือที่เปรอะเปื้อน ก่อนที่จะล้างด้วยสะบู่ จงถูด้วยน้ำมันพาราฟินให้ทั่ว จะทำให้สะอาดหมดจดดี

◎ ◎ ◎

ด่างทับทิม ๒๐ เกรนซ์ ผะสมกับน้ำ ๘ เอาซ์ ใช้แช่เท้าอาทิตย์ละครั้ง จะทำให้เท้าของท่านสะอาดดี

◎ ◎ ◎

ของ

ศรีวัฒนา

ผู้พิพากษา "ทำไม ? จำเลยจึงชอบริอ่านประพฤติตนเปนโจรเช่นนี้ ?

จำเลย (กำลังรอฟังคำตัดสิน) "หวังว่าใต้เท้าคงจะกรุณาแก่ผมบ้าง เมื่อผมได้อธิบายให้ใต้เท้าฟัง"

ผู้พิพากษา "เอ้า ! เปนยังไง ? ว่าไป !"

จำเลย "คือว่า—การที่ผมประพฤติตัวเปนโจรเช่นนี้—ก็เพื่อเห็นแก่บุคคลอีกหลายคน — ซึ่งต้องพึ่งพาอาศัย อยู่เสมอ — จึงจะดำรงชีพอยู่ได้"

ผู้พิพากษา "ลูกเต้าของแกมีมากนักหรือ ?"

จำเลย "หามิได้ครับ !"

ผู้พิพากษา "เอ๊ะ ! งั้นใครกันล่ะ ? ที่ต้องอาศัยแกน่ะ ?"

จำเลย "ประทาน ! ———อ้า———พวกตำรวจ————กับ— พวกใต้เท้าค—ครับ !"

ผู้พิพากษา "๑๐ ปี !"

◎ ◎ ◎

เจ้าของ "แกนี่ออกจะกล้าหาญชาญชัยมาก ชิ—ชิ—ขะโมยของเขาไปแล้ว ยังมีหน้าจะมาขายให้เจ้าของเดิมอีก"

ขะโมย "นั่นซิครับ ! ผมก็คิดเหมือนกันว่าบางทีใต้เท้าอาจให้ราคาดีกว่าใครๆ ทั้งสิ้น เพราะว่าใต้เท้ารู้จักของ

สิ่งนี้ได้ดี ๆ กว่าคนอื่น

◎ ◎ ◎

ตุลาการ "เรื่องนิด ๆ หน่อย ๆ เช่นนี้แกจะจัดการกันนอกศาลไม่ได้หรือ? ทำให้ศาลเสียเวลาเปล่า ๆ"

ทิดขุน "ผมก็ได้ลองจัดการกันเองดูแล้ว แต่พอลงมือจัดการกันเองไม่ถึงไหน เจ้าประคุณตำรวจก็เข้ามาขัดขวางเสียทีเดียว"

◎ ◎ ◎

ตำรวจ "ฉันไม่นึกเลยว่าเด็กเล็ก ๆ อย่างแกนี่จะริดนเปนโจรผู้ร้าย"

เด็ก (อายุ ๑๓ ขวบ) "ทำอย่างไรได้ล่ะครับ เพราะเพื่อไม่ให้สูญพันธ์เสียโดยที่เปนนิสสัยสืบเนื่องต่อลงมาจากต้นตระกูลของผมนี่ครับ!"

◎ ◎ ◎

ครูหนุ่ม "นายเถ่อ! ทำไมไม่ทำการบ้านที่ฉันสั่ง?"

นายเถ่อ "ผม__ไม่__ไม่มีเวลาครับเพราะ___!"

ครู "ไม่ต้องแก้ตัวออกมานี่ยื่นมือมา!"

เถ่อ "โธ่! ก็พี่สาวผมให้เขียนตอบจดหมายครูนี่ครับ!"

ครู "งั้นรึ? เอ้าไปนั่งก่อน คราวนี้ยกโทษให้ที"

◎ ◎ ◎

พ่อตาในอนาคต "ก่อนที่จะมาเปนลูกเขยของฉันน่ะ เธอมีรายได้มากแล้วหรือ?"

ลูกเขยในอนาคต "ครับมีมาก! มีมากตั้ง ๓๖๐๐๐ บาทแน่ะ"

พ่อตา (ดีใจ) "ทุก ๆ เดือนหรือ?"

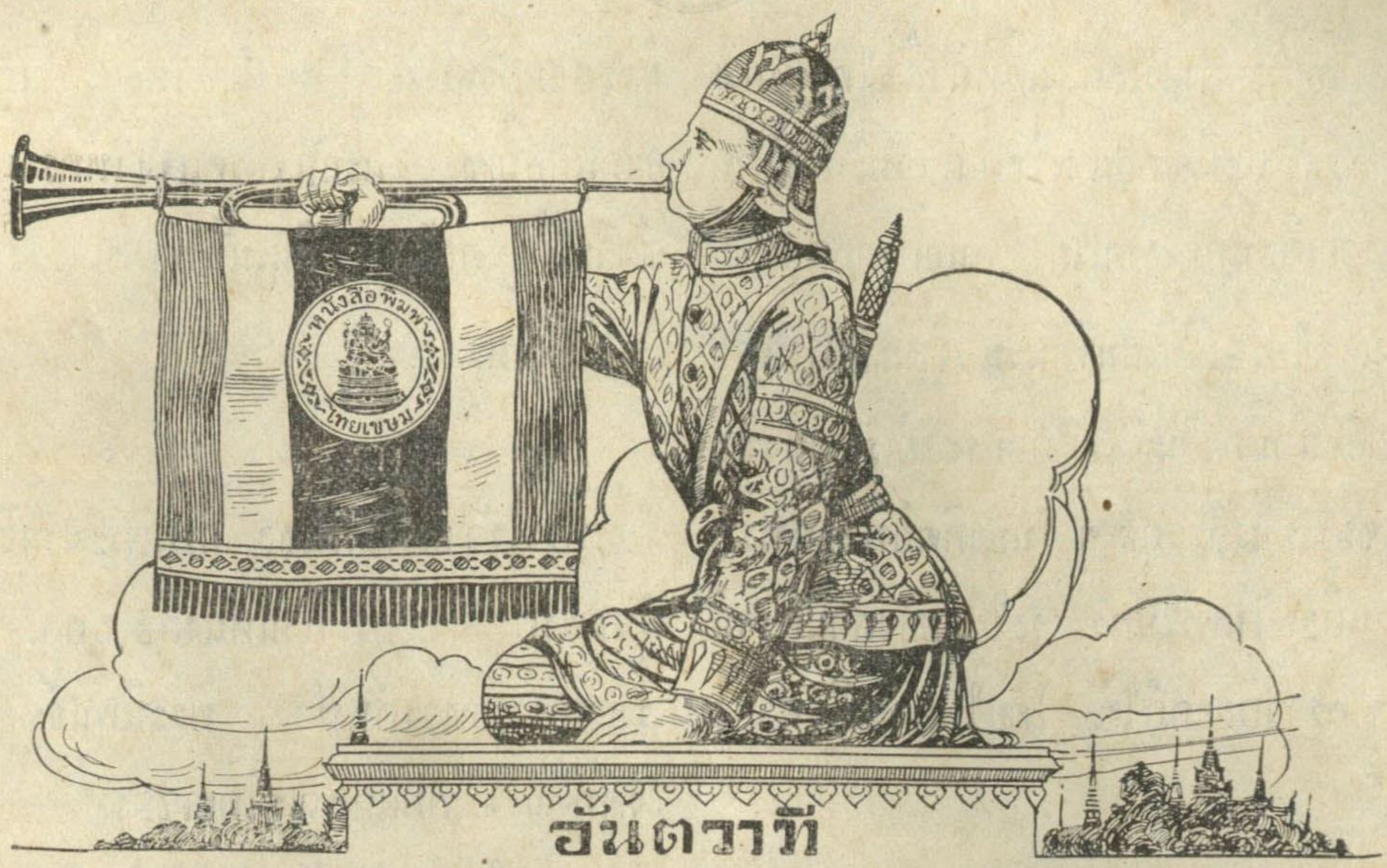
ลูกเขย "หามิได้ครับ!"

พ่อตา (แปลกใจ) "ทุก ๆ ปีรึ?"

ลูกเขย "หามิได้ครับ!"

พ่อตา (ชักฉิว) "ถ้างั้นทุก ๆ อะไรล่ะ?"

ลูกเขย (วางหน้าตาเฉย) "ทุก ๆ ครั้งที่ผมนึกถึงลอตเตอรี่ม้าครับ!"

อันตราที

เดือนนี้ ไม่สู้มีอะไรจะพูดมากนัก นอกจากจะกล่าวข้อความ บางประการให้สมาชิกไทยเขมรทราบทั่วกันคือ

◎ ◎ ◎

เนื่องจากเรื่องลัทธิลามะ ของท่านเสฐียรโกเศศ และนาคะประทีป ได้จบลงในเดือนนี้ จึงขอเกริ่นล่วงหน้าเสียก่อนว่า ในเดือนต่อไปจักได้มีเรื่องเมืองปาฏลิบุตร ของท่านที่กล่าวนี้ลงอีกต่อไป

◎ ◎ ◎

ในฉบับเดือนตุลาคม อายัณโฆษจะได้บรรยายเรื่อง อัครมหาเสนางคธิบดี ตอนต่อไป ในตอนที่เรียกว่า 'ชูพิษแสลง' และในฉบับเดือนพฤศจิกายน จะมีเรื่องของกาญจนาคพันธ์ด้วย

◎ ◎ ◎

ในเล่มนี้ บางทีจะมีผู้กล่าวขวัญว่าเรื่องน้อยไป แต่ถ้าจะคำนวณดูหน้ากระดาษแล้วก็มิได้ลดน้อยลงไปกว่าเดือนก่อน ๆ อย่างไรเลย

◎ ◎ ◎

มีสมาชิกไทยเขมรรายเดือนอีกหลายท่านที่ยังเข้าใจในระเบียบการส่ง หนังสือไทยเขมรรวมข่าวไม่ชัดเจนนัก จึงขอแจ้งให้ทราบอีกครั้งหนึ่ง คือถ้าท่านเป็นสมาชิกหนังสือรายเดือนไทยเขมรอยู่แล้ว จักได้หนังสือไทยเขมรรวมข่าวเป็นส่วนแถมอีกต่างหากโดย

ไม่คิดมูลค่าอย่างไรเลย แต่หนังสือไทยเขษม รวมข่าว จะถึงมือ ท่าน พร้อม กับ หนังสือไทยเขษมรายเดือนทุกเดือนไป นอกจากท่านจะส่งเงินค่าไปรษณีย์เป็นจำนวน สองบาท เท่านั้นไปยังสำนักงาน ท่านจะได้รับหนังสือไทยเขษมรวมข่าวทุก ๆ วันอาทิตย์ที่ออกหรือถ้าท่านที่อยู่ในพระนครทุก ๆ คราวที่ออกก็ได้ จะไปรับยังสำนักงาน โดยไม่ต้องเสียค่าส่งอีก

◎ ◎ ◎

หมู่นี้ การส่ง หนังสือไทยเขษม รายเดือน โดย ทางไปรษณีย์ มีการ หาย บ่อย ๆ เพื่อความสะดวก ถ้าท่านสมาชิกยังไม่ได้รับหนังสือ ในโอกาสอันควร (ราว ๆ วันที่ ๒๐ ของเดือนที่ออกเป็นอย่างช้า) ขอให้ รีบแจ้งไปยังสำนักงาน เพราะเคยมีความยุ่งยากมาแล้วในเรื่องเช่นนี้ บางที ปล่อย ทิ้งไว้ตั้ง ๒—๓ เดือนจึงบอกไป ทางคณะก็หมดหนทาง ที่จะสอบสวนหรือส่งให้ได้ เพราะเป็นการยุ่งยากแก่บัญชี ฉะนั้นโปรดแจ้งให้ทราบอย่างช้าในเดือนต่อไป มิฉะนั้นทางคณะจะไม่รับผิดชอบด้วย

◎ ◎ ◎

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ ประทานหนังสือ บทละครร้องเรื่องมหาราชวงศ์พม่า พระนิพนธ์ของพระองค์ท่าน ๑ เล่มแก่คณะไทยเขษม

คณะได้น้อมเกล้า ๆ รับไว้ ด้วยความรู้สึกยินดีในพระกรุณาธิคุณเป็นอย่างยิ่ง

นายสำราญ เผ่าบุญธรรม เจ้าของหนังสือคู่มือฉายาลักษณ์ หรือ วิชชาถ่ายรูปสำเร็จ ได้ส่งหนังสือนั้นมาให้ ๑ เล่ม เป็นประโยชน์ต่อการถ่ายรูปดีมาก มีจำหน่ายที่ห้างกรุงเทพ ฯ บรรณาคาร ราคาเล่มละ ๑ บาท

คณะได้รับไว้แล้ว ด้วยความขอบใจเป็นอันมาก

